

KONGSBERG

ÅRSRAPPORT OG BÆREKRAFTSRAPPORT 2007

Vekst og fremgang

Kongsberg Gruppen ASA

Kongsberg Maritime AS

- Offshore & Marine
- Oil & Gas
- Subsea

Kongsberg Defence & Aerospace AS

- Missile Systems & Aerostructures
- Dynamic Systems
- Naval Systems & Surveillance
- Integrated Defence Systems

Kort om KONGSBERG	1	Bærekraftsrapport	126
2007 i korte trekk	2	Innledning	128
Konsernsjef Jan Erik Korssjøen	4	Policy for samfunnsansvar	129
Lederskifte i KONGSBERG	6	Verdier	130
Viktige hendelser 2007	8	KONGSBERG og forsvarsvirksomhet	131
Dette er KONGSBERG	9	Intellektuell kapital	132
Historikk	11	Intervju med Purvi Sahay,	
Visjon, mål og strategi	12	Samiksha Solanki og Aakshi Sharma	133
Visjon, mål og strategi	14	KONGSBERG i verden	134
Strategisk retning	15	Aktiviteter i 2007	136
Årsberetning og regnskap	20	Mål 2008	137
Årsberetning	22	Økonomi og verdiskaping	138
Regnskap med noter	32	Innledning	139
– Konsern	32	Styringsystemer for samfunnsansvar	141
– Kongsberg Gruppen ASA	70	Samfunnsansvar	142
Revisjonsberetning	75	Innledning	143
Virksomhetsbeskrivelse	76	Intervju med Jan Egeland	143
Kongsberg Maritime	78	KONGSBERGs sosiale ansvar	144
Administrerende direktør Torfinn Kildal	78	Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet	146
Viktige hendelser	79	Mangfold	148
Kort om Kongsberg Maritime	80	Etikk	149
Intervju med Roger D. Wilson	81	Intervju med Jan Borgen	149
KONGSBERGs posisjon i offshoremarkedet	82	Miljø	150
KONGSBERGs posisjon i handelsflåtemarkedet	84	Innledning	151
Beskrivelse av divisjonene	85	Intervju med Børge Brende	151
Kongsberg Defence & Aerospace	90	Miljøregnskap 2007	152
Administrerende direktør Tom Gerhardsen	90	Organisering av miljøarbeidet	154
Viktige hendelser	91	Grønnere skipsfart	155
Kort om Kongsberg Defence & Aerospace	92	Bygger for miljøet	156
Intervju med Torbjørn Svensgård	93	Bærekraftige nøkkeltall	157
KONGSBERGs posisjon i forsvarsmarkedet	94	Global Reporting Initiative Indeks (GRI)	158
Beskrivelse av divisjonene	96		
Virksomhetsstyring		Adresser	161
og finansiell informasjon	102	Finanskalender 2008	161
Virksomhetsstyring	104		
Eierstyring og selskapsledelse	104		
Intervju med Vigdis Alvestad	106		
Norsk anbefaling	106		
Organisasjon og styring	115		
Styret i Kongsberg Gruppen ASA	116		
Konsernledelsen	117		
Finansiell informasjon	118		
Aksjer og forholdet til aksjeeierne	118		
Intervju med Per Haagensen	119		
Finansiell risiko og markedsforhold	122		
Viktige eiendelsposter i balansen	123		
Økonomiske nøkkeltall	124		
Eiendom	125		

KORT OM KONGSBERG

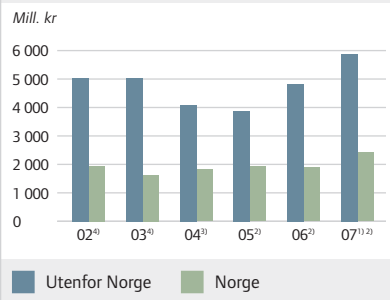
Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) er et internasjonalt orientert, kunnskapsbasert konsern med to forretningsområder: Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace. Konsernet leverer høyteknologiske systemer til kunder innen olje- og gassproduksjon offshore, handelsflåten, forsvar og romfart. Konsernets virksomhet er i hovedsak rettet mot det internasjonale markedet, med Europa, USA, Midtøsten og Asia som de viktigste geografiske områdene.

Konsernet

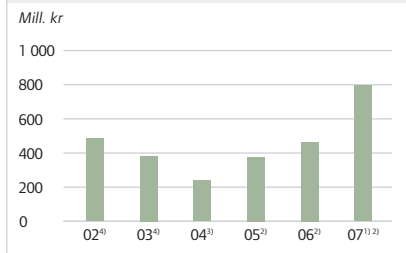
- Samlet vekst i driftsinntektene på 24 prosent.
- 67 prosent av veksten skjer utenfor Norge, og andelen av salg utenfor Norge utgjør 71 prosent av driftsinntektene.
- Driftsresultatet (EBITA) økte med 332 millioner kroner. Resultatforbedring i både Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace.
- EBITA-marginen endte på 9,6 prosent. Marginforbedringer i begge forretningsområdene.

Les mer side 1-11

Driftsinntekter

Driftsresultat for amortisering (EBITA)

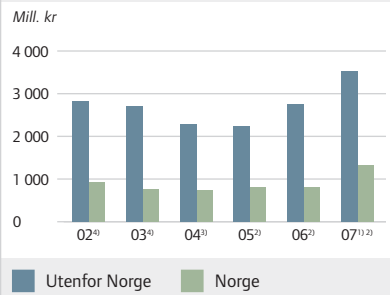

Kongsberg Maritime

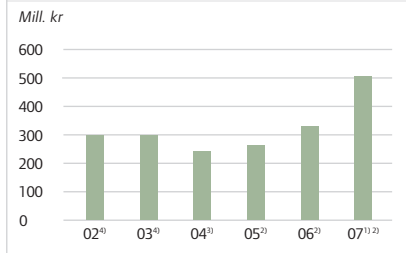
- Vekst i driftsinntektene på 37 prosent
- 60 prosent av veksten skjer utenfor Norge, og andelen av salg utenfor Norge utgjør 73 prosent av driftsinntektene.
- Driftsresultatet (EBITA) økte med 177 millioner kroner. Forbedring innen alle divisjoner.
- EBITA marginen endte på 10,4 prosent.

Les mer side 78-89

Driftsinntekter

Driftsresultat for amortisering (EBITA)

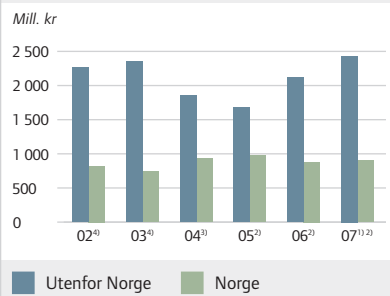

Kongsberg Defence & Aerospace

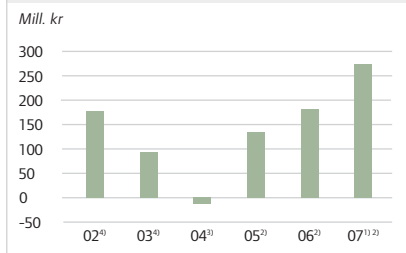
- Samlet vekst i driftsinntektene på 11 prosent.
- 94 prosent av veksten skjer utenfor Norge, og andelen av salg utenfor Norge utgjør 73 prosent av driftsinntektene.
- Driftsresultatet (EBITA) økte med 91 millioner kroner. Største forbedring er innen våpenstyringssystemer.
- EBITA marginen endte på 8,2 prosent.

Les mer side 90-101

Driftsinntekter

Driftsresultat for amortisering (EBITA)

Se side 2 for note 1, 2, 3 og 4.

2007 I KORTE TREKK

- Økning i driftsmargin til 9,6 prosent
- Økning i driftsinntekter på 24 prosent
- Ordreinngang på 14,3 milliarder kroner
- Ordrereserve opp 95 prosent til 12,6 milliarder kroner

Hovedtall

Beløp i mill. kr	2007 ^{1) 2)}	2006 ²⁾	2005 ²⁾	2004 ³⁾	2003 ⁴⁾	2002 ⁴⁾	2001 ⁴⁾	2000 ⁴⁾
■ Drift								
Driftsinntekter	8 306	6 720	5 791	5 901	6 651	6 980	6 176	5 296
– Driftsinntekter sivilt	% 62	57	59	54	54	58	63	64
– Driftsinntekter utenfor Norge	% 71	72	67	69	76	72	74	74
Driftsresultat før amortisering (EBITA)	796	464	378	239	383	485	437	287
Driftsmargin før amortisering (EBITA)	% 9,6	6,9	6,5	4,1	5,8	6,9	7,1	5,4
Ordinært resultat før skatt (EBT)	685	390	314	180	190	291	191	188
Årsresultat	490	252	262	118	125	216	123	(56)
Ordrereserve	12 646	6 472	5 416	5 425	5 913	5 143	6 401	6 610
Antall ansatte	4 205	3 650	3 372	3 495	4 176	4 208	4 012	3 765
■ Eiernes verdier								
Børsverdi	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180	2 715	2 895	2 550
Resultat pr. aksje etter skatt i kr	16,17	8,30	7,19	3,66	4,23	7,21	4,18	(1,86)
P/E	20,96	21,08	17,24	27,62	25,06	12,55	23,09	-
Egenkapitalandel	% 30	23	23	26	30	31	27	26
Egenkapital	2 758	1 684	1 505	1 626	1 830	1 741	1 538	1 406
Utbytte pr. aksje i kr	5,00	2,50	2,15	2,00	1,30	2,10	0,00	0,00

Nøkkeltall pr. forretningsområde

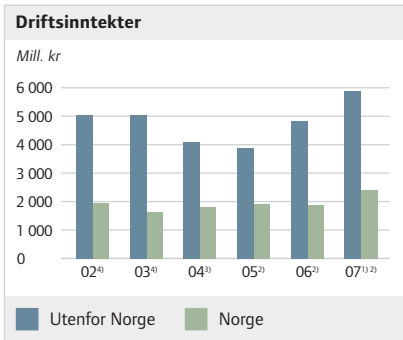
Beløp i mill.kr.	Driftsinntekter				Driftsresultat (EBITA)			
	2007 ^{1) 2)}	2006 ²⁾	2005 ²⁾	2004 ³⁾	2007 ^{1) 2)}	2006 ²⁾	2005 ²⁾	2004 ³⁾
Kongsberg Maritime	4 850	3 553	3 034	3 013	506	329	262	242
Kongsberg Defence & Aerospace	3 338	2 997	2 650	2 791	273	182	135	(13)
Øvrig/eliminering	118	170	107	97	17	(47)	(19)	10
Konsern	8 306	6 720	5 791	5 901	796	464	378	239

1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.

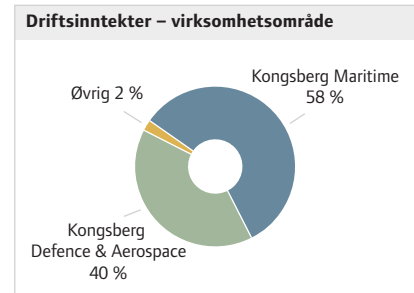
2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttomethoden.

3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttomethoden.

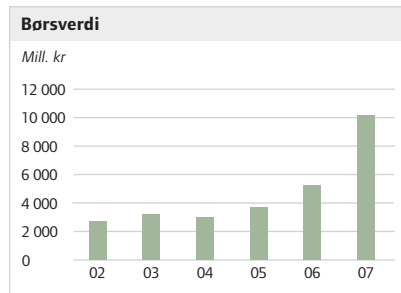
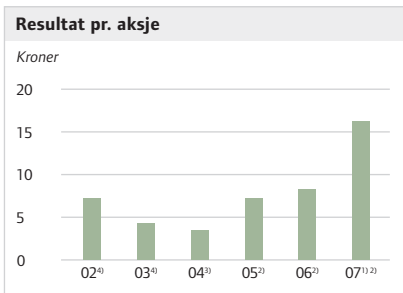
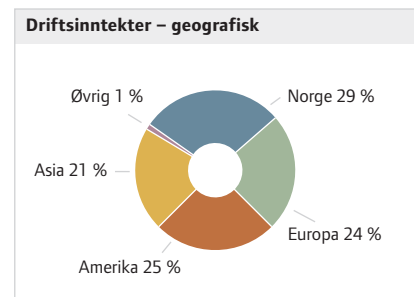
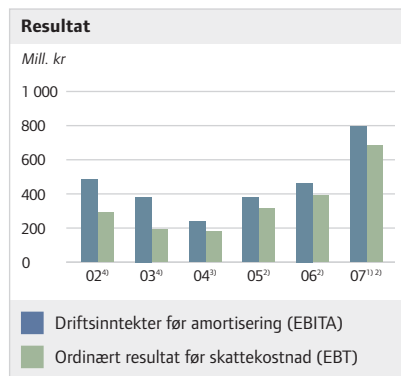
4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

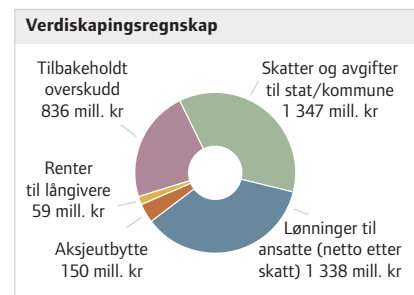
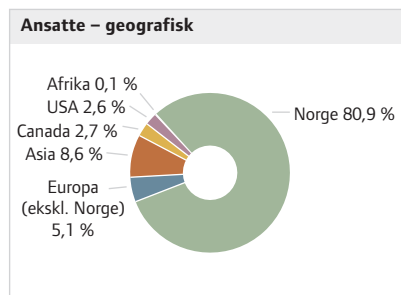
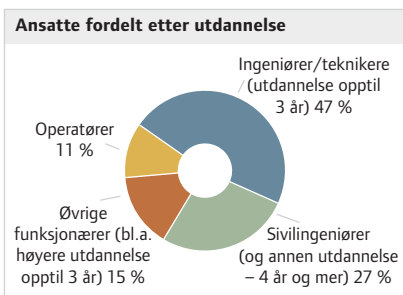
Omsetning 2006: 6 720 mill. kr
Omsetning 2007: 8 306 mill. kr
+24 %

EBT 2006: 390 mill. kr
EBT 2007: 685 mill. kr
+76 %

Aksjekurs 2006: 175 kr
Aksjekurs 2007: 339 kr
+94 %

1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.
2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

KONSERNSJEF JAN ERIK KORSSJØEN

Investeringer for fremtiden

Konsernets verdiskaping har aldri vært høyere enn i 2007. Verdien av KONGSBERG-aksjen på Oslo Børs inklusive utbytte økte med 95 prosent, vi hadde en vekst i driftsinntektene på 24 prosent, tidenes høyeste samlede driftsmargin på 9,6 prosent og ordreinngang var 87 prosent høyere enn i 2006. Samlet sett har vi skapt betydelige verdier for våre eiere, kunder, ansatte og det fellesskapet vi er en del av.

"2007 var et meget positivt år for Kongsberg Gruppen."

Dette skaper stolthet, men gir også nye utfordringer. Den kraftige økningen i antall leveranser krever mer plass og flere ressurser. Kundene skal fortsatt ha sine bestillinger til avtalt kvalitet, tid og pris. Det har vi klart gjennom 2007. Det er når utfordringene er store at man ser forskjell på de gode og de ikke fullt så gode leverandørene. Vi gjør alt vi kan for å være en god leverandør for våre kunder.

I medgangstider er det også viktig at vi

fortsetter arbeidet med å forbedre våre posisjoner for fremtiden. Nærhet til kundene og det å reelt være en lokal leverandør er viktig for å styrke vår konkurranse-dyktighet. Vi har i 2007 foretatt flere utvidelser og nyetableringer, spesielt i Asia og USA. Disse er rettet mot lokale markeder og skal fungere som ressursbaser for hele vår internasjonale virksomhet. Det å gjennomføre flere oppgaver lokalt, er dessuten et av våre viktigste tiltak mot

valutasvingninger. Vi får inntekter og kostnader i samme valuta, og det sikrer forutsigbarheten i vår lønnsomhet.

Det er fortsatt sterk vekst i Norge, selv om den relative veksten er størst utenfor Norge. Internasjonaliseringen av KONGSBERG har bidratt til sikringen av norske arbeidsplasser.

Selv med stort leveransepress har vi aldri brukt så mye ressurser til produktutvikling som i 2007, og ambisjonene fremover er enda høyere. Smart bruk av teknologi gir gode og kostnadseffektive løsninger både for kunden og for oss som leverandør.

KONGSBERG har fortsatt sin aktivitet med oppkjøp av mindre selskaper med produkter eller markedsposisjoner som passer konsernets strategiske satsingsområder. Konsernets olje-, gass- og undervannsvirksomhet er blitt styrket i løpet av året.

Gode markeder

Det har vært et godt i alle våre markeder i 2007. Konsernets maritime virksomhet, Kongsberg Maritime, har hatt høy etterspørsel av sine produkter både til handelsfartøy og spesialfartøy for offshoreindustrien. Boomen innen boreriggmarkedet og markedet for hydroakustikkbaserte produkter (sjøbunnskartlegging, sonarer og transpondere) har også vært positiv for konsernet.

For konsernets forsvars- og romfartsvirksomhet, Kongsberg Defence & Aerospace, ble 2007 et svært godt år. Etter over 10 års utvikling ble det inngått kontrakt med Det norske forsvaret som gjelder serieproduksjon av det nye sjømålsmissilet NSM. Avtalen medførte en ordreinngang på ca 2,5 milliarder kroner. Videre befestet KONGSBERG sin posisjon som verdensledende innen kjøretøybaserte våpenstyringssystemer med en rammeavtale med Den amerikanske hæren på ca 8 milliarder kroner og med en varighet på fem år. Salg av våpenstyringssystemer har i 2007 samlet gitt inntekter på 1,3 milliarder kroner.

Norges planer om å kjøpe nye kampfly åpner store muligheter for KONGSBERG. Vi arbeider aktivt for å posisjonere oss mot de leverandørene Regjeringen har valgt å gå videre med, og finne frem til gode industriløsninger uavhengig av hvilken flytype Norge velger. Vi er allerede i gang med bygging av nye fasiliteter for produksjon av flydeler i kompositt. Kompositt er et moderne og fremtidsrettet materiale, og satsingen innen dette området kommer til å få stor betydning for KONGSBERG fremover.

Fortsatt vekst i 2008

Vi forventer at veksten fra 2007 vil fortsette gjennom 2008. Vekst gir bedre kapasitetsutnyttelse og dermed bedre lønnsomhet. Det forventes derfor bedring av lønnsomheten også videre fremover.

Rekruttering og opplæring av nye medarbeidere nasjonalt og internasjonalt er og blir viktig. Vi bygger opp flere kompetansesentre rundt om i verden. Dette krever mer ledelse og koordinering, en utfordring vi har klart å takle på en god måte.

I 2007 har vi jobbet aktivt med å øke attraktiviteten overfor både arbeidssøkere og studenter ved universitet og høyskoler, spesielt overfor ingeniørstudenter. Forskjellige målinger blant relevante studentgrupper viser at KONGSBERG er en av de mest attraktive arbeidsgiverne i Norge.

KONGSBERG har en høy nyskapingsevne og bruker årlig om lag 10 prosent av driftsinntektene til produktutvikling. Resultatene av en analyse av våre teknologiområder viser at KONGSBERG har en solid og bred kunnskapsbase. Kombinert med stor forståelse for markedene og vår evne til å gjennomføre, har KONGSBERG gode forutsetninger for å lykkes i årene som kommer.

KONGSBERG tar samfunnsansvar

Vårt sosiale ansvar omfatter først og fremst konsernets medarbeidere. Vi legger vekt på at vi skal være en god arbeidsplass der våre medarbeidere kan føle at de

utvikler seg og arbeider i et positivt miljø med gode grunnverdier.

Det er dessuten viktig at vi spiller på lag med lokalsamfunnet der vi er representert. Våre bidrag retter seg i stor grad mot aktiviteter for barn og ungdom og mot lokale høyskoler og universitet. Positive oppvekstvilkår og gode og relevante kompetansemiljøer er verdier vi gjerne står inne for.

I det større perspektivet handler det om å ivareta menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, arbeid mot korrupsjon, kampen mot klimaendringer og utøvelse av god etikk og moral. I 2006 sluttet vi oss til FN-initiativet "UN Global Compact", og vi arbeider for å fremme de verdier som ligger til grunn for dette initiativet. I 2007 meldte vi oss i tillegg inn i Transparency International. Vi støtter organisasjonens hovedmål om å motarbeide og fjerne korrupsjon.

Takk for samarbeidet

Det er med en blanding av stolthet og ydmykhet jeg takker av etter vel åtte år som konsernsjef for KONGSBERG. Det har vært en stor ære å tilhøre og være øverste representant for et slikt flott konsern. Tusen takk til våre kunder som viser oss så stor tillit. Tusen takk til våre mange medarbeidere som står på i dette krevende "verdensmesterskapet" hver dag. Tusen takk til alle dere andre som støtter KONGSBERG i en travel hverdag. Jeg ønsker KONGSBERGs nye konsernsjef, Walter Qvam, lykke til. Takk for meg!

Jan Erik Korssjøen
Konsernsjef

LEDERSKIFTE I KONGSBERG

Walter Qvam er mannen styret i KONGSBERG valgte til å overta ledelsen av konsernet etter Jan Erik Korssjøen. Korssjøen gikk over i pensjonistenes rekker 1. mars etter nok et rekordår for KONGSBERG.

Jan Erik Korssjøen,
Konsernsjef KONGSBERG fra 1999–2008

Walter Qvam,
Konsernsjef KONGSBERG fra 1. mars 2008

"Det er den underliggende kompetansen og profesjonaliteten som forteller mest om mulighetene på lang sikt."

Walter Qvam

Korssjøen føler seg privilegert som kan gå av mens det går så godt for KONGSBERG. Samtidig er han rask til å dele æren for fremgangen.

- Det vi har oppnådd er et resultat av mange flinke medarbeideres solide innsats over mange år, kombinert med en villighet til stadig å forbedre seg og en positiv utvikling i markedene. At store deler av fremgangen ikke bare er markedsdrevet, gjør at vi har gode forutsetninger for å lykkes også i fremtiden, sier Korssjøen.

Spennende og utfordrende også fremover

Den nye konsernsjefen er både spent og tent på de oppgavene som ligger foran ham, og han har som Korssjøen stor tro på en ytterligere fremgang for konsernet.

- Det har gått bra for konsernet lenge. Ettersom markeder alltid vil svinge noe, er det til syvende og sist den underliggende kompetansen og profesjonaliteten som forteller mest om mulighetene på lang sikt. Her har KONGSBERG en solid basis og har over tid bygget gode forutsetninger for videre vekst. Bak de gode resultatene ligger det en lang historie med utvikling av teknologi, verdensledende produkter og en fantastisk kompetansebase. Kombinert med det erfarne internasjonale salgsapparatet KONGSBERG har i ulike miljøer, tror jeg grunnlaget er lagt for ytterligere fremgang, sier Qvam.

Størst vekst ute

Både Korssjøen og Qvam er klare på at den relative veksten både omsetningsmessig og i antall ansatte blir størst utenfor Norge.

- Vi er blitt mye mer internasjonale de siste årene. Stadig større deler av verdiskapingen er flyttet nærmere kundene, og vi har dermed styrket kunderelasjonene ytterligere.

I årene som kommer tror jeg en enda større del av verdikjeden kommer til å bli distribuert. Vi kommer til å gjøre flere ting på flere steder. Et eksempel på dette er produksjonen av våpenstyringssystemet PROTECTOR RWS (Remote Weapon Station), hvor vi har etablert produksjonslinjer i Johnstown, Pennsylvania i USA. Vi ser på dette som et offensivt trekk for å kunne gi kunden raskere service, samtidig som vi posisjonerer oss i forhold til fremtidige muligheter i verdens største forsvarsmarked.

Et annet geografisk område hvor vi har styrket oss betydelig de siste årene er Asia. Strategien er den samme; offensiv posisjonering i forhold til verdens største skipsbyggingsmarked. Det er derfor svært viktig og riktig at vi fortsetter å internasjonalisere konsernet. Det er med på å styrke den langsiktige utviklingen av KONGSBERG og det er en utvikling som kommer våre kunder såvel som våre ansatte til gode, understreker Korssjøen.

- Jeg er enig med Korssjøen i at det er utrolig viktig at KONGSBERG har sin virksomhet distribuert på ulike steder. Vi må være nær det som skjer og fange opp nødvendige signaler fra kunden og markedet for å kunne opprettholde en teknologisk lederposisjon. Teknologit utviklingen går raskere enn før og ofte utvikles nye løsninger i samarbeid med kunden. Dessuten gjør økt globalisering at det utvikler seg globale kompetansesentre

WALTER QVAM

Walter Qvam (54) er utdannet sivilingeniør ved NTH (NTNU) med tilleggsutdannelse fra INSEAD i Singapore. Han har ledet Det Norske Veritas' olje- og industrivirksomhet i Norden, vært viseadministrerende direktør og ledet jernbanevirksomheten i NSB, vært nordisk leder for Gemini Consulting, administrerende direktør for Caggemini i Norge og hatt lederroller i Caggemini internasjonalt. Han kommer fra stillingen som partner i Bene Agere.

som også KONGSBERG har nytte av å knytte seg til, påpeker Qvam.

Kombinerer teknologier i nye produkter

- Jeg er opptatt av at innovasjon og produktutvikling alltid må ha to solide fundament; at vi har den beste kompetansen og teknologikunnskapen, og at våre produkter og systemer alltid utvikles i et markeds- og kundeperspektiv, sier Qvam. Vi må alltid være på leting etter nye anvendelsesområder, nye måter å tilføre kunden verdi på og stadig finne nye og smartere samarbeidsmodeller, understreker han. Dette er Korssjøen enig i.

- KONGSBERG er en bruker av teknologi. Vi har en solid bredde av teknologier, og

vår evne til å ta opp kunnskap fra ulike teknologiområder og kombinere disse i produkter som møter et behov i markedet, er vår styrke, sier Korssjøen.

- Definisjonen på innovasjon er jo en idé som er tatt helt ut til et kommersielt produkt og genererer inntekter. Mange selskaper greier ikke å fullføre helt ut til kommersialisering. Det gjør KONGSBERG, og jeg tror de færreste norske teknologiselskaper, om noen, er bedre enn KONGSBERG på dette, sier Qvam.

Viktig å ha ledere som tar ansvar for prosessen

- Medarbeidere i kompetansebedrifter krever å bli involvert i utviklingen av bedriften og har også veldig mye å bidra

med. En involverende lederstil er derfor en viktig forutsetning for å lykkes med de utfordringene KONGSBERG står overfor. Vi skal ikke bare få tak i de rette medarbeiderne. Vi skal også beholde de vi har, og sørge for at medarbeiderne opplever at de utvikler sin kompetanse bedre her enn andre steder. Dette har KONGSBERG lyktes godt med så langt, og jeg vet at dette har vært et prioritert område for konsernet. Konkurransen om talentene kommer til å bli stadig tøffere, slik at vi som ledere må være like fokusert på dette området som på salg og prosjekter. Jeg har stor tro på at vi finner løsninger sammen, sier Qvam.

VIKTIGE HENDELSER 2007

Konsern

Tidens beste resultat

KONGSBERG hadde i 2007 driftsinntekter på 8 306 millioner kroner før engangseffekter og et driftsresultat (EBITA) på 796 millioner kroner. Driftsinntektene økte med 24 prosent, og driftsmarginen økte med 2,7 prosent fra 2006. Ordreinngangen i 2007 var på 14,3 milliarder kroner. Pr. 31.12.07 var ordreservene 12,6 milliarder kroner, over 6,1 milliarder mer enn ved forrige årsskifte. Børsverdien økte fra 5,3 milliarder kroner ved årsskiftet 2006/2007 til 10,2 milliarder kroner pr. 31.12.07.

Kongsberg Defence & Aerospace

Kontrakt på serieproduksjon av nytt sjømålsmissil

Avtalen om serieproduksjon av nytt sjømålsmissil (NSM) ble i juni undertegnet med Forsvarets logistikkorganisasjon. NSM vil bli hovedvåpenet på fregattene i Nansen-klassen og missiltorpedobåtene i Skjold-klassen, og medførte en ordreinngang på ca 2,5 milliarder kroner. Kontrakten markerer at en 10-års utviklingsperiode er over, og vil samtidig gi gode eksportmuligheter.

Kongsberg Defence & Aerospace

Rammeavtale på 8 milliarder kroner med Den amerikanske hæren

Vi bekreftet vår posisjon som verdensledende leverandør av våpenstyringssystemer gjennom en avtale med Den amerikanske hæren til deres CROWS-program (Common Remotely Operated Weapon Station). Dette er et felles anskaffelsesprogram for våpenstyringssystemer til Den amerikanske hærens kjøretøyprogrammer. Avtalen har en ramme på ca 8 milliarder kroner og en varighet på fem år.

Kongsberg Maritime

Høy aktivitet i 2007

Kongsberg Maritime hadde meget god ordreinngang i 2007. Etterspørselen etter produkter har vært høy blant annet til handelsfartøy og spesialfartøy for offshoreindustrien. Ordreservene var ved årsskiftet på 5 333 millioner kroner. Kongsberg Maritime har utvidet og bygget nye lokaler flere steder, og ansatte 559 nye medarbeidere i 2007.

Kongsberg Defence & Aerospace

Investerer i nytt industribygg

KONGSBERG etablerer en fabrikk for komposittproduksjon og avansert mekanisk produksjon på Kongsberg med tanke på gjenkjøpsavtaler i forbindelse med kjøp av nye norske kampfly. Investeringen er på 900 millioner kroner, og bygget er på i underkant av 30 000 m². Regjeringen har gitt en garanti som gir KONGSBERG redusert risiko før Norge formelt har avgjort hvilke kampfly som skal anskaffes.

Kongsberg Maritime

Avanserte undervannssystemer til India

I april ble det inngått en kontrakt med skipsverftet Alcock Ashdown Ltd. i Gujarat, India, om å levere avanserte undervannssystemer til en verdi av ca 350 millioner kroner. Utstyret skal installeres om bord på seks nye kartleggingsfartøy som Det indiske sjøkartverket (National Hydrographic Office) har bestilt ved verftet. Dette er den klart største kontrakten vi har fått på dette feltet så langt.

DETTE ER KONGSBERG

Kongsberg Gruppen (KONGSBERG) er et internasjonalt orientert, kunnskapsbasert konsern med to forretningsområder; Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace. Konsernet leverer høyteknologiske systemer til kunder innen olje- og gassproduksjon offshore, handelsflåten, forsvar og romfart. I 2007 hadde KONGSBERG en omsetning på 8,3 milliarder kroner og 4 205 ansatte i mer enn 25 land.

Hovedmål

KONGSBERGs hovedmål er å skape aksje-eierverdier over tid gjennom å drive lønnsom, vekstorientert industriell utvikling i et langsiktig perspektiv.

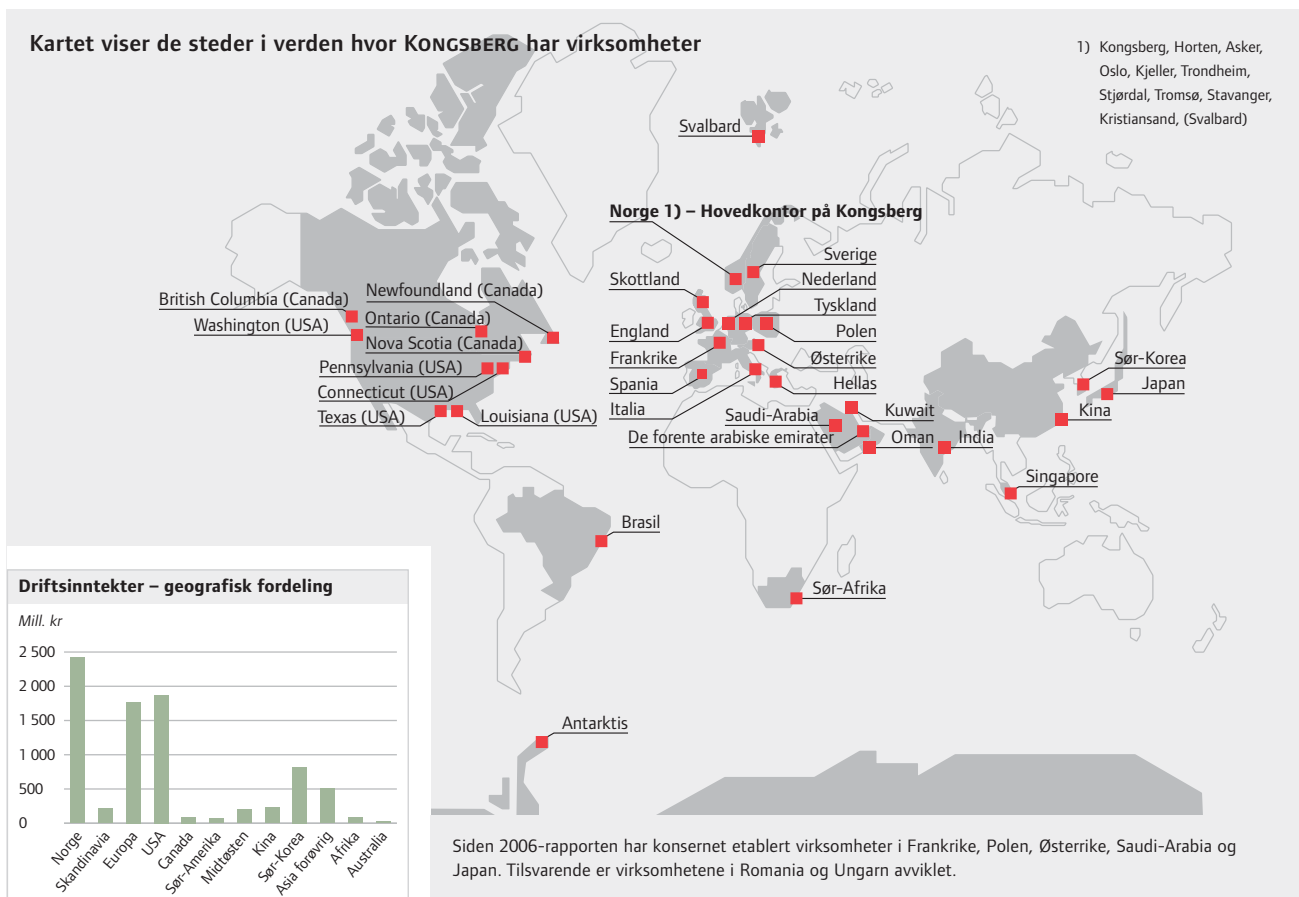
Vekst er en sentral del av konsernets strategi. I 2006 ble det satt et mål for vekst og lønnsomhet som innebærer en dobling av salgsinntektene i et 3-5 års perspektiv, med utgangspunkt i 2005-

tallene. KONGSBERG er på god vei til å nå målet. Målet for konsernets samlede lønnsomhet er en driftsmargin på 10 prosent, også dette målet er på god vei til å nås. Konsernet skal nå sine mål gjennom å fokusere på kunnskapsbaserte produkter og tjenester i utvalgte markedssegmenter, og gjennom å drive virksomheten etisk, miljømessig og sosialt ansvarlig.

Produkter

Konsernet er et av Norges ledende teknologiselskaper og har et av landets største industrielle ingeniørmiljøer.

Produktspekteret er preget av høyt teknologiinnhold. Produktene skal fungere i krevende omgivelser; fra multistråleekklodd som kartlegger sjøbunnen ned til 11 000 meters dyp, til styringsmekanismer for solcellepaneler på romsonder som går

i baner 36 000 km ute i verdensrommet i flere år. Kravene til pålitelighet er derfor høye.

Markeder

KONGSBERG har en omsetning med god geografisk spredning. Markedene utenfor Norge utgjør en stadig større del av de totale driftsinntektene. I 1995 kom 807 millioner kroner (40 prosent) av driftsinntektene fra land utenfor Norge. I 2007 er denne andelen økt til 5 889 millioner kroner (71 prosent).

Nærhet til kundene er et mål for å imøtekomme kravene fra de lokale markedene og for å bli oppfattet som en lokal leverandør. Virksomheten og veksten utenfor Norge forventes fortsatt å øke.

Forretningsområder

KONGSBERGS to forretningsområder, Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace, arbeider innenfor de samme teknologiområdene. De har begge sin viktigste kompetanse innen signalbehandling, reguleringsteknikk (kybernetikk), programvareutvikling og systemintegrasjon. Begge leverer systemer som skal hjelpe brukerne å ta de riktige beslutningene.

Kongsberg Maritime

Kongsberg Maritime leverer produkter og systemer for dynamisk posisjonering, navigasjon og automasjon til handelsskip og

offshoreinstallasjoner, samt produkter og systemer for sjøbunnskartlegging, overvåking, treningssimulatorer og til fiskefartøy og fiskeriforskning. Forretningsområdet er blant markedslederne innen disse områdene. Land med stor offshorevirksomhet og verftsindustri er viktige markeder.

Kongsberg Maritime hadde i 2007 driftsinntekter på 4,9 milliarder kroner og 2 510 medarbeidere. 73 prosent av driftsinntektene kom fra andre land enn Norge.

Kongsberg Defence & Aerospace

Kongsberg Defence & Aerospace er Norges ledende leverandør av forsvars- og romfartsrelaterte systemer. Det norske forsvaret er den viktigste kunden. Løsninger utviklet i samarbeid med Det norske forsvaret er internasjonalt konkurransedyktige og har de siste årene oppnådd en betydelig eksportandel. All eksport av forsvarsprodukter godkjennes av norske myndigheter. En sentral del av markedsstrategien er allianser med store internasjonale forsvarsbedrifter.

Kongsberg Defence & Aerospace leverer systemer for kommando- og våpenkontroll, våpenstyring og overvåking, kommunikasjonsløsninger og missiler. Kongsberg Defence & Aerospace hadde i 2007 driftsinntekter på 3,3 milliarder kroner og 1 595 medarbeidere. 73 prosent av driftsinntektene kom fra andre land enn Norge.

Kompetanse

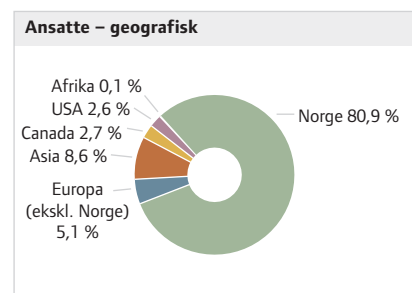
KONGSBERG er en kunnskapsbedrift. Riktig kompetanse fremmer verdiskaping og er avgjørende for konsernets konkurransekraft. Av KONGSBERGS 4 205 medarbeidere har ca 70 prosent høyere utdanning.

Aksjeeierpolitikk

KONGSBERGS hovedmål er å øke eierens verdier over tid. Konsernets policy er at 30 prosent av konsernets årlige overskudd over tid fra ordinær drift skal betales tilbake til eierne i form av utbytte. Styret foreslår at det betales et utbytte på kr 5,- pr. aksje for 2007.

Eierskap

Kongsberg Gruppen ASA er notert på Oslo Børs og staten er største aksjeeier med 50,001 prosent eierandel. Totalt antall aksjeeiere var 5 370 pr. 31.12.07.

HISTORIKK

KONGSBERG er et kunnskapsbasert konsern og har i dag to forretningsområder; Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace. Konsernet består etter restrukturering og oppkjøp av mange forskjellige selskaper med hver sin historie og hvert sitt geografiske opprinnelsessted. Vår historie knytter likevel konsernet sterkt til Kongsberg bys utvikling gjennom flere århundrer.

1624-1814

Sølvfunn

Kongsberg by ble grunnlagt i 1624 av kong Christian IV, basert på sølvfunn i området. Sølvverket og sølvgruvene på Kongsberg spilte en betydelig rolle i Norge i siste halvdel av 1600-tallet og frem til begynnelsen av 1800-tallet. Sølvverket var Norges største bedrift, og rundt 1720 utgjorde inntektene 20 prosent av statsbudsjettet.

1814-1955

Kongsberg Våpenfabrikk og maritimt miljø i Horten

Nedgangstider for Sølvverket medførte at Kongsberg Våpenfabrikk ble grunnlagt i 1814. De dyktigste bergverksingeniørene ble satt til å utvikle den nye hjørnesteinsbedriften.

På slutten av 1800-tallet ble Krag Jørgensen-geværet introdusert, og ble blant annet valgt som hovedvåpen for Den amerikanske hæren. Dette var en av de første store eksportkontraktene for norsk industri. I Horten ble Marinens Hovedverft etablert i 1849, og det ble bygget opp et solid maritimt miljø i byen.

1955-1987

Industri locomotiv

Kongsberg Våpenfabrikk spilte en sentral rolle i oppbyggingen av norsk industri etter 2. verdenskrig. I perioden fra 1960 og frem til 1987 utviklet selskapet seg fra å være en mekanisk produksjonsbedrift til en bedrift med betydelig produktutvikling og satsing innen flere markeder med høye krav til ytelse. Markedsområdene omfattet forsvar, bil, gasssturbiner, data, offshore, luftfart og romfart.

I 1960 ble flåteplanen for Marinen vedtatt, og dette ble starten på en ny epoke i Hortens "elektroniske utvikling".

1987-1992

Krise og ny fremgang

I 1987 ble Kongsberg Våpenfabrikk restrukturert, og all sivil virksomhet ble solgt. De enhetene som ble solgt, drives fortsatt med utgangspunkt i Kongsberg-miljøet og har hatt god vekst og lønnsomhet.

Forsvarsvirksomheten ble videreført i selskapet Norsk Forsvarsteknologi AS, som dannet grunnlaget for dagens konsern, Kongsberg Gruppen.

Etter Berlinmurens fall i 1989 la selskapet en strategi med sikte på økt satsing i sivile markeder, samtidig med en bevisst dreining fra industriell til teknologisk produksjon. Det ble lagt vekt på å utvide virksomheten innenfor teknologiområder som var beslektet med forsvarsvirksomheten.

1992-2007

Maritim satsing, børsnotering og vekst

I 1992 ble Norcontrol-selskapene kjøpt. Dette var starten på en maritim satsing som førte til etableringen av Kongsberg Maritime som eget forretningsområde i 1995. I 1996 ble SIMRAD-konsernet kjøpt, og i 2000 Navia. Den maritime satsingen var en forutsetning for børsnotering og delprivatisering i 1993. I 1995 endret selskapet navn til Kongsberg Gruppen.

Strategien for den maritime virksomheten er å konsentrere seg om industrielle markeder. Som følge av dette solgte konsernet fritidsbåtvirksomheten i 2005.

I 2006 ble det canadiske programvareselskapet Gallium Visual Systems Inc. kjøpt av Kongsberg Defence & Aerospace. Kongsberg Maritime kjøpte Fantoft Process Technologies AS i 2006 og Sense Intellifield AS i 2007, som er i tråd med strategien om økt satsing innen olje- og gassindustrien.

Bergseminaret var under navnet "Det Kongelige Norske Bergseminarium" Europas første utdannelseinstitusjon for høyere utdanning i bergteknikk. Det ble opprettet på Kongsberg 19. september 1757 og var i virksomhet til 1814. Målet var å høyne kompetansenivået i Kongsberg Sølvverk. Frem til 1811 var Bergseminaret, ved siden av Krigsskolen i Christiania, det eneste lærestedet i Norge som tilbød høyere utdanning. Det var planlagt at vårt første universitet skulle legges til bergstaden Kongsberg.

VISJON, MÅL OG STRATEGI

På vei inn i fremtiden

Kunnskap og fakta er vårt viktigste fundament for å møte det ukjente.

Containerskip er blant de mange forskjellige typer handelsskip som Kongsberg Maritime leverer automasjon- og navigasjonssystemer til.

VISJON

WORLD CLASS –
through people,
technology and
dedication

MÅL

KONGSBERG skal være et internasjonalt orientert teknologikonsern med hovedkontor i Norge. Aksjeeiernes verdier skal ivaretas og økes gjennom å utnytte konsernets høye kunnskapsnivå til å utvikle attraktive løsninger for markedet, og gjennom stadige driftsmessige forbedringer:

- For å øke lønnsomheten skal det kontinuerlig gjennomføres forbedringstiltak.
- Vekst og lønnsomhet skal genereres gjennom både organisk vekst, oppkjøp og strukturelle tiltak.
- Konsernet skal være organisert på en måte som utnytter sammenhenger og synergieffektigheter.
- Virksomheten skal drives etisk, miljømessig og sosialt ansvarlig, samt ha en tydelig profil og et godt omdømme.

STRATEGI

Viktige tiltak for å nå målene er:

Marked

KONGSBERGS markeder er preget av strenge krav til ytelse, kvalitet og driftssikkerhet. 71 prosent av inntektene kommer fra land utenfor Norge. KONGSBERG jobber kontinuerlig for å utvikle markedsapparatet slik at det effektivt bidrar til å tilfredsstille kundenes behov. Nærhet til kundene og samarbeid om utvikling av optimale løsninger står sentralt. Strategisk alliansebygging er en forutsetning for å lykkes i flere av KONGSBERGS produktområder.

Konsentrasjon om forretningsområdene

Forretningsområdene gjennomgås jevnlig for å identifisere aktiviteter som ikke har en naturlig plass innen områdene, eller som kan utvikles bedre i andre industrielle sammenhenger. Konsernet vurderer disse områdene grundig for å ta best mulig hånd om verdiene.

Oppkjøp

En sentral del av vekststrategien er oppkjøp innen kjerneområdene. Målet med oppkjøp er å utnytte felles teknologi og oppnå markedssynergier. Andre motiver er ønsket om å supplere produkttilbudet, få adgang til nye markeder eller tilgang til spesialisert teknologi. En stadig utvikling av konsernets strategiske markedsposisjon står sentralt i oppkjøpsstrategien.

Kompetanse

Kunnskap og kompetanse er KONGSBERGS viktigste konkurranseparameter. Kompetanseutvikling av alle medarbeidere er avgjørende for en positiv utvikling og blir prioritert. Det legges vekt på å tilby attraktive og utfordrende arbeidsoppgaver. Programmer for utvikling av ledere gjennomføres systematisk.

Samfunnsansvar og etikk

KONGSBERG har forretningsetiske retningslinjer, policy for forhold knyttet til det ytre miljø og policy for samfunnsansvar. Dette er grunnleggende elementer i arbeidet for en forretningskultur som bygger opp under en lønnsom, bærekraftig utvikling.

Teknologi

Produktutvikling utgjør årlig ca 10 prosent av KONGSBERGS driftsinntekter. Høy aktivitet innen dette området er en forutsetning for lønnsom organisk vekst. Produktutviklingen er både kunde- og egenfinansiert. Det er alltid markedsbegivenhetene som styrer retning, ambisjoner og løsninger innen produktutviklingen. KONGSBERGS produkter er i stor grad basert på kompetanseområdene programvareutvikling, kybernetikk, systemintegrasjon og signalbehandling.

Finansiell strategi

Konsernet legger vekt på å ha en soliditet som gir finansiell handlefrihet. Finansiering av vekst skal i første rekke være basert på egen inntjening og frigjøring av kapital. Fremmedfinansiering skal til enhver tid være langsiktig og avstemt med konsernets forretningsmessige strategi. Konsernets finansielle policy tar primært sikte på å øke forutsigbarheten og redusere risiko.

STRATEGISK RETNING

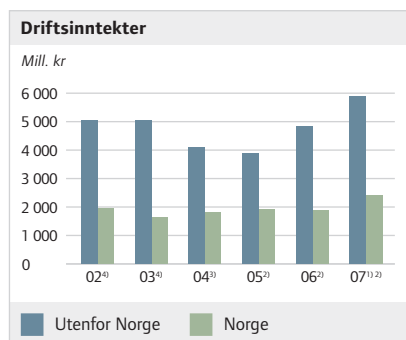
KONGSBERG har et mål om kontinuerlig forbedring i alle ledd i konsernet. I 2006 satte vi oss som mål at konsernets driftsinntekter skulle dobles i løpet av tre til fem år, med utgangspunkt i 2005-tallene. En klar økning i både driftsinntekter og driftsmarginer i 2007 viser at vi er på god vei til å nå målet.

1

Øke konsernets internasjonale tilstedeværelse

Kartet viser de land KONGSBERG har aktiviteter i.

Det er avgjørende for KONGSBERG å være til stede internasjonalt. Nærhet til kunden gir oss markedskraft og økt kostnads-effektivitet.

Markedene KONGSBERG opererer i, er i stor grad utenfor Norge. Mange land ønsker å bygge opp sin egen industri. Myndighetene i disse landene ønsker størst mulig grad av lokal verdiskaping, utvikling av lokale arbeidsplasser og oppbygging av kompetanse. Derfor er det viktig at det er vi som bygger oss opp til å bli den lokale bedriften som imøtekommer myndighetenes ønsker. I noen av markedene samarbeider vi med, eller har eierskap sammen med en lokal partner, både for å kunne takle kulturforskjeller og for å få tilgang til viktige nettverk. Alle våre internasjonale etableringer gjøres i tråd med KONGSBERGs prinsipper for samfunns-ansvar.

Et viktig marked for KONGSBERG er verftsindustrien i Asia. Det har vært en kraftig oppbygging av kapasiteten, og den asiatiske verftsindustrien er nå størst i verden. En konsekvens av denne veksten er at KONGSBERG har utvidet sin kapasitet med antall medarbeidere og økte arealer både i Singapore, Sør-Korea, India og Kina.

Forsvarsindustrien er en meget beskyttet industri og er unntatt fra internasjonale frihandelsavtaler. Rammeavtalen med Den amerikanske hæren om leveranser av fjernstyrte våpenstyringssystemer (RWS – Remote Weapon Station) til CROWS-programmet, gjør det nødvendig for KONGSBERG å utvide sin virksomhet og tilstedeværelse i USA. Ett av kriteriene vi ble vurdert på i forkant av CROWS-programmet var lokal tilhørighet. Nesten hele leveransen til CROWS produseres i USA med amerikanske underleverandører.

Økt internasjonal tilstedeværelse reduserer også valutaeksponeringen og bidrar til reduserte produksjonskostnader.

Fakta

Sør-Korea er verdens største skipsbygger. Verftene står for omtrent 30 prosent av verdens produksjon av skip. De største har økt sin produksjonskapasitet med i gjennomsnitt 15 prosent årlig siden 2003. Fra hvert av de fem største verftene sjøsettes det ett stort kommersielt skip hver femte dag. Omtrent to tredjedeler av alle gasstankere og store container-skip er produsert i Sør-Korea, i tillegg til mer enn halvparten av alle offshore lete- og produksjonsskip.

Kina har i dag ca 110 skipsverft som konkurrerer i det internasjonale markedet for handelsskip og offshore forsyningsfartøy. Ordreserven er på over 2000 skip, og 850 av dem er kontrahert med levering i 2008. Verftsindustrien i Kina er anslått til å vokse med 20 prosent årlig. Kina har allerede passert Japan som verdens nest største skipsbygger, både når man teller antall skip og kapasitet.

Japan har omtrent 60 verft, med en kapasitet på ca 450 skip årlig. Flere japanske og sør-koreanske

verft er i ferd med å etablere produksjonsfasiliteter i Kina, Filippinene og Vietnam.

Singapore er ledende når det gjelder antall offshoreplattformer og forsyningskip. India er i ferd med å etablere seg i dette markedet når det gjelder enklere fartøyer.

2 Utvikle attraktive produkter direkte til olje- og gasselskapene

Systemer for simulering av prosesser og beslutningsstøttesystemer

KONGSBERG har to moderne dataverktøy for å bygge dynamiske simulatorer av prosessanlegg; ASSETT og D-SPIICE. Verktøyene blir benyttet stand-alone eller de henges på det virkelige anlegget og speiler hele prosessen i sanntid – hele tiden. Slik kan operatøren kjøre rekonstruksjoner av det som har skjedd, eller vil kunne skje i anlegget. Dynamiske prosesssimulatorer er et viktig element i integrerte operasjoner. Stadig flere marginale utbyggingfelt gjør at oljeselskapene må finne nye produkter og teknologi som kan optimalisere produksjonen og utvinningsgraden på feltene. Her blir simulatorer helt avgjørende – både i konstruksjon av prosessanlegg, uttesting av kontrollsystemer, trening av operatører og som sanntidsanlegg for bruk som beslutningsstøtteverktøy for operatørene i den daglige driften.

Generelt ønsker en leverandør å være så nær sluttbrukeren som mulig. Dette både for å forstå markedet og kundebehovene så godt som mulig, og å få en prising av sine produkter og systemer ut fra verdien av leveransen for sluttbrukeren. KONGSBERG har som en av sine strategiske målsettinger å bli en mer betydelig leverandør til olje- og gasselskapene.

Våre produkter betegnes ofte som "intelligensen" i det totalprodukt eller totalsystem som kunden har bestilt. Likevel utgjør vår leveranse bare en liten del

av totalkostnadene kunden må betale for det ferdige produktet. En annen strategisk målsetting for KONGSBERG er derfor å øke verdien av våre leveranser.

KONGSBERG, som et teknologiselskap, satser på kunnskapsbaserte produkter og systemer til applikasjoner som har stor verdi for kundene. Vi har derfor prioritert utvikling av systemer for simulering av prosesser og beslutningsstøttesystemer (integrerte operasjoner) for oljeselskaper og operatører innen olje- og gassmarkedet, samt posisjonering og styring

av streamere overfor seismikkelskaper. I tillegg vil vi foreta oppkjøp og investeringer i etablerte selskaper som har produkter som leveres direkte til olje- og gasselskapene. Slik styrker vi vår posisjon og våre relasjoner til disse.

3

Utvikle nye muligheter gjennom gjenkjøpsavtaler

Forsvarsmarkedet er et politisk og proteksjonistisk marked. Markedet er unntatt fra EØS-kravene om konkurranseutjevning. Det fører til at de fleste land velger nasjonale leverandører, og stiller krav om gjenkjøp ved internasjonale anskaffelser. Gjenkjøp vil si at selgerlandet må forplikte seg til å kjøpe forsvarsmateriell fra kjøperlandet til en verdi tilsvarende den opprinnelige kjøpesummen. KONGSBERG/Norge stilles overfor tilsvarende krav når vi selger forsvarsmateriell til utlandet.

Gjenkjøp er viktig for å opprettholde og videreutvikle en levedyktig nasjonal forsvarsindustri, så også i Norge. Når store norske forsvarsanskaffelser settes bort til utenlandsk industri, er gjenkjøp brukt aktivt for å sikre oppdrag til norsk industri, og da særlig forsvarsindustri.

KONGSBERG er den største forsvarsbedriften i Norge, og har historisk fått en stor del av de gjenkjøpsavtalene som er inngått. Tidligere store anskaffelser av for eksempel luftvernssystemer og fregatter har gitt nye allianser og samarbeidspartnere for KONGSBERG. Slike avtaler har i mange tilfeller vært avgjørende for å oppnå markedsadgang utenfor Norge. Slike prosjekter gir dessuten medarbeiderne og organisasjonen viktige løft innen kunnskap og teknologi.

Regjeringen vil fremme en proposisjon til Stortinget i slutten av 2008 om kjøp av nye kampfly. Dette vil være det største innkjøpet av forsvarsmateriell i Norge

noensinne. Avtalen vil være svært viktig for norsk forsvarsindustri, og det er allerede stilt strenge krav om gjenkjøp.

Regjeringen vedtok i 2006 å gå videre med tre kampflykandidater; JAS Gripen, Eurofighter Typhoon og F-35 Joint Strike Fighter (JSF). KONGSBERG forholder seg nøytral til valg av type fly. For oss er det viktig å posisjonere oss mot alle de tre alternativene og finne frem til gode industriløsninger, uavhengig av hvilken flytype Norge velger.

Kandidatene har lovet betydelige industriavtaler. JSF direkte tilknyttet flyet. JAS Gripen direkte tilknyttet flyet og gjenkjøp. Eurofighter har i øyeblikket trukket sitt kandidatur.

KONGSBERG har allerede signert langsiktige rammeavtaler med selskapene Lockheed Martin og Northrop Grumman som gjelder produksjon av komposittprodukter til det nye Joint Strike Fighter-kampflyet. Fullføringen av avtalene er betinget av at Norge velger å anskaffe JSF. Avtalene strekker seg over åtte år og omfatter blant annet bygging av ny komposittfabrikk.

Kampfly

Etter rundt 40 års tjeneste vil dagens F-16-kampfly nå sin levetidsgrense rundt 2020. Regjeringen vil fremme en proposisjon til Stortinget i slutten av 2008 om kjøp av nye kampfly. Flykjøpet blir Norges største våpenanskaffelse noensinne, med en kostnadsramme på rundt 40 milliarder kroner. Regjeringen vedtok i desember 2006 å gå videre med tre kampflykandidater:

- Europeiske Eurofighter Typhoon
- Svenske JAS Gripen
- Amerikanske F-35 Joint Strike Fighter

Gjenkjøpsavtaler

Når Forsvaret inngår avtaler om kjøp av forsvarsmateriell med utenlandske leverandører, inngår Forsvaret samtidig en kontrakt hvor leverandøren forplikter seg til gjenkjøp av norske varer og tjenester.

- Gjenkjøpsavtaler fortsetter å være et viktig element i internasjonal handel.
- Norge legger til grunn det samme regimet som andre europeiske land. Både regjering og storting vil forutsette gjenkjøp og industriell deltakelse ved forsvarsanskaffelser.
- Forsvarets fremtidige investeringsplaner tyder på økt import (f.eks. nye kampfly). Dette gir mulighet for nye gjenkjøpsavtaler som i sin tur danner en basis for inngang i nye geografiske markeder.
- Alle Forsvarets kontrakter over 50 millioner kroner med utenlandske leverandører skal i utgangspunktet generere 100 prosent gjenkjøp.

4

Eksport av egenutviklede forsvarsprodukter

Remote Weapon Station (RWS) er solgt til følgende land:

Norge

USA

Canada

Irland

Australia

Finland

Sveits

Tsjekkia

Portugal

Nederland

Luxembourg

KONGSBERG er relativt sett en liten aktør i det internasjonale forsvarsmarkedet, men har oppnådd gode markedsposisjoner i enkelte nisjer. Vi har utviklet mange konkurransedyktige systemer og produkter, både i samarbeid med Det norske forsvaret, internasjonale alliansepartnere og på egen hånd.

Våpenstyringssystemet PROTECTOR – Remote Weapon Station (RWS) har vært i fullskalaproduksjon siden desember 2001. I dag er KONGSBERG verdensledende innen produksjon og leveranser av denne typen våpenstyringssystemer. På seks år har selskapet levert mer enn 2 000 systemer til militære kunder i 11 land.

Høsten 2007 inngikk KONGSBERG en rammeavtale direkte med Den amerikanske hæren om leveranser av våpenstyringssystemer til CROWS-programmet (Common Remotely Operated Weapon Station). Avtalen har en ramme på ca 8 milliarder kroner og en varighet på fem år.

KONGSBERGS suksess i USA gjør at det nå er opprettet et nytt datterselskap i delstaten Pennsylvania som skal produsere nye og overhale brukte våpenstyringssystemer for det amerikanske markedet. At vi blir en lokal leverandør, styrker konsernets posisjon som den klart ledende

leverandøren innen fjernstyrte våpenstyringssystemer for armerte kjøretøy, samt at valutarisikoen nærmest blir eliminert ved at både inntekter og utgifter blir i samme valuta.

KONGSBERG og Det norske sjøforsvaret inngikk i 1996 en kontrakt om utvikling av et nytt sjømålsmissil (NSM) – et av Norges mest teknologisk avanserte utviklingsprosjekter.

I 2007 ble det undertegnet en avtale om serieproduksjon av missilet verdt ca 2,5 milliarder kroner. Kontrakten innebærer produksjon av NSM til Det norske sjøforsvarets nye fregatter av Nansen-klassen og til missiltorpedobåtene av Skjold-klassen. Det er vist stor interesse for sjømålsmissilet fra flere land, og for bruk på forskjellige plattformer (fra fly, helikopter, kjøretøy etc), noe som kan åpne dører til nye markeder.

KONGSBERG og Lockheed Martin har i den forbindelse signert en felles markedsføringsavtale for et missil skreddersydd for jagerfly – Joint Strike Missile. Dette missilet kan være aktuelt for alle de tre jagerflykandidatene Joint Strike Fighter, JAS Gripen og Eurofighter.

5

Tilby flere produkter og tjenester i eksisterende markeder

Dynamisk posisjonering

Dynamisk posisjonering er en metode for å holde et fartøy i samme posisjon over havbunnen ved hjelp av fartøyet egne propeller og uten bruk av anker. Systemet samler data om vind, bølger, strømpåvirkning, retning og nåværende posisjon. Deretter beregnes ved hjelp av reguleringsteknikk, hvor mye motor-kraft som skal settes på propeller og sidepropeller for å holde fartøyet i en konstant posisjon.

Mange av KONGSBERGS avdelinger og divisjoner opererer i nisjer hvor våre leveranser utgjør en relativt liten del av sluttproduktets totalverdi. Det er derfor et mål for konsernet å kunne tilby kundene en større totalpakke, slik at vi kan øke vår andel av totalleveransen.

Ett av virkemidlene er å samordne utviklingen av våre egne produkter slik at våre sammensatte produktpakker gir større verdi for kunden enn om de skulle kombinere produkter fra ulike leverandører. Eksempelvis tilbyr vi ved salg av posisjoneringssystemer til et fartøy, en plattform eller en rigg, også våre automasjons- og navigasjonssystemer.

Et annet virkemiddel er oppkjøp av virksomheter med produkter som ligger

inntil våre egne produkter og systemer. Foreløpig er det kun gjennomført mindre oppkjøp.

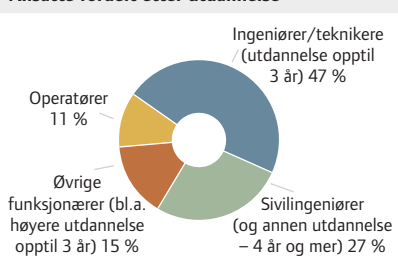
Vi vil fortsette å utvide antall produkter, systemer og tjenester vi leverer til den enkelte kunde. Med utstyr på over 17 000 fartøy, er potensialet stort med tanke på både antall kundekontakter, opplæringsbehov, vedlikeholdsoppgaver og oppgraderinger. KONGSBERG har som målsetting å øke servicegraden overfor alle sine kunder.

6

Øke konkurranedyktigheten gjennom kunnskap og kompetanse

Ansatte fordelt etter utdanning

KONGSBERG er et konsern i vekst, og vi trenger derfor flere dyktige medarbeidere. Forskjellige undersøkelser gjort av uavhengige organisasjoner viser at KONGSBERG er en attraktiv arbeidsgiver både for ingeniører i etablerte jobber og for studenter med høyere teknisk utdanning. Imidlertid, med den høye etterspørselen det nå er på arbeidskraft i Norge, er det nødvendig både å opprette et tettere samarbeid med høyskoler og universitet, og å etablere flere og sterkere teknologimiljøer utenfor Norge.

For å skaffe oss nødvendig ekspertise må vi få tilgang til flere internasjonale teknologimiljøer. Det er KONGSBERG i ferd med å gjøre ved å videreutvikle de teknologimiljøene vi har bygget opp og skaffet oss både gjennom egne etableringer og

gjennom kjøp av selskaper. Konsernet har i dag meget kompetente teknologimiljøer i Norge, Storbritannia, Polen, USA, Canada, India, Sør-Korea, Kina og Singapore.

Den intellektuelle kapitalen blir i større og større grad internasjonal. Riktig kombinasjon av arbeidsmetodikk, kulturforståelse og kompetanse om lagspill blir viktig for å vinne frem i konkurransen. Dette skaper også behov for dyktige ledere med riktig kompetanse, som har evne til å se og utnytte den kulturelle forståelsen hos medarbeiderne, og skape et arbeidsmiljø hvor KONGSBERGS holdninger og atferdsmønstre fortsatt skal være fellesnevneren.

ÅRSBERETNING OG REGNSKAP

Gode forutsetninger for videre vekst

Det er den underliggende kompetansen og profesjonaliteten som forteller mest om mulighetene på lang sikt.

Luftforsvarssystemet NASAMS kamouflert under NATO-øvelsen Cold Response i 2006.

ÅRSBERETNING

2007 var et år med fremgang for Kongsberg Gruppen. Driftsinntektene før engangsposter økte med 24 prosent til 8,3 milliarder kroner, ordreserven økte med 95 prosent til 12,6 milliarder kroner, og driftsresultatet (EBITA) før engangsposter økte til 796 millioner kroner (464 millioner kroner). Resultat pr. aksje ble kr 32,71 totalt og kr 16,17 før engangsposter (kr 8,30). Styret er fornøyd med utviklingen og foreslår et utbytte pr. aksje på kr 5,-.

Hovedforhold i 2007

Begge forretningsområdene i konsernet kan vise til høyere driftsinntekter og driftsresultat sammenliknet med året før. Ordreinngangen har vært god innenfor både Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace. Konsernets ordrereserve, på 12 646 millioner kroner ved årets slutt, fordelte seg med 42 prosent for Kongsberg Maritime og 57 prosent for Kongsberg Defence & Aerospace. Resultatene fra 2007 inneholder engangsposter relatert til salg av eiendom og overgang til innskuddsbasert pensjon.

Forretningsområdet Kongsberg Maritime hadde god drift og høy ordreinngang. Ordreinngangen var god innen alle områder, spesielt for dynamisk posisjonering og hydroakustiske produkter, hvor KONGSBERG blant annet vant en kontrakt i India på 350 millioner kroner for

leveranser av hydroakustikkprodukter.

Kongsberg Defence & Aerospace økte ordreinngangen med over 131 prosent i forhold til 2006. De to største enkeltkontraktene var rammekontrakten med Den amerikanske hæren som gjelder leveranse av våpenstyringssystemer til deres CROWS-program, samt produksjonskontrakten på det nye sjømålsmissilet, NSM, med Det norske sjøforsvaret.

Kommentarer til resultatet

Engangsposter

KONGSBERG solgte 21. desember 2007 tre eiendommer, hvorav to er under oppføring. Kongsberg Maritime AS og FMC Kongsberg Subsea AS har inngått langsiktige leiekontrakter for eiendommene. Eiendommene ble solgt for 1 375 millioner kroner, noe som medfører en gevinst på 253 millioner kroner, og et kontantopp-

gjør på 571 millioner kroner.

Fra 1.1.08 er det besluttet at alle ny-ansatte og ansatte under 52 år går over til innskuddsbasert pensjon. Dette har medført en netto reduksjon av pensjonsforpliktelsen. Engangseffekten er resultatført som oppgjør av pensjonsordning i 2007 og medførte en positiv effekt på 341 millioner kroner. Ansatte som er 52 år og eldre forblir i ordningen med ytelsesbasert pensjon.

Omsetningsvekst

Konsernet hadde driftsinntekter før engangsposter på 8 306 millioner kroner, opp 23,6 prosent i forhold til 2006. Begge forretningsområdene har hatt vekst.

Kongsberg Maritime oppnådde driftsinntekter før engangsposter på 4 850 millioner kroner, opp 36,5 prosent. Kongsberg Defence & Aerospace hadde i 2007 driftsinntekter på 3 338 millioner kroner, opp 11,4 prosent.

EBITA-utvikling

Driftsresultat før engangsposter endte på 796 millioner kroner (464 millioner kroner). Det er økning i begge forretningsområder. Kongsberg Defence & Aerospace har en resultatforbedring på 91 millioner kroner, hvor våpenstyringssystemer er den største bidragsyteren. Kongsberg Maritime har en resultatforbedring på 177 millioner

kroner. Det er forbedring i alle divisjoner innen dette forretningsområdet.

Netto finansposter

Netto finanskostnader er 67 millioner kroner, noe som er 9 millioner kroner høyere enn i 2006. Finanskostnadene bærer preg av at det er inngått rentebindingsavtaler på en høyere netto rentebærende gjeld enn det som eksisterer pr. 31.12.07. Konsernet har fastrenteavtaler på deler av bruttogjelden, som utgjør 400 millioner kroner.

Resultat

Resultat før engangsposter og skatt ble 685 millioner kroner (390 millioner kroner), og resultat før engangsposter og etter skatt ble 490 millioner kroner (252 millioner kroner). Ordinært resultat pr. aksje før engangsposter ble kr 16,17 (kr 8,30).

Markedsforhold og rammebetingelser

Kongsberg Maritime

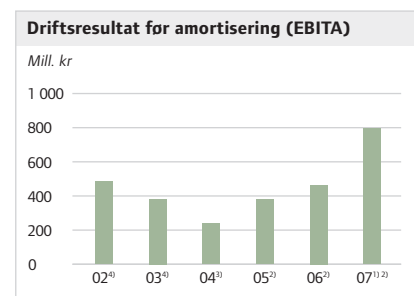
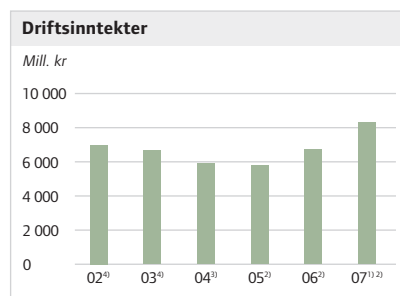
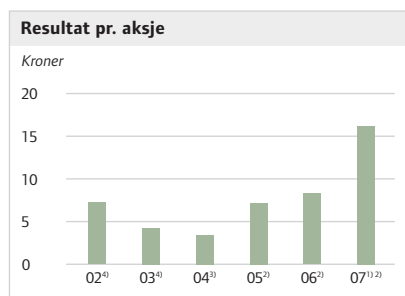
Kontraheringen av nye fartøy både til offshore- og handelsskipsindustrien har de siste årene vært på et høyt nivå. I løpet av 2007 opplevde imidlertid flere verft forsinkelser, både som følge av egne kapasitetsproblemer og underleverandører som ikke var i stand til å levere. KONGSBERG har vist seg i stand til å møte veksten og har ikke forsinket noen av byggeprosjektene.

KONGSBERG har gode markedsposisjoner og virksomhet nær kundene. Dette gjør at konsernet er rustet til å møte den stadig økende konkurransen fra lokale konkurrenter, spesielt i Asia. Norsk maritim næring har en sterk stilling og er viktig for eksportindustrien. Styret vil derfor understreke behovet for en næringspolitikk som fremmer vekst og utvikling for den maritime næringen.

Kongsberg Defence & Aerospace

Det norske forsvaret har i samarbeid med KONGSBERG over tid utviklet løsninger som har vist seg meget konkurransedyktige internasjonalt. Det er av stor betydning for konsernet at dette nasjonale samarbeidet fortsetter. Internasjonalt har konsernet mange nye kontraktmuligheter, spesielt innen våpenstyringssystemer, luftvern, militær kommunikasjon og missiler. Mulighetene innen den videre utviklingen av markedet for våpenstyringssystemer i USA regnes som betydelige.

Nye kampfly er potensielt Norges største forsvarsanskaffelse noensinne. Det er en forutsetning for norsk forsvarsindustri at det legges vekt på å få gode gjenkjøpsavtaler i forbindelse med forsvarsinvesteringer fra utlandet. Når Det norske forsvaret gjør store investeringer hos utenlandske leverandører binder dette opp store deler av forsvarsbudsjettet, og

1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.

2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.

3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.

4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

investeringer hos nasjonale leverandører begrenses. For å sikre forsvarsleveranser som er godt tilpasset norske forhold gjennom en konkurransedyktig norsk forsvarsindustri, er det viktig med norsk deltagelse i kampflyprogrammet. En god gjenkjøpsavtale vil bidra til dette. Både Regjeringen og Stortinget har understreket betydningen av gjenkjøp i tråd med internasjonal praksis. En gjenkjøpsavtale til KONGSBERG vil dessuten bety økt aktivitet hos flere av forretningsområdene nær 1 500 underleverandører. Regjeringen vil fremme en proposisjon til Stortinget i slutten av 2008 om kjøp av nye kampfly. KONGSBERG har undertegnet en rammeavtale med Lockheed Martin og Northrop Grumman om produksjon av deler i titan og komposittmaterialer til det amerikanske flyalternativet Joint Strike Fighter. Begge de to andre kandidatene, JAS Gripen og Eurofighter, garanterer 100 prosent gjenkjøp. Deler av denne garantien dreier seg også om produksjon av deler i kompositt. En gjenkjøpsavtale i forbindelse med kampflyinvesteringen vil uansett valg av flyleverandør bety økt verdiskaping og aktivitet for KONGSBERG i årene som kommer.

Som et ledd i posisjoneringen frem mot valg av nytt kampfly har KONGSBERG startet byggingen av en ny komposittfabrikk. Fabrikken blir i underkant av 30 000 m² og vil stå ferdig i løpet av 2008. Regjeringen har gitt en statlig garanti som ut-

løses dersom norske myndigheter velger å ikke kjøpe nye kampfly. Fabrikken vil gi opp mot 350 arbeidsplasser når den er i full drift om ca sju år.

Forutsigbarhet i eksportregelverket for forsvarsmateriell og praktiseringen av dette er en viktig rammebetingelse for KONGSBERG.

Teknologi og FoU

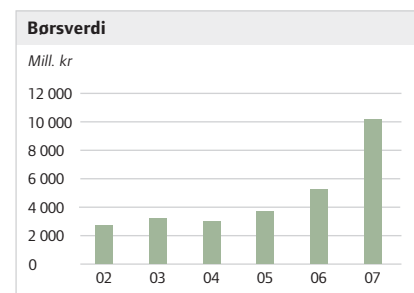
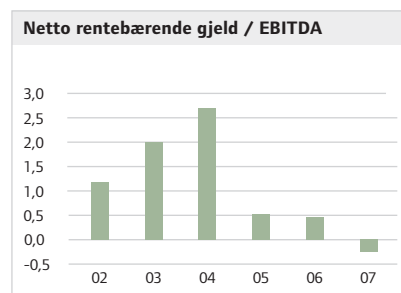
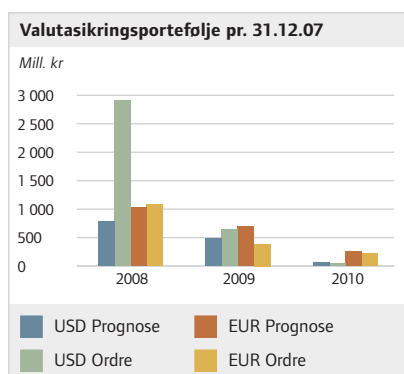
En betydelig andel av KONGSBERGS verdiskaping består i utvikling av høyteknologiske løsninger til det nasjonale og internasjonale markedet. Høy kompetanse og deling av kunnskap er viktige forutsetninger for konkurranseevnen. KONGSBERGS omfattende kunnskap innen dynamisk posisjonering har sin bakgrunn i kompetanse utviklet i forbindelse med styringsystemer for u-båter og missiler. Konsernets systemer og produkter dreier seg i hovedsak rundt fire kjernekompetanseområder: signalbehandling, systemintegrering, reguleringssteknikk (kybernetikk) og softwareutvikling. KONGSBERG satser kontinuerlig på produktutvikling, og investeringene utgjør over tid ca 10 prosent av driftsinntektene. Dette nivået anses som nødvendig for å opprettholde en tilstrekkelig moderne og kostnadseffektiv produktportefølje. I 2007 ble det gjort store investeringer blant annet i divisjonene Offshore & Marine og Subsea i Kongsberg Maritime, og for våpenstyringssystemer i Kongsberg Defence & Aerospace.

Finansiell situasjon og kapitalstruktur

Kontantstrøm

Kontantstrøm fra driftsaktiviteter for året ble 1 015 millioner kroner (623 millioner kroner), og består av driftsresultat (EBITDA) før engangsposter på 966 millioner kroner og en reduksjon i kapitalbinding i driftsrelaterte balanseposter på 49 millioner kroner. En stor del av KONGSBERGS virksomhet består av leveransekontrakter, med milepelsbetalinger, som gjør at kontantstrøm fra drift vil kunne svinge fra år til år.

Eiendomssalget som ble gjennomført i desember 2007 medførte en innbetaling på 571 millioner kroner. Det er i løpet av 2007 utbetalt 281 millioner kroner i forbindelse med kjøp av datterselskaper, hvor kjøpet av Sense Intellifield utgjør 266 millioner kroner. Det er investert 432 millioner kroner i anleggsmidler i løpet av 2007. Investeringer i nye bygg og rehabilitering av eksisterende bygg utgjør 246 millioner kroner. Investeringene i ny komposittfabrikk og ny fabrikk for mekanisk produksjon utgjør den største delen. KONGSBERG har i løpet av 2007 investert i mindre aksjeposter i selskaper som opererer innenfor områder som har strategisk interesse for KONGSBERG. Slike investeringer utgjør 134 millioner kroner i 2007. Samlet netto utbetalinger knyttet til investeringsaktiviteter utgjør 338 millioner kroner (520 millioner kroner).

Det er i løpet av 2007 nedbetalt lån med 300 millioner kroner, og utbetalt utbytte med 75 millioner kroner. Samlet kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter utgjør en netto utbetaling på 441 millioner kroner (128 millioner kroner).

Konsernets kontantbeholdning økte med 236 millioner kroner i 2007 (negativ 25 millioner kroner) og endte på 947 millioner kroner (711 millioner kroner).

Valuta

Konsernet har som mål å begrense valuta-risikoen gjennom en fastsatt valutapolicy, hvor en andel av konsernets forventede ordreinnngang inntil tre år frem i tid sikres med terminkontrakter. Ved utgangen av 2007 var beholdningen av terminkontrakter og valutaopsjoner knyttet til prognosesikringer 3,6 milliarder kroner målt til avtalte kurser. Disse terminkontraktene hadde ved utgangen av året en merverdi på 202 millioner kroner. Alle kontraktsfestede valutastrømmer sikres ved inn-gåelse av kontrakt. Ved utgangen av året var beholdningen av terminkontrakter for sikring av inngåtte kontrakter 5,3 milliarder kroner målt til avtalte kurser. Disse terminkontraktene hadde ved utgangen av året en merverdi på 248 millioner kroner.

Kapitalstruktur

Konsernets egenkapital økte med 1 074 millioner kroner, og endte på 2 758 millioner kroner. Dette gir en egenkapitalandel på 29,9 prosent, som er en forbedring i forhold til 2006. Økningen skyldes i hovedsak årets resultat på 986 millioner kroner, som inneholder engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og salg av eiendom. KONGSBERG hadde ved utgangen av 2007 en netto kontantbeholdning på 242 millioner kroner (netto rentebærende gjeld 294 millioner kroner pr. 31.12.06).

I lys av konsernets ekspansjonsmuligheter, er det naturlig at konsernet søker å ha tilfredsstillende kredittverdighet. Konsernets brutto rentebærende gjeld består

i hovedsak av to obligasjonslån på til sammen 700 millioner kroner som er notert på Oslo Børs. Konsernet har en syndikert låne-fasilitet på 1 milliard kroner, med løpetid til 2013, som ved årsskiftet var ubenyttet.

Pensjoner

Konsernet har en tjenstepensjonsordning som omfatter alle ansatte i konsernet i Norge. Ordningen gir rett til 65 prosent av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden innen fylte 77 år, deretter reduseres tjenstepensjonsdelen til 50 prosent. Opp-tjeningstiden er minimum 30 år. Pensjonsordningen omfatter også lønnsnivå utover 12G, men begrenset oppad til 15G.

Fra og med 1.1.08 vil alle ansatte i Norge under 52 år gå over til innskuddsbaserte pensjonsplaner. Effekten av oppgjør av ytelsespensjonsordningen for disse personene er resultatført med 341 millioner kroner.

Konsernets selskaper i utlandet har i all vesentlighet innskuddsplaner.

Netto pensjonsforpliktelse pr. 31.12.07 var 336 millioner kroner (747 millioner kroner), nedgangen skyldes oppgjør av pensjonsordning for ansatte under 52 år. Estimatavvik etter skatt knyttet til pensjoner er godskrevet egenkapitalen med 19 millioner i 2007.

Oppkjøp

KONGSBERG har de siste årene gjort flere mindre oppkjøp. Kjøpet av 100 prosent av aksjene i norske Sense Intellifield, nå Kongsberg Intellifield, og 51,2 prosent av aksjene i det polske Shipmedics Ltd. ble slutført i 2007. I tillegg ble det i desember 2007 inngått en avtale om å kjøpe eiendelene og virksomheten i selskapet Hydroid LLC i USA. Dette kjøpet er avhengig av de amerikanske myndighetenes godkjenning. Kongsberg Maritime inngikk i februar 2008 en avtale om å kjøpe det amerikanske simulatorselskapet GlobalSim Inc.

Kongsberg Intellifield leverer produkter og tjenester innen integrerte operasjoner, for olje- og gassmarkedet. Virksomheten

omfatter utvikling, markedsføring og salg av avanserte systemer for sanntidsfjern-drift av bore- og produksjonsoperasjoner for olje- og gassindustrien. Selskapet har blant annet utviklet programvare for å hente, transportere, lagre og visualisere data fra brønn- og boretenester på rigger. Kjøpet av Sense Intellifield AS gir KONGSBERG en bredere portefølje av produkter i det raskt voksende markedet for integrerte operasjoner.

Kjøpet av 51,2 prosent av aksjene i Shipmedics Ltd gir KONGSBERG tilgang på god kompetanse innen eksisterende områder, og vil også være en viktig rekrutteringsbase for nye medarbeidere. KONGSBERG har samarbeidet med Shipmedics siden selskapet ble grunnlagt i 2004.

Drifts- og markedsforhold i forretningsområdene

KONGSBERGS to forretningsområder, Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace, hadde ordinære driftsinntekter før engangsposter på henholdsvis 4 850 millioner kroner og 3 338 millioner kroner.

Kongsberg Maritime

Forretningsområdet økte driftsinntektene med 36,5 prosent fra foregående år. Det ordinære driftsresultatet (EBITA) før engangsposter ble 506 millioner kroner (329 millioner kroner), med en EBITA-margin på 10,4 prosent (9,3 prosent).

Forretningsområdet har god drift, med resultatforbedring i alle divisjoner sammenliknet med 2006. Den sterke ordreserven gir et godt grunnlag for forbedring også i 2008. Lønnsomhetsforbedringene er oppnådd som en effekt av positive markedsforhold og fokus på effektiv gjennomføring. I tillegg oppnås lønnsomhetsforbedringer ved at deler av verdiskapingen blir flyttet nærmere kunden. Ordreinngangen i 2007 var 7 218 millioner kroner, og økte med 63,7 prosent i forhold til 2006. Ordreserven ved utgangen av 2007, på 5 333 millioner kroner (3 054

millioner kroner), for levering i perioden 2008–2010, øker forutsigbarheten for virksomheten. Ordreserven strekker seg ut i tid som følge av kapasitetsbegrensninger hos verftene. KONGSBERGS systemer installeres relativt sent i byggefasen, og de fleste verftene rundt i verden opererer i dag med leveringstider på flere år for bygging av nye fartøy. Kongsberg Maritimes ordrebøker gjenspeiler dette. Forretningsområdet har vist en stigende ordreserve samtlige år siden 2002. Den høye aktiviteten innen forretningsområdet har gjort det nødvendig med mange nyan-

settelsler. I løpet av 2007 økte antall ansatte med over 500 personer i Kongsberg Maritime. Også i 2008 planlegges det vekst i antall ansatte. Deler av disse nyansettelsene planlegges utenfor Norge.

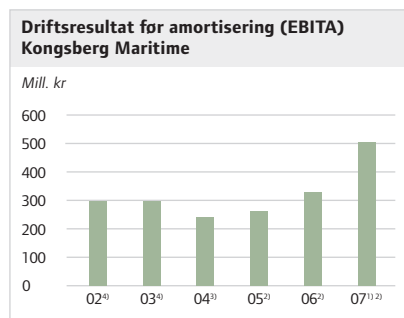
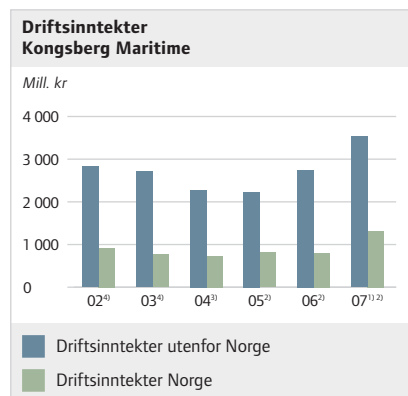
KONGSBERG har styrket sin posisjon som leverandør til olje- og gassmarkedet. Satsingen på å levere produkter og systemer for optimalisering av bore- og produksjonsprosesser har gitt positive resultater. Kjøpet av Sense Intellifield, nå Kongsberg Intellifield, har også gitt konsertnet en tydeligere profil innen området for integrerte operasjoner. Satsingen

innenfor olje og gass vil fortsette i 2008.

Det er fortsatt høy aktivitet innen off-shoremarkedet. Over 60 prosent av forretningsområdets ordreinngang kom fra dette markedet i 2007. Innen flytende produksjon inngikk KONGSBERG blant annet kontrakter på leveranser av prosessautomasjonssystemene som skal benyttes på olje- og gassfeltene Skarv og Gjøa på norsk sokkel.

Merchant Marine-markedet, inkludert gasstransportskip (LNG), holder seg på et stabilt høyt nivå. For å beholde sin sterke posisjon i dette markedet, fortsetter KONGSBERG satsingen i Asia. I Sør-Korea, som målt i verdi er verdens største skipsbygger, er hoveddelen av fartøyene som bygges handelsfartøy. KONGSBERG har i løpet av 2007 bygget seg ytterligere opp i Sør-Korea, Kina og Singapore. Det er investert i nye, effektive lokaler i Sør-Korea og Singapore, som målt i areal er tre ganger større enn de gamle.

I 2007 etablerte forretningsområdet seg i India og hadde ved årets slutt nesten 50 ansatte i landet. Etableringen skal betjene et voksende lokalt offshoremarked, og i tillegg være et ressurscenter for softwareprogrammering for den øvrige virksomheten.

- 1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.
- 2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- 3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- 4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

Kongsberg Defence & Aerospace

Ordinære driftsinntekter økte med 11,4 prosent i forhold til 2006. Driftsresultatet (EBITA) før engangsposter ble 273 millioner kroner (182 millioner kroner), med en EBITA-margin på 8,2 prosent (6,1 prosent). Største bidragsyter til resultatforbedringen er våpenstyringssystemer, som oppnår forbedret lønnsomhet som følge av et godt marked og høyere volum.

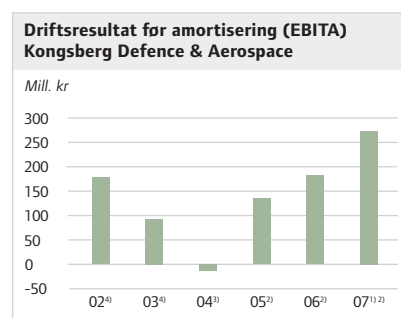
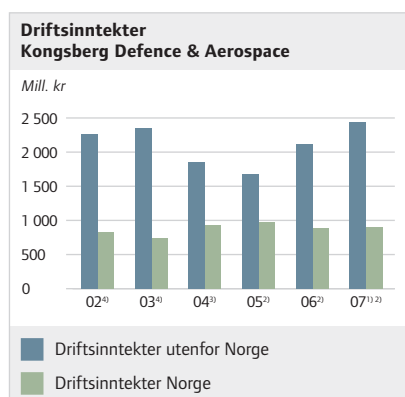
Forretningsområdet hadde en ordreinngang på 7 085 millioner kroner (3 071 millioner kroner). Den største enkeltordren er produksjonskontrakten på sjømålsmissilet NSM, verdt 2,5 milliarder kroner, med Det norske forsvaret. KONGSBERG vant også en rammekontrakt på 8 milliarder kroner for leveranser til Den ame-

rikanske hærens CROWS-II-program. 1,7 milliarder av totalrammen ble registrert som ordreinngang i 2007. Av andre viktige kontrakter ønsker styret å trekke frem kontrakten med Det finske sjøforsvaret på leveranser av hydrografisk utstyr og systemintegrasjon. Dette er en viktig referansekontrakt for KONGSBERG når det gjelder utstyr for å oppdage sjøminer. Ordreserveren i Kongsberg Defence & Aerospace var 7 232 millioner kroner ved utgangen av 2007 (3 253 millioner kroner).

Det norske sjøforsvaret signerte sommeren 2007 en kontrakt med KONGSBERG som gjelder serieproduksjon av NSM-missilet. Missilet er attraktivt i markedet og det er blant annet signert en felles

markedsføringsavtale for et missil skreddersydd for jagerfly, Joint Strike Missile (JSM). Missilet kan være aktuelt for alle de tre jagerflykandidatene Joint Strike Fighter, JAS Gripen og Eurofighter. Missildivisjonen har de siste årene vært preget av utviklingen av det nye sjømålsmissilet, som har vært et stort og ressurskrevende prosjekt. NSM-kontrakten betyr et vendepunkt og utsiktene for divisjonen er gode.

Rammeavtalen CROWS-II, med Den amerikanske hæren, gjør KONGSBERG til den dominerende og klart største leverandøren av våpenstyringssystemer både til USA og resten av verden. Innen dette markedet er det fortsatt mange, internasjonale program hvor det skal besluttes

- 1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.
- 2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- 3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- 4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

anskaffelse i løpet av 2008 og årene fremover. KONGSBERG har pr. i dag en stor del av dette markedet, men konkurransen er økende. Som markedets ledende og mest erfarne leverandør, bør likevel mulighetene være store for å vinne frem i flere av de kommende programmene. Til nå har 11 land valgt å anskaffe systemet. For å møte den økende etterspørselen, bygges produksjonskapasiteten opp i USA. I tillegg økes bemanningen. Leveransene til USA vil i stor grad komme fra avdelingen i Johnstown, Pennsylvania, samtidig som det vil brukes amerikanske underleverandører. Dette reduserer valutarisikoen i prosjektene betraktelig.

Risikofaktorer og risikostyring

Konsernet er eksponert for ulike former for risiko, og styret følger utviklingen innenfor de ulike risikoområdene nøye. Styret har etablert et revisjonsutvalg som bistår styret i å behandle regnskap og relevante vurderingsposter, samt følge opp internkontroll og risikostyring. Revisjonsutvalget møtes som et minimum i forbindelse med avleggelse av års- og delårsregnskap.

Styret gjennomgår månedlige driftsrapporter, samt kvartalsvise risikoreporter som utarbeides av administrasjonen. Styret anser at det er god balanse mellom den samlede risiko og konsernets risikobærende evne.

Finansiell risiko

KONGSBERG har en sentralisert styring av finansiell risiko. Styret har vedtatt retningslinjer for den finansielle risikostyringen i konsernet, som er nedfelt i konsernets "Finanspolicy". KONGSBERG har som mål å begrense finansiell risiko, og skape forutsigbarhet, men samtidig utnytte finans som et konkurranseelement. KONGSBERG er eksponert for finansiell risiko knyttet til kreditt-, likviditets- og refinansierings-, valuta-, rente- og markedsrisiko knyttet til finansielle investeringer.

Kreditt risiko er risiko for tap dersom en kunde eller annen motpart ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser. Kundemassen er differensiert og består i hovedsak av offentlige institusjoner og større private selskaper. Historisk sett har konsernet hatt beskjedne tap på fordringer.

Likviditets- og refinansieringsrisiko er risiko for at KONGSBERG ikke vil kunne oppfylle sine finansielle forpliktelser etter hvert som de forfaller. KONGSBERG har som mål å ha en gjennomsnittlig restløpetid på sine langsiktige lånerammer på over to år. Pr. 31.12.07 har konsernet en ubenyttet kredittfasilitet på 1 milliard kroner som løper til 2013, i tillegg til obligasjonslån på henholdsvis 300 millioner kroner og 400 millioner kroner, med løpetid til 30.3.12 og 10.6.09. KONGSBERG hadde pr. 31.12.07 en netto kontantbeholdning på 242 millioner kroner.

KONGSBERG har en betydelig valutaeksponering. Konsernets viktigste handelsvaluta utenfor Norge er amerikanske dollar og euro. KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurranseparameter. Alle kontraktsfestede valutastrømmer sikres, og det blir også foretatt sikring av deler av konsernets forventede ordreinngang.

For ytterligere beskrivelse av konsernets finansielle risiko henvises det til note 5 "Finansiell risikostyring" i konsernregnskapet.

Operasjonell risiko

Konsernets verdiskaping består i hovedsak av systemer med høy teknologisk kompleksitet. Leveransene er organisert som prosjekter. Styring av prosjekter er en viktig suksessfaktor for å redusere operasjonell risiko. KONGSBERG har etablert en prosjektledelsesprosess basert på intern og ekstern Beste Praksis. Alle prosjektledere gjennomgår et internt opplæringsprogram i prosjektledelsesprosessen.

Prosjektene inntekter er kontraktsfestet, og usikkerheten er derfor knyttet til vurdering av gjenstående kostnader og

periodisering av prosjektets inntekter.

Konsernet har etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette legger grunnlag for vurdering av "profit at risk" og resultatuttak i prosjektene. "Profit at risk" er resultat som holdes tilbake i prosjektene inntil usikkerheten er avklart.

Det største utviklingsprosjektet i konsernet har vært nytt sjømålsmissil, NSM. Utviklingsprosjektet er nå inne i en sluttfase, noe som gjør at risikoen i prosjektet er ytterligere redusert.

Forretningsmessig risiko

Forretningsmessig risiko er knyttet til markedsforhold, konkurrenter og andre rammebetingelser i de markedene KONGSBERG opererer innen. Markedet for skipsbygging svinger over tid, noe som også påvirker KONGSBERGs leveranser av systemer til skip. Markedet er inne i en aktiv periode, spesielt i Asia. Konkurransen er økende og verftene i Asia fokuserer i større grad på å ta en høyere andel av verdiskapingen. Konsernet følger utviklingen nøye og gjør strategiske tiltak for å ta vare på markedsposisjonen.

Investeringsnivået i oljeindustrien er en annen viktig faktor for KONGSBERG. Aktiviteten i dette markedet er høy. KONGSBERG har opprettholdt sine markedsandeler, men konkurransen er økende.

Innen forsvarsmarkedet kan lang inn-salgstid og store enkeltprosjekter føre til svingninger i virksomheten. Forsvarets utvikling av egne løsninger i samarbeid med norsk industri har stor betydning for fortsatt vekst og lønnsomhet på lang sikt.

Aksjer og aksjeeierforhold

Kursen på KONGSBERG-aksjen steg fra kr 175,- ved utgangen av 2006 til kr 339,- ved utgangen av 2007. Dette gir en børsverdi ved utgangen av 2007 på 10 170 millioner kroner. Inkludert utbytte på kr 2,50 pr. aksje var avkastningen i 2007 på 95,1 prosent. Hovedindeksen hadde i samme periode en avkastning på 11,5

prosent. Pr. 31.12.07 hadde KONGSBERG 5 370 aksjeeiere, noe som er en økning på 840 fra året før. Aksjen hadde 341 utenlandske eiere som til sammen hadde 3,78 prosent av aksjene (3,98 prosent). Staten ved Nærings- og handelsdepartementet er største eier med 50,001 prosent av aksjene og de 10 største eierne hadde ved årsskiftet til sammen 83,18 prosent (84,05) av aksjene.

I 2007 ble det omsatt ca 4,2 millioner (ca 3,0 millioner) KONGSBERG-aksjer fordelt på 5 158 (1 980) handler. Likviditeten i aksjen hadde en positiv utvikling i løpet av 2007, men er fortsatt på et lavt nivå. Selskapet arbeider aktivt med å øke interessen for aksjen gjennom økt aktivitet mot investormarkedet.

Sommeren 2007 ble konsernets årlige aksjeprogram for ansatte gjennomført for ellefte gang. Det ble solgt 144 112 (83 987) aksjer til en kurs på kr 168,- (20 prosent rabatt på markedskurs). 875 (378) ansatte benyttet seg av tilbudet. Se note 26 "Aksjekapital og overkurs" for en nærmere beskrivelse av aksjeprogrammet.

Pr. 31.12.07 eier over 1 000 (750) ansatte totalt ca 650 000 (550 000) aksjer i Kongsberg Gruppen. Dette tilsvarer ca 2,2 (1,8) prosent av aksjene.

Helse, Miljø og Sikkerhet (HMS)

Styret er opptatt av at helse, miljø og sikkerhet tas hånd om på en måte som skaper høy trivsel og et godt arbeidsmiljø. Et grunnleggende prinsipp er at HMS-arbeidet skal være forebyggende. Ansvar, engasjement og gode rutiner på alle nivåer i organisasjonen er en forutsetning for å lykkes med dette.

Styret har en tett oppfølging av HMS-arbeidet, og gjennomgår HMS-rapportene hvert kvartal. I løpet av 2007 har det fortsatt vært fokusert spesielt på HMS-oppfølging for linjeledere og vernepersonell, samt kontinuerlig forbedring av HMS-policy og -prosesser i forretningsområdene. Rapporteringsrutinene fra de utenlandske datterselskaper er nå gode og tall på sykefravær og arbeidsuhell fra de internasjonale kontorene er inkludert i HMS-rapporten.

I løpet av 2007 hadde konsernet totalt 28 arbeidsuhell, mot 24 arbeidsuhell i 2006. Av disse var 22 mindre uhell (mot sju i 2006) som ikke krevde noen form for behandling eller oppfølging. Seks av uhellene utløste legebehandling (12 i 2006). I 2007 var det 11 nestenulykker som krevde oppfølging, mot tre registrert i 2006. Ett uhell ble klassifisert som høyrisikohendelse (to i 2006), og dette medførte rutineendringer. Det er ikke regi-

strert yrkessykdommer eller arbeidsrelaterte dødsfall i løpet av året 2007. Totalt medførte arbeidsuhellene 42,8 tapte arbeidsdager i form av legemeldt sykefravær. Totalt sykefravær ble redusert fra 2,7 prosent i 2006 til 2,4 prosent i 2007.

HMS-arbeidet tas hånd om i de enkelte forretningsområdene. I løpet av 2006 inn gikk konsernet et samarbeid med Hjelp 24 som innebar at Hjelp 24 fra 1.1.07 er leverandør av bedriftshelsetjeneste til alle våre virksomheter i Norge hvor Hjelp 24 har et kvalitativt tilfredsstillende tilbud. Alle medarbeidere i Norge har tilgang til bedriftshelsetjeneste. I de utenlandske virksomhetene varierer dette i tråd med lokal praksis og lovgivning.

KONGSBERG har mange medarbeidere ansatt utenfor Norge. Dette krever høy oppmerksomhet og innsikt i problemstillinger knyttet til helse, arbeidsmiljø og sikkerhet i de land KONGSBERG har aktiviteter.

Personal og organisasjon

Konsernet arbeider kontinuerlig med å tilpasse organisasjonen til KONGSBERGS markeder. Konsernet hadde ved årsskiftet 4205 medarbeidere, hvorav 802 arbeidet utenfor Norge. I Kongsberg Maritime og i Kongsberg Defence & Aerospace var det ved årsskiftet ansatt henholdsvis 2 510 og 1 595 personer. I morselskapet, Kongsberg Gruppen ASA, var det ansatt 39 personer.

Konkurransen om gode ingeniørressurser i Norge er høy, men på tross av dette har konsernet hatt en tilfredsstillende tilgang på kompetanse i 2007. Det satses som en del av dette i økende grad på å utnytte konsernets internasjonale etableringer. Dette er både kostnadseffektivt og gir lokal tilhørighet. Ett av konsernets mål er at de utenlandske selskapene i størst mulig grad skal være bemannet med lokale medarbeidere.

En viktig forutsetning for å lykkes langsiktig er at KONGSBERG forvalter medarbeidernes kompetanse på en god måte. For å øke evnen til fornyelse og bedre beslut-

ninger er det et mål å utvikle og øke mangfoldet i konsernet slik at ulik erfaring, kultur, utdanning og tenkemåte er representert. Det arbeides aktivt med utveksling av kunnskap og medarbeidere mellom forretningsområdene. Gode arbeidsprosesser og utviklingsmuligheter er viktige virkemidler for å rekruttere og beholde de gode medarbeiderne.

KONGSBERG arbeider kontinuerlig med kompetanseutvikling. Kongsbergskolen tilrettelegger og koordinerer kurs og opplæringstilbud.

I 2006 ble prosjektet "Ledelse i KONGSBERG" startet. Mandatet var å videreutvikle KONGSBERGs ledelsesprinsipper og lederkrav. En felles ressursgruppe arbeider for å utvikle kvalifiserte ledertalenter. Ressursgruppen tilbyr en portefølje av ledelsesprogrammer gjennom Kongsbergskolen.

Ved årsskiftet var det 821 kvinner (19,5 prosent) ansatt i konsernet (19,2 prosent i 2006). Av det totale antall lederstillinger i konsernet var 86 (13 prosent) besatt av kvinner (12 prosent i 2006). Andelen kvinner som rekrutteres til konsernet er på nivå med den andelen som utdannes innen de teknologiområdene som er mest dominerende i KONGSBERG. Generelt er det fortsatt for få kvinner i høyere lederstillinger, og KONGSBERG vil derfor fortsatt arbeide for å øke andelen kvinnelige ledere og øke rekrutteringen av kvinner til tekniske stillinger. I konsernets styre er to av fem aksjeeiervalgte styremedlemmer kvinner.

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner gjennom de etablerte samarbeids- og representasjonsordningene er godt, og gir verdifulle bidrag til å løse konsernets og selskapenes utfordringer på en konstruktiv måte. Styret takker alle medarbeidere for god innsats og fin fremgang for konsernet i 2007.

Samfunnsansvar og miljø

Styret legger vekt på at KONGSBERG skal drive sin virksomhet etisk, miljømessig og sosialt ansvarlig. KONGSBERG skal stå for en bærekraftig utvikling hvor det er god balanse mellom økonomiske resultater og samfunns- og miljøansvar. Styret er opptatt av at konsernets policy for samfunnsansvar og miljø og de forretningsetiske retningslinjer blir fulgt opp og etterlevd. I løpet av 2007 er det utarbeidet en ny strategi for konsernets arbeid med samfunnsansvar og policy for samfunnsansvar og miljø ble evaluert og fornyet i begynnelsen av 2008. Bakgrunnen for dette er konsernets økte internasjonale aktivitet og generell økt oppmerksomhet rundt problemstillinger knyttet til samfunnsansvar.

KONGSBERGs aktiviteter består i hovedsak av utvikling av programvare og systemintegrering. Konsernet er i liten grad påvirket av miljøreguleringer. Styret er likevel opptatt av at konsernet fokuserer på aktive miljøtiltak. Disse har særlig rettet seg mot å effektivisere energiutnyttelsen knyttet til den eiendomsmassen konsernet disponerer, samt kildesortering.

For en nærmere beskrivelse av konsernets arbeid i forhold til samfunnsansvar og miljø henvises det til miljødelen av bærekraftsrapporten, som er godkjent av styret.

Eierstyring og selskapsledelse

God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Verdien som skapes, skal komme aksjeeiere, ansatte og samfunnet til gode. Styret legger vekt på at konsernets styringsdokumenter gjennomgås årlig og oppdateres slik at de i størst mulig grad er i overensstemmelse med "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". Beskrivelsen på sidene 104–114 er basert på siste reviderte utgave av den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (4.12.07).

Godtgjørelse til styret og konsernsjefen er gjengitt i note 32 til konsernregnskapet.

Utsikter for 2008

Det er fortsatt høy aktivitet i KONGSBERGs maritime markeder. Satsingen mot offshoremarkedet vil fortsette i 2008. I markedet for handelsskip har verftene høy utnyttelse av kapasiteten og leveringstiden for nye skip er derfor lang. KONGSBERG forventer noe lavere kontraheringstakt ved verftene i 2008, men samtidig ventes det en økning innen ettersalg og kundestøtte.

Kongsberg Defence & Aerospace forventer høy ordreinngang også i 2008. Den gode ordreinngangen i markedet for våpenstyringssystemer ventes å fortsette. I tillegg til muligheter i nye land er det store muligheter i land som allerede har inngått kontrakter på systemet.

Vedvarende svak dollarkurs kan bli en utfordring på lengre sikt. Det er satt i gang tiltak for å redusere konsernets valutaeksponering. I tillegg til at alle inngåtte kontrakter er sikret, sikres deler av forventet ordreinngang (769 millioner kroner i USD pr. 31.12.07 for forventet ordreinngang i 2008).

Driftsinntekter og resultat før engangsposter forventes å bli bedre i 2008 enn i 2007. Det forventes god ordreinngang og den store ordreserven gir godt grunnlag for fortsatt vekst.

Ny konsernsjef

Jan Erik Korssjøen, som har vært konsernsjef i Kongsberg Gruppen siden 1999, valgte å gå av med pensjon 1. mars 2008. Styret vil benytte anledningen til å takke Korssjøen for den gode jobben han har utført i de nesten ni årene han har vært øverste leder i selskapet. Styret har valgt Walter Qvam som Korssjøens etterfølger. Qvam har bred erfaring fra ledelse av

norske og internasjonale selskaper innen flere bransjer og Qvam tiltrådte som konsernsjef 1. mars 2008. Styret ønsker Walter Qvam velkommen til Kongsberg Gruppen.

Forslaget til utbytte utgjør vel 30 prosent av årets resultat før engangsposter, i tråd med selskapets utbyttepolicy.

Selskapets frie egenkapital pr. 31.12.07 var 395 millioner kroner.

Årsresultat og disponeringer

Morselskapet Kongsberg Gruppen ASA hadde i 2007 et årsresultat på 173 millioner kroner. Styret foreslår følgende disponeringer i Kongsberg Gruppen ASA:

Utbytte	150 millioner kroner
Til annen egenkapital	23 millioner kroner
Totalt disponert	173 millioner kroner

Kongsberg, 11. mars 2008

Finn Jepsen
Styrets leder

Benedicte Berg Schilbred
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Siri Hatlen
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthiniusen
Styremedlem

Audun Solås
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Jan Erik Korssjøen
Konsernsjef til 1.3.08

Walter Qvam
Konsernsjef fra 1.3.08

REGNSKAP

RESULTATREGNSKAP 1.1.–31.12. KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Driftsinntekter	7	8 306	6 720	5 791
Gevinst ved salg av eiendom	7, 8	253	-	-
Sum inntekter		8 559	6 720	5 791
Varekostnader	9	(3 378)	(2 802)	(2 330)
Personalkostnader	10, 11	(2 822)	(2 326)	(2 043)
Engangseffekt knyttet til oppgjør av pensjonsordning	11	341	-	-
Andre driftskostnader	12	(1 140)	(965)	(882)
Driftsresultat før avskrivninger og amortiseringer (EBITDA)		1 560	627	536
Avskrivninger	13	(170)	(163)	(158)
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)		1 390	464	378
Amortiseringer	14	(44)	(16)	(7)
Driftsresultat (EBIT)		1 346	448	371
Finansinntekter	17	5	6	9
Finanskostnader	17	(72)	(64)	(66)
Resultat fra videreført virksomhet før skatt		1 279	390	314
Skattekostnad	18	(293)	(138)	(99)
Resultat fra videreført virksomhet etter skatt		986	252	215
Resultat fra avhendet virksomhet	6	-	-	47
Årets resultat		986	252	262
<i>Hvorav</i>				
Majoritetsinteresser		981	249	260
Minoritetsinteresser		5	3	2
<i>Resultat pr. aksje i kr</i>				
– for årets resultat	19	32,71	8,30	8,70
– for årets resultat, utvannet	19	32,71	8,30	8,69
– for resultat før engangsposter	19	16,17	8,30	7,19
– for resultat fra videreført virksomhet	19	32,71	8,30	7,19
– for resultat fra videreført virksomhet, utvannet	19	32,71	8,30	7,19

BALANSE PR. 31.12. KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

Beløp i mill. kr	Note	31.12.07	31.12.06
■ Eiendeler			
<i>Anleggsmidler</i>			
Eiendom, anlegg og utstyr	13	1 206	1 068
Goodwill	14, 15	1 364	1 167
Andre immaterielle eiendeler	14	397	191
Aksjer tilgjengelige for salg	20	356	263
Andre langsiktige eiendeler	21	152	117
		3 475	2 806
<i>Omløpsmidler</i>			
Varelager	9	1 534	1 113
Fordringer	22	1 690	1 482
Prosjekter under utførelse	23	1 082	1 107
Derivater	24	486	137
Betalingsmidler	25	947	711
		5 739	4 550
Sum eiendeler		9 214	7 356
■ Egenkapital, avsetninger og forpliktelser			
<i>Egenkapital</i>			
Selskapskapital		150	150
Overkursfond		832	832
Egne aksjer		-	-
Fond for verdiendringer		320	170
Annen egenkapital		1 445	522
		2 747	1 674
Minoritetsinteresser		11	10
Sum egenkapital	26, 27	2 758	1 684
<i>Langsiktige avsetninger og forpliktelser</i>			
Langsiktige rentebærende lån	24	705	1 005
Pensjonsforpliktelse	11	336	747
Derivater	24	6	23
Avsetninger	28	106	123
Utsatt skatt	18	772	473
Andre langsiktige forpliktelser	29	217	-
		2 142	2 371
<i>Kortsiktige forpliktelser og avsetninger</i>			
Forskudd fra kunder	23	1 938	1 497
Prosjektperiodiseringer	23	575	271
Derivater	24	34	52
Avsetninger	28	357	288
Andre kortsiktige forpliktelser	29	1 410	1 193
		4 314	3 301
Sum avsetninger og forpliktelser		6 456	5 672
Sum egenkapital, avsetninger og forpliktelser		9 214	7 356

Kongsberg, 11. mars 2008

Finn Jøbsen
Styrets leder

Benedicte Berg Schilbred
Styrets nestleder

Erik Must
Styremedlem

Siri Hatlen
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Roar Marthinussen
Styremedlem

Audun Solås
Styremedlem

Kai Johansen
Styremedlem

Jan Erik Korssjøn
Konsernsjef til 1.3.08

Walter Qvam
Konsernsjef fra 1.3.08

KONTANTSTRØMOPPSTILLING KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Note</i>	2007	2006
Årsresultat		986	252
Avskrivninger på eiendom, anlegg og utstyr		170	163
Amortiseringer på immaterielle eiendeler		44	16
Netto finansposter		67	58
Gevinst ved salg av eiendom		(253)	-
Gevinst ved endring av pensjonsordning		(341)	-
Skattekostnad		293	138
Driftsresultat før avskrivninger, amortiseringer og engangsposter		966	627
<i>Justert for</i>			
Endring i forskudd fra kunder		441	(120)
Endring i prosjektperiodiseringer		304	264
Endring i andre kortsiktige forpliktelser		348	208
Endring i varelager		(421)	(266)
Endring i fordringer		(186)	(292)
Endring i prosjekter under utførelse		(230)	146
Endring i andre tidsavgrensninger		(181)	72
Betalte skatter		(26)	(16)
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		1 015	623
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>			
Innbetaling ved salg av eiendomsaksjer	8	571	-
Salg av eiendom, anlegg og utstyr	13	10	7
Kjøp av eiendom, anlegg og utstyr	13	(432)	(221)
Aktivert egenutviklet immaterielle eiendeler (FoU)	14	(72)	(17)
Kjøp av datterselskaper og minoritet	6	(281)	(225)
Utbetaling ved utlån og kjøp av aksjer	6, 14, 20	(134)	(64)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		(338)	(520)
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>			
Nedbetaling av lån		(300)	(13)
Mottatte renter		5	4
Betalte renter		(59)	(51)
Netto utbetaling av kjøp/salg av egne aksjer		(12)	(3)
Utbytte betalt til majoritetsinteressenter		(75)	(65)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		(441)	(128)
Netto endring betalingsmidler		236	(25)
Betalingsmidler ved begynnelsen av året		711	736
Betalingsmidler ved årets slutt		947	711

OPPSTILLING OVER INNREGNEDE INNTEKTER OG KOSTNADER KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

Beløp i mill. kr	Note	2007	2006	2005
<i>Endring virkelig verdi aksjer og sikringsinstrumenter og utsatt inntekt ved kontantstrømsikring</i>				
– Endring kontantstrømsikringer	17, 24	270	(11)	(168)
– Endring rentebytteavtaler	17, 24	14	29	25
– Endring aksjer tilgjengelig for salg	20	(25)	87	7
Estimatavvik pensjoner	11	26	(118)	(315)
Omregningsdifferanser valuta		(29)	(20)	(5)
<i>Implementeringseffekt IAS 39</i>				
– Merverdi kontantstrømsikringer		-	-	254
– Mindreverdi rentebytteavtaler		-	-	(68)
– Merverdi aksjer tilgjengelig for salg		-	-	29
Skatt på poster innregnet direkte mot egenkapitalen		(87)	28	68
Inntekter og kostnader innregnet mot egenkapitalen		169	(5)	(173)
Årets resultat		986	252	262
Sum innregnede inntekter og kostnader	27	1 155	247	89
<i>Hvorav</i>				
Majoritetsinteresser		1 150	244	89
Minoritetsinteresser		5	3	0

NOTER KONGSBERG GRUPPEN (KONSERN)

1 Generell informasjon

Kongsberg Gruppens konsernregnskap for regnskapsåret 2007 ble vedtatt i styremøte den 11. mars 2008. Kongsberg Gruppen ASA er et allmennaksjeselskap med begrenset ansvar og har sitt hovedkontor i Kongsberg, Norge. Selskapets aksjer omsettes på Oslo Børs.

2 Grunnlag for utarbeidelse av konsernregnskap

Regnskapet er presentert i norske kroner (NOK), og alle tall er oppgitt i hele millioner, bortsett fra der hvor annet er angitt.

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjent IFRS og tilhørende fortolkninger, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven, børsforskrift og børsregler, og som skal anvendes pr. 31.12.07.

Konsernregnskapet har blitt utarbeidet basert på historisk kost med unntak for følgende eiendeler og forpliktelser:

- Finansielle derivater, som er verdsatt til virkelig verdi
- Finansielle instrumenter, som ikke kvalifiserer for sikring, og som er vurdert til virkelig verdi, og endringen i virkelig verdi blir ført over resultatet, knyttet til salg og tilbakeleie av eiendom er nærmere beskrevet i note 24 d "Finansielle instrumenter – Renterisiko knyttet til lån"
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, som er verdsatt til virkelig verdi
- Forpliktelse for kontantbasert opsjonsordning til ansatte, som er verdsatt til virkelig verdi. Prinsipper for fastsettelse av virkelig verdi er nærmere beskrevet i note 4 "Virkelig verdi"

Estimatusikkerhet og vurdering av regnskapsprinsipper

Under utarbeidelsen av årsregnskapet har selskapets ledelse benyttet estimater basert på beste skjønn, samt forutsetninger som er vurdert å være realistiske basert på historisk erfaring. Estimatenes vurderes fortløpende. Det vil kunne oppstå situasjoner som kan føre til endrede estimater og forutsetninger, som igjen vil påvirke selskapets eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaterendringer er innregnet i perioden hvor de endres, og i fremtidige perioder der dette er aktuelt.

For nærmere informasjon om estimatusikkerhet, som kan medføre en vesentlig justering av beløpene innen neste regnskapsår, henvises det til følgende noter:

- Virksomhetssammenslåing, allokering av anskaffelseskost, jfr. note 6 "Endringer i konsernets struktur"
- Inntektsføring, estimat av fremdrift og kontraktsfortjeneste i forbindelse med anleggskontrakter, jfr. note 3 c) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring" og note 23 "Prosjekter under utførelse" ►►

- ▶ ■ Estimert på økonomiske fordeler knyttet til egenutviklet forskning og utvikling, jfr. note 3 f) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler" og note 14 "Immaterielle eiendeler"
- Test av verdifall på goodwill, beregning av gjenvinnbart beløp på kontantstrømgenererende enheter, jfr. note 15 "Test av verdifall på goodwill"
- Estimerer knyttet til pensjonsforpliktelser, jfr. note 11 "Pensjoner og andre langsiktige ansattetrykninger"
- Estimerer knyttet til fremtidige garantiforpliktelser, jfr. note 28 "Avsetninger"

For nærmere informasjon om vesentlige områder for kritisk skjønn i anvendelsen av regnskapsprinsipper som har størst effekt på beløp innregnet i konsernregnskapet, henvises det til følgende noter:

- Inntektsføring av anleggskontrakter, jfr. note 3 c) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Inntektsføring"
- Anvendelse av prinsippene for aktivisering av kostnader i forbindelse med forskning og utvikling, jfr. note 3 f) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Immaterielle eiendeler"
- Finansielle instrumenter herunder sikringsbokføring (virkelig verdi eller kontantstrømsikring), jfr. note 3 j) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Finansielle instrumenter" og note 24 "Finansielle instrumenter"
- Salg og tilbakeleie knyttet til eiendom, vurdering av operasjonelle versus finansielle leieavtaler, jfr. note 3 h) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Leieavtaler salg og tilbakeleie" og note 31 "Salg og tilbakeleie"

3 Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper

Med unntak av kontantstrømpoppstillingen, som fra og med 2007 er presentert etter indirekte metode, har konsernet anvendt prinsippene konsistent i forhold til tidligere år. Sammenligningstall er omklassifisert i samsvar med årets presentasjon.

a) Basis for konsolidering

Datterselskaper

I konsernregnskapet er de selskaper hvor KONGSBERG har kontroll, medtatt som datterselskaper. Kontroll er makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Kontroll oppnås normalt når konsernet, direkte eller indirekte, eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, eller når konsernet er i stand til å utøve kontroll over selskapet gjennom avtaler eller vedtekter. I vurdering av kontroll er også potensielle stemmeretter som umiddelbart kan utøves eller er konvertible, tatt med i vurderingen.

Ved kjøp av datterselskaper regnskapsføres disse til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Virkelig verdi henføres til identifiserte eiendeler og gjeld. Merverdi som ikke kan henføres til bestemte eiendeler, er oppført som goodwill. Se note 4 "Virkelig verdi" for beregning av virkelig verdi, samt note 6 "Endringer i konsernets struktur". Ved kjøp av nye datterselskaper er disse tatt med i konsernregnskapet fra oppkjøpstidspunktet. Oppkjøpstidspunktet er det tidspunktet hvor KONGSBERG oppnår kontroll over det oppkjøpte selskap. Normalt vil kontroll oppnås når alle betingelser i avtalen er oppfylt. Konsekvensen ved manglende oppfyllelse er heving av avtalen. Eksempler kan være godkjenning av styret, generalforsamling eller godkjenning av konkurransemyndighetene. Ved trinnvis oppkjøp legges verdiene ved tidspunkt for kontroll til grunn. Merverdi i form av goodwill er beregnet ved det enkelte kjøp. Selskaper som inngår i konsernet, fremgår av note 33 "Oversikt over konsernselskaper". Datterselskaper som er solgt i løpet av året, er tatt med i resultatregnskapet for konsernet frem til det tidspunktet når kontroll opphører. Normalt vil kontroll opphøre når alle betingelser i avtalen er oppfylt. Konsekvensen ved manglende oppfyllelse er heving av avtalen. Virksomheter solgt i perioden som utgjør et selvstendig virksomhetsområde, er presentert som virksomhet under avhendelse på en egen linje i resultatregnskapet for hele regnskapsåret og i sammenligningstallene.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er enheter hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll (presumptivt ved eierandel på mellom 20 % og 50 %) over den finansielle og operasjonelle styringen. Betydelig innflytelse er makt til å delta i finansielle og driftsmessige prinsippavgjørelser i det investerte selskapet, men hvor KONGSBERG likevel ikke har kontroll eller felleskontroll. Ved eierandel under 20 % må det klart demonstreres at betydelig innflytelse foreligger, for eksempel gjennom aksjeeieravtaler. Konsernregnskapet inkluderer konsernets andel av resultat fra tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra det tidspunkt betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Når konsernets andel av negativt resultat overstiger verdi av investeringen, reduseres balanseført verdi av investeringen til null og innregning av ytterligere negativt resultat opphører. Unntaket er de tilfeller hvor konsernet har forpliktelse til å dekke negative resultater.

ringen til null og innregning av ytterligere negativt resultat opphører. Unntaket er de tilfeller hvor konsernet har forpliktelse til å dekke negative resultater.

Felleskontrollerte virksomheter

Felles kontroll er den kontraktmessig avtalte delingen av kontroll over en økonomisk aktivitet, og foreligger bare når de strategiske finansielle og driftsmessige beslutningene knyttet til aktiviteten krever enstemmighet mellom partene som deler kontrollen (deltakerne). Tidligere ble investeringer i felleskontrollerte selskaper presentert med bruk av egenkapitalmetoden, det vil si at andel av resultatet ble presentert på linjen for resultat fra tilknyttet-/felleskontrollert selskap og i balansen som investering i tilknyttet selskap/fellesskontrollert selskap. Etter nærmere vurdering av hva som gir mest korrekt presentasjon av aktivitetene i felleskontrollerte virksomheter, valgte KONGSBERG i 2006 å endre til forholdsmessig konsolidering. Forholdsmessig konsolidering betyr at de enkelte eiendelene, forpliktelsene, inntektene og kostnadene til et felleskontrollert foretak blir slått sammen post for post med lignende poster i konsernets finansregnskap.

Eliminering av transaksjoner

Konsernmellomværende og urealiserte gevinster og tap oppstått mellom konsernselskaper blir eliminert ved konsolidering. Urealisert gevinst oppstått som følge av transaksjoner med tilknyttede selskaper elimineres forholdsmessig mot investeringen. Urealisert tap elimineres tilsvarende såfremt det ikke er verdifall. Alle konserninterne transaksjoner elimineres i konsolideringsprosessen.

Minoritetsinteresser

Minoritetsinteresser er inkludert i konsernets egenkapital på egen linje. Minoritetsens andel av resultatet er inkludert i årets resultat. Minoritetsinteressen inkluderer minoritetens andel av balanseført verdi av datterselskaper inkludert andel av identifiserte merverdier på oppkjøpstidspunktet.

Tap i et konsolidert datterselskap som kan henføres til minoritetsinteressen, kan ikke overstige minoritetens andel av egenkapitalen i det konsoliderte datterselskapet. Overstigende tap regnskapsføres mot majoritetsinteressens andel i datterselskapet i den grad minoriteten ikke er forpliktet og kan dekke sin del av tapet. Om datterselskapet begynner å gå med overskudd, skal majoritetens andel av datterselskapets egenkapital justeres inntil minoritetsinteressens andel av tidligere tap er dekket.

b) Utenlandsk valuta

Kundefordringer, andre fordringer, leverandørgjeld og andre forpliktelser er omregnet til balansedagens kurs. Gevinster og tap knyttet til disse postene i utenlandsk valuta og som er en del av varekretslopet, er klassifisert som driftsinntekter og -kostnader. Øvrige gevinster og tap knyttet til poster i utenlandsk valuta er klassifisert som finansinntekter eller kostnader.

►► *Omregning av utenlandske datterselskaper*

Eiendeler og forpliktelser i utenlandske virksomheter, herunder goodwill og justeringer til virkelig verdi i forbindelse med oppkjøp, omregnes til norske kroner med valutakurs på balansedagen. Inntekter og kostnader i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner med valutakurs på transaksjonstidspunktet. Siden KONGSBERG ikke har sesongvariasjoner eller store enkelttransaksjoner i utenlandsk valuta, omregnes inntekter og kostnader i utenlandsk valuta til norske kroner med gjennomsnittskurser for hele året. Omregningsdifferanser innregnes direkte mot egenkapitalen (omregningsreserve). Når en utenlandsk virksomhet avhendes helt eller delvis, resultatføres tilhørende omregningsreserve.

c) Inntektsføring

I forhold til inntektsføring skiller KONGSBERG mellom anleggskontrakter, varer/standardproduksjon/tjenester og lisenssalg med tilhørende tjenester.

Anleggskontrakter/systemleveranser

KONGSBERGS aktivitet består i det alt vesentlige av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer.

En anleggskontrakt er en kontrakt som er fremforhandlet for tilvirkning av en eiendel eller en kombinasjon av eiendeler som er tett relatert eller innbyrdes avhengige. KONGSBERG har lagt følgende kriterier til grunn for at det skal være en anleggskontrakt:

- 1) Bindende avtale som er forhandlet individuelt og som hensyntar kundens spesielle krav
- 2) Tilvirket spesielt basert på kundens spesifikasjon som medfører individuell design og/eller utvikling
- 3) Kontrakten er rettsgyldig og kansellering vil medføre at kunden som et minimum dekker påløpte kostnader knyttet til tilvirkningen
- 4) Tilvirkningen foregår over flere regnskapsperioder
- 5) De ulike elementene/komponentene/tjenestene i kontraktene kan ikke selges separat

Opparbeidet verdi på kontrakter under utførelse inngår i driftsinntekter. I balansen er opparbeidet verdi som ikke er fakturert, presentert som prosjekter under utførelse. Opparbeidet verdi er fastsatt som påløpte tilvirkningskostnader med tillegg av andel av vurdert opptjent kontraktsfortjeneste. Tilvirkningskostnadene omfatter direkte lønn, direkte materialer og en forholdsmessig andel av de enkelte forretningsområdenes indirekte kostnader fordelbare til prosjekter, mens generelle utviklingskostnader, salgskostnader og felles administrasjonskostnader ikke inngår i tilvirkningskostnader.

Opptjent kontraktsfortjeneste er fastsatt etter at det er tatt hensyn til renteinntekter på kundeforskudd som overstiger estimert kapitalbinding i de enkelte prosjektene. Vurdert opptjent kontraktsfortjeneste skal høyst utgjøre en forholdsmessig andel av forventet total kontraktsfortjeneste. Den forholdsmessige andel av kontraktsfortjenesten beregnes ut fra det enkelte prosjekts fullføringsgrad, som i hovedsak fastsettes på grunnlag av påløpte kostnader i forhold til forventede totale kostnader på vurderingstidspunktet. Dersom kontraktsfortjenesten ikke kan estimeres med rimelig grad av sikkerhet, inntektsføres prosjektet uten fortjeneste inntil usikkerheten er håndterbar. Alle prosjekter følges opp løpende med prosjektkalkyler. Så snart en kalkyle viser forventet tap på gjenværende del av et prosjekt, kostnadsføres dette umiddelbart i sin helhet.

Konsernet endret i 2005 klassifisering av prosjekter under utførelse og forskudd fra kunder. Prosjekter under utførelse er nå presentert på egen linje i balansen. Forskudd fra kunder var tidligere presentert på to linjer; utsatt inntekt og forskudd fra kunder. Utsatt inntekt var definert som akkumulert fakturering ut over akkumulerte driftsinntekter og ble presentert under annen kortsiktig forpliktelse. Forskudd fra kunder var ren fakturering av forskudd som senere ble avregnet på faktura. Utsatt inntekt og forskudd fra kunder er nå presentert som forskudd fra kunder på en linje, da dette gir en bedre oversikt over konsernets forpliktelser knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter. I tillegg er prosjektperiodiseringer fra og med 2007 skilt ut på egen linje, sammenligningstall for 2006 er klassifisert tilsvarende. Prosjektperiodiseringer er definert som nettobeløpet av variable kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad minus akkumulerte direktekostnader bokført på prosjektet, og var tidligere tatt med som en del av forskudd fra kunder. Klassifisering av prosjekter i balansen gjøres prosjekt for prosjekt, eller

i enkelte tilfeller kunde for kunde.

Tilleggskontrakter er definert som utvidelse av eksisterende leveransekontrakter. Tilleggskontrakter hensyntas i prosjektkalkylen på det tidspunktet sannsynligheten for kontraktsinngåelse kan fastslås med stor grad av sikkerhet. Kontraktfestede tilleggsytelser og estimerte tilleggskostnader inkluderes i den opprinnelige prosjektkalkylen og inntektsføres i takt med totalprosjektet.

Serieleveranser er vurdert å være en serie like leveranseinnhold, inngått i en kontrakt, eller i flere kontrakter inngått med samme kjøper på samme tidspunkt, og hvor de enkelte leveranser ikke kunne ha vært forhandlet hver for seg til de samme betingelser. Serieleveranser inntektsføres med felles kontraktsfortjeneste og felles fullføringsgrad.

I særskilte tilfeller vil arbeid på prosjekter bli påbegynt og kostnader balanseføres uten at det foreligger inngåtte ordrer med kunder. Dette forutsetter overveiende sannsynlighet for kontraktsinngåelse.

Varer/tjenester

Ordinært varesalg og standard produksjon, som ikke er en del av en anleggskontrakt, innregnes normalt ved leveranse. Leveranse anses gjennomført når kunden overtar det vesentligste av risiko og fordeler for en levert vare. Hvis salget av varen er betinget av aksept fra kunden, er det dato for aksept som skal legges til grunn for inntektsføring av salget.

I tillegg til overtakelse av risiko og fordeler må følgende kriterier være oppfylt før innregning:

- det er sannsynlig at vederlaget vil inndrives
- inntekten kan måles pålitelig

Innregningen måles til virkelig verdi av mottatt vederlag eller fordring.

Tjenester som leveres og som ikke er en del av en anleggskontrakt eller lisenssalg inntektsføres etter hvert som tjenesten leveres slik som beskrevet under anleggskontrakter.

Lisensinntekter

Konsernet har også salg av lisenser for bruk av programvare. Lisensinntekter blir inntektsført i sin helhet når programvaren er levert til kjøper. For definisjon av når produktet regnes som levert, se beskrivelse under "varer/tjenester" ovenfor. Når det blir utført tilpasninger eller tilleggsarbeid i tilknytning til lisenssalget blir det samlede vederlag inklusive vederlaget for lisensen inntektsført i takt med leveransen slik som beskrevet under "anleggskontrakter/systemleveranser". Vedlikeholdstjenester og service/support tjenester blir inntektsført etter hvert som tjenesten utføres eller lineært over den perioden tjenesten utføres.

Kombinerte leveranser for varer, tjenester og lisenssalg

Innregningskriteriene skal anvendes separat for hver transaksjon. Ved tilfeller hvor det er kombinerte leveranser med ulike innregningskriterier, må de ulike elementene identifiseres og inntektsføres separat. Ved salg av varer med tilhørende vedlikeholdstjeneste, vil varene inntektsføres ved levering mens vedlikeholdstjenestene blir utsatt inntekt og inntektsføres over den perioden tjenesten utføres.

Når prisene for de ulike elementene som leveres er fastsatt i en kontrakt, vil inntekten baseres på disse prisene og fastsatt pris for lisens vil bli innregnet ved levering. For service og vedlikehold vil fastsatt pris på tjenesten bli utsatt og innregnet lineært over den perioden service og vedlikehold utføres.

Ved salg av ulike elementer hvor det i avtale bare er fastsatt en pris, har KONGSBERG følgende prinsipper for innregning og måling av inntekten:

- Identifisering av de ulike elementene som leveres for eksempel lisens, service, vedlikehold og konsulenttjenester.
- Forventet kost estimeres for hvert element som service, vedlikehold og konsulenttjenester. Videre estimeres en rimelig fortjenestemargin på de ulike elementene som service, vedlikehold og konsulenttjenester. Metoden og forutsetninger for estimeringen må være konsistent fra periode til periode.
- Estimert kost pluss fortjenestemargin blir utsatt inntekt og innregnes lineært i den perioden tjenestene utføres.
- Gjenværende del av kontraktsummen, etter å ha redusert med estimert inntekt for de ovennevnte elementene, estimeres som lisensinntekt og innregnes ved levering.

►► d) Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endringen i utsatt skatt. Endringen i utsatt skatt reflekterer de fremtidige betalbare skatter som oppstår som følge av årets aktiviteter. Utsatt skatt er den skatten som påhviler det akkumulerte resultatet, men som kommer til betaling i senere perioder. Det er beregnet utsatt skatt av netto skatteøkende midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige balanseverdier etter utligning av skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til fremføring etter gjeldsmetoden. For langsiktige tilvirkingskontrakter med resultatansvar er det lagt til grunn at skattemessig inntektsføring først skal finne sted når ansvar og risiko overdras til kunden. Som følge av pågående store og langsiktige kontrakter foreligger det derfor betydelige skatteøkende midlertidige forskjeller.

Eiendel ved utsatt skatt er bare balanseført i den utstrekning det er sannsynlig at det vil foreligge en fremtidig skattepliktig inntekt som den skattereduserende forskjellen kan utnyttes mot. Eiendel ved utsatt skatt er vurdert for hver periode og vil bli reversert dersom det ikke lenger er sannsynlig at skattefordelen vil bli realisert.

e) Finansinntekter og finanskostnader

Finansinntekter består av renteinntekter, utbytte, valutagevinst, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og gevinst ved realisasjon på eiendeler tilgjengelig for salg hvor verdiendringer er ført mot egenkapitalen. Renteinntekter innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemethode, mens utbytte blir innregnet på dato for beslutning i generalforsamlingen som vedtar utbytte.

Finanskostnader består av rentekostnader, valutatap, nedskrivning på investeringer som er tilgjengelig for salg, endringer i verdi på eiendeler til virkelig verdi over resultat, og tap ved realisasjon av eiendeler for salg hvor verdiendringer er ført mot egenkapitalen. Rentekostnader innregnes etter hvert som de påløper ved bruk av effektiv rentemethode.

f) Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill oppstår ved kjøp av virksomhet (foretaksintegrasjon) hvor vederlaget overstiger verdien av identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill innregnes i balansen til anskaffelseskost, fratrukket eventuelle akkumulerte verdifall. Goodwill allokteres til kontantstrømgenererende enheter som forventes å ha økonomisk utbytte av synergi som oppstår i foretaksintegrasjonen. En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppe som genererer inngående konstantstrøm som i alt vesentlig er uavhengig fra andre eiendeler eller grupper. Goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall i 4. kvartal og ellers når det er indikasjoner for verdifall på balansedagen. Verdifall beregnes ved å estimere de enkelte kontantstrømgenererende enheters verdi basert på en beregning av forventede fremtidige kontantstrømmer. Goodwill er beskrevet i note 15 "Test av verdifall på goodwill". Se også note 3 i) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Verdifall på ikke-finansielle eiendeler".

Forskning

Utgifter til forskningsaktiviteter herunder utviklingsprosjekter i forskningsfase kostnadsføres når de påløper. Forskning er originale og planlagte undersøkelser som foretas for å oppnå ny vitenskapelig eller teknisk kunnskap og forståelse, for eksempel søking etter ny kunnskap, eller søking etter alternativer når det gjelder materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester.

Utvikling

Utgifter knyttet til utviklingsaktiviteter, herunder utviklingsprosjekter i utviklingsfasen, blir balanseført dersom utviklingsaktiviteten eller utviklingsprosjektet tilfredsstillende definerte krav til balanseføring. Utvikling involverer plan eller design for produksjon av nye eller vesentlig forbedrede materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester før kommersiell produksjon eller bruk kommer i gang. I vurderingen om det er utvikling av et nytt system, ny funksjonalitet eller modul må det som utvikles kunne operere uavhengig av eksisterende systemer/produkter som selges. KONGSBERG har vurdert kriterier for vesentlig forbedring til å være en økning på mer enn 20 % av verdien på før og etter utviklingen eller

gjenanskaffelseskost for systemet. Eksempler på utvikling er utforming, konstruksjon og utprøving av prototyper og modeller forut for produksjon eller bruk, og utforming, konstruksjon og utprøving av et valgt alternativ for nye eller vesentlig forbedrede materialer, innretninger, produkter, prosesser, systemer eller tjenester.

Balanseføring krever at utviklingskostnader kan bli målt pålitelig, at produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbar, fremtidige økonomiske fordeler er sannsynlige og at KONGSBERG har til hensikt, og har tilstrekkelige ressurser til å fullføre utviklingen, samt til å bruke eller selge eiendelen. Andre utviklingskostnader kostnadsføres etter hvert som de påløper.

Når kriterier for balanseføring er oppfylt, vil utgifter som påløper balanseføres inkludert materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av direkte henførbare fellesutgifter. Når utviklingskostnader innregnes i balansen, gjøres dette til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte amortiseringer og tap ved verdifall. Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid basert på totale produksjonsenheter eller antall år. Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utraneringsverdi vurderes hvert år.

Beregning av økonomiske fordeler gjennomføres basert på de samme prinsipper og metoder som ved test for verdifall. Det bygges på langtidsbudsjetter som styret har godkjent. For nærmere redegjørelse om beregning se note 14 "Immaterielle eiendeler".

Vurdering av oppfyllelse av kriteriene for balanseføring av utviklingskostnader skjer i takt med fremdriften i pågående utviklingsprosjekter. Underveis i utviklingsfasen besluttes det, basert på teknisk suksess og markedsvurderinger, hvorvidt man skal ferdigstille utviklingen og starte balanseføring.

Vedlikehold

Vedlikehold er det arbeid som må utføres på produktene eller systemene for å sikre forventet økonomisk utnyttbar levetid. Gjennomføres det en vesentlig forbedring på produktet eller systemet som f.eks. medfører at livssyklusen forlenges, eller at kunden er villig til å betale mer for forbedringen, er dette å anse som utvikling. Utgifter knyttet til vedlikehold kostnadsføres når de påløper.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som er kjøpt og som har bestemt utnyttbar levetid, måles til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte amortiseringer, samt akkumulert tap ved verdifall. Amortiseringer fastsettes basert på forventet utnyttbar levetid basert på totale produksjonsenheter eller antall år. Forventet utnyttbar levetid og fastsettelse av avskrivningstakt vurderes hver periode.

g) Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr regnskapsføres til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelene. Eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Når enkeltleder av en eiendom, et anlegg eller utstyr har ulik utnyttbar levetid, og som er betydelig i forhold til enhetens samlede anskaffelseskost, avskrives disse separat. Forventet utraneringsverdi hensyntas ved fastsetting av avskrivningsplanen. Gjenværende forventet utnyttbar levetid og forventet utraneringsverdi vurderes hvert år.

Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført.

h) Leieavtaler salg og tilbakeleie

Leieavtaler eller salg med tilbakeleie hvor KONGSBERG i det vesentligste overtar all risiko og alle fordeler forbundet med eierskap, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Ved førstegangsinnregning måles eiendelen til det laveste av virkelig verdi og nåverdi av avtalt minimumsleie. Etter førstegangsinnregning brukes samme regnskapsprinsipp som for tilsvarende eiendel. Andre leieavtaler er operasjonelle leieavtaler og innregnes ikke i konsernets balanse. KONGSBERGS salg- og tilbakeleieavtaler er vurdert å oppfylle kriteriene for operasjonelle leieavtaler. Der hvor salg- og tilbakeleieavtalen blir definert å være en tapskontrakt, i henhold til IAS37, innregnes nåverdien av det forventede tapet.

► i) Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Alle ikke-finansielle eiendeler med unntak av varelager og utsatt skattefordel vurderes for hver rapporteringsperiode om det er indikasjoner for verdifall. Hvis indikasjon for verdifall eksisterer, blir gjenvinnbart beløp beregnet. For goodwill blir gjenvinnbart beløp beregnet for hver rapporteringsperiode pr. kontantstrømgenererende enheter. Test for verdifall er beskrevet i note 15 "Test av verdifall på goodwill".

Gjenvinnbart beløp av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av bruksverdi og netto salgsverdi. I vurdering av bruksverdi er forventet fremtidig kontantstrøm diskontert til nåverdi ved å benytte en diskonteringsrente før skatt som reflekterer dagens markedsvurderinger på tidsverdien og den spesielle risikoen på eiendelen. Gjenvinnbart beløp er beregnet med utgangspunkt i forventet fremtidig kontantstrøm basert på konsernets fem-årsbudsjetter, samt estimert nominell vekst ut over den budsjetterte fem-årsperioden. Budsjettet er godkjent av Kongsberg Gruppens ledelse og styre.

Et verdifall blir innregnet hvis balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er større enn gjenvinnbart beløp. En kontantstrømgenererende enhet er den minste identifiserbare gruppen som genererer en inngående kontantstrøm som i det alt vesentlige er uavhengig av andre eiendeler eller grupper. Verdifall relatert til kontantstrømgenererende enheter blir først regnet mot enhetens goodwill for så å redusere balanseført verdi på de andre eiendelene i enheten proratarisk. Disse eiendelene vil normalt være eiendom, anlegg og utstyr og andre immaterielle eiendeler.

Et verdifall på goodwill reverseres ikke. Andre eiendeler som har vært gjenstand for verdifall, blir vurdert for hver periode om det foreligger indikasjoner på at verdifallet er redusert eller ikke lenger er til stede. Reversering av tidligere verdifall blir begrenset oppad til den balanseførte verdien eiendelen ville ha hatt etter avskrivninger og amortiseringer hvis ikke verdifall hadde blitt innregnet.

j) Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser består av derivater, investeringer i aksjer, kundefordringer og andre fordringer, betalingsmidler, lån, leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser. Et finansielt instrument blir innregnet når konsernet blir part i instrumentets kontraktsmessige bestemmelser. Finansielle eiendeler og forpliktelser blir ved første gangs innregning vurdert til virkelig verdi pluss direkte henførbare kostnader. Unntaket er finansielle instrumenter hvor endring i virkelig verdi føres over resultatet, da kostnadsføres direkte henførbare kostnader. Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle eiendeler innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet. Finansielle eiendeler er fraregnet når konsernets rett til å motta kontantstrømmer fra eiendelen utløper, eller når konsernet overfører eiendelen til en annen part og konsernet ikke har kontroll eller overfører praktisk talt all risiko og avkastning på eiendelen. Finansielle forpliktelser fraregnes når konsernets plikt spesifisert i kontrakt er oppfylt, utløpt eller kansellert.

Klassifisering

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler og forpliktelser innenfor følgende kategorier:

- i) virkelig verdi med verdiendringer over resultatet (holdt for handelsformål),
- ii) finansielle eiendeler og lån holdt til forfall,
- iii) finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, og
- iiii) andre forpliktelser.

Fordringer og forpliktelser knyttet til den løpende driften er vurdert til amortisert kost som i praksis innebærer nominell verdi med eventuelt verdifall for forventet tap. Selskapets innlån er vurdert som finansiell forpliktelse holdt til forfall. Disse regnskapsføres til amortisert kost med bruk av den effektive rentemetoden.

Alle aksjer som ikke er datterselskaper eller felleskontrollerte selskaper i balansen pr. 31.12.07, er definert under kategorien finansielle instrumenter tilgjengelig for salg. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg måles til virkelig verdi på balansedagen. Verdiendringer på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg føres direkte mot egenkapital, med unntak av verdifall, som føres over resultatet. Se note 4 "Virkelig verdi" for nærmere beskrivelse av hvordan virkelig verdi fastsettes for finansielle eiendeler og forpliktelser.

Verdifall finansielle eiendeler

Dersom det er objektive bevis for at en finansiell eiendels verdi er lavere enn kostpris, skal eiendelens tap ved verdifall innregnes i resultatet. Et verdifall for eiendeler målt til amortisert kost beregnes ved å ta differansen mellom bokført verdi og nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med den opprinnelige effektive renten. Når det gjelder eiendeler tilgjengelig for salg anses det som et verdifall når nåværende virkelig verdi er lavere enn kost og verdifallet anses som vesentlig eller ikke er forbigående. Normalt vil KONGSBERG legge til grunn at et verdifall på mer enn 20 % i forhold til kost er vesentlig og at en verdinedgang som er på mer enn 9 måneder ikke er av forbigående karakter.

Akkumulert tap som er innregnet mot egenkapitalen, skal overføres til resultat på de eiendeler som har verdifall. Verdifall blir reversert hvis reverseringen kan relateres til vesentlig økning i verdien som har skjedd etter at verdifallet var innregnet. For finansielle eiendeler som er målt til amortisert kost og obligasjoner tilgjengelig for salg, skal reverseringen innregnes i resultatet. Ved reversering av finansielle eiendeler som er investeringer i egenkapitalinstrumenter, innregnes verdiendringen mot egenkapitalen.

Derivater

Derivater i KONGSBERG omfatter terminkontrakter, valutaopsjoner og rentebytteavtaler. Ved førstegangs innregning blir derivater målt til virkelig verdi, og henførbare transaksjonskostnader blir resultatført når de påløper. Endring i virkelig verdi på derivater er innregnet i resultatet, med mindre de kvalifiserer for sikringsbokføring.

Sikring

Før en sikringstransaksjon gjennomføres, foretar KONGSBERGS finansavdeling en vurdering av hvorvidt et derivat (eventuelt et annet finansielt instrument) skal brukes til:

- i) sikring av virkelig verdi av en balanseført eiendel eller forpliktelse eller en ikke innregnet bindende avtale,
- ii) sikring av fremtidig kontantstrøm fra en balanseført eiendel eller forpliktelse, en identifisert svært sannsynlig fremtidig transaksjon eller, i tilfelle valutarisiko, en ikke innregnet bindende avtale, eller
- iii) sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet. Sikring av valutarisiko gjøres basert på sikringsinstrumentets terminkurs.

KONGSBERGS kriterier for å klassifisere et derivat eller annet finansielt instrument som et sikringsinstrument er som følger:

- (1) sikringen er forventet å være svært effektiv ved at den motvirker endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer til et identifisert objekt – sikringseffektiviteten må være forventet å være svært effektiv,
- (2) sikringseffektiviteten kan måles pålitelig,
- (3) det er etablert tilfredsstillende dokumentasjon ved inngåelse av sikringen som blant annet viser at sikringen er effektiv,
- (4) for kontantstrømsikring, at den forestående transaksjonen har høy sannsynlighet, og
- (5) sikringen evalueres løpende og har vist seg å være effektiv, normalt innenfor intervallet 80–125 %.

(i) Sikring av virkelig verdi (prosjektsikringer)

KONGSBERG har som policy å sikre alle kontraktsfestede valutastrømmer. Derivater utpekt som sikringsinstrumenter er vurdert til virkelig verdi, og endringer i virkelig verdi føres brutto mot balansen med tilsvarende justering av sikringsobjektet.

Sikringsvurdering opphører dersom:

- (a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt,
- (b) sikringen ikke tilfredsstillende ovennevnte krav til sikring, eller
- (c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring.

(ii) Kontantstrømsikring (prognosesikringer og rentesikringer)

KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurranseparameter. Deler av fremtidig prognostiserte valutastrømmer sikres i henhold til fastlagt strategi (prognosesikringer). KONGSBERG har sikret sine lån med blant annet rentebytteavtaler hvor det inngår bytte fra flytende til fast rente (rentesikringer). Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på et sikringsinstrument innregnes direkte mot egenkapitalen. Den ►►

- ineffektive delen av sikringsinstrumentet som er utenfor intervallet 80–125 %, innregnes i resultatet.

Når den sikrede transaksjonen inntreffer, innregnes den akkumulerte verdiendring på sikringsinstrumentet ut av egenkapitalen og i resultatet.

Dersom sikring av en forventet transaksjon senere medfører innregning av en finansiell eiendel eller forpliktelse, omklassifiseres tilhørende gevinst eller tap fra egenkapitalen til resultatregnskapet i samme periode(r) som eiendelen eller forpliktelsen påvirker resultatet. Eksempelvis at gevinst/tap ved innløsning/rullering av valutaterminene balanseføres så lenge sikringsforholdet er opprett-holdt. Gevinst/tap blir resultatført i takt med prosjektets fremdrift. Med rullering menes at eksisterende valutaterminer blir innløst og nye terminer inngått.

Dersom sikringsinstrumentet utløper uten å bli rullert, eller dersom sikringsforholdet opphører, forblir akkumulerte gevinster og tap som er innregnet mot egenkapitalen frem til dette tidspunktet i egenkapitalen, og innregnes i resultatregnskapet i henhold til ovenstående retningslinjer når transaksjonen inntreffer.

Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, innregnes akkumulerte urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet som tidligere er ført direkte mot egenkapitalen umiddelbart.

(iii) Sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet (egenkapitalsikringer)

Sikring av en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet regnskapsføres på tilsvarende måte som kontantstrømsikring. Gevinst eller tap på sikringsinstrumentet knyttet til den effektive andelen av sikringen som har vært regnskapsført mot egenkapitalen som en del av omregningsdifferansen, skal innregnes i resultatet ved avhendingen av den utenlandske virksomheten.

Oppfølging av sikringseffektivitet

Valutaterminene er forventet å være effektive gjennom hele perioden. KONGSBERG benytter rullering av valutaterminer fra prognose til prosjektsikring ved kontraktsinngåelse. I tillegg rulleres valutaterminene (prosjektsikringene) i de tilfeller hvor inn-/utbetalingen kommer på et senere tidspunkt enn først antatt. KONGSBERG benytter i tillegg banksaldo i utenlandsk valuta dersom innbetaling forekommer før terminen forfaller, slik at veksling av valuta fra valutakonto faller innenfor samme periode som endelig forfall av terminforretningen. Sikringseffektiviteten vil derfor være høy gjennom hele perioden.

k) Klassifisering

Eiendeler som er tilknyttet vare-/tjenestekretrsløpet eller forfaller innen 12 måneder, klassifiseres som kortsiktige. Andre eiendeler klassifiseres som langsiktige. Tilsvarende klassifiseres forpliktelser som er tilknyttet vare-/tjenestekretrsløpet, eller som forfaller innen 12 måneder, som kortsiktige. Andre forpliktelser klassifiseres som langsiktige.

l) Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi. For råvarer og varer i arbeid beregnes netto salgsverdi til salgsverdien av ferdig tilvirkede varer redusert for gjenværende tilvirkningskostnader og salgskostnader. For ferdigvarer beregnes netto salgsverdi til salgsverdien redusert for salgskostnader. For varer i arbeid og ferdigvarer beregnes anskaffelseskost til direkte og indirekte kostnader. Varelageret vurderes basert på gjennomsnittlig anskaffelseskost.

m) Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for tap ved verdifall. Kundefordringer i utenlandsk valuta måles til balansedagens kurs.

n) Betalingsmidler

Betalingsmidler inkluderer kontanter i kasse og bankbeholdning og kortsiktige likvide investeringer som omgående kan konverteres til kontanter med et kjent beløp og med en maksimal løpetid på 3 måneder.

o) Egenkapital

(i) Egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer føres kjøpspris inklusive direkte henførbare kostnader som endring i egenkapital. Egne aksjer presenteres som reduksjon av egenkapital. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne aksjer blir ikke innregnet i resultatet.

(ii) Kostnader ved egenkapitaltransaksjoner

Transaksjonskostnader direkte knyttet til en egenkapitaltransaksjon og skatteeffekt på egenkapitaltransaksjon blir innregnet direkte mot egenkapitalen etter fradrag for skatt.

(iii) Fond for verdiendringer

Fond for verdiendringer inkluderer samlede nettoendringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter benyttet som kontantstrømsikringer (sikringsreserve) og finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg (aksjer virkelig verdi), inntil investering er avhendet eller hvor det er fastslått at investering ikke har verdi.

(iv) Omregningsdifferanser

Omregningsdifferanser innregnes direkte mot egenkapitalen (omregningsreserve). Når en utenlandsk virksomhet avhendes helt eller delvis, resultatføres tilhørende omregningsreserve. Se også note 3 b) "Sammendrag av vesentlige regnskapsprinsipper – Utenlandsk valuta".

p) Avsetninger

Avsetninger innregnes når konsernet har en forpliktelse som en følge av tidligere hendelse, og når det er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Generelt estimeres avsetninger basert på historisk informasjon og vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet. Dersom tidsverdien er vesentlig, skal avsetningen være nåverdien av det beløp som forventes å bli nødvendig for å gjøre opp plikten.

Garanti

Avsetninger for garantiforpliktelser innregnes når de underliggende produkter eller tjenester selges. Garantiavsetningen er basert på historisk informasjon om garantier og en vektning av mulige utfall mot deres sannsynlighet for å inntreffe. Garanti-forpliktelser kostnadsføres løpende i takt med fullføringsgraden i prosjektene og omklassifiseres til garantiavsetning ved leveranse.

Omstrukturering

Omstruktureringsavsetninger innregnes når konsernet har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og restruktureringen enten har begynt eller har blitt kunngjort blant berørte parter.

Tapskontrakt

Avsetning for tapsbringende kontrakter innregnes når KONGSBERGS forventede inntekter fra en kontrakt er lavere enn uunngåelige kostnader som forventes å påløpe for å innfri forpliktelsen etter kontrakten.

KONGSBERG har inngått salg- og tilbakeleieavtaler for deler av eiendomsmassen. KONGSBERG bærer ingen risiko og nyter ingen fordel knyttet til eierskap av den solgte bygningsmassen. Leasingforholdene er derfor vurdert til å være operasjonell lease. Leiebetalinger kostnadsføres lineært over leieperioden. I forbindelse med salg og tilbakeleie ble det inngått fremleieavtaler til lavere leie enn den avtalte innleie. I tillegg har konsernet påtatt seg et drifts- og vedlikeholdsansvar for fremleide bygg. Dette netto tapet er vurdert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, og nåverdien av fremtidig tap er avsatt i regnskapet. Gjenstående avsetningsbehov vurderes årlig.

q) Ytelser for ansatte

Ytelserbaserte pensjonsordninger

De norske konsernselskapene har kollektive tjenstepensjonsordninger som gir de ansatte rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser etter netto ytelsesplaner. Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjons-

►► alder. I tillegg foreligger tidligpensjonsordninger for enkelte ledere. For å sikre en enhetlig beregning av konsernets pensjonsforpliktelser har samtlige konsernselskaper benyttet en og samme aktuar ved beregningene. I resultatregnskapet er årets netto pensjonskostnad etter fradrag for forventet avkastning på pensjonsmidlene vist under lønnskostnader. I balansen vises netto pensjonsforpliktelser inklusive arbeidsgiveravgift. Endringer i estimatavvik for forpliktelsen og pensjonsmidlene føres mot egenkapitalen. De økonomiske og aktuarmessige forutsetninger er gjenstand for årlig vurdering. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i den langsiktige statsobligasjonsrenten med et tillegg som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen.

Aktuarmessige gevinster eller tap knyttet til endringer i grunnlagsdata, estimater og endringer i forutsetninger innregnes direkte mot egenkapitalen.

Konsernets juridiske forpliktelse påvirkes ikke av den regnskapsmessige behandlingen.

Innskuddsbaserte pensjonsordninger

I tillegg til ytelsesplanen beskrevet ovenfor, har KONGSBERGS selskaper i utlandet, samt enkelte norske selskaper, innskuddsplener. Innskuddet kostnadsføres når det påløper.

Overgang fra ytelsesbasert pensjonsordning til innskuddsbasert ordning

I forbindelse med overgang fra ytelsesbasert til innskuddsbasert ordning skal det beregnes en gevinst/tap på den del av pensjonsforpliktelsen som avvikles når avviklingen skjer. Avviklingen vurderes som skjedd på gjennomføringstidspunktet, som er 31.12.07. Netto pensjonsforpliktelse knyttet til de personer som har gått over til innskuddsbasert ordning er beregnet som nåverdien for hver enkelt ansatt basert på beregningsforutsetningene pr. 31.12.07.

Aksjetransaksjoner med ansatte

Konsernet har i flere år gjennomført aksjeprogram for alle ansatte, hvor de ansatte får tilbud om kjøp av aksjer til en rabattert pris og med en opsjon knyttet til aksjene dersom aksjene eies i mer enn to år. Rabatter ved salg av aksjer samt verdi på opsjon beregnet på balansedagen kostnadsføres som lønnskostnader. Disse opsjonene er med kontantoppgjør, og verdien av opsjonene måles til virkelig verdi. Virkelig verdi av opsjonene fordeles over perioden frem til utøvelse og avsettes som en forpliktelse i balansen. Forpliktelsen blir vurdert for hver periode frem til utøvelse, og endringene blir innregnet over resultat som en lønnskostnad.

r) Avviklet virksomhet og anleggsmidler holdt for salg

Avviklet virksomhet er en foretaksdel som representerer en vesentlig del av konsernets virksomhet eller et geografisk område som har blitt solgt eller gjort tilgjengelig for salg. Klassifisering som avviklet virksomhet oppstår ved salg eller på et tidligere tidspunkt hvis virksomheten tilfredsstiller kriteriene for å bli klassifisert som holdt for salg. Når virksomhet er klassifisert som avviklet virksomhet, blir sammenlignbare tall endret som om virksomheten hadde blitt avviklet/solgt i begynnelsen av den sammenlignbare perioden. Konsernet har valgt å presentere informasjon om avviklet virksomhet i note 5 "Endringer i konsernets struktur".

s) Segment

Forretningssegmenter

Konsernet er organisert i to strategiske forretningsområder; Kongsberg Defence & Aerospace og Kongsberg Maritime.

Forretningsområdene utgjør basis for den primære segmentrapporteringen. Transaksjoner mellom segmentene er basert på markedsvilkår. I segmentrapporteringen er transaksjoner innen de enkelte segmentene eliminert. Videre er internfortjeneste ved salg mellom de ulike segmentene eliminert.

Aksjeeierkostnader og enkelte felleskostnader er ikke allokert til segmentene. Det samme gjelder skatt, betalingsmidler, rentebærende gjeld og eiendommer som benyttes av andre enn konsernets egne enheter.

Geografiske segment

Ved presentasjon av geografiske segmenter fordeles segmentinntekter på grunnlag av kundenes geografiske plassering.

Finansiell informasjon vedrørende forretningssegmenter og geografiske segmenter er presentert i note 7 "Segmentinformasjon".

t) Resultat pr. aksje

Konsernet presenterer ordinært resultat pr. aksje og utvannet resultat pr. aksje. Ordinært resultat pr. aksje blir beregnet som forholdet mellom årets resultat som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet gjennomsnittlig utestående ordinære aksjer. Utvannet resultat pr. aksje er resultatet som tilfaller de ordinære aksjeeierne og vektet utestående aksjer justert for alle utvanningseffekter knyttet til aksjeopsjoner.

u) IFRS og IFRIC godkjent av EU/EØS som ennå ikke er tatt i bruk

IFRS og fortolkninger som er godkjent av EU/EØS frem til 11. mars 2008 og som ikke er obligatoriske å anvende pr. 31.12.07 er ikke tatt i bruk av KONGSBERG. Dette gjelder IFRS 8, revidert IAS 23, ny IAS 1, IFRIC 11, 12, 13 og 14. Basert på de vurderinger som er gjort så langt, antas disse standardene og fortolkningsuttalelsene ikke å få vesentlig effekt for rapporterte tall.

v) Nye IFRS og IFRIC tatt i bruk i regnskapet 2007

KONGSBERG har tatt i bruk IFRS 7, revidert IAS 1, IFRIC 7, 8, 9 og 10 uten vesentlig effekt for rapporterte tall. Kravene i IFRS 7 og revidert IAS 1 har imidlertid medført en rekke nye noteopplysninger.

4 Virkelig verdi

KONGSBERGS regnskapsprinsipper og noter krever beregning av virkelig verdi både for finansielle og ikke-finansielle eiendeler og forpliktelse. Virkelig verdi har for både måling og for informasjon i noter blitt beregnet som beskrevet nedenfor. Der det er relevant, vil det bli gitt ytterligere informasjon om forutsetninger benyttet i beregningen av virkelig verdi under de notene som gjelder de enkelte eiendelene og forpliktelsene.

Immaterielle eiendeler

I en virksomhetssammenslutning innregnes immaterielle eiendeler til virkelig verdi. Virkelig verdi på immaterielle eiendeler, som teknologi, software og kunderelasjoner, som er ervervet ved virksomhetssammenslutning, er basert på diskontert fremtidig kontantstrøm til eiendelen. Merkenavn ervervet ved virksomhetssammenslutning er basert på å beregne en tenkt royaltyutgift for å kunne benytte merkenavnet. Virkelig verdi av kunderelasjoner er basert på diskontert netto merinntjenning til eiendel. Se note 6 "Endringer i konsernets struktur" for nærmere redegjørelse.

Eiendom, anlegg og utstyr

I en virksomhetssammenslutning innregnes eiendom, anlegg og utstyr til virkelig verdi. Virkelig verdi på eiendom, anlegg og utstyr er markedsverdi. Markedsverdi av eiendom er basert på hva eiendommen kan bli omsatt for på dagen for verdsettelsen mellom en villig kjøper og villig selger i en transaksjon på "armlengdes avstand". Markedsverdien på anlegg og utstyr beregnes ved å innhente vurdering fra uavhengig takstmann. For mindre utstyr og anlegg vil det ved virksomhetsbeslutninger forutsettes at bokført verdi er estimert på antatt markedsverdi. Se note 6 "Endringer i konsernets struktur" for nærmere redegjørelse.

Varelager

Virkelig verdi av varelager ervervet ved virksomhetssammenslutninger er beregnet basert på en estimert salgspris for normal løpende drift med fradrag for salgskostnader og en rimelig fortjeneste for salgsinnsatsen. Se note 6 "Endringer i konsernstruktur" for nærmere redegjørelse.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter

Virkelig verdi på finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat og tilgjengelig for salg er verdsatt ved å benytte siste noterte kurs på balansedagen. Noterte aksjer består både av dem som er notert på Oslo Børs og på Fondsmeglerforbundets OTC-liste. Dersom det ikke har vært omsatt aksjer over en lengre periode, blir det vurdert om siste noterte kurs gir et riktig bilde på virkelig verdi. Alternativet er å ta utgangspunkt i siste omsatte kurs og justere for vesentlige hendelser i perioden fra siste transaksjon og frem til balansedagen. For investeringer som ikke er notert, benyttes siste pris på aksjetransaksjon eller emisjon som et estimat på virkelig verdi. I de tilfeller hvor det ikke har vært transaksjoner, benyttes beregning av diskontert kontantstrøm på aksjen. På investeringer med uvesentlig verdi benyttes anskaffelseskost som estimat på virkelig verdi.

Kundefordringer og andre fordringer

Virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer er estimert til nåverdien av fremtidig kontantstrøm diskontert med en markedsrente på balansedagen.

Derivater

Virkelig verdi på valutaterminkontrakter verdsettes basert på notert markedsverdi hvis den er tilgjengelig. KONGSBERG benytter Reuters priser på de ulike valutaterminer. Reuters priser er basert på flere aktører i markedet. Hvis ikke slik notert pris er tilgjengelig, blir virkelig verdi beregnet ved å diskontere forskjellen mellom avtalt terminkontraktpris og nåværende terminpris for gjenværende løpetid for kontrakten ved å bruke risikofri rente basert på statsobligasjoner.

Virkelig verdi på rentebytteavtaler og valutaopsjoner er innhentet fra banker som er kontraktspart.

Aksjebasert betaling

Virkelig verdi på de ansattes opsjoner er beregnet ved å bruke Black-Scholes-modellen. Input til modellen er aksjekurs på balansedagen, utøvelseskurs, forventet volatilitet, forventet utbytte og risikofri rente basert på statsobligasjoner.

5 Finansiell risikostyring

Oversikt

KONGSBERG har en sentralisert styring av finansiell risiko. Styret har vedtatt retningslinjer for den finansielle risikostyringen i konsernet, som er nedfelt i konsernets "Finanspolicy". KONGSBERG har som mål å begrense finansiell risiko og skape forutsigbarhet, men samtidig utnytte finans som konkurranseelement. KONGSBERG er eksponert for følgende finansielle risiki:

- Kredittrisiko
- Likviditets- og refinansieringsrisiko
- Valutarisiko
- Renterisiko
- Markedsrisiko knyttet til finansielle investeringer

De ulike risiki er beskrevet nedenfor. Ytterligere kvantitative opplysninger knyttet til konsernets finansielle eksponering er inkludert i følgende noter; Note 17 "Finansinntekter og finanskostnader", note 20 "Investeringer i aksjer", note 22 "Kundefordringer", note 24 "Finansielle instrumenter".

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap om en kunde eller annen motpart ikke evner å oppfylle sine kontraktuelle forpliktelser. KONGSBERG har til enhver tid mer enn 1 mrd. kr i utestående kundefordringer og andre fordringer. Dette er fordringer med varierende grad av risiko, avhengig av kunde, løpetid og om det er avgitt betalingsgarantier eller lignende. Kundemassen er differensiert og består i hovedsak av offentlige virksomheter og større selskaper. Historisk har konsernet hatt beskjedne tap på fordringer. Kredittforsikring benyttes der det anses nødvendig. Konsernet

har en aktiv inkassofunksjon for de forretningsenheter som yter kreditt ved salg. Kredittdrivater i forbindelse med kredittrisiko benyttes ikke.

Likviditets- og refinansieringsrisiko

Likviditets- og refinansieringsrisiko er risiko for at KONGSBERG ikke vil kunne oppfylle finansielle forpliktelser etter hvert som de forfaller. KONGSBERG har som mål å ha en gjennomsnittlig restløpetid på sine langsiktige lånerammer på over 2 år. KONGSBERG har også som mål at kortsiktige lån i pengemarkedet aldri skal overstige tilgjengelige langsiktige kredittrammer. I tillegg finnes det måltall for hvor mye av samlede lån og lånerammer som kan forfalle i ett enkelt år. KONGSBERG skal ha forutsigbarhet i sin finansiering, med en moderat gjeldsgrad. Gjeldsgraden regnet som netto rentebærende gjeld i forhold til driftsresultat før avskrivninger (EBITDA), skal normalt ligge under 3. Dersom gjeldsgraden i perioden skulle gå høyere enn dette, er målet å komme tilbake under 3,0-nivået. For ytterligere informasjon om lån og lånekrav se note 24 d) "Finansielle instrumenter – Renterisiko knyttet til lån".

Det er etablert krav til likviditetsreserve for konsernet. Likviditetsstyringen skal sikre at tilgjengelig likviditet er tilstrekkelig til å innfri KONGSBERGS forpliktelser ved forfall.

►► Valutarisiko

KONGSBERG har en betydelig valutaeksponering, med 70 % av inntektene utenfor Norge. KONGSBERG har videre en betydelig utenlandsk innkjøpsandel i tillegg til egen virksomhet utenfor Norge. Dette reduserer netto valutaeksponering med 30 % til 40 %. Konsernets viktigste handelsvaluta utenfor Norge er amerikanske dollar og euro. KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko, men samtidig ha et aktivt forhold til valutaenes betydning som konkurranseparameter. Alle kontraktsfestede valutastømmer sikres (prosjektsikringer), og det foretas også sikring av deler av konsernets forventede ordreinngang (prognosesikringer). Pr. 31.12.07 er det inngått terminkontrakter på 208 mill. USD og 243 mill. EUR knyttet til forventet ordreinngang. I tillegg sikres lån som er gitt fra Kongsberg Gruppen ASA til utenlandske datterselskaper.

Med sikringene av forventet ordreinngang og av inngåtte kontrakter i valuta vil konsernets driftsinntekter og resultat på 1–3 års sikt ikke fullt ut påvirkes av svingninger i valutakursene.

Sikring skjer hovedsakelig gjennom bruk av terminkontrakter. Valutakonti i bank benyttes til sikring av mindre beløp og korte løpetider. I enkelte spesielle situasjoner benyttes også opsjoner. Se note 24 "Finansielle instrumenter, valutarisiko"

for nærmere spesifikasjon.

Konsernsjefen fastsetter rammer for hvor mye hver enkelt divisjon eller forretningsområde kan gjøre av prognosesikringer. Sikringsandelen av forventet ordreinngang vil variere i forhold til kursforholdet mellom norske kroner og konsernets handelsvaluta. Sikringsgraden reduseres årlig inntil 3 år frem i tid.

Prosjekter sikres 100 % ved avtaleinngåelse. Mindre kontrakter og løpende salg kan sikres gjennom prognosesikringer.

KONGSBERG har pr. 31.12.07 ikke lån av betydning i utenlandsk valuta.

Renterisiko

KONGSBERG har sikret renten i deler av sine innlån med rentebytteavtaler. Det vektlegges forutsigbarhet i perioder der endringer i rentenivået har en vesentlig påvirkning på konsernets resultat.

Markedsrisiko knyttet til finansielle investeringer

Verdien av konsernets finansielle investeringer er eksponert for svingninger i aksjemarkedet. Investeringene verddivurderes og følges opp sentralt. Det foretas jevnlig rapportering av verdiutviklingen.

6 Endringer i konsernets struktur

2007

KONGSBERG inngikk 27. desember 2006 en avtale om å kjøpe 100 % av teknologiselskapet Sense Intellifield AS med et kontantvederlag på 266 mill. kr. Kjøpet ble sluttført 23. januar 2007 og anskaffelseskost er estimert til 324 mill. kr. Anskaffelseskost består av kontantvederlag, oppkjøpskostnader og estimert tilleggsvederlag knyttet til "earn-out". Sense Intellifield leverer produkter innen fagområdet integrerte operasjoner for olje- og gassmarkedet. Integrerte operasjoner har økende betydning innen både leting og produksjon av olje og gass. Oppkjøpstidspunktet er 23. januar 2007. Selskapet har for perioden 1.1.07 til 31.12.07 bidratt med 161 mill. kr i driftsinntekter, og driftsresultatet før amortiseringer (EBITA) var negativt med 5 mill. kr.

Sense Intellifield AS

Beløp i mill. kr	Innregnede verdier ved overtakelse	Justeringer av virkelig verdi	Bokført verdi før oppkjøp
Eiendom, anlegg og utstyr	2	-	2
Andre immaterielle eiendeler og teknologi	173	142	31
Kundefordringer og andre fordringer	40	-	40
Utsatt skatteforpliktelse	(32)	(40)	8
Leverandør- og andre kortsiktige forpliktelser	(43)	-	(43)
Netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser	140	102	38
Goodwill ved kjøp	184		
Betalt kontantvederlag inkl. oppkjøpskostnader og tilleggsvederlag	324		
Konter over tatt	-		
Netto utgående kontantstrøm	324		

Beregning av virkelig verdi av teknologien er inntjeningsbasert og bygger på fremtidige lisensinntekter. Verdi på teknologi utgjør 152 mill. kr og består av 4 ulike applikasjoner/systemer. Lisensinntektene er forutsatt å øke de neste 2 årene, for så å avta da fremtidig utvikling ikke er reflektert i de estimerte lisensinntektene. Forventet utnyttbar levetid er 7–10 år på teknologien. Virkelig verdi av kunderelasjonene er basert på en merinntjeningsbasert metode og har en verdi på 21 mill. kr. Forventede driftsinntekter innenfor avanserte konferanserom, konsulent-tjenester og service er forutsatt å være relatert til kunderelasjonen. Forventet utnyttbar levetid er 6 år på kunderelasjonene.

Goodwill er residualen, og er i hovedsak knyttet til ansattes kompetanse, forventede synergier og fremtidig inntjening knyttet til fremtidig utvikling av teknologi. Fremtidige kontantstrømmer er diskontert med en prosjektspesifikk diskonteringsrente. Estimatenes er basert på historiske erfaringer, forventninger om fremtidige lisensavtaler, teknisk vurdering av teknologien og eksterne markedstrender. Estimatenes er avhengige av at forutsetninger inntreffer. Endringer i disse kan ha vesentlig effekt på fremtidige resultater.

2006

KONGSBERG har med regnskapsmessig virkning fra 1. juni 2006 kjøpt det kanadiske softwareselskapet Gallium Visual Systems Inc. for 136 mill. kr (25 mill. kanadiske dollar) og Fantoft Process Technologies AS for 67 mill. kr. I tillegg kommer oppkjøpskostnader med 4 mill. kr for Gallium og 1 mill. kr for Fantoft. Begge kjøpene er betalt med konanter. I 2006 bidro Gallium med 37 mill. kr i inntekter og 1 mill. kr i positivt resultat. Fantoft bidro med inntekter på 38 mill. kr og negativt resultat med 8 mill. kr. Forbedringstiltak inklusive integrasjonsprosesser er startet i begge selskaper, og forventes å gi positiv effekt i 2007. Dersom kjøpene hadde funnet sted 1. januar 2006, ville konsernets driftsinntekter vært 6 752 mill. kr og årsresultatet 236 mill. kr.

Gallium og Fantoft

Beløp i mill. kr	Innregnede verdier ved overtakelse	Justeringer av virkelig verdi	Bokført verdi før oppkjøp
Eiendom, anlegg og utstyr	5	-	5
Andre immaterielle eiendeler og teknologi	144	143	1
Kundefordringer og andre fordringer	25	-	25
Betalingsmidler	2	-	2
Utsatt skatteforpliktelse	(5)	(5)	-
Pensjonsforpliktelse	(4)	(4)	-
Andre langsiktige forpliktelser	(4)	-	(4)
Leverandør- og andre kortsiktige forpliktelser	(25)	-	(25)
Netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser	138	134	4
Goodwill ved kjøp	69		
Betalt kontantvederlag inkl. oppkjøpskostnader	207		
Konter over tatt	2		
Netto utgående kontantstrøm	205		

►► Verdien på teknologi/software er basert på nåverdien av fremtidige lisensinntekter som er vårt estimat på virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Estimaten på lisensinntekten og den utnyttbare levetiden er basert på historiske erfaringer, tekniske vurderinger og skjønn på diskonteringsrenten. Estimaten er avhengige av at forutsetninger inntreffer. Endringer i disse kan ha vesentlig effekt på fremtidige resultater. Levetiden på teknologien hos Gallium er 15 år på kjerneteknologien og 6 år på den resterende del av teknologien.

Kjerneteknologien utgjør 80 % av den totale verdien på teknologi. Balanseført verdi er henholdsvis 98 mill. kr og 25 mill. kr. Bakgrunnen for oppdelingen i kjerneteknologi og support-teknologi er at deler av systemet har en raskere utskifting enn kjerneteknologien. Lisensinntektene er forutsatt å øke de neste årene, for så å avta da fremtidig oppgradering og utvikling ikke er reflektert i estimatene. Fremtidige kontantstrømmer er diskontert med en prosjektspesifikk diskonteringsrente. Verdien på kunderelasjonene er tilnærmet lik null, og er beregnet basert på en merinntjeningsmodell. Vedlikeholds- og serviceinntekter er forutsatt å relatere seg til kunderelasjonene. Levetiden er forventet å være 2–4 år.

Utnyttbar levetid på teknologi hos Fantoft er 7 år. Fremtidige kontantstrømmer er diskontert med en prosjektspesifikk diskonteringsrente. En levetid på 7 år er basert på usikkerheten om hvor mye av det oppkjøpte system eller KONGSBERGS opprinnelige system som skal videreutvikles og vedlikeholdes i fremtiden. Kundene har blitt tilordnet en verdi tilnærmet null, med samme begrunnelse som nevnt ovenfor i forbindelse med Gallium.

Goodwill, som er residualen etter identifiserte merverdier ved oppkjøp, er i hovedsak relatert til de ansattes kompetanse i de oppkjøpte selskaper og forventede synergier som markedstilgang, forskning og utvikling, salg og administrasjon.

KONGSBERG har benyttet uavhengige rådgivere til å bistå selskapet med å identifisere og estimere virkelig verdi på de immaterielle eiendelene.

Salg av virksomhet

Den 26. september 2005 ble det kunngjort at KONGSBERG hadde inngått en avtale med det nordiske investeringsfondet Altor om salg av de deler av SIMRAD som utvikler, produserer og selger maritim elektronikk for bruk i fritidsbåter og kommersielle fartøyer. Virksomheten ble videreført under navnet Simrad Yachting. KONGSBERG eier fortsatt den gjenværende delen av Simrad som retter seg mot fiskerivirksomheten. Salget var på gjeldfri basis for en sum av 586 mill. kr. Prisen var basert på regnskapet pr. 31.12.04 med reguleringsmekanismer knyttet til regnskapet på salgstidspunktet.

Følgende tall er inkludert i resultatregnskapet som "Resultat fra avhendet virksomhet":

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Salgsinntekter	-	-	451
Driftskostnader	-	-	(429)
Driftsresultat	-	-	22
Netto finansinntekter	-	-	(7)
Resultat før skatt	-	-	15
Gevinst ved salg av virksomhet før skatt	-	-	47
Skatt	-	-	(15)
Resultat fra avhendet virksomhet etter skatt	-	-	47

7 Segmentinformasjon

Forretningsområder er konsernets primære rapporteringsformat, og geografi er konsernets sekundære rapporteringsformat.

Forretningssegment

Konsernets virksomhet er delt inn i to strategiske forretningsområder, Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace, som er organisert og ledet separat. Forretningsområdene selger forskjellige produkter, retter seg mot forskjellige markeder og har ulik risiko- og avkastningsprofil. En nærmere beskrivelse av forretningsområdenes virksomhet finnes under kapittelet "Virksomhetsbeskrivelse".

Selskapet avhendet sin involvering i fritidsbåtvirksomheten i oktober 2005. Virksomheten utgjorde hoveddelen av det tidligere segmentet Yachting & Fishery. Fiskerivirksomheten rapporteres nå som en del av segmentet Kongsberg Maritime. Se nærmere omtale i note 6 "Endringer i konsernets struktur".

Aksjeeierkostnader og enkelte felleskostnader er ikke allokert til segmentene. Det samme gjelder skatt, finansielle instrumenter og eiendommer som benyttes av andre enn konsernets egne enheter.

Transaksjoner mellom forretningsområdene er basert på markedsvilkår. Segmentinntekter, segmentkostnader og segmentresultat inkluderer transaksjoner mellom segmenter. Det samme gjelder fordringer og forpliktelser knyttet til varekretsløpet.

Transaksjoner innen de ulike forretningsområdene er eliminert.

Geografisk segment

Konsernets aktiviteter er i hovedsak fordelt på Norge, øvrige Europa, Amerika og Asia.

►► Forretningssegmentdata

Resultat	Kongsberg Maritime			Kongsberg Defence & Aerospace			Ikke allokert/ øvrig virksomhet			Elimineringer			Sum videreført virksomhet		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005
<i>Beløp i mill. kr</i>															
Inntekter fra eksterne kunder	4 830	3 528	3 009	3 285	2 985	2 646	191	207	136	-	-	-	8 306	6 720	5 791
Gevinst ved salg av eiendom	212	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	253	-	-
Interne transaksjoner	20	25	25	53	12	4	-	-	-	(73)	(37)	(29)	-	-	-
Sum inntekter	5 062	3 553	3 034	3 338	2 997	2 650	232	207	136	(73)	(37)	(29)	8 559	6 720	5 791
Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA)¹⁾	965	412	338	517	254	211	78	(39)	(13)	-	-	-	1 560	627	536
Avskrivninger	81	83	76	79	72	76	10	8	6	-	-	-	170	163	158
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)¹⁾	884	329	262	438	182	135	68	(47)	(19)	-	-	-	1 390	464	378
Amortiseringer	(23)	(2)	-	(21)	(14)	(7)	-	-	-	-	-	-	(44)	(16)	(7)
Segmentresultat (EBIT)¹⁾	861	327	262	417	168	128	68	(47)	(19)	-	-	-	1 346	448	371
Netto finanskostnader													(67)	(58)	(57)
Skattekostnader													(293)	(138)	(99)
Resultat fra avhendet virksomhet													-	-	-
Årsresultat													986	252	215
1) Inkl. engangseffekt knyttet til oppgjør av pensjonsordning	166	-	-	165	-	-	10	-	-	-	-	-	341	-	-

forts. resultat	Sum videreført virksomhet			Avhendet virksomhet			Konsolidert		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005
<i>Beløp i mill. kr</i>									
Inntekter fra eksterne kunder	8 306	6 720	5 791	-	-	451	8 306	6 720	6 242
Gevinst ved salg av eiendom	253	-	-	-	-	-	253	-	-
Interne transaksjoner	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum inntekter	8 559	6 720	5 791	-	-	451	8 559	6 720	6 242
Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA)¹⁾	1 560	627	536	-	-	22	1 560	627	558
Avskrivninger	170	163	158	-	-	-	170	163	158
Driftsresultat før amortiseringer (EBITA)¹⁾	1 390	464	378	-	-	22	1 390	464	400
Amortiseringer	(44)	(16)	(7)	-	-	-	(44)	(16)	(7)
Segmentresultat (EBIT)¹⁾	1 346	448	371	-	-	22	1 346	448	393
Netto finanskostnader	(67)	(58)	(57)	-	-	(7)	(67)	(58)	(64)
Skattekostnader	(293)	(138)	(99)	-	-	(5)	(293)	(138)	(104)
Resultat fra avhendet virksomhet	-	-	-	-	-	37	-	-	37
Årsresultat	986	252	215	-	-	47	986	252	262
1) Inkl. engangseffekt knyttet til oppgjør av pensjonsordning	341	-	-	-	-	-	341	-	-

Eiendeler og forpliktelseser	Kongsberg Maritime		Kongsberg Defence & Aerospace		Øvrig virksomhet		Sum videreført virksomhet	
	31.12.07	31.12.06	31.12.07	31.12.06	31.12.07	31.12.06	31.12.07	31.12.06
<i>Beløp i mill. kr</i>								
Segment eiendeler	5 251	4 069	2 448	2 341	-	-	7 699	6 410
Ikke allokerte eiendeler	-	-	-	-	-	-	1 515	946
Totale eiendeler	5 251	4 069	2 448	2 341	-	-	9 214	7 356
Segment rentefrie forpliktelseser	2 747	2 203	2 620	2 291	-	-	5 367	4 494
Ikke allokerte forpliktelseser	-	-	-	-	-	-	1 088	1 178
Sum forpliktelseser	2 747	2 203	2 620	2 291	-	-	6 455	5 672
Investeringer i eiendom, anlegg og utstyr	146	103	278	110	8	8	432	221
Investeringer i immaterielle eiendeler	386	69	58	173	-	-	444	242
Kontantstrøm	(206)	221	409	(105)	33	(141)	236	(25)

► Geografisk segment (videreført virksomhet)

Beløp i mill. kr	Norge			Øvrige Europa			Amerika			Asia			Annet			Total		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Inntekter fra eksterne kunder	2 417	1 892	1 920	1 981	1 764	1 402	2 038	1 512	1 180	1 762	1 415	1 181	108	137	108	8 306	6 720	5 791
Inntekter i % av total	29 %	28 %	33 %	24 %	26 %	24 %	25 %	23 %	20 %	21 %	21 %	20 %	1 %	2 %	2 %	-	-	-
Gevinst ved salg av eiendom	253	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	253	-	-
Sum inntekter	2 670	1 892	1 920	1 981	1 764	1 402	2 038	1 512	1 180	1 762	1 415	1 181	108	137	108	8 559	6 720	5 791
Segment eiendeler	7 644	6 066	5 703	454	380	286	644	555	320	472	355	277	-	-	-	9 214	7 356	6 586
Investeringer	792	266	157	10	11	2	14	178	5	60	8	4	-	-	-	876	463	168

8 Salg av eiendom

KONGSBERG solgte 21. desember tre eiendommer, hvorav to er under oppføring.

Eiendommene ble solgt til en eiendomsverdi på 1 375 mill. kr, noe som medførte en gevinst på 253 mill. kr. Eiendommene ble solgt som en del av aksjeselskapene Kongsberg Næringsbygg 1 AS og Kongsberg Næringsbygg 4 AS, og transaksjonen er skattefri etter fritaksmodellen. Transaksjonen medførte et netto kontantoppgjør på 571 mill. kr. KONGSBERG garanterer for kostnader for oppføring, samt tidspunkt for ferdigstilling av byggene, og det er balanseførte forpliktelser knyttet til ferdigstilling av byggene på 115 mill. kr. I tillegg er det satt av 87 mill. kr for leiesubstitutt til kjøper i byggeperioden. Av disse beløpene er 160 mill. kr ført som andre langsiktige forpliktelser.

Kongsberg Maritime AS og FMC Kongsberg Subsea AS har inngått langsiktige leiekontrakter for eiendommene. De av eiendommene som benyttes av Kongsberg Maritime AS, og som KONGSBERG har fremtidige leieforpliktelser knyttet til, fremgår av note 31 "Salg og tilbakeleie".

9 Varelager

Konsernets samlede varebeholdninger fordeler seg som følger:

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Råvarer	877	758
Varer i arbeid	387	119 ¹⁾
Ferdigvarer	270	236
Sum	1 534	1 113
Periodens nedskrivning av varelager	51	35

Av total beholdning på 1 534 mill. kr (1 113) er 266 mill. kr (156) nedskrevet til virkelig verdi eksklusive salgskostnader.

1) For varer i arbeid er sammenligningstallene for 2006 økt med 101 mill. kr fra 18 mill. kr til 119 mill. kr. Dette skyldes reklassifisering fra prosjekt under utførelse til varer i arbeid.

10 Personalkostnader

Lønn og andre personalkostnader utgjør alle kostnader forbundet med avlønning av personell ansatt i konsernet.

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Lønn	2 131	1 767	1 610
Arbeidsgeberavgift	279	252	248
Pensjonskostnad ytelsesplaner (note 11)	151	128	101
Pensjonskostnad innskuddsplan (note 11)	10	8	5
Bonuskostnader inklusive arbeidsgeberavgift	100	68	-
Andre ytelser	151	103	79
Totale lønnskostnader	2 822	2 326	2 043

En nærmere beskrivelse av bonus til ledende ansatte er beskrevet i note 32 "Nærstående parter".

Andre ytelser inneholder aksje-/opsjonsprogram til ansatte med 17 mill. kr i 2007 og henholdsvis 7 mill. kr og 6 mill. kr for 2006 og 2005.

Gjennomsnittlig antall årsverk/ansatte

	2007	2006	2005
Norge	3 264	2 907	2 888
Europa	200	188	195
Amerika	198	173	119
Asia	319	207	191
Øvrig	5	10	6
Totalt	3 986	3 485	3 399

Tallene representerer gjennomsnittlig antall årsverk for 2007 og 2006 og antall ansatte i 2005. Antall ansatte for 2005 er omarbeidet for salget av fritidsbåt-virksomheten. ►►

► Opsjoner til ansatte

Konsernet har i flere år gjennomført aksjeprogram for alle ansatte, hvor de ansatte får tilbud om kjøp av aksjer til en rabbertert pris og med en opsjon til å kjøpe ytterligere aksjer til samme kurs dersom aksjene eies i mer enn to år. Rabatter ved salg av aksjer er klassifisert som lønnskostnader. Virkelig verdi på opsjonene er beregnet på balansedagen og kostnadsføres som lønnskostnader over opptjeningsperioden. Opsjonsordningen er kontantbasert, da ansatte kan velge mellom aksjer eller kontanter. Det er ikke utstedt nye opsjoner i 2007, da opsjonsdelen av aksjekjøpsprogrammet er avsluttet fra og med 2007.

I aksjeprogrammet for 2005 kunne det kjøpes aksjer for inntil kr 30.000,- pr. ansatt inklusive en rabatt på 20 %. Opsjonene har en innløsningskurs på kr 106,-. Aksjeprogrammet for 2006 er tilsvarende som for 2005 med unntak av innløsningskursen som er på kr 168,-.

	2007	2006	2005
Antall utestående opsjoner 1.1.	113 217	142 215	144 629
Antall tildelte opsjoner	-	41 999	71 497
Antall utøvd opsjoner	(54 031)	(42 008)	-
Antall utgåtte opsjoner	(17 187)	(28 989)	(73 911)
Utestående opsjoner 31.12.	41 999	113 217	142 215

For opsjoner til ansatte er det, inklusive arbeidsgiveravgift, kostnadsført 10 mill. kr i 2007. Tilsvarende beløp i 2006 og 2005 er henholdsvis 4 mill. kr og 3 mill. kr.

Utestående opsjoner har følgende betingelser

Utløpsdato	Utøvelseskurs i kr	Antall opsjoner	Verdi pr.	Forpliktelse
			opsjon i kr pr. 31.12.07	i mill. kr pr. 31.12.07
2008	168	41 999	172	6

Virkelig verdi på opsjonene er estimert ved hjelp av Black-Scholes opsjonsprisindemodell.

Opsjonsverdien beregnes til virkelig verdi pr. 31.12.07, da ordningen er kontantbasert. Markedsverdien av aksjen var pr. 31.12.07 kr 339,- (kr 175,-). Markedsverdien av aksjen på innløsningsdagens tidspunktet i 2007 var kr 242,50 (kr 148,50).

Det er forutsatt volatilitet på 17 % som er beregnet ved å se på KONGSBERG-aksjens historiske volatilitet tilbake til 1993. Det er forutsatt at historisk volatilitet er en indikasjon på fremtidig volatilitet. Volatiliteten i aksjen har vært relativt lik fra år til år. Det er benyttet en risikofri rente på 4,4 % i beregningen og en forventet utbytteandel på 1,3 %. Forventet utbytteandel er gjennomsnittet for de 2 siste årene. Dette er et estimat for forventet fremtidig utbytteandel.

Det er forutsatt at alle ansatte vil utøve opsjonene på innløsningsdagen. Opsjonenes forventede løpetid er lik opptjeningsperioden, som er 2 år fra tildelingsdagen. Gjenværende løpetid er 5 måneder.

11 Pensjoner og andre langsiktige ansatteytelser

KONGSBERG har en tjenestepensjonsordning som omfatter alle ansatte i konsernet i Norge. Pr. 31.12.07 er det 3 199 ansatte som er tilknyttet ordningen, før oppgjør av pensjonsordning for ansatte under 52 år. Ordningen er forsikret gjennom Vital – DnB NOR. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra Folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjenings-tid. Ordningen gir rett til 65 % av sluttlønn inklusive ytelse fra Folketrygden inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenestepensjonsdelen med 50 %.

Konsernledelsen har en avtale om at de kan bli fristilt fra arbeidsplikt fra fylte 60 år. Ytelsen gir 90 % av lønn ved fristillelsen fra 60 år og trappes ned med 10 % pr. år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år. Det er fra 2006 innført nye regler for etterlønn for nyansatte i slike stillinger. De nye reglene innebærer fristilling fra arbeidsplikt fra fylte 62 år, at opptjeningsstiden er økt fra 10 til 15 år og at ytelsen er redusert til 65 %.

Fra 1.1.08 er det besluttet at alle nyansatte og ansatte under 52 år går over til innskuddspensjon. Dette har medført en netto reduksjon av pensjonsforpliktelsen. Engangseffekten er innregnet som oppgjør av pensjonsordning i 2007. Ansatte som er 52 år og eldre blir i ytelsesordningen.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	31.12.07	31.12.06	31.12.05
<i>Økonomiske forutsetninger</i>			
Diskonteringsrente	5,0 %	4,5 %	4,0 %
Forventet avkastning	6,0 %	5,5 %	5,0 %
Lønnsregulering	4,5 %	4,0 %	3,0 %
G-regulering	4,5 %	4,0 %	3,0 %
Pensjonsregulering	2,0 %	1,5 %	3,0 %

	31.12.07	31.12.06
<i>Demografiske forutsetninger</i>		
Dødelighet	K 2005	K 2005
Uførhet	IR 73	IR 73
Frivillig avgang	4,5 % for alle aldre	4 % for alle aldre
Førtidspensjon	40 % ved 62 år	20 % ved 62 år

Risikoen for død og uførhet baserer seg på offentlige tabeller og observasjoner for uførhet i KONGSBERG.

Sannsynligheten for at en ansatt i en gitt aldersgruppe blir ufør eller dør innen ett år, samt forventet levealder, er følgende:

Alder	Uføreprosent		Dødsprosent		Forventet levealder	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
20	0,1	0,2			80	84
40	0,3	0,4	0,1	0,1	80	84
60	1,4	1,8	0,6	0,5	82	85
80			6,2	4,5	87	89

Uføretariffen IR 73 er valgt ut fra at denne tariffen er den beste tilnærmingen til uførestatistikken for KONGSBERG. Dette basert på KONGSBERGS historikk, der ca 25 % av uførepensjonen er blitt tilbakebetalt gjennom en internasjonal pool.

►► Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	110	95	75
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	75	63	63
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(53)	(47)	(50)
Amortisering planendringer		1	1
Periodisert arbeidsgiveravgift	19	16	12
	151	128	101
Oppgjør av pensjonsordning inkl. arbeidsgiveravgift	(341)		
Årets netto pensjonskostnad	(190)	128	101
Kostnader ved innskuddsplaner	10	8	5

Endring av netto balanseført pensjonsforpliktelse

Beløp i mill. kr	2007			2006		
	Fondert	Ufondert	Totalt	Fondert	Ufondert	Totalt
<i>Endringer i brutto pensjonsforpliktelse</i>						
Brutto pensjonsforpliktelse 1.1.	1 624	175	1 799	1 514	160	1 674
Netto endring i arbeidsgiveravgift	(45)	(5)	(50)	10	1	11
Oppkjøp/salg av virksomhet	-	-	-	11	-	11
Utløsning ved terminering	-	-	-	(92)	-	(92)
Nåverdien av årets opptjening	99	11	110	87	8	95
Rentekostnad av pensjonsforpliktelse	68	7	75	58	5	63
Oppgjør av pensjonsordning	(299)	-	(299)	-	(14)	(14)
Aktuariell tap/gevinst	(17)	25	8	54	22	76
Overgang til bruttometoden	(10)	-	(10)	-	-	-
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(334)	(10)	(344)	(18)	(7)	(25)
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 086	203	1 289	1 624	175	1 799
<i>Endringer i brutto pensjonsmidler</i>						
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1.	1 049	-	1 049	1 005	-	1 005
Oppkjøp/salg av virksomhet	-	-	-	8	-	8
Utløsning ved terminering	-	-	-	(92)	-	(92)
Forventet avkastning på pensjonsmidler	53	-	53	47	-	47
Aktuariell tap/gevinst	31	-	31	(30)	-	(30)
Overgang til bruttometoden	(9)	-	(9)	-	-	-
Premieinnbetalinger	160	-	160	129	-	129
Utbetalinger av pensjoner/fripoliser	(334)	-	(334)	(18)	-	(18)
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	950	-	950	1 049	-	1 049
Netto pensjonsforpliktelse	(136)	(203)	(339)	(575)	(175)	(750)
Ikke innregnede planendringer	-	3	3	-	3	3
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(136)	(200)	(336)	(575)	(172)	(747)

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier pr. 31.12.07 og tidligere var:

	2007	2006	2005
Anleggsobligasjoner	28 %	30 %	27 %
Pengemarked	7 %	5 %	17 %
Obligasjoner	21 %	20 %	18 %
Aksjer	25 %	30 %	23 %
Eiendom	16 %	13 %	12 %
Annet	3 %	2 %	3 %
Bokført avkastning pensjonsmidler	11,8 %	7,5 %	7,3 %

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Netto forpliktelse 1.1.	(747)	(665)	(456)
Netto endring i arbeidsgiveravgift	50	(11)	(26)
Innregnet pensjonskostnad	(132)	(112)	(87)
Oppgjør av pensjonsordning ekskl. arbeidsgiveravgift	299	-	-
Premiebetalinger	160	129	150
Premiebetalinger, planendringer	-	14	-
Utbetalinger AFP	10	7	7
Nedbemanning	-	-	3
Kjøp/salg	-	(3)	16
Overgang til bruttometoden	1	-	(9)
Aktuariell tap/gevinst	23	(106)	(263)
Netto balanseført pensjonsforpliktelse 31.12.	(336)	(747)	(665)

Aktuariell tap/gevinst er ført direkte mot egenkapitalen. ►►

►► Historisk informasjon

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005	2004
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 289	1 799	1 674	1 328
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12.	950	1 049	1 005	868
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	(339)	(750)	(669)	(460)
Estimatavvik pensjonsforpliktelse 31.12.	8	76	234	77
Estimatavvik pensjonsmidler 31.12.	31	(30)	(29)	4

Aldersgrensen for å ta ut avtafefestet pensjon (AFP) er 62 år. Konsernets utvidede pensjonsforpliktelse er tatt inn i regnskapet i samsvar med aktuarberegning med utgangspunkt i redusert pensjonsalder, 40 % uttakstilbøyelighet, 25 % arbeidsgiverfinansiering og forøvrig samme forutsetninger som for ordinær pensjon. Så vel faktisk uttakstilbøyelighet som endelig finansiering kan medføre endringer i de endelige pensjonsforpliktelse.

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuar-messige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelse er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuar-messige forutsetninger ved årets slutt.

Forventet pensjonspremieinnbetaling til ytelsesordninger er for 2008 ca 40 mill. kr.

De fleste norske konsernselskapene har kollektive tjenestepensjonsordninger som gir de ansatte rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser etter netto ytelsesplaner.

Pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. I ytelsesordningen kreves det 30 års opptjeningsår for å få full pensjon. Ved kortere opptjeningsår avkortes pensjonen forholdsmessig. Netto pensjonsforpliktelse er fastsatt basert på aktuarberegninger, som bygger på forutsetninger blant annet knyttet til diskonteringsrente, fremtidig lønnsvekst, pensjonsreguleringer, forventet avkastning på pensjonsmidlene og frivillig avgang. Disse forutsetningene oppdateres årlig. Diskonteringsrenten fastsettes med utgangspunkt i den lang-siktige statsobligasjonsrenten med et tillegg på 30 basispunkter, som reflekterer tidshorisonten for oppgjør av pensjonsforpliktelsen.

Balansen viser netto pensjonsforpliktelse inklusive arbeidsgiveravgift.

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter pr. 31.12.07, forutsatt at alle andre parametre er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

Endring i % er prosentpoeng	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst/ grunnbeløp		Årlig regulering av pensjoner		Fratredelsesrate	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %
<i>Endring i pensjon</i>								
Pensjonsforpliktelse (PBO)	20-22 %	20-22 %	10-12 %	10-12 %	15-17 %	15-17 %	2-3 %	2-3 %
Periodens netto pensjonskostnader	22-24 %	22-24 %	18-20 %	18-20 %	10-12 %	10-12 %	2-3 %	2-3 %

Innskuddsplan

KONGSBERGS selskaper i utlandet, har i all vesentlighet innskuddsplaner. Pr. 31.12.07 var i tillegg 77 ansatte i Norge omfattet av innskuddsplaner. Fra og med 1.1.08 vil 2 460 ansatte i Norge være omfattet av innskuddsplaner.

12 Godtgjørelse til revisor

Beløp i 1 000 kr	Morselskap	Datter-	Datter-	Sum 2007	Morselskap	Datter-	Datter-	Sum 2006
		selskaper i Norge	selskaper i utlandet			selskaper i Norge	selskaper i utlandet	
<i>Konsernrevisor Ernst & Young</i>								
Lovpålagt revisjon	850	5 520	1 230	7 600	875	5 310	1 089	7 274
Andre attestasjonstjenester	66	376	-	442	-	550	-	550
Skatterådgivning	-	673	140	813	-	503	75	578
Andre tjenester utenfor revisjonen	-	910	-	910	-	1 217	-	1 217
Sum honorar Ernst & Young	916	7 479	1 370	9 765	875	7 580	1 164	9 619
<i>Andre revisorer</i>								
Beregnet revisjonshonorar	-	89	-	89	-	110	273	383

13 Eiendom, anlegg og utstyr

Beløp i mill. kr	Maskiner og anlegg		Tomter, bygg og annen fast eiendom		Totalt
<i>Anskaffelseskost</i>					
1.1.06	413	810	915		2 138
Tilgang	58	92	71		221
Avgang	(123)	(9)	-		(132)
Tilgang ved kjøp av virksomhet	3	9	-		12
Omregningsdifferanser	3	(1)	(2)		-
31.12.06	354	901	984		2 239
Tilgang	59	127	246		432
Avgang	(6)	(12)	(153)		(171)
Tilgang ved kjøp av virksomhet	-	2	-		2
Omregningsdifferanser	(6)	(4)	(7)		(17)
31.12.07	401	1 014	1 070		2 485
<i>Akkumulerte av- og nedskrivninger</i>					
1.1.06	300	563	274		1 137
Årets avskrivninger	27	100	36		163
Avgang	(123)	(7)	-		(130)
Omregningsdifferanser	2	(1)	-		1
31.12.06	206	655	310		1 171
Årets avskrivninger	35	100	35		170
Avgang	(5)	(13)	(35)		(53)
Omregningsdifferanser	(4)	(3)	(2)		(9)
31.12.07	232	739	308		1 279
Balanseført verdi 1.1.06	113	247	641		1 001
Balanseført verdi 31.12.06	148	246	674		1 068
Balanseført verdi 1.1.07	148	246	674		1 068
Balanseført verdi 31.12.07	169	275	762		1 206
Utnyttbar levetid	3–10 år	3–10 år	10–30 år		
Årlig leie av ikke balanseført eiendom, anlegg og utstyr	6	14	139		159

14 Immaterielle eiendeler

Beløp i mill. kr	Patenter og lisenser		Egenutviklet FoU		Andre immaterielle eiendeler	Totalt
	Goodwill		Teknologi			
<i>Kostpris</i>						
1.1.06	1 515	47	-	-	10	1 572
Omregningsdifferanser	-	-	(3)	-	-	(3)
Tilgang	-	-	-	17	-	17
Kjøp av virksomheter/minoriteter	72	2	144	8	-	226
31.12.06	1 587	49	141	25	10	1 812
1.1.07	1 587	49	141	25	10	1 812
Omregningsdifferanser	-	-	2	-	-	2
Tilgang	-	-	-	72	1	73
Kjøp av virksomheter/minoriteter	197	1	152	-	21	371
31.12.07	1 784	50	295	97	32	2 258

Beløp i mill. kr	Andre					Totalt
	Goodwill	Patenter og lisenser	Teknologi	Egenutviklet FoU	immaterielle eiendeler	
<i>Akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger</i>						
1.1.06	420	15	-	-	2	437
Amortiseringer og nedskrivninger	-	7	8	-	1	16
31.12.06	420	22	8	-	3	453
1.1.07	420	22	8	-	3	453
Amortiseringer og nedskrivning	-	9	29	2	4	44
31.12.07	420	31	37	2	7	497
<i>Balanseført verdi</i>						
1.1.06	1 095	32	-	-	8	1 135
31.12.06	1 167	27	133	25	7	1 359
1.1.07	1 167	27	133	25	7	1 359
31.12.07	1 364	19	258	95	25	1 761
Utnyttbar levetid		3-4 år	6-15 år	5-6 år	6-15 år	
Gjenværende utnyttbar levetid		2 år	4-13 år	4-6 år	5-9 år	

Teknologi er i hovedsak knyttet til oppkjøpet av Sense Intellifield (2007), Gallium og Fantoft (2006), jfr. note 6 "Endringer i konsernets struktur". Med unntak av goodwill er amortiseringen av immaterielle eiendeler lineær over utnyttbar levetid.

Forskning og utvikling

Kostnader knyttet til egenfinansiert forskning og utvikling:

Beløp i mill. kr	2007			2006			2005		
	Produkt- vedlikehold	Utviklings- kostnader	Totalt	Produkt- vedlikehold	Utviklings- kostnader	Totalt	Produkt- vedlikehold	Utviklings- kostnader	Totalt
Kongsberg Maritime	97	244	341	71	219	290	64	200	264
Kongsberg Defence & Aerospace	52	130	182	16	101	117	2	59	61
Sum	149	374	523	87	320	407	66	259	325

Balanseføring av egenutviklet forskning og utvikling

Utviklingsprosjekter hvor kundene finansierer utviklingen blir ikke aktivert, men KONGSBERG søker å oppnå eierrettigheter til det utviklede produktet. Vurdering av oppfyllelse av kriteriene for balanseføring av utviklingskostnader som er egenfinansiert skjer i takt med fremdriften i pågående utviklingsprosjekter. Underveis i utviklingsfasen besluttes det, basert på teknisk suksess og markedsvurderinger, hvorvidt man skal ferdigstille utviklingen og starte balanseføring av gjenværende utviklingsutgifter.

Det er pr. 31.12.07 aktivert 97 mill. kr (25 mill. hvorav 8 mill. kr gjennom kjøp av virksomhet) som FoU. Aktivert egenutviklet FoU er i hovedsak relatert til utvikling av radiolinjesamband, våpenstasjon (RWS) og dynamisk posisjonering, og tilhører henholdsvis forretningsområdene Kongsberg Defence & Aerospace og Kongsberg Maritime. Utviklingsprosjektene forventes ferdigstillet i 2008.

Aktivert utvikling i 2007 hos Kongsberg Defence & Aerospace var totalt 58 mill. kr (17 mill. kr i 2006). Forutsetningene som er benyttet for å beregne den økonomiske fordelene er basert på de samme prinsipper som beskrevet i note 15 "Test av verdifall på goodwill" under Kongsberg Defence & Aerospace. Den økonomiske fordelene er diskontert med en prosjektspesifikk diskonteringsrente.

Når det gjelder Kongsberg Maritime, består aktivert utvikling av dynamisk posisjonering og software med 14 mill. kr i 2007 (0 mill. kr i 2006). Resterende egenfinansierte utviklingsprosjekter hos Kongsberg Maritime består i utgangspunktet av mange prosjekter med begrenset totalomfang. Det er vurdert at disse utviklingsprosjektene ikke tilfredsstiller de strenge kriteriene for aktivering av utvikling. For mange av prosjektene er det usikkerhet knyttet til om prosjektet er teknologisk gjennomførbart og hvordan den endelige løsningen blir. Så lenge det er usikkerhet om endelig teknologisk løsning, er det også vanskelig å estimere markedsmessig verdi. Det vil derfor først være sent i utviklingsprosjektet at kriterier for aktivering blir oppfylt. Gjenværende kostnader vil ofte være ubetydelige. Forutsetningene som er benyttet for å beregne den økonomiske fordelene er basert på de samme prinsipper som beskrevet i note 15 "Test av verdifall på goodwill" under Kongsberg Maritime. Den økonomiske fordelene er diskontert med en prosjektspesifikk diskonteringsrente.

15 Test av verdifall på goodwill

Goodwill anskaffet gjennom oppkjøp og sammenslåinger er allokert til hvert av forretningsområdene.

Kontantstrømgenererende enheter for test av verdifall på goodwill ble endret i 2006. Fishery ble i 2006 integrert med øvrig virksomhet i Kongsberg Maritime. Goodwill er derfor reallokert til Kongsberg Maritime. Kongsberg Defence Communications AS ble i 2006 fusjonert med Kongsberg Defence & Aerospace, og goodwill er derfor reallokert til denne virksomheten. Goodwill knyttet til den oppkjøpte virksomheten Sense Intellifield er allokert til Kongsberg Maritime med 184 mill. kr, jfr. note 6 "Endringer i konsernets struktur". Se også note 7 "Segmentinformasjon" for nærmere informasjon om forretningsområdene.

Balansført goodwill

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Kongsberg Maritime	1 231	1 034
Kongsberg Defence & Aerospace	133	133
Sum balansført goodwill	1 364	1 167

Bruksverdi og de viktigste forutsetninger

KONGSBERG bruker de nyeste detaljerte beregningene av gjenvinnbart beløp pr. 31.12.06 for de ulike kontantgenererende enhetene hvor goodwill er tilordnet som grunnlag for årets verdifall. Dette fordi eiendelene og forpliktelsene som utgjør de kontantstrømgenererende enhetene, ikke har endret seg i betydelig grad siden den forrige beregningen av gjenvinnbart beløp. Test for verdifall i 2006 medførte at gjenvinnbart beløp oversteg balansført verdi betydelig, og basert på en vurdering av at KONGSBERG har høy ordreserver og gode resultater, er sannsynligheten liten for at gjenvinnbart beløp beregnet i 2006 vil være mindre enn de kontantstrømgenererende enheters balansførte verdi pr. 31.12.07.

Test for verdifall på goodwill er basert på de kontantstrømgenererende enhetenes bruksverdi. Bruksverdien er fastsatt med utgangspunkt i nåverdien av forventet kontantstrøm. Forventet kontantstrøm bygger på enhetens strategiske plandokument. Plandokumentet er godkjent av styret og konsernledelsen, og dekker en periode på 5 år. Normalt blir kontantstrømmen som benyttes for test av goodwill justert noe lavere enn det strategiske plandokumentet, da regnskapsreglene krever at fremtidige forbedringer på produkter og utvikling ikke kan reflekteres i fremtidig kontantstrøm. Etter de 5 årene beregnes det en terminalverdi basert på en konstant vekstrate.

Kongsberg Maritime

Driftsinntektene er basert på forventet utvikling i det totale markedet hvor Kongsberg Maritime opererer og på forventet andel av markedet. Det er i utgangspunktet forutsatt en konstant markedsandel, men for de enkelte delmarkeder kan det være en økning eller nedgang. Det totale markedet er basert på ekstern informasjon, som for eksempel antall planlagte nybygg av skip og rigger. Det er forventet en vekst i markedet på 5 % pr. år. Omsetningen er avhengig av at forutsetningene inntreffer, og endring i forutsetninger vil også påvirke den fremtidige verdien av enheten. Ordreserven er historisk høy, og en større andel av fremtidig omsetning er dekket av ordreserven enn tidligere.

Dekningsbidraget er basert på historisk utvikling. Alle ordre blir sikret i norske kroner gjennom kjøp av terminkontrakter slik at fremtidige driftsinntekter og dekningsbidrag for kontantstrømmen er mer forutsigbar.

Benyttet diskonteringsrente er på 10 % etter skatt. Terminalverdien er beregnet ved å bruke siste planårs kontantstrøm som en normalisert kontantstrøm hvor det er forutsatt nominell vekst på 2 %. Ved vesentlige endringer av normalisert netto kontantstrøm og vekstrate vil dette påvirke den totale verdien i vesentlig grad.

Kongsberg Defence & Aerospace

Driftsinntektene er basert på de enkelte lands anskaffelsesplaner for forsvarsmateriell hvor Kongsberg Defence & Aerospace andel av disse planene legges til grunn for estimerte driftsinntekter. Tilgjengelig marked er vurdert å ha en gjennomsnittlig vekst på 12 %. Dekningsbidraget er basert på historisk utvikling. Alle ordre blir sikret i norske kroner gjennom kjøp av terminkontrakter slik at fremtidige driftsinntekter og dekningsbidrag for kontantstrømmen er mer forutsigbare.

Benyttet diskonteringsrente er på 10 % etter skatt. Terminalverdien er beregnet ved å bruke siste planårs kontantstrøm som en normalisert kontantstrøm hvor det er forutsatt nominell vekst på 1 %. Ved vesentlige endringer av normalisert netto kontantstrøm og vekstrate vil dette påvirke den totale verdien i vesentlig grad.

Sensitivitet

Kongsberg Maritime

Pr. 31.12.07 er bruksverdien på Kongsberg Maritime betydelig høyere enn balansført verdi. Dette viser at beregningene ikke er sensitive i forhold til verdifall på goodwill ved vesentlige endringer i forutsetningene.

Kongsberg Defence & Aerospace

Pr. 31.12.07 er bruksverdien på Kongsberg Defence & Aerospace betydelig høyere enn balansført verdi. Dette viser at beregningene ikke er sensitive i forhold til verdifall på goodwill ved vesentlige endringer i forutsetningene.

16 Investeringer i felleskontrollerte virksomheter

Kongsberg Satellite Services AS er konsolidert proporsjonalt etter bruttomethoden. Kongsberg Terotech AS har i 2007 blitt reklassifisert fra felleskontrollert virksomhet til aksjer tilgjengelige for salg, da investeringen er å anse som uvesentlig for KONGSBERGS konsernregnskap. Balansført verdi på 3 mill. kr er reklassifisert til aksjer tilgjengelige for salg.

Sammenfattet finansiell informasjon om det felleskontrollerte selskapet:

Beløp i mill. kr	Omløpsmidler	Anleggs- midler	Kortsiktige forpliktelser	Langsiktige forpliktelser	Egenkapital	Drifts- inntekter	Årsresultat
Kongsberg Satellite Services AS 50 % (Tromsø)	24	103	35	19	73	89	14

Tabellen ovenfor viser KONGSBERGS andel av de nevnte postene.

Selskapet er ikke børsnotert, og det foreligger derfor ingen observerbare markedsverdier.

17 Finansinntekter og finanskostnader

Innregnet i resultatet

Beløp i mill. kr	Note	2007	2006	2005
Renteinntekter		5	4	4
Gevinst ved salg av aksjer		-	2	5
Finansinntekt		5	6	9
Rentekostnader		59	51	57
Tap ved verdifall på finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	20	-	5	-
Andre finanskostnader		13	8	9
Finanskostnader		72	64	66
Netto finansposter innregnet i resultatet		(67)	(58)	(57)

Innregnet direkte mot egenkapitalen

Beløp i mill. kr	Note	2007	2006	2005
Omregningsdifferanser knyttet til utenlandske virksomheter		(29)	(20)	(5)
Effektiv andel av endring virkelig verdi knyttet til prognosesikringer inklusive utsatt gevinst (kontantstrømsikring)	24	298	17	(96)
Virkelig verdi knyttet til prognosesikringer inklusive utsatt gevinst (kontantstrømsikringer) overført til resultatet	24	(28)	(28)	(72)
Effektiv andel av endring virkelig verdi knyttet til rentebytteavtaler (kontantstrømsikring)	24	8	7	(3)
Virkelig verdi knyttet til rentebytteavtaler (kontantstrømsikringer) overført til resultatet	24	6	22	28
Netto endring i virkelig verdi av aksjer tilgjengelige for salg	20	(25)	87	7
Skatt på poster innregnet direkte mot egenkapitalen		(80)	(5)	40
Finansinntekter innregnet direkte mot egenkapitalen, etter skatt		150	80	(101)
<i>Henføres til</i>				
Eiere i morselskapet		150	80	(101)
Minoritetsinteresser		-	-	-
Finansposter innregnet direkte mot egenkapitalen, etter skatt		150	80	(101)
<i>Innregnet i</i>				
Aksjer virkelig verdi		(25)	87	7
Sikringsreserve		204	13	(103)
Omregningsdifferanse for utenlandsk valuta		(29)	(20)	(5)
Finansposter innregnet direkte mot egenkapitalen, etter skatt		150	80	(101)

18 Skatt

Skattekostnad

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Betalbar skatt	101	16	8
Endring utsatt skatt	192	122	91
Skattekostnad	293	138	99
Effektiv skattesats	23 %	35 %	32 %

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Resultat fra videreført virksomhet før skatt	1 279	390	314
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	358	109	88
Effekt av skattesatsforskjeller og ikke hensyntatte skattefordeler i utlandet	2	14	3
Skatteeffekt av gevinst ved salg av aksjer i eiendomsselskap	(68)	-	-
Andre permanente forskjeller	1	15	8
Skattekostnad	293	138	99
Resultat fra ikke videreført virksomhet før skatt	-	-	15
Skatt på resultat fra ikke videreført virksomhet	-	-	5
Skatt på gevinst ved avhendelse	-	-	10
Skattekostnad avhendet virksomhet	-	-	15
Skattekostnad i resultatregnskapet	293	138	99
Skattekostnad avhendet virksomhet	-	-	15
Skattekostnad	293	138	114

► **Eiendel utsatt skatt og utsatt skatt forpliktelse**

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
<i>Eiendel utsatt skatt</i>		
Pensjoner	94	209
Avsetninger	241	81
Eiendel utsatt skatt – brutto	335	290
<i>Utsatt skatt forpliktelse</i>		
Goodwill, eiendom, anlegg og utstyr	225	134
Prosjekter under utførelse	758	612
Netto derivater	124	17
Utsatt skatt forpliktelse – brutto	1 107	763
Netto regnskapsført utsatt skatt forpliktelse	(772)	(473)

Endring i utsatt skatt som er regnskapsført rett mot egenkapitalen er som følger:

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Omregningsdifferanser	-	(2)
Pensjoner	7	(34)
Kontantstrømsikring	80	5
Utsatt skatt ved oppkjøp	32	(1)
Avgang utsatt skatt ved salg	(12)	-
Sum	107	(32)

Utdeling av utbytte til morselskapets aksjeeiere påvirker verken selskapets betalbare eller utsatte skatt.

Det er ikke avsatt utsatt skatt på latente skatteforpliktelser (kildeskatt) knyttet til investeringer i utenlandske datterselskaper.

19 Resultat pr. aksje

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
<i>Årets resultat som tilfaller innehavere av aksjer</i>			
Resultat fra videreført virksomhet etter skatt	986	252	215
Minoritetens andel av resultatet	5	3	2
Resultat avhendet virksomhet	-	-	47
Årets resultat / utvannet resultat som tilfaller innehavere av ordinære aksjer	981	249	260
Årets resultat før engangseffekter / utvannet resultat før engangseffekter som tilfaller innehavere av ordinære aksjer	485	249	213

Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 31.12. i mill. aksjer (note 26 "Aksjekapital og overkurs")

Antall aksjer	2007	2006	2005
Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 1.1.	30,00	30,00	30,00
Effekt av egne aksjer	(0,01)	-	(0,06)
Gjennomsnittlig vektet antall aksjer 31.12.	29,99	30,00	29,94
Effekt av ansatteopsjoner	-	0,01	0,03
Gjennomsnittlig vektet antall utestående aksjer 31.12. utvannet	29,99	30,01	29,97

Beløp i kr	2007	2006	2005
Resultat fra videreført virksomhet pr. aksje	32,71	8,30	7,19
Resultat fra videreført virksomhet pr. aksje, utvannet	32,71	8,30	7,19
Årets resultat pr. aksje	32,71	8,30	8,70
Årets resultat pr. aksje, utvannet	32,71	8,30	8,69
Årets resultat pr. aksje før engangseffekter ¹⁾	16,17	8,30	7,19

1) Engangseffektene er beskrevet i notene 7, 8 og 11.

20 Aksjer tilgjengelige for salg

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Aksjer tilgjengelige for salg		
Børsnoterte aksjer	250	165
Unoterte aksjer (OTC-listen)	39	78
Aksjer verdsatt basert på transaksjonskurs/emisjonspris	38	5
Andre aksjer	29	15
Aksjer tilgjengelige for salg	356	263

Aksjer tilgjengelige for salg er regnskapsført til virkelig verdi. Børsnoterte aksjer pr. 31.12.07 består av aksjer i Kitron ASA (19 % eierandel), Roxar ASA og Wavefield Inseis ASA (Kitron ASA i 2006). Aksjene er innregnet til børskurs. Aksjer notert på OTC-listen består av Remora ASA i 2007 (Remora ASA og Wavefield Inseis ASA i 2006). I prosent av total markedsverdi utgjør børsnoterte og unoterte aksjer (OTC) 81 % av aksjer tilgjengelige for salg.

Endring i virkelig verdi er innregnet direkte mot egenkapitalen. Total merverdi for alle aksjene utgjør 90 mill. kr for 2007 og 115 mill. kr for 2006. Andre aksjer har ikke noen observerbar markedsverdi, og det er ikke mulig å beregne verdien på en pålitelig måte. Disse aksjene er derfor regnskapsført til kost. Det ble i 2006 innregnet over resultatet et verdifall på aksjer tilgjengelig for salg på 5 mill. kr.

Når det gjelder investeringen i Kitron på 19 %, har KONGSBERG vurdert om det likevel foreligger betydelig innflytelse selv om eierandelen er under grensen på 20 %. Antakelse om slik innflytelse foreligger ved eierandel over 20 %. Når bety-

delig innflytelse foreligger, skal investeringen regnskapsføres som tilknyttet selskap etter egenkapitalmetoden. Selv om KONGSBERG er representert i styret til Kitron og Kitron er en leverandør til KONGSBERG, vurderes dette ikke som tilstrekkelig til å kunne demonstrere at betydelig innflytelse foreligger.

Virkelig verdi på aksjer

Aksjene skal verdsettes til markedsverdi på balansedagen. Markedsverdien fremkommer som følger:

- 1) Siste omsatte kurs på børs eller siste omsatte kurs på OTC-listen (Norges Fondsmeglerforbunds liste).
- 2) Pris på siste aksjetransaksjoner som salg/kjøp eller emisjoner for aksjer som ikke er notert.
- 3) Verdsattelse basert på neddiskontert kontantstrøm.
- 4) Anskaffelseskost som estimat på markedsverdi. Dette gjelder investeringer uten vesentlig verdi.

Sensitivitetsanalyse på investeringer i aksjer

En endring i børskursene på de børsnoterte aksjene og OTC-noterte aksjene med 10 % vil medføre en økning/reduksjon av merverdien på 29 mill. kr som innregnes mot egenkapitalen pr. 31. desember 2007 (24 mill. kr basert på balanseførte verdier 31.12.06).

Aksjer med eierandel over 10 % som ikke konsolideres

Ved utgangen av året eide KONGSBERG aksjer og andeler i følgende selskaper hvor eierandelen var mer enn 10 % eller investeringen utgjorde mer enn 50 % av bokført egenkapital, og hvor disse ikke ble konsolidert eller innarbeidet etter egenkapitalmetoden:

Anleggsmidler	31.12.07			31.12.06		
	Eierandel	Balanseført verdi	Markedsverdi	Eierandel	Balanseført verdi	Markedsverdi
Beløp i mill. kr						
Kitron ASA (tilgjengelig for salg)	19 %	119	119	19 %	165	165
Kongsberg Terotech AS (tilgjengelig for salg)	50 %	3	3	50 %	3	3

21 Andre langsiktige eiendeler

Beløp i mill. kr	Note	31.12.07	31.12.06
Rentebytteavtale utpekt som sikringsinstrument	24	1	-
Lån til ansatte		21	12
Andre langsiktige eiendeler		130	105
Sum andre langsiktige eiendeler		152	117

Andre langsiktige eiendeler inneholder fordringer mot selskaper hvor KONGSBERG har mindre eierinteresser, og utgjør 118 mill. kr i 2007 (80 mill. kr).

22 Fordringer og kredittrisiko

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Netto kundefordringer	1 456	1 329
Andre fordringer	151	123
Forskudd til leverandører	83	30
Sum fordringer	1 690	1 482

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Kundefordringer	1 496	1 383
Avsetning tap kundefordringer	(40)	(54)
Sum netto kundefordringer	1 456	1 329

► Eksponering for kredittrisiko

For redegjørelse av KONGSBERGS kredittrisiko og håndtering av denne se note 5 "Finansiell risikostyring".

Balanseført verdi av finansielle eiendeler representerer maksimal kreditt-eksponering. Maksimal eksponering for kredittrisiko på balansedagen var:

Beløp i mill. kr	Note	31.12.07	31.12.06
Fordringer	22	1 730	1 538
Andre langsiktige eiendeler	21	152	117
Prosjekter under utførelse	23	1 082	1 107
Betalingsmidler	25	947	711
Valutaterminkontrakter og rentebytteavtaler som er brukt som sikring	24	486	137
Total eksponering for kredittrisiko		4 397	3 610

Maksimal eksponering for kredittrisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter geografisk region var:

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Norge	271	261
Øvrige Europa	412	358
Amerika	417	381
Asia	376	374
Annet	20	9
Totalt	1 496	1 383

Maksimal eksponering for kredittrisiko knyttet til kundefordringer på balansedagen fordelt etter kundetype var:

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Offentlige institusjoner	294	401
Private selskaper	1 202	982
Totalt	1 496	1 383

23 Prosjekter under utførelse

Konsernets aktivitet består i stor grad av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. Konsernet rapporterer balanseførte verdier knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter til brutto. Bruttobeløp skyldig fra kunder for kontraktsarbeid (prosjekter under utførelse) er klassifisert som en eiendel, og bruttobeløp skyldig til kunder for kontraktsarbeid (forskudd fra kunder) og periodiserte prosjektkostnader er klassifisert som en forpliktelse.

Prosjekter under utførelse er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulerte driftsinntekter overstiger akkumulert fakturering.

Forskudd fra kunder er nettobeløpet av akkumulerte opptjente driftsinntekter minus akkumulert fakturering for alle løpende kontrakter der akkumulert fakturering overstiger akkumulerte driftsinntekter.

Periodiserte prosjektkostnader er nettobeløpet av variable kostnader påløpt i henhold til prosjektets fullføringsgrad minus akkumulerte direktekostnader bokført på prosjektet.

Tap ved verdifall

Aldersfordeling på kundefordringer 31. desember var:

Beløp i mill. kr	31.12.07		31.12.06	
	Brutto	Verdifall	Brutto	Verdifall
Ikke forfalt	580	-	588	-
Forfalt 1–120 dager	699	(10)	626	(7)
Forfalt mer enn 120 dager	217	(30)	169	(47)
Totalt	1 496	(40)	1 383	(54)

Historisk sett har konsernet hatt beskjedne tap på fordringer. Samlet sett vurderes kredittrisikoen som lav. Kredittforsikring benyttes der det anses som nødvendig. For ytterligere informasjon om konsernets kredittrisiko vises det til note 5 "Finansiell risikostyring".

Endring på avsetningskontoen for verdifall knyttet til kundefordringer:

Beløp i mill. kr	2007	2006
Balanse 1.1.	(54)	(48)
Konstaterte tap	13	4
Avsatt	(9)	(10)
Reversert	10	-
Balanse 31.12.	(40)	(54)

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Prosjekter under utførelse	1 082	1 107
Forskudd fra kunder	(1 938)	(1 497)
Periodiserte prosjektkostnader	(575)	(271)
Netto prosjekter under utførelse	(1 431)	(661)

Konsernet har langsiktige tilvirkningskontrakter innenfor begge forretningsområdene. Innenfor Kongsberg Maritime er hoveddelen av prosjektene av kortere varighet enn 2 år, og inntekten på de enkelte prosjektene utgjør hver for seg en begrenset andel av de samlede inntekter. For Kongsberg Defence & Aerospace er prosjektene av lengre varighet og samlede inntekter for de enkelte prosjektene utgjør vesentlige beløp i forhold til konsernets aktivitet. ►►

► Oppsummering av vesentlige kontraktsdata fremgår nedenfor:

Beløp i mill. kr	2007	2006
Samlet ordre	23 916	18 934
Årets driftsinntekter	4 607	4 088
Akkumulerte driftsinntekter	15 677	13 872
Akkumulerte variable kostnader	12 306	11 016
Gjenstående driftsinntekter	8 239	5 063
Mottatte forskudd	1 938	1 497
Gjenstående variabel kost på tapsprosjekter	75	26

Oppstillingen i årsregnskapet for 2006 inneholdt prosjekter som var inntektsført ved levering etter IAS 18. Disse er nå trukket ut for 2006 og 2007.

Det ble i 2007 inngått kontrakt for leveranse av Naval Strike Missile (NSM) til Det norske forsvaret. NSM-programmet er inndelt i tre hovedfaser; utvikling og kvalifisering, overgangsfasen fra utvikling og kvalifisering til produksjon, samt produksjon av missiler. I desember 2004 ble det signert en kontrakt for kostnadsdekning av overgangsfasen fra utvikling og kvalifisering til produksjon. For å få en best mulig forberedelse til produksjon av missiler ble aktiviteter med lang gjennomføringstid startet opp før kontrakten for leveranse av NSM var inngått. Ved utgangen av 2006 var det beholdningsført 144 mill. kr knyttet til leveransekontrakten, verdien av dette arbeidet er inkludert i kontrakten som ble inngått i 2007. Utviklingsprosjektet forventes avsluttet i 2008.

Estimatusikkerhet

Inntektsføringen av kontraktene skjer i takt med beregnet fremdrift. Fremdrift beregnes som påløpte tilvirkningskostnader i forhold til forventede totale tilvirkningskostnader. Kontraktens inntekter er avtalt. Forventede totale tilvirkningskostnader estimeres basert på en kombinasjon av erfaringstall, systematiske estimeringsprosedyrer, oppfølging av effektivitetsmål og beste skjønn. Normalt vil en stor andel av totale tilvirkningskostnader være antall gjenværende timer som ansatte må bruke for å utvikle eller ferdigstille prosjektet. Usikkerheten i estimatene påvirkes av prosjektets varighet og tekniske kompleksitet. Det er etablert prinsipper for kategorisering av prosjekter i forhold til teknologisk kompleksitet og utviklingsinnhold. Dette danner grunnlaget for vurdering av risiko og resultatuttak i prosjektene. Prosjektene evalueres minimum hvert kvartal.

24 Finansielle instrumenter

a) Derivater

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
<i>Andre langsiktige eiendeler</i>		
Rentebytteavtale knyttet til lån	1	1
Sum derivater andre langsiktige eiendeler	1	1
<i>Omløpsmidler</i>		
Brutto merverdi valutatermin, kontantstrømsikring	196	80
Brutto merverdi valutaopsjon, kontantstrømsikring	14	-
Brutto merverdi valutaterminer, virkeligverdisikring	274	54
Merverdi lånesikringer	2	1
Valutaopsjon	-	2
Sum derivater omløpsmidler	486	137
<i>Langsiktige forpliktelser</i>		
Rentebytteavtaler knyttet til salg og tilbakeleie og lån	6	23
Sum derivater langsiktige forpliktelser	6	23
<i>Kortsiktige forpliktelser</i>		
Brutto mindre verdi valutatermin, kontantstrømsikring	8	23
Brutto mindre verdi valutaterminer, virkeligverdisikring	26	29
Sum derivater kortsiktige forpliktelser	34	52

b) Valutarisiko og sikring av valuta

For redegjørelse av KONGSBERGS valutarisiko og håndtering av denne se note 5 "Finansiell risikostyring".

Eksponering for valutarisiko

KONGSBERGS eksponering for valutarisiko knyttet til balanseførte kundefordringer og leverandørgjeld var som følger, basert på nominelle beløp:

Beløp i mill.	31.12.07		31.12.06	
	USD	EUR	USD	EUR
Kundefordringer	106	25	111	22
Leverandørgjeld	(4)	(4)	(2)	(4)
Brutto balanseeksponering	102	21	109	18
Valutaterminkontrakter				
(virkeligverdisikring)	615	207	248	120

Oppgitte valutaterminkontrakter nevnt ovenfor skal sikre alle kontraktfestede valutastrømmer. Det betyr at valutaterminene i tillegg til å sikre balanseførte kundefordringer i utenlandsk valuta også skal sikre gjenværende ordrer som faktureres i senere regnskapsperioder.

Vesentlige valutakurser benyttet i konsernregnskapet gjennom året:

	Gjennomsnittlig kurs		Spotkurs pr. 31.12.	
	2007	2006	2007	2006
USD	5,90	6,41	5,41	6,26
EUR	8,03	8,05	7,96	8,24

►► Valutasikring

Pr. 31.12.07 hadde konsernet følgende sikringer av utenlandsk valuta, fordelt på sikringskategori:

2007	Verdi i NOK pr. 31.12.07 basert på avtalte kurser	Netto mer- (+)/ mindreverdi (-) i NOK 31.12.07	Total sikret beløp i USD 2007	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.07	Total sikret beløp i EUR 31.12.07	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.07
<i>Beløp i mill.</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Prognosesikring (kontantstrømsikring) ¹⁾	3 292	188	208	6,30	243	8,14
Valutaopsjoner ²⁾ (kontantstrømsikring) ³⁾	261	14	45	-	-	-
Sum kontantstrømsikring	3 553	202	253	-	243	-
Prosjektsikringer (virkeligverdisikring)	5 263	248	615	5,81	207	8,19
Lånesikringer (virkeligverdisikring) ³⁾	123	2	-	-	-	-
Samlet	8 939	452	868	-	450	-

2006	Verdi i NOK pr. 31.12.06 basert på avtalte kurser	Netto mer- (+)/ mindreverdi (-) i NOK 31.12.06	Total sikret beløp i USD 2006	Gj.snittlig sikret kurs i USD 31.12.06	Total sikret beløp i EUR 31.12.06	Gj.snittlig sikret kurs i EUR 31.12.06
<i>Beløp i mill.</i>						
<i>Sikringskategori</i>						
Prognosesikring (kontantstrømsikring) ¹⁾	3 694	57	354	6,40	202	8,24
Valutaopsjoner ²⁾ (kontantstrømsikring) ³⁾	-	-	-	-	-	-
Sum kontantstrømsikring	3 694	57	354	-	202	-
Prosjektsikringer (virkeligverdisikring)	3 679	24	248	6,30	120	8,19
Lånesikringer (virkeligverdisikring) ³⁾	128	-	-	-	-	-
Samlet	7 501	81	602	-	322	-

1) Mer- eller mindreverdi knyttet til kontantstrømsikringer (prognosesikringer og opsjoner) innregnes direkte mot egenkapitalen.

2) Valutaopsjonene er tunnelopsjoner ("risk reversal"), hvor KONGSBERG har kjøpt salgsoptjoner til kurser rundt 5,80 og solgt kjøpsopsjoner til kurser rundt 6,10 og 6,30. Samlet vil verdien av opsjonene bli positive når dollarkursen faller og negative ved kursoppgang.

3) Lånesikringer er valutasikringer knyttet til lån i utenlandsk valuta.

Virkelig verdi på valutaterminer er i tillegg til valutakursen 31.12. påvirket av fremtidige rentepunkter. De fremtidige rentepunktene innenfor de ulike tidsintervallene mottas fra Reuters som igjen henter informasjon fra ulike markedsaktører. Det vises forøvrig til note 4 "Virkelig verdi".

Sensitivitetsanalyse

En 10 % styrking av norske kroner mot følgende valutaer pr. 31. desember ville ha økt egenkapitalen med beløp nevnt nedenfor. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Da KONGSBERG har en sikringsstrategi som sikrer alle kontraktfestede valutastrømmer vil ikke en valutaendring fullt ut påvirke lønnsomheten i inngåtte kontrakter selv om valutaen endres. Eventuell endring i verdi på valutaopsjonene er ikke hensyntatt i tabellen nedenfor.

Beregnet egenkapitaleffekt (før skatt):

<i>Beløp i mill. kr</i>	31.12.07	31.12.06
USD	112	223
EUR	194	167
Totalt	306	390

En 10 % svekkelse av NOK mot ovenstående valutaer ville hatt samme beløpsmessig effekt, men med motsatt fortegn, og med forutsetninger om at alle variabler holdes konstante.

►► c) Kontantstrømsikringer

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer forventes å oppstå:

	31.12.07			31.12.06		
	Balanseført beløp	2008	2009 og senere	Balanseført beløp	2007	2008 og senere
<i>Rentebytteavtaler</i>						
Eiendeler	1	-	1	(13)	(7)	(6)
<i>Valutaterminkontrakter</i>						
Eiendeler	196	129	67	80	56	24
Forpliktelser	(8)	(8)	-	(23)	(15)	(8)
<i>Valutaopsjoner</i>						
Eiendeler	14	-	14	-	-	-
Samlet	203	121	82	44	34	10

Oversikt over periodene hvor kontantstrømmer knyttet til derivater som er kontantstrømsikringer forventes å påvirke resultatet:

	31.12.07			31.12.06		
	Balanseført beløp	2008	2009 og senere	Balanseført beløp	2007	2008 og senere
<i>Rentebytteavtaler</i>						
Eiendeler	1	-	1	(13)	(7)	(6)
<i>Valutaterminkontrakter</i>						
Eiendeler	196	63	133	80	27	53
Forpliktelser	(8)	(4)	(4)	(23)	(8)	(15)
<i>Valutaopsjoner</i>						
Eiendeler	14	-	14	-	-	-
Samlet	203	59	144	44	12	32

d) Renterisiko knyttet til lån

Balanseførte verdier

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
<i>Finansielle instrumenter med fast rente</i>		
Sertifikatlån	-	300
<i>Instrumenter med variable renter</i>		
Obligasjonslån og andre lån	705	705
Samlet	705	1 005

►► Pr. 31.12. hadde KONGSBERG følgende fastrentelån og rentebytteavtaler (fra flytende til fast rente):

	Forfall	År til regulering		Mer- (+)/ mindre verdi (-)		Mer- (+)/ mindre verdi (-)	
		31.12.07	Rentesats	Beløp 2007	31.12.07	Beløp 2006	31.12.06
Fastrenteavtaler							
Obligasjonslån ISIN 00101 9701.5	26.9.07	0,0	5,2 %	-	-	300	(3)
Rentebytteavtaler							
Avtale 1	19.12.07	0,0	6,8 %	-	-	300	(7)
Avtale 2	17.6.09	1,5	5,4 %	300	1	300	(4)
Avtale 3	17.12.08	1,0	5,6 %	100	-	100	(2)
Sum rentebytteavtaler				400	1	700	(13)
Samlet				400	1	1 000	(16)

Rentebytteavtalene dekker renterisikoen i deler av konsernets låneportefølje som har flytende rente, jfr. spesifikasjonen nedenfor om lån.

Rentebytteavtale 1 dekker sertifikatlån (300 mill. kr pr. 31.12.06) og er innløst i 2007. Rentebytteavtale 2 og 3 dekker obligasjonslån med flytende rente.

Rentesikringene er definert som kontantstrømsikringer, og mer-/mindreverdier er ført mot konsernets egenkapital. Fastrentelånet er vurdert til amortisert kost.

Øvrige rentebytteavtaler

KONGSBERG har inngått rentebytteavtaler fra flytende til fast rente for et nominelt beløp på 150 mill. kr. Avtalene er knyttet til husleieavtaler inngått ved salg- og tilbakeleieavtaler som omtalt i note 31 "Salg og tilbakeleie". Verdiendringen kostnadsføres løpende.

Pr. 31.12.07 hadde rentebytteavtalen følgende verdi:

	Forfall	Mill. kr	År til regulering		Mer- (+)/ mindre verdi (-)	
			Rentesats	31.12.07	31.12.06	
Rentebytteavtale	2.11.11	150	3,8	6,3 %	(6)	(10)

Lån og kredittfasilitet

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Langsiktige forpliktelser		
Usikrede obligasjonslån	700	700
Sertifikatlån		300
Andre lån	5	5
	705	1 005

Lån og lånerammer

	Pr. 31.12.07 hadde konsernet følgende lån og lånerammer					Pr. 31.12.06 hadde konsernet følgende lån og lånerammer				
	Forfall	Nominell	Rest-	Nominelt	Balanse-	Forfall	Nominell	Rest-	Nominelt	Balanse-
		rente	løpetid				rente	løpetid		
Sertifikatlån 1						21.2.07	3,7 %	0,1	100	100
Sertifikatlån 2						21.3.07	3,9 %	0,2	100	100
Sertifikatlån 3						21.4.07	4,0 %	0,3	100	100
Obligasjonslån ISIN 00101 9701.4 (fastrente)						26.9.07	5,2 %	0,7	300	300
Obligasjonslån ISIN 00103 6178.5 (flytende rente)	30.3.12	6,4 %	4,3	300	300					
Obligasjonslån ISIN 00101 2638.4 (flytende rente)	10.6.09	6,8 %	1,4	400	400	10.6.09	4,6 %	2,4	400	400
Andre lån				5	5				5	5
Sum lån			2,7	705	705				1 005	1 005
Kredittfasilitet (uttrykket låneramme)	1.7.13		5,5	1 000	0	1.3.09		2,2	800	-

Sertifikatlån som forfalt i 2007 var klassifisert som langsiktige, da de var forutsatt refinansiert innenfor kredittfasiliteten. ►►

► Kredittfasiliteten pr. 31.12.07 er en syndikert lånefasilitet på til sammen 1 000 mill. kr. Avtalen er inngått med 4 banker: DnB NOR, Nordea, SEB og Fokus Bank. Avtalen er gjort gjennom Norsk Tillitsmann og har løpetid frem til 2013.

Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs. Lånene er balanseført til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

Andre lån er mindre lån direkte i enkelte av konsernets datterselskaper.

Kredittfasiliteten har følgende krav til finansielle nøkkeltall:

a) Driftsresultat (EBIT) pluss renteinntekter skal være 2 ganger betalbare renter.

b) Netto rentebærende gjeld skal ikke overstige 3 ganger EBITDA, men kan være opptil 3,5 ganger EBITDA i maksimalt 3 kvartaler.

Kravene i låneavtalene er oppfylt.

Sensitivitetsanalyse fastrentelån

KONGSBERG regnskapsfører finansielle forpliktelser med fast rente til amortisert kost. Derfor vil ikke endringer i rentenivået på fastrentelån på balansedagen påvirke resultatet.

Sensitivitetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente

En endring av renten med 50 basispunkter (bp) på balansedagen ville ha økt (redusert) egenkapitalen og resultatet med beløpene er vist i tabellen. Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for 2006.

Effekt av renteøkning på 50 bp

Beløp i mill. kr	31.12.07		31.12.06	
	Resultatet	Egenkapitalen	Resultatet	Egenkapitalen
Plasseringer med flytende rente	5	-	4	-
Lån med variabel rente	(4)	-	(3)	-
Rentebytteavtaler	2	2	3	5
Kontantstrømsensitivitet (netto)	3	2	4	5

e) Likviditetsrisiko

Forfall i henhold til kontrakt for finansielle forpliktelser inkludert rentebetalinger.

Beløp i mill. kr	31.12.07				31.12.06			
	Balanseført beløp	Kontraktmessige kontantstrømmer	2008	2009 og senere	Balanseført beløp	Kontraktmessige kontantstrømmer	2007	2008 og senere
<i>Ikke-derivative finansielle forpliktelser</i>								
Sertifikatlån					300	(303)	(303)	
Usikrede obligasjonslån	700	(822)	(46)	(776)	700	(761)	(334)	(427)
<i>Derivative finansielle forpliktelser</i>								
Valutaterminkontrakter utpekt som sikring (brutto mindreverdi)	35	(35)	(30)	(5)	54	(54)	(42)	(12)
Totalt	735	(857)	(76)	(781)	1 054	(1 118)	(679)	(439)

f) Oppsummering finansielle eiendeler og forpliktelser

Beløp i mill. kr	Balanseført verdi/virkelig verdi		Beløp i mill. kr	Balanseført verdi/virkelig verdi	
	31.12.07	31.12.06		31.12.07	31.12.06
<i>Finansielle eiendeler</i>					
Betalingsmidler	947	711			
Aksjer tilgjengelige for salg	356	263			
Valutaterminkontrakter, virkeligverdisikring	274	54			
Valutaterminkontrakter, kontantstrømsikring	196	80			
Valutaopsjon, kontantstrømsikring	14	-			
Valutaterminkontrakter, lånesikringer	2	1			
Valutaopsjon	-	2			
Rentebytteavtaler for sikring av gjeld	1	-			
<i>Finansielle forpliktelser</i>					
Rentebærende gjeld			(705)	(1 005) ¹⁾	
Rentebytteavtaler for sikring av gjeld			-	(13)	
Rentebytteavtaler knyttet til salg og tilbakeleie			(6)	(10)	
Valuta terminkontrakter, virkeligverdisikring			(26)	(29)	
Valuta terminkontrakter, kontantstrømsikring			(8)	(23)	

1) Virkelig verdi for 2006 utgjør 1 008 mill. kr.

For nærmere redegjørelse for hvordan virkelig verdi beregnes se note 4 "Virkelig verdi".

►► Oppsummering endringer i virkelig verdi på finansielle instrumenter i løpet av året hvor endringene føres mot egenkapitalen

Tall før skatt i mill. kr	Prognose- sikringer og utsatt gevinst ¹⁾	Rentebytte- avtaler	Aksjer tilgjengelige for salg	Totalt
Mer-/ (mindreverdi) pr. 1.1.	124	(13)	115	226
Endringer i mer-/ (mindreverdi) i perioden	298	8	(25)	281
Innregnet gevinst i perioden	(28)	6	-	(22)
Mer-/ (mindreverdi) 31.12.	394	1	90	485

1) Utsatt gevinst på kontantstrømsikringer utgjør 192 mill. kr (67 mill. kr pr. 31.12.06) henført til prosjekter. Gevinsten oppstår når terminene til prognosesikringene blir realisert og nye terminer inngås for prosjektene. Eventuell gevinst/tap som oppstår, blir utsatt og realiseres i takt med fremdrift.

25 Betalingsmidler

Nominelt beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Kortsiktig plassering i pengemarkedet	700	50
Bankinnskudd, driftskonti	247	661
Sum	947	711

Likviditetsstyringen i konsernet er sentralisert til Kongsberg Gruppen ASA og håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

26 Aksjekapital og overkurs

Aksjekapital

Aksjekapitalen består pr. 31.12.07 av 30 000 000 aksjer, hver pålydende kr 5,-.

Utvikling i aksjekapital

Type utvidelse	Dato	Antall aksjer	Pålydende	Beløp mill. kr	Korr.- faktor	Aksjekap. mill. kr
Børsintroduksjon	13.12.93	5 850 000	20	117		117
Rettet emisjon mot ansatte	1996	6 000 000	20	3		120
Aksjesplitt	1997	24 000 000	5		1:4	120
Emisjon	1999	30 000 000	5	30		150

Oversikt over de største aksjeeierne pr. 31.12.07

Aksjeeiere	Antall aksjer	%-andel
Staten v/Nærings- og handelsdepartementet	15 000 400	50,00 %
Folketrygdfondet	2 676 810	8,92 %
Arendals Fossekompani ASA	2 388 199	7,96 %
MP Pensjon	1 203 200	4,01 %
Skagen Vekst	850 000	2,83 %
Odin Norge	772 850	2,58 %
Orkla ASA	700 200	2,33 %
Odin Norden	607 707	2,03 %
Ferd AS	500 000	1,67 %
Vital Forsikring ASA	254 957	0,85 %
Sum	24 954 323	83,18 %
Øvrige (eierandel < 0,85 %)	5 045 677	16,82 %
Totalt antall aksjer	30 000 000	100,00 %

Fordeling av aksjeeiere etter beholdningsstørrelse

Antall aksjer	Antall eiere	Beholdning %
1 – 100	2 523	0,47 %
101 – 1 000	2 373	2,51 %
1 001 – 10 000	390	3,21 %
10 001 – 100 000	69	8,16 %
100 001 – 1 000 000	11	14,76 %
Over 1 000 000	4	70,89 %
Sum	5 370	100,00 %

Av de 5 370 aksjeeiere pr. 31.12.07 var 321 utenlandske, med en samlet beholdning på 3,79 %.

► Egne aksjer

KONGSBERG har pr. 31.12.07 en beholdning på 18 585 egne aksjer til bruk i aksje-program. Aksjene er kjøpt i henhold til fullmakt gitt på ordinær generalforsamling, og gir rom for tilbakekjøp av inntil 5 % av utestående aksjer.

	<i>Antall</i>
Beholdning egne aksjer pr. 31.12.06	3 808
Kjøp av egne aksjer	180 100
Egne aksjer avhendet til ansatte	165 323
Beholdning egne aksjer pr. 31.12.07	18 585

Avhendelsen av egne aksjer er ført til markedsverdi på salgstidspunktet, mens rabatten til de ansatte er kostnadsført som lønn med 7 mill. kr i 2007 og 3 mill. kr i 2006. Utestående opsjoner til ansatte (inklusive konsernledelsen) er 41 999. Det er ikke utstedt nye opsjoner i 2007. Opsjonene er tildelt gjennom aksjeprogram som er gjennomført for alle ansatte i konsernet. For nærmere beskrivelse av aksje- og opsjonsprogrammet for ansatte henvises til note 10 "Personalkostnader" og kapitlet om aksjer og forholdet til aksjeeierne i årsrapporten.

Utbytte

	2007	2006
Betalt utbytte i mill. kr	75	65
Betalt utbytte i kr pr. aksje	2,50	2,15

Styret har foreslått et utbytte for 2007 på 150 mill. kr.
Dette tilsvarer kr 5,- pr. aksje.

27 Egenkapital

Konsolidert egenkapitalavstemming

<i>Beløp i mill. kr</i>	Majoritetsinteresser							<i>Sum</i>	<i>Minoritets- interesser</i>	<i>Sum egen- kapital</i>
	<i>Aksje- kapital</i>	<i>Over- kursfond</i>	<i>Egne aksjer</i>	<i>Sikrings- reserve</i>	<i>Aksjer virkelig verdi</i>	<i>Omrignings- diff. for utenlandsk valuta</i>	<i>Annen egen- kapital</i>			
Egenkapital pr. 1.1.06	150	832	-	67	28	(5)	423	1 495	10	1 505
Sum innregnede inntekter og kostnader				13	87	(20)	164	244	3	247
Egne aksjer	-	-	-			-	-	-	-	-
Utbytte	-	-	-			-	(65)	(65)	-	(65)
Endring minoritetsinteresser	-	-	-			-	-	-	(3)	(3)
Egenkapital pr. 31.12.06	150	832	-	80	115	(25)	522	1 674	10	1 684
Egenkapital pr. 1.1.07	150	832	-	80	115	(25)	522	1 674	10	1 684
Sum innregnede inntekter og kostnader				204	(25)	(29)	1 000	1 150	5	1 155
Egne aksjer	-	-	-			-	(2)	(2)	-	(2)
Utbytte	-	-	-			-	(75)	(75)	-	(75)
Endring minoritetsinteresser	-	-	-			-	-	-	(4)	(4)
Egenkapital pr. 31.12.07	150	832	-	284	90	(54)	1 445	2 747	11	2 758

28 Avsetninger

Langsiktige avsetninger

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Salg og tilbakeleie</i>
1.1.07	123
Avsatt	-
Effekt av diskontering	5
Oppløst	(10)
Benyttet avsetning	(12)
31.12.07	106

Kortsiktige avsetninger

<i>Beløp i mill. kr</i>	<i>Garanti</i>	<i>Andre</i>	<i>Sum</i>
1.1.07	248	40	288
Avsatt	146	27	173
Oppløst	(12)	(2)	(14)
Benyttet avsetning	(87)	(3)	(90)
31.12.07	295	62	357

►► Langsiktige avsetninger

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Næringspark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. I forbindelse med salg og tilbakeleie ble det inngått fremleieavtaler til lavere leie enn summen av innleie, eier- og rehabiliteringskostnader for de fremleide byggene. Dette netto tapet er vurdert å være en tapskontrakt i henhold til IAS 37, og nåverdien av fremtidig tap er avsatt i regnskapet. Det er i tillegg foretatt avsetning knyttet til leiebortfall. Gjenstående avsetningsbehov vurderes årlig. Effekt av diskontering er kostnadsført som driftskostnader.

Garantiavsetninger

Garantiavsetninger er avsetninger for garantikostnader på avsluttede leveranser. Ubenyttede garantiavsetninger løses opp ved utløp av garantiperioden. Garantiavsetningene er estimert basert på en kombinasjon av erfaringstall, konkrete beregninger og beste skjønn. Garantiperiodene varierer fra 1 til 2 år innenfor Kongsberg Maritime. Garantiperiodene innenfor Kongsberg Defence & Aerospace kan strekke seg normalt fra 1–5 år, men kan i enkelte tilfeller være inntil 30 år.

Økningen i garantiavsetninger fordeler seg likt i begge forretningsområder. Økningen innenfor Kongsberg Maritime kommer som følge av en generell økning i leveranser. Økningen innenfor Kongsberg Defence & Aerospace kommer som følge av sterk økning i antall leverte våpenstyringssystemer.

29 Andre forpliktelser

Andre langsiktige forpliktelser

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Forpliktelser knyttet til eiendomssalget (jfr. note 8 "Salg av eiendom")	160	-
Estimert tilleggsvederlag knyttet til earnout ifm kjøp av virksomhet (jfr. note 6 "Endringer i konsernets struktur")	50	-
Andre poster	7	-
Sum	217	-

Andre kortsiktige forpliktelser

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Leverandørgjeld	444	456
Skyldige offentlige avgifter	176	162
Betalbar skatt	81	14
Avsatte feriepenger	184	172
Forpliktelser knyttet til eiendomssalget (jfr. note 8 "Salg av eiendom")	43	-
Andre poster	482	389
Sum	1 410	1 193

Andre poster inkluderer totale bonusavsetninger til ledere og øvrige ansatte med 129 mill. kr inkl. arbeidsgiveravgift (68 mill. kr pr. 31.12.06).

Andre avsetninger

Avsetninger regnskapsføres når konsernet har en forpliktelse som følge av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av denne forpliktelsen og beløpets størrelse kan måles pålitelig. Avsetninger gjelder forhold hvor det er uenighet med kontraktspartene, agenter, samt forventet oppgjør knyttet til produktansvar.

30 Pantstillelser og garantier

Opplysninger om pantsatte eiendeler viser hvilke av konsernets eiendeler som vil være disponible for panthavere i en konkurs- eller avviklingssituasjon.

Pantstillelser

Konsernets låneavtaler, både obligasjonlåneavtalene og avtalen om syndikert kredittfasilitet, er basert på negativ pant. Konsernet har ikke stilt eiendeler som sikkerhet for lån.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringsselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	960	885

Kongsberg Gruppen ASA har ukommitterte rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringsselskaper.

31 Salg og tilbakeleie

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Næringspark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler.

I tillegg til leiebeløpene er KONGSBERG ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra 3 måneder til 17 år. Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 28 "Avsetninger".

Beløp i mill. kr	Salgsår	Årlig leie	Leiebeløp	Leiebeløp	Gjenværende	Leiebeløp	Veiet
		2008	2009–2013	utover 2013	periode innleie	utleie 2008	gj.snittlig utleieperiode
Avtale 1 – Til sammen 28 000 m ² industri/kontor	1999	35	189	41	7 år	34	7 år
Avtale 2 – Til sammen 38 000 m ² industri/kontor	2001	29	153	171	11 år	29	1 år
Avtale 3 – Til sammen 6 000 m ² industri/kontor	2002	6	29	26	10 år	6	3 år
Avtale 4 – Til sammen 10 000 m ² industri/kontor	2006	15	81	147	14 år	17	14 år
Avtale 5 – Til sammen 34 000 m ² industri/kontor	2007	19	202	644	17 år	19	17 år
Totalt		104	654	1 029		105	

For avtale 1, 3 og 4 har konsernet forkjøpsrett etter markedsforhold. Konsernet har rett til forlengelse av leieperioden for 5 år av gangen for alle leieavtalene. Leiebeløpet er fast med 2,5 % årlig justering på leie for avtale 1, leiebeløpet er fast med 2,25 % årlig justering på leie for avtale 2 og 3. Avtale 4 og 5 justeres med 100 % av endringen i konsumprisindeksen, som er forutsatt lik 2 % årlig. Leien for avtale 1 påvirkes også av rentenivå, hvor 60 % er basert på fastrente frem til 2011 og 40 % er basert på flytende rente.

Utleien justeres årlig i henhold til konsumprisindeks.

Avtale 5 ble inngått i forbindelse med det gjennomførte eiendomssalget i 2007, og er beskrevet nærmere i note 8 "Salg av eiendom". Disse eiendommene ble solgt med en eiendomsverdi på 698 mill. kr.

32 Nærstående parter

Godtgjørelse til konsernledelsen og styret

Styret har utarbeidet egne retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte. Konsernsjefens betingelser fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en grundig vurdering av lønn og annen godtgjørelse til konsernsjefen. Vurderingen baserer seg på markedsundersøkelser for tilsvarende stillinger.

Strukturen i belønningssystemet for de øvrige medlemmene av konsernledelsen fastsettes av styret, og legges frem for generalforsamlingen til rådgivende avstemming. Betingelsene foreslås av konsernsjefen og godkjennes av styrets leder.

Walter Qvam ble ansatt i konsernet 1.12.07, og tiltråtte som konsernsjef 1.3.08. Konsernsjefens godtgjørelser består av en fast lønn på kr 3 250 000,- pr. år og en resultatavhengig lønn som beskrevet under Bonus til ledende ansatte. Konsernsjefen har en gjensidig oppsigelsestid på 6 måneder. Ut over oppsigelsestiden kan konsernsjefen opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder. Konsernsjefen har en avtale om fratreden mot etterlønn fra fylte 63 år med kr 1 300 000,- pr. år (1 350 000 ved fratreden på 64 år, 1 400 000 ved fratreden på 65 år). Ved 67 år er det avtalt en alderspensjon, som inklusive folketrygden og konsernets ordinære pensjonsordning gir en ytelse på kr 1 200 000,- fra 67 til 77 år, og kr 1 000 000,- fra 77 år og livet ut.

Styrets holdninger når det gjelder lederlønn, er at de skal være konkurransedyktige og motiverende, men ikke ledende når det gjelder nivå.

Medlemmene av konsernledelsen har en godtgjørelse som består av en fast lønn og en resultatavhengig lønn som beskrevet under "Bonus til ledende ansatte". Ut over oppsigelsestiden kan disse opprettholde full lønn inntil eventuell inntreden i ny stilling, begrenset oppad til 12 måneder. Konsernledelsen har en avtale om at de kan bli fristilt fra arbeidsplikt fra fylte 60 år. Ytelsen gir 90 % av lønn ved fristillingen fra 60 år og trappes ned med 10 % pr. år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år.

Det ble i 2006 innført nye regler for etterlønn for nyansatte ledere. Reglene innebærer fristilling fra arbeidsplikt fra fylte 62 år, at opptjeningsperioden er økt fra 10 til 15 år og at ytelsen er redusert til 65 %.

Bonus til ledende ansatte

Kongsberg Gruppens styre innførte i 2006 et nytt bonussystem for ledende ansatte som premierer gode resultater. KONGSBERGS øverste ledelse og viktigste beslutningstakere skal på en direkte måte ha sine økonomiske interesser knyttet sammen med utviklingen av KONGSBERG, og ha kompensasjonsordninger som stimulerer til forbedringer. De langsiktige bonusordningene fastsettes av styret, og kostnadsføres som lønnskostnader.

Bonussystemet er knyttet til utvikling i resultat og kapitalbruk. Bonusen er vektet mellom eget ansvarsområde og overordnede nivåer. I tillegg tildeles en viss bonus for oppnådde personlige, ikke-finansielle mål.

Bonussystemet hviler på tre uavhengige komponenter, hvorav endring i årets driftsresultat er den viktigste. Opptjent bonus blir således positiv ved resultatfremgang og negativ ved større resultat tilbakegang. Årets opptjente bonus, positiv eller negativ, godskrives bonusbank, hvoretter 1/3 av eventuell positiv saldo i bonusbanken utbetales når regnskapet er endelig godkjent av styret. Bonussystemet skiller mellom opptjent bonus (inn i bonusbank) og utbetalt bonus (ut av bonusbank). Årlig opptjening til bonusbanken kan for den enkelte deltaker maksimalt utgjøre 75 % av fastlønn, mens utbetaling fra bonusbanken maksimalt kan utgjøre 50 % av fastlønn. Målet med bonusordningen er at ledere som gjør det bra over tid skal oppnå en bonus på 20–30 % av fastlønn. Ordningen omfatter 94 ledere.

I konsernregnskapet for 2007 er det opptjent bonus inklusive arbeidsgiveravgift for 60 mill. kr (48 mill. kr i 2006). Det er i løpet av 2007 utbetalt 18 mill. kr i bonus, inklusive arbeidsgiveravgift, til ledende ansatte.

►► **Kostnadsførte godtgjørelser og andre fordeler spesifisert på medlemmene av konsernledelsen for 2007 og 2006**

Beløp i 1 000 kr	År	Lønn	Andre fordeler innberettet i		Sum utbetalte ytelser	Opsjonskostnader	Opptjent bonus ³⁾	Årets pensjonsopptjening	Sum kostnadsførte ytelser
			Utbetalt regnskapsbonus ¹⁾	året ²⁾					
<i>Konsernledelse</i>									
Jan Erik Korssjøen, konsernsjef	2007	2 802	692	176	3 670	13	2 100	783	5 874
	2006	2 644	426	143	3 213	12	1 887	706	5 818
Arne Solberg, finansdirektør	2007	1 554	387	162	2 103	13	1 168	284	3 181
	2006	1 466	207	142	1 815	12	1 056	207	3 090
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	2007	1 480	471	155	2 106	13	1 112	799	3 559
	2006	1 416	197	137	1 750	12	1 014	770	3 546
Even Aas, konserndirektør, Kommunikasjon og samfunnskontakt	2007	1 178	393	177	1 748	10	885	528	2 778
	2006	1 099	175	173	1 447	6	800	440	2 693
Ellen Christine Orvin Raaholt, konserndirektør, Human Resources	2007	1 299	318	164	1 781	13	968	848	3 292
	2006	1 227	197	135	1 559	12	866	843	3 280
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til ledelsen i morselskapet	2007	8 313	2 261	834	11 408	62	6 233	3 242	18 684
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til ledelsen i morselskapet	2006	7 852	1 202	730	9 784	54	5 623	2 966	18 427
Torfinn Kildal, adm. direktør, Kongsberg Maritime	2007	2 128	516	175	2 819	13	1 547	442	4 305
	2006	1 958	294	159	2 411	12	1 409	1 038	4 870
Tom Birck Gerhardsen, adm. direktør, Kongsberg Defence & Aerospace	2007	1 968	491	139	2 598	13	1 470	331	3 921
	2006	1 852	261	129	2 242	12	1 341	335	3 930
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til konsernledelsen	2007	12 409	3 268	1 148	16 825	88	9 250	4 015	26 910
Sum lønn, bonus og godtgjørelse til konsernledelsen	2006	11 662	1 757	1 018	14 437	78	8 373	4 339	27 227

- 1) Utbetalt bonus for 2007 utgjør 1/3 av opptjent bonus fra 2006, som er kostnadsført i 2006. Utbetalt bonus for 2006 er beregnet på grunnlag av resultat fra 2005, og kostnadsført i 2006. Fra og med 2006 ble bonus kostnadsført i det året hvor bonus ble opptjent. Kostnadsførte ytelser for 2006 inneholder derfor både bonus opptjent i 2006 og utbetalt bonus i 2006 som var opptjent i 2005.
- 2) Andre fordeler enn kontanter gjelder kostnadsført rabatt på aksjer gitt i forbindelse med aksjeprogrammet til alle ansatte, skattepliktig del av ulykke- og grupplivsforsikring, rentefordel knyttet til billån, bilgodtgjørelse og fordel av fri bil for dem som ikke har billån.
- 3) Opptjent bonus er knyttet til bonussystemet. Av det opptjente bonusbeløpet vil 1/3 bli utbetalt i påfølgende år, resterende 2/3 overføres bonusbank, hvor utbetaling er betinget fremtidig måloppnåelse, jfr. beskrivelse av bonus til ledende ansatte.

År	Antall aksjer	Opsjoner utstedt	Opsjoner innløst	Betingelser			Billån i kr	Gjeldsbrev fra	Avdragsplan	Utestående beløp i kr	Rentesats
				Innløsningskurs	Opsjoner utestående	sterende aksjeopsjoner					
<i>Konsernledelse</i>											
Jan Erik Korssjøen, konsernsjef	2007	6 930	0	198	106	125 se note 10	547 000	31.12.04	10 år	382 876	1 %
	2006	6 553	125	196	93	323 se note 10	547 000	31.12.04	10 år	437 584	1 %
Arne Solberg, finansdirektør	2007	7 284	0	198	106	125 se note 10	572 000	20.1.06	10 år	457 592	1 %
	2006	6 907	125	196	93	323 se note 10	572 000	20.1.06	10 år	514 796	1 %
Stig Trondvold, konserndirektør, Forretningsutvikling	2007	3 109	0	198	106	125 se note 10	539 000	20.4.04	10 år	323 384	1 %
	2006	2 732	125	196	93	323 se note 10	539 000	20.4.04	10 år	377 288	1 %
Even Aas, konserndirektør, Kommunikasjon og samfunnskontakt	2007	2 186	0	75	106	100 se note 10					
	2006	1 932	100	150	93	175 se note 10					
Ellen Christine Orvin Raaholt, konserndirektør, Human Resources	2007	1 022	0	198	106	125 se note 10	558 000	20.4.05	10 år	404 550	1 %
	2006	645	125	0		323 se note 10	558 000	20.4.05	10 år	460 350	1 %
Torfinn Kildal, adm. direktør, Kongsberg Maritime	2007	8 144	0	198	106	125 se note 10					
	2006	7 767	125	196	93	323 se note 10					
Tom Birck Gerhardsen, adm. direktør, Kongsberg Defence & Aerospace	2007	6 592	0	198	106	125 se note 10					
	2006	6 215	125	196	93	323 se note 10					

► Aksjer eid av, og godtgjørelser til styrets medlemmer

	År	Antall aksjer	Styre- godtgjørelse i kr
<i>Styret</i>			
Finn Jebsen, styreleder	2007	5 000 (gjennom selskapet Fateburet AS)	313 333
	2006	5 000 (gjennom selskapet Fateburet AS)	300 000
Benedicte Berg Schilbred, nestleder	2007	17 500 (gjennom selskapet Odd Berg AS)	166 667
	2006	17 500 (gjennom selskapet Odd Berg AS)	160 000
Erik Must ¹⁾ , styremedlem	2007	100 000 (gjennom selskapet Must Invest AS)	146 667
	2006	100 000 (gjennom selskapet Fondsavanse AS)	136 667
Erik Must ¹⁾ , styremedlem	2007	31 150	
	2006	31 150	
Siri Beate Hatlen, styremedlem	2007	-	146 667
	2006	-	136 667
Roar Marthiniusen, styremedlem	2007	3 279	146 667
	2006	3 100	136 667
Jan Erik Hagen, styremedlem	2007	506	46 667
	2006	477	136 667
Kai Johansen, styremedlem fra 8.5.07	2007	-	100 000
Audun Solås, styremedlem	2007	1	146 667
	2006	1	136 667
John Giverholt ²⁾ , styremedlem	2007	-	146 667
John Giverholt ²⁾ , styremedlem	2006	-	136 667
Samlet godtgjørelse til styret	2007		1 360 002
Samlet godtgjørelse til styret	2006		1 280 002

1) Erik Must er styreformann i Arendals Fossekompagni ASA som eier 2 388 199 aksjer i Kongsberg Gruppen

2) John Giverholt er finansdirektør i Ferd AS som eier 500 000 aksjer i Kongsberg Gruppen

Kostnadsførte ytelser til konsernledelsen

Beløp i 1 000 kr	2007	2006	2005
Kortsiktige ytelser	16 640	17 228	12 268
Pensjonsytelser	4 015	4 339	3 895
Andre langsiktige ytelser	6 167	5 582	-
Aksjebasert betaling	88	78	47
	26 910	27 227	16 210

Andre langsiktige ytelser er 2/3 av opptjent bonus.

Transaksjoner med nærstående parter

Staten som største eier

Staten ved Nærings- og handelsdepartementet er KONGSBERGS største eier (50,001 % av aksjene i Kongsberg Gruppen ASA). Staten ved Forsvarsdepartementet utgjør en viktig kunde for konsernet. Salg til Forsvaret er regulert av EØS-avtalen og Anskaffelsesregelverket for Forsvaret, som sikrer likeverdig behandling av alle tilbydere. KONGSBERGS tilgodehavende overfor statlige kunder er 60 mill. kr pr. 31.12.07.

33 Oversikt over konsernselskaper

Følgende selskaper er konsolidert:

Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel	
		31.12.07	31.12.06
Kongsberg Gruppen ASA	Norge	Mor	Mor
Kongsberg Defence & Aerospace AS	Norge	100	100
Kongsberg Spacetec AS	Norge	100	100
Kongsberg Satellite Services AS	Norge	50	50
Kongsberg Protech AS	Norge	Fusjonert	100
Kongsberg Terotech AS ¹⁾	Norge	50	50
Kongsberg Procurement Center AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringspark AS	Norge	100	100
Kongsberg Asset Management AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringsseiendom AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringsbygg 1 AS	Norge	-	100
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	Norge	100	100
Kongsberg Næringsbygg 4 AS	Norge	-	100
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	Norge	100	-
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	Norge	100	-
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	Norge	100	-
Kongsberg Seatex AS	Norge	100	100
Vehicle Tracking and Information Systems AS	Norge	100	100
Nerion AS	Norge	100	100
Kongsberg Maritime AS	Norge	100	100
Kongsberg Norcontrol IT AS	Norge	100	100
SeaFlex AS	Norge	100	80,4
Applied Radar Physics AS	Norge	53,6	53,6
Simrad Horten AS	Norge	Fusjonert	100
Fantoft Process Technologies AS	Norge	Fusjonert	100
Navtek AS	Norge	Fusjonert	100
Kongsberg Intellifield AS	Norge	100	-
Sense Vision AS	Norge	100	-
Systems in Motion AS	Norge	100	-
Kongsberg Maritime Srl.	Italia	100	100
Kongsberg Maritime Holland BV	Nederland	100	100
Kongsberg Shipmedics Sp. zo.o.	Polen	51	-

1) Kongsberg Terotech AS er reklassifisert som tilgjengelig for salg

Selskapsnavn	Hjemland	Eierandel	
		31.12.07	31.12.06
Simrad Spain SL	Spania	100	100
Kongsberg Maritime Sweden AB	Sverige	100	100
Kongsberg Maritime GmbH	Tyskland	100	100
Kongsberg Reinsurance Ltd.	Irland	100	100
Norcontrol IT Ltd.	Storbritannia	100	100
Seatex Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Maritime Holding Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Maritime Ltd.	Storbritannia	100	100
Simrad Leasing Ltd.	Storbritannia	100	100
Fantoft Process Technologies Ltd.	Storbritannia	100	100
Kongsberg Intellifield Ltd	Storbritannia	100	-
Gallium Visual Systems Inc	Canada	100	100
Kongsberg Maritime Simulation Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Mesotech Ltd.	Canada	100	100
Kongsberg Maritime Simulation Inc.	USA	100	100
Simrad North America Inc.	USA	100	100
Kongsberg Maritime Inc.	USA	100	100
Kongsberg Underwater Technology Inc.	USA	100	100
Kongsberg Defense Corporation Inc.	USA	100	100
Fantoft Process Technologies Inc.	USA	100	100
Kongsberg Intellifield LLC	USA	100	-
Kongsberg Asia Pacific Ltd.	Hong Kong	100	100
Kongsberg Maritime Ship Systems	Sør-Korea	100	100
Kongsberg Maritime Korea Ltd.	Sør-Korea	96,9	96,9
Control IT Pte.	Singapore	100	100
Kongsberg Maritime Pte. Ltd.	Singapore	100	100
Nanjing Norcontrol Electro-Mec. Co.	Kina	100	100
Kongsberg Maritime China (Shanghai) Ltd.	Kina	65	65
Control IT (India) Pvt. Ltd.	India	100	100
Fantoft Process Technologies	India	100	100
Norcontrol IT Pty. Ltd.	Sør-Afrika	100	100
Kongsberg Hungaria Kft.	Ungarn	100	100
Kongsberg Group, Middle East Branch	Abu Dhabi	100	100

34 Valutakurser

Valutakurs	Gjennomsnittlig valutakurs		Valutakurs 31.12.07
	1.1.07	2007	
Danske kroner (DKK)	1,1049	1,0780	1,0675
Svenske kroner (SEK)	0,9112	0,8685	0,8455
Britiske pund (GBP)	12,2680	11,7732	10,8100
Amerikanske dollar (USD)	6,2551	5,8983	5,4110
Kanadiske dollar (CAD)	5,3910	5,4551	5,5300
Singapore dollar (SGD)	4,0778	3,8998	3,7650
Euro (EUR)	8,2380	8,0314	7,9610
Koreanske won (KRW)	0,6726	0,6346	0,5781
Kinesiske yuan (CNY)	0,8014	0,7736	0,7407
Emiratiske dihram (AED)	1,7067	1,5968	1,4751

Valutakurs	Gjennomsnittlig valutakurs		Valutakurs 31.12.07
	1.1.07	2007	
Hong Kong dollar (HKD)	0,8044	0,7558	0,6937
Indiske rupi (INR)	0,1415	0,1418	0,1374
Japanske yen (JPY)	5,2495	4,9878	4,8281
Sør-afrikanske rand (ZAR)	0,8942	0,8336	0,7979
Ungarske forint (HUF)	3,2720	3,2001	3,1423
Australske dollar (AUD)	4,9356	4,9137	4,7634
Sveitsiske franc (CHF)	5,1266	4,8934	4,8029
New Zealand dollar (NZD)	4,3995	4,3251	4,2019
Polske zloty (PLN)	2,1504	2,1140	2,2160

35 Hendelser etter balansedagen

Kongsberg Maritime AS, et heleid datterselskap i Kongsberg Gruppen ASA, har gjennom sitt datterselskap Simrad North America Inc. i Washington, USA, inngått en avtale om å kjøpe eiendelene og virksomheten i selskapet Hydroid LLC for ca 80 mill. amerikanske dollar på gjeldfri basis. Avtalen ble inngått 12. desember 2007. Kjøpesummen kan øke som en følge av Hydroids resultatutvikling i 2008 og 2009. Hydroid produserer og leverer selvgående undervannsfarkoster for både militære og kommersielle markeder verden rundt. Selskapet ble etablert i 2001 for å produsere, supportere og videreutvikle teknologien rundt undervannsfarkosten REMUS, som ble utviklet og lisensiert gjennom en eksklusiv lisens med Woods Hole Oceanographic Institution. Da endelig avtale om kjøp ikke er avsluttet og avtalen betinger oppfyllelse av enkelte forhold, har KONGSBERG ikke kontroll over selskapet. Oppkjøpet påvirker derfor ikke resultat eller balanse pr. 31.12.07.

Kongsberg Maritime AS, et heleid datterselskap i Kongsberg Gruppen ASA, har 27.2.08 inngått en avtale om å kjøpe det amerikanske simulatorselskapet GlobalSim Inc. for ca 100 mill. kr, på gjeldfri basis. Oppkjøpet vil styrke Kongsberg Maritimes aktivitet innenfor treningsimulatorer for maritime- og offshorenvendelser, som er et marked i stadig vekst. GlobalSim Inc. har bred erfaring innenfor simulering. Hovedproduktet er kran- og offshoresimuleringer for optimalisering av kranoperasjoner og trening av kranoperatører. GlobalSim Inc. ligger i Salt Lake City i Utah, og har 25 ansatte. Da endelig avtale om kjøp ikke er avsluttet og avtalen betinger oppfyllelse av enkelte forhold, har KONGSBERG ikke kontroll over selskapet.

RESULTAT, BALANSE OG KONTANTSTRØMOPPSTILLING

KONGSBERG GRUPPEN ASA

Resultatregnskap 1.1.–31.12.

Beløp i mill. kr	Note	2007	2006
Driftsinntekter	9	290	72
Lønnskostnad	4, 5	83	71
Avskrivning		3	3
Annen driftskostnad	4	68	55
Sum driftskostnader		154	129
Driftsresultat		136	(57)
Renter fra konsernselskaper		88	81
Gevinst ved salg av aksjer		-	2
Nedskrivning aksjer		(2)	(5)
Valutakursgevinst/(-tap)		1	(9)
Renter til konsernselskaper		(58)	(32)
Annen rentekostnad		(54)	(66)
Mottatt konsernbidrag		60	78
Netto finansposter		35	49
Ordinært resultat før skattekostnad		171	(8)
Skattekostnad	6	2	(11)
Årsresultat		173	(19)
<i>Disposisjoner og egenkapitaloverføringer</i>			
Foreslått utbytte		(150)	(75)
Avgitt konsernbidrag		-	(78)
Kontantstrømoppstilling			
Beløp i mill. kr		2007	2006
Resultat før skatt		171	(8)
Gevinst ved salg av eiendomsaksjer		(190)	-
Avskrivninger		3	3
Nedskrivning		-	5
Endring tidsavgrensninger, m.v.		33	(4)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		17	(4)
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>			
Kjøp av varige driftsmidler		(3)	(2)
Innbetalinger ved salg av aksjer		557	-
Utbetalinger ved utlån og kjøp av aksjer, etc.		(241)	(65)
Netto kontantstrøm fra (brukt i) investeringsaktiviteter		313	(67)
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>			
Nedbetaling av lån		(300)	-
Utbetaling av utbytte		(75)	(65)
Netto inn-/utbetaling av kjøp/salg av egne aksjer		(12)	(3)
Endring mellomværende konsernselskaper		773	(238)
Endring kassakreditt		(66)	77
Netto kontantstrøm fra (brukt i) finansieringsaktiviteter		320	(229)
Netto økning (reduksjon) i betalingsmidler		650	(300)
Betalingsmidler i begynnelsen av året		50	350
Betalingsmidler ved årets slutt		700	50

Balanse pr. 31.12.

Beløp i mill. kr	Note	2007	2006
Eiendeler			
Eiendel utsatt skatt	6	44	38
Varige driftsmidler		9	9
Aksjer i datterselskaper	3	2 023	2 101
Andre aksjer		231	108
Langsiktige fordringer på datterselskaper		1 231	1 817
Andre langsiktige fordringer		124	6
Sum anleggsmidler		3 662	4 079
Fordringer på datterselskaper		145	66
Betalingsmidler		700	50
Sum omløpsmidler		845	116
Sum eiendeler		4 507	4 195
Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital		150	150
Egne aksjer		-	-
Overkursfond		832	832
Sum innskutt egenkapital		982	982
Annen egenkapital		439	422
Sum opptjent egenkapital		439	422
Sum egenkapital	2	1 421	1 404
Pensjonsforpliktelser	5	118	114
Gjeld til kredittinstitusjoner	7	700	1 000
Langsiktig gjeld til datterselskaper		1 583	1 231
Annen langsiktig gjeld		160	
Sum langsiktig gjeld		2 561	2 345
Avsatt utbytte		150	75
Annen kortsiktig gjeld		115	45
Kassekreditt		260	326
Sum kortsiktig gjeld		525	446
Sum egenkapital og gjeld		4 507	4 195

NOTER KONGSBERG GRUPPEN ASA

1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapskikk i Norge.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

Datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Utbytte og andre utdelinger er inntektsført samme år som det er avsatt i datterselskapet.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger, men nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en spesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt.

Kortsiktige plasseringer

Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Pensjoner

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forventet sluttlønn. Beregningen er basert på en rekke forutsetninger herunder diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra Folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Pensjonsmidler er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen.

Fra og med 2005 regnskapsføres estimatavvik direkte mot egenkapitalen.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttegjørt.

Kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Betalingsmidler omfatter kontantbeholdning, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer.

2 Egenkapitalavstemming

Beløp i mill. kr	Aksje- kapital	Over- kursfond	Egne aksjer	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr. 31.12.05	150	832	-	537	1 519
Årets resultat	-	-	-	(19)	(19)
Egne aksjer	-	-	-	-	-
Utbytte for 2006	-	-	-	(75)	(75)
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	(21)	(21)
Egenkapital pr. 31.12.06	150	832	-	422	1 404
Årets resultat	-	-	-	173	173
Egne aksjer	-	-	-	(2)	(2)
Utbytte for 2007	-	-	-	(150)	(150)
Estimatavvik pensjoner	-	-	-	(4)	(4)
Egenkapital pr. 31.12.07	150	832	-	439	1 421

Øvrig informasjon om selskapets aksjekapital er gitt i note 26 "Aksjekapital og overkurs" til konsernregnskapet.

3 Aksjer i datterselskaper

Beløp i mill. kr	Anskaffelses- tidspunkt	Forretnings- kontor	Eier/ stemme- andel %	Balanseført verdi 31.12.
Kongsberg Defence & Aerospace AS	1997	Kongsberg	100	506
Kongsberg Næringspark AS	1987	Kongsberg	100	5
Kongsberg Holding AS	1987	Kongsberg	100	0
Kongsberg Basetec AS	1992	Kongsberg	100	106
Kongsberg Maritime AS ¹⁾	1992	Kongsberg	89	1 101
Kongsberg Forsvar AS	1995	Kongsberg	100	0
Kongsberg NFT AS	1995	Kongsberg	100	0
Kongsberg Asset Management AS	1995	Kongsberg	100	5
Norsk Forsvarsteknologi AS	1987	Kongsberg	100	0
Kongsberg Næringsseiendom AS	1997	Kongsberg	100	198
Kongsberg Næringsparkutvikling AS	2005	Kongsberg	100	48
Kongsberg Næringsbygg 2 AS	2006	Kongsberg	100	25
Kongsberg Næringsbygg 3 AS	2006	Kongsberg	100	24
Kongsberg Næringsbygg 5 AS	2007	Kongsberg	100	0
Kongsberg Næringsbygg 6 AS	2007	Kongsberg	100	0
Kongsberg Næringsbygg 7 AS	2007	Kongsberg	100	0
Nerion AS	2002	Trondheim	100	0
Kongsberg Hungaria Kft. ²⁾	2003	Budapest	10	0
Autronica AS	2003	Trondheim	100	0
Kongsberg Reinsurance Ltd.	2001	Dublin	100	4
Kongsberg Procurement Center AS ³⁾	2005	Kongsberg	20	1
Sum				2 023

1) De resterende aksjene i Kongsberg Maritime AS er eid av Kongsberg Basetec AS med 11 %.

2) De resterende aksjene i Kongsberg Hungaria Kft. er eid av Kongsberg Defence & Aerospace AS med 90 %.

3) De resterende aksjene i Kongsberg Procurement Center AS er eid av Kongsberg Defence & Aerospace AS og Kongsberg Maritime AS med 40 % hver.

4 Lønnskostnader og godtgjørelser

Vedrørende lønn og godtgjørelse til konsernledelsen og styrets medlemmer vises det til note 32 "Nærstående parter" i konsernregnskapet.

Godtgjørelse til revisor

Beløp i 1 000 kr	2007	2006
<i>Konsernrevisor Ernst & Young</i>		
Lovpålagt revisjon	850	875
Andre attestasjonstjenester	66	-
Skatterådgivning	-	-
Andre tjenester utenfor revisjonen	-	-
Sum honorar Ernst & Young	916	875

Lønnskostnader

Beløp i mill. kr	2007	2006
Lønn	44	38
Arbeidsgiveravgift	10	9
Pensjon	6	11
Andre ytelser	23	13
Totale lønnskostnader	83	71

5 Pensjoner

Konsernet har en tjenestepensjonsordning som omfatter alle ansatte i konsernet i Norge. Ordningen er forsikret gjennom Vital – DnB NOR. Deler av pensjonen blir dekket ved utbetalinger fra Folketrygden. Slike utbetalinger beregnes ut fra folketrygdens grunnbeløp (G) som årlig godkjennes av Stortinget. Pensjonsytelsen er bestemt ut fra antall opptjeningsår og lønnsnivå for den enkelte ansatte. Pensjonskostnaden fordeles over de ansattes opptjeningsår. Ordningen gir rett til 65 % av sluttlønn inklusive ytelse inntil fylte 77 år, deretter reduseres tjenestepensjonsdelen med 50 %.

Konsernledelsen har en avtale om at de kan bli fristilt fra arbeidsplikt fra fylte 60 år. Ytelsen gir 90 % av lønn ved fristilelsen fra 60 år og trappes ned med 10 % per år til 60 % av lønn fra 63 til 67 år. Det er fra 2006 innført nye regler for etterlønn for nyansatte i slike stillinger. De nye reglene innebærer fristilling fra arbeidsplikt fra fylte 62 år, at opptjeningsperioden er økt fra 10 til 15 år og at ytelsen er redusert til 65 %.

Fra 1.1.08 er det besluttet at alle nyansatte og ansatte under 52 år går over til innskuddspensjon. Dette har medført en netto reduksjon av pensjonsforpliktelsen. Engangseffekten er resultatført som oppgjør av pensjonsordning i 2007. Ansatte som er 52 år og eldre blir i ytelsesordningen.

Ved beregning av de fremtidige pensjoner er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	31.12.07	31.12.06
Diskonteringsrente	5,0 %	4,5 %
Forventet avkastning	6,0 %	5,5 %
Lønnsregulering	4,5 %	4,0 %
G-regulering	4,5 %	4,0 %
Pensjonsregulering	2,0 %	1,5 %
Frivillig avgang	4,5 %	4,0 %

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Beløp i mill. kr	2007	2006
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	6	7
Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	4	4
Forutsatt avkastning på pensjonsmidlene	(1)	(2)
Oppgjør av pensjonsordning	(5)	-
Amortisering planendringer	1	1
Periodisert arbeidsgiveravgift	1	1
Årets netto pensjonskostnad	6	11

Beløp i mill. kr	2007	2006
Sum brutto pensjonsforpliktelser	(122)	(121)
Brutto verdi av pensjonsmidlene	15	17
Netto pensjonsforpliktelser	(107)	(104)
Ikke resultatførte planendringer	3	3
Arbeidsgiveravgift	(14)	(13)
Netto balanseførte pensjonsforpliktelser / midler	(118)	(114)

Årets pensjonskostnad er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets begynnelse. Brutto pensjonsforpliktelser er beregnet på grunnlag av de økonomiske og aktuariemessige forutsetninger ved årets slutt.

6 Skatt

Skattekostnad	2007	2006
Beløp i mill. kr		
Betalbar skatt	3	-
Endring utsatt skatt	(5)	11
Skatteinntekt/-kostnad	(2)	11

Beløp i mill. kr	2007	2006
Resultat før skatt	171	(8)
Skatt beregnet til skattesats 28 % av resultat før skatt	48	(2)
Gevinst ved salg av aksjer i eiendomsselskap	(53)	-
Andre permanente forskjeller	4	13
Skatteinntekt/-kostnad	(2)	11

Utsatt skatt forpliktelse og eiendel utsatt skatt

Beløp i mill. kr	2007	2006
Pensjon	33	32
Annet	11	6
Regnskapsført eiendel utsatt skatt	44	38

7 Langsiktig gjeld

Beløp i mill. kr	2007	Forfall
Obligasjonslån ISIN 00103 6178.5 (flytende rente)	300	30.3.12
Obligasjonslån ISIN 00101 2638.4 (flytende rente)	400	10.6.09
Sum	700	
Kredittfasilitet (utrukket)	1 000	1.7.13

Obligasjonslånene er utstedt i norske kroner og notert på Oslo Børs. Lånene er balanseført til amortisert kost.

Kredittfasiliteten er en syndikert lånefasilitet på til sammen 1 000 mill. kr. Avtalen er inngått med 4 banker: DnB NOR, Nordea, SEB og Fokus Bank. Avtalen er gjort gjennom Norsk Tillitsmann og har løpetid frem til juli 2013.

Fasiliteten er utrukket pr. dato. Konsernet har ingen finansielle instrumenter som har til formål å dekke refinansieringsrisiko.

Kredittfasiliteten har følgende krav til finansielle nøkkeltall:

- driftsresultat (EBIT) pluss renteinntekter skal være 2 ganger betalbare renter
- netto rentebærende gjeld skal ikke overstige 3 ganger EBITDA, men kan være opptil 3,5 ganger i maksimalt 3 kvartaler

Kravene i låneavtalene er oppfylt.

All opplåning i konsernet er sentralisert til Kongsberg Gruppen ASA og håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon, Kongsberg Finans.

8 Garantier

KONGSBERG har i perioden 1999 til 2007 solgt deler av eiendomsmassen i Kongsberg Næringspark. Eiendommene er leid tilbake på langsiktige kontrakter som utløper i perioden 2014 til 2025. Tilbakeleiekontraktene er ansett som operasjonelle leieavtaler.

I tillegg til leiebeløpene er KONGSBERG ansvarlig for visse kostnader knyttet til avgifter og vedlikehold av eiendommene. Utleiekontraktene har en varighet fra 3 måneder til 17 år. Med unntak av eiendommene som ble solgt i 2007 er eiendommene i hovedsak utleid til eksterne leietakere. Avsetninger knyttet til dette er omtalt i note 28 "Avsetninger" i konsernregnskapet.

Samlet leiebeløp som morselskapet har garantert for, knyttet til salg og tilbakeleieavtalene, er 1 787 mill. kr.

Forskudds- og gjennomføringsgarantier

Konsernets selskaper har stilt garantier for forskudd og gjennomføring i tilknytning til prosjekter. Garantiene er utstedt av norske og utenlandske banker og forsikringsselskaper. Kongsberg Gruppen ASA står ansvarlig for alle garantiene.

	2007	2006
Forskudd og gjennomføringsgarantier overfor kunder	960	885

Kongsberg Gruppen ASA har ukommitterte rammeavtaler om garantistillelser med banker og forsikringsselskaper.

9 Salg av eiendom

Driftsinntekter inneholder en gevinst ved salg av eiendomsaksjer på 190 mill. kr.

REVISJONSBERETNING FOR 2007

Statutsautoriserte revisorer

Ernst & Young AS
Oslo Atrium
Postboks 30
NO-0051 Oslo

Foretaksregistrert

NO 976 169 387 MVA
Tlf. +47 24 00 24 00
Fak. +47 24 00 24 01
www.ey.no

Til generalforsamlingen i
Kongsberg Gruppen ASA

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Revisjonsberetning for 2007

Vi har revidert årsregnskapet for Kongsberg Gruppen ASA for regnskapsåret 2007, som viser et overskudd på kr 173 millioner for morselskapet og et overskudd på kr 986 millioner for konsernet. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Konsernregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling, oppstilling over innregnede inntekter og kostnader og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av morselskapets regnskap. International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU er anvendt ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og konsernsjef. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- selskapsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets økonomiske stilling 31. desember 2007 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapskikk i Norge
- konsernregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av konsernets økonomiske stilling 31. desember 2007 og av resultatet, kontantstrømmene og endringene i egenkapital i regnskapsåret i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Oslo, 11. mars 2008
ERNST & YOUNG AS

Knut Aker
statsautorisert revisor

■ Besøksadresse:
Oslo Atrium
Christian Frederiks plass 6
0154 Oslo

■ Arendal, Bergen, Bæ, Drammen, Fosen-Åg, Fredrikstad, Holmestrand,
Horten, Hønefoss, Kongsberg, Kragerø, Kristiansand, Larvik, Levanger,
Lillehammer, Moss, Måker, Notodden, Oslo, Øst, Porsgrunn/Skien,
Sandefjord, Sorland, Stange, Strømsdal, Trondheim, Tvedestrand,
Vikernes, Ålesund

VIRKSOMHETSBEKRIVELSE

Mestrer utfordringene

Kravene til pålitelighet er store i våre høyteknologiske produkter. Kompromiss er ikke et alternativ.

KONGSBERGS systemleveranser til de nye norske fregattene av Nansen-klassen har vært omfattende.

KONGSBERG MARITIME

Torfinn Kildal
Administrerende direktør,
Kongsberg Maritime

Den globale kontraheringsaktiviteten var høy både for spesialfartøy og rigger til olje- og gassindustrien offshore og for skip til handelsflåten. Dette resulterte i høy aktivitet i Kongsberg Maritime i 2007, med driftsinntekter på 4 850 millioner kroner og en ordreinngang på 7 218 millioner kroner (4 408 millioner kroner i 2006). Denne store ordreinngangen medfører enda høyere aktivitet i 2008.

Den høye aktiviteten, sammen med oppkjøpet av Sense Intellifield, har medført at vi har fått 653 nye kolleger i 2007. Rekrutteringen av nye medarbeidere har styrket den samlede kompetansen i Kongsberg Maritime, både i Norge og internasjonalt. Arbeidsmarkedene er preget av betydelig konkurranse. Vi har likevel opprettholdt og videreutviklet vår eksisterende kompetanse, og i tillegg sikret oss tilgang på økt og utvidet ny kompetanse. Utgangspunktet er godt for videre positiv utvikling.

I 2007 har vi styrket vår posisjon i olje- og gassmarkedet. Vår satsing på å levere produkter og systemer for å optimalisere bore- og produksjonsprosessene gir positive resultater. Kjøpet av Sense Intellifield har gitt oss en tydeligere profil innen området integrerte operasjoner til olje- og gassindustrien. Denne profilen vil vi videreutvikle i 2008.

Innenfor flytende produksjon har vi blant annet inngått kontrakter som gjelder leveranse av prosessautomasjons-systemene til produksjonsfartøyene som skal benyttes på olje- og gassfeltene Skarv og Gjøa på norsk sokkel. I løpet av 2007 har vår internasjonale virksomhet innen prosessimulering og optimalisering ekspandert og tatt markedsandeler.

Vi har styrket vår tilstedeværelse i de viktige markedene i Øst-Asia, og har gjennomført en betydelig utvidelse av våre operasjoner. Dette omfatter prosjektgjennomføring, kundestøtte og produksjon.

En viktig del av vår strategi er å utvikle vår virksomhet i nært samarbeid med våre kunder. Denne satsingen har bidratt positivt til å utvikle våre posisjoner i Asia. En ny etablering i India vil både betjene et voksende lokalt offshoremarked og være et ressurscenter for software-programmering for deler av vår øvrige virksomhet.

Vi har opprettholdt våre sterke markedsposisjoner innen manøvrerings- og automasjonssystemer for spesialfartøy og rigger. Løpende forbedringsprogrammer er blitt gjennomført som planlagt, og har bidratt til bedre effektivitet. Til tross for betydelig økning i leveranseoppgaver, har vi opprettholdt vår sterke satsing på forskning og utvikling.

Subsea-virksomheten har lange tradisjoner innen hydroakustikk og en solid

basisteknologi som utnyttes i forskjellige markedssegmenter. Etterspørselen etter akustiske posisjoneringssystemer og nød-kommunikasjonssystemer til såkalte "Blowout Preventers" innenfor boreoperasjoner, økte betydelig i 2007. Dette gjelder også etterspørselen etter avanserte undervannssystemer, eksempelvis autonome undervannsfarkoster og multistråleekkolodd.

VIKTIGE HENDELSER

Høy aktivitet i 2007

Kongsberg Maritime hadde meget god ordreinngang i 2007. Det var høy aktivitet både innen markedet for handelsfartøy og innen offshoreindustrien. Ordreinngangen har vært god knyttet til offshore forsyningsfartøy. Kongsberg Maritime har også styrket sin posisjon innenfor flytende produksjon. Ordreserven var ved årsskiftet på 5 333 millioner kroner. Alle divisjonene hadde resultatforbedring i 2007.

Avanserte undervannssystemer til India

I april ble det inngått en kontrakt med skipsverftet Alcock Ashdown Ltd. i Gujarat, India, om å levere avanserte undervannssystemer til en verdi av ca 350 millioner kroner. Utstyret skal installeres om bord på seks nye kartleggingsfartøy som Det indiske sjøkartverket har bestilt ved verftet. Kjernen i leveransen er autonome undervannsfarkoster av type Hugin 1000. I tillegg kommer undervannsposisjoneringsutstyr, multistråleekkolodd og undervannskameraer.

Oppkjøpet av Sense Intellifield sluttfort

Kongsberg Maritime styrket sin satsing mot olje- og gassmarkedet, blant annet ved oppkjøpet av Sense Intellifield AS. Selskapet, som nå heter Kongsberg Intellifield, ble kjøpt for ca 266 millioner kroner. Det leverer systemer og løsninger for sanntids fjerndrift av boreoperasjoner og produksjonsoptimalisering innen olje- og gassindustrien, og blir et viktig satsingsområde fremover.

653 nye medarbeidere i 2007

Den høye aktiviteten i Kongsberg Maritime, sammen med oppkjøpet av Sense Intellifield, gjorde at forretningsområdet fikk til sammen 653 nye medarbeidere i 2007. 192 av disse ble ansatt i utlandet. Denne høye rekrutteringen har styrket den samlede kompetansen både i Norge og internasjonalt. I tillegg til ny og utvidet kompetanse, har Kongsberg Maritime opprettholdt og videreutviklet sin eksisterende kompetanse. Utgangspunktet for videre positiv utvikling er godt.

KORT OM KONGSBERG MARITIME

Kongsberg Maritime leverer produkter og systemer for dynamisk posisjonering, navigasjon og automasjon til handelsskip og offshoreinstallasjoner, samt produkter og systemer for sjøbunnskartlegging, overvåking, treningsimulatorer og til fiskefartøy og fiskeriforskning.

Hovedtall

Beløp i mill. kr	2007 ^(1,2)	2006 ⁽³⁾	2005 ⁽³⁾	2004 ⁽³⁾	2003 ⁽⁴⁾	2002 ⁽⁴⁾
Driftsinntekter	4 850	3 553	3 034	3 013	3 470	3 742
Driftsresultat før amortisering (EBITA)	506	329	262	242	297	298
Driftsmargin før amortisering (%)	10,4	9,3	8,6	8,0	8,6	8,0
Ordrereserve	5 333	3 054	2 158	1 673	1 463	1 322
Ordreinnngang	7 218	4 408	3 566	3 219	3 883	3 556

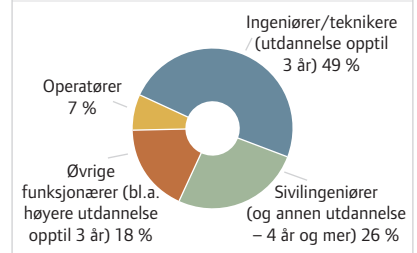
Se neste side for note 1, 2, 3 og 4.

Kongsberg Maritime AS

- Offshore & Marine
- Oil & Gas
- Subsea

Ansatte fordelt etter utdanning

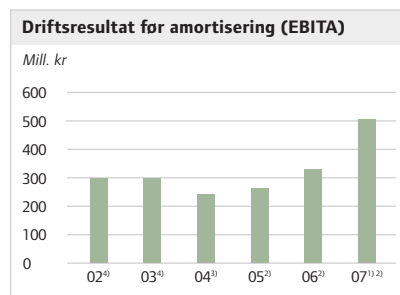
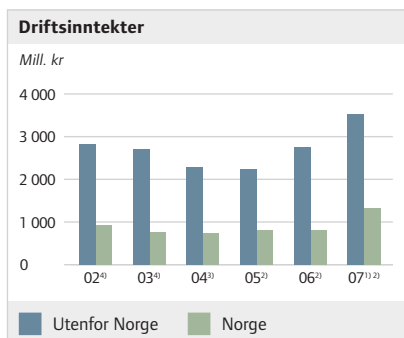
Kongsberg Maritime er blant markedslederne innen dynamiske posisjoneringssystemer, automasjon og overvåkingssystemer, prosessautomasjon, satellittnavigasjon og hydroakustikk. Land med stor offshorevirksomhet og verftsindustri er viktige markeder.

2007 ble et svært godt år med forbedring i driftsinntekter og resultater, og for første gang en driftsmargin (EBITA) på over 10 prosent. Alle divisjonene har bidratt til den gode veksten.

Kongsberg Maritime hadde i 2007 driftsinntekter på 4 850 millioner kroner, mot 3 553 millioner kroner året før, en økning på 37 prosent. Driftsresultatet (EBITA) endte på 506 millioner kroner i 2007, mot 329 millioner kroner året før. Ordrereserven fortsatte å stige gjennom hele året, og var ved årsskiftet på 5 333

millioner kroner. Omsetning utenfor Norge utgjorde 3 531 millioner kroner (73 prosent). Tilsvarende tall for 2006 var 2 736 millioner kroner. Forretningsområdet sto for 58 prosent av konsernets totale driftsinntekter.

Kongsberg Maritime ansatte 559 medarbeidere i 2007 og hadde 2 510 medarbeidere ved utgangen av 2007 i 25 land.

- Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.
- Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttomethoden.
- Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttomethoden.
- Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

INTERVJU

Roger D. Wilson, norsk sjef for Marathon Norge

NYE ROLLER MED KONGSBERG-PRODUKTER

Hva var de største utfordringene Alvheim-prosjektet sto overfor?

Utfordringen besto i å identifisere potensialet i en gruppe mindre prospekter på den norske kontinentalsokkelen, og om disse til sammen kunne tilsis kommersiell drift, dersom det ble funnet utvinnbare olje- eller gassreserver. De forskjellige lisensene ble samlet i et felles eierskap, bestående av Marathon Petroleum Company (65 prosent), ConocoPhillips Norge (20 prosent) og Lundin Norway AS (15 prosent). Prøveboringer ble gjennomført, og det ble funnet tilstrekkelige forekomster til at prosjektet kunne utvikles videre. Det er en suksesshistorie.

Hva har KONGSBERG bidratt med?

KONGSBERG har levert kontrollsystemet til lete- og prøveboringsfartøyet Odin, som var tenkt konvertert til et flytende produksjonsskip (FPSO). Utfordringen var å få de komplekse sikkerhets- og kontrollsystemene til å innfri kravene til ekstrastyret som var nødvendig for å konvertere Odin til FPSO-fartøyet Alvheim. Med disse fasilitetene ombord har Alvheim nå kapasitet til å produsere 120 000 fat råolje om dagen fra flere brønner, og til å eksportere gass gjennom en ny rørledning knyttet til en allerede eksisterende ledning til England. KONGSBERG sto for installasjon, oppgradering og igangsetting av det overordnede systemet på Alvheim mens det befant seg på Aibels skipsverft i Haugesund. Vi har hatt et godt samarbeid med KONGSBERG, som hele tiden har vært en støttespiller og lyttet til våre behov.

Hva kan KONGSBERG bidra med for ytterligere å forbedre og utvikle Alvheim-prosjektet?

Utfordringen er å sikre at KONGSBERGS systemer er så pålitelige som overhodet mulig, at fartøyet er stabilt i produksjon og at det gir et trygt arbeidsmiljø. KONGSBERGS systemer skal sikre at produksjonsanleggene kan utnyttes optimalt. Vi ser frem til et videre samarbeid med KONGSBERG, fordi deres systemer leverer den påliteligheten som er helt avgjørende for en trygg og effektiv drift av FPSO-en Alvheim.

KONGSBERGS POSISJON I OFFSHOREMARKEDET

Våre viktigste produktområder for offshoremarkedet

Dynamiske posisjoneringssystemer

- Styringsystem som gjør det mulig å holde et fartøy eller en plattform i samme posisjon under krevende værforhold.

Subsea (undervannsaktiviteter)

- Høyteknologiske hydroakustiske produkter for sjøbunnskartlegging, undervannskommunikasjon og -posisjonering.

Automasjons- og overvåkingssystemer

- Systemer for overvåking og styring av maskin, last, manøvrering og fremdrift i fartøy.
- Simulatorer og treningssystemer for de fleste systemproduktene.

Prosessautomasjon

- Systemer for styring og samkjøring av operasjonen på en oljeplattform eller et produksjonsskip.
- Sikkerhetssystemer for varsel eller nedstenging av produksjonen ved utstyrsfeil, når mennesker er i fare eller ved brann og gasslekkasje.
- Dynamiske prosesssimulatorer for å designe og verifisere prosessanlegg og kontrollsystemer.
- Integreerte operasjoner.

Navigasjonssystemer

- Utrustning til skipsbroer.

Offshoremarkedet omfatter leting, utbygging, utvinning og transport av olje og gass. I tillegg kommer støttefunksjoner som forsyningstjenester, driftsstøtte, samt vedlikehold og service på plattformer og fartøy. KONGSBERG er leverandør av produkter og tjenester til alle disse segmentene.

Etterspørselen etter energi er stadig økende. Følgelig er forbruket av olje og gass også økende, og utgjør i dag størstedelen av det totale energiforbruket. Med fortsatt økonomisk vekst, spesielt i Asia, vil forbruket fortsette å øke i årene fremover.

Høye oljepriser stimulerer til økte investeringer i alle segmenter, fra leting til produksjon og transport. Det er særlig høy aktivitet for å øke tilgjengelige reserver. Dette gjelder både å øke utnyttelsesgraden på eksisterende felt, og å finne nye forekomster.

I 2007 hadde KONGSBERG en spesielt god ordreinnngang på offshore spesialfartøy, borerigger og flytende produksjonsfartøy (FPSO). FPSO er kompliserte fartøy, hvor KONGSBERG har gode forut-

setninger for å kunne få store leveranser i årene fremover. KONGSBERG har styrket sin markedsposisjon gjennom økte markedsandeler og en stadig økende aksept for sin integrerte produktfilosofi.

Den store kontraheringen av nye offshorefartøy og -plattformer de seneste årene, har lagt beslag på betydelige deler av kapasiteten til verftene. Dette har resultert i økte priser og lang leveringstid, en situasjon som synes å redusere kontraheringstakten noe i 2008. Det forventes imidlertid at kontraheringsnivået fortsatt vil være relativt høyt, og KONGSBERG forventer derfor en god ordreinnngang innen dette markedet.

Dynamisk posisjonering er et av KONGSBERGS viktigste og mest anerkjente produkter. Sammen med automasjons- og overvåkingssystemer har dette bidratt til en fortsatt sterk posisjon i offshoremarkedet og nye anvendelsesområder bidro til en sterk vekst i ordreinngangen for 2007.

Et viktig satsingsområde for konsernet er integrerte operasjoner. Dette er et forholdsvis nytt marked og vi er godt posisjonert for å bli en betydelig aktør.

MARKEDSDRIVERE OG TRENDER

Investeringsaktiviteten i verdikjeden

Med fortsatt stigende etterspørsel etter olje og gass forventes en økende aktivitet innen:

- Leteaktiviteter, spesielt innen dyppvannssegmentet
- Utbygging generelt og senfaseproduksjon

Vekst i ulike geografiske områder

Investeringene varierer mellom de ulike geografiske områdene. Dette styres gjerne av oljereserver og nivået på lete- og produksjonsaktivitetene.

- Brasil og Vest-Afrika er internasjonale vekstområder
- På noe sikt vil Barentshavet være et vekstområde
- Nordsjøbassenget er stabilt, og er fortsatt et viktig utgangspunkt for leverandørindustriens muligheter for internasjonal suksess, for eksempel i Barentshavet

- Flere av feltene i Nordsjøen forventes å nå sluttfasen av produksjonsperioden i løpet av de neste fem årene. Det vil stimulere til økte investeringer i teknologi for effektiv senfaseproduksjon
- Feltene i Midtøsten er stabile, mens aktivitetene i Mexicogolfen er svakt økende

Ny teknologi - nye markedsnisjer

Mer krevende olje- og gassfelt skaper nye nisjer i markedet. Dette skaper behov for nye teknologiske løsninger.

- Økt senfaseproduksjon og fokusering på utvinning av mindre felt
- Bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur
- Forbedret produksjonsteknologi og metoder – integrerte operasjoner

FREMTIDIG BEHOV FOR OLJE OG GASS

Erik Simonsen,
Administrerende direktør, Offshore Research AS

Ifølge IEA (International Energy Agency) vil verdens etterspørsel etter olje være 116 millioner fat i 2030, eller 37 prosent mer enn i 2006. Toppledere i Total og ConocoPhillips har kommentert at dette synes umulig. ExxonMobil mener det er mulig hvis de får tilgang til de store reservene i Midtøsten og Russland, mens British Petroleum sier løsningen er å øke utvinningsgraden i produserende felt betydelig fra dagens globale gjennomsnitt på omtrent 30 prosent. Økt utvinningsgrad er den eneste faktoren oljeselskapene selv kan påvirke ved utvikling av stadig bedre teknologier.

Dagens høye oljepris på ca 90 \$/fat, skyldes at verden har tilnærmet ingen ledig produksjonskapasitet. Økte investeringer har medført at det har vært mangel på omtrent alle innsatsfaktorer i leverandørkjeden, som har resultert i betydelige kostnadsøkninger. Store internasjonale oljeselskaper bruker nå ca 60 \$/fat i sin planlegging ved utbygging av nye felt, mot ca 20 \$/fat for tre år siden. De opplever fallende oljeproduksjon samtidig som reservene faller, på tross av betydelige finansielle overskudd.

Trender innen offshore olje og gass

En tredjedel av verdens oljeproduksjon skjer offshore. Det forventes at denne andelen vil være stabil frem til 2020, men at en stadig større andel av offshoreproduksjonen vil komme fra felter på dypt vann. De nasjonale oljeselskapene har nå økonomi og kompetanse til å utvikle sine egne ressurser på land og på kontinentalsoklene, slik at de private oljeselskapene må satse på felter på dypt vann. 11 store børsnoterte oljeselskaper er operatører for over 80 prosent av all oljeproduksjon på dypt vann og i Nordsjøen. Disse selskapene er de viktigste kundene for leverandørbedrifter som satser på teknologiprodukter.

Ved utgangen av 2005 hadde vi funnet 500 milliarder fat offshore, hvorav 200 milliarder fat er produsert. Geologene antar vi vil finne ytterligere 400 milliarder fat, hvorav 300 milliarder på havdyb over 400 meter eller i arktiske strøk. Da mindre enn 10 milliarder fat er produsert på dypt vann, mener Offshore Research at vi er i en tidlig fase av utviklingen i farvann som krever avanserte løsninger.

Den fremtidige utfordringen er å bygge ut store felt på dypt vann, samt mindre felt basert på rene undervannsløsninger, på alle havdyb. Avstanden fra undervannsfelt til prosessanlegg på eksisterende plattformer eller land, blir stadig lengre. Norge er blant de land som oppnår høyest utvinningsgrad av olje, og målsetningen de senere årene er økt fra 40 til 55 prosent. Dette krever ny teknologi, inklusive fjernstyring og automatisering av felter i drift, for å redusere driftskostnader og forlenge økonomisk levetid.

Markedsutsikter for leverandørindustrien

Leverandørindustrien har de senere årene opplevd sterkt økende priser på sine produkter og tjenester til oljeselskapene. De har nå tilnærmet full utnyttelse av alle ressurser, inklusive offshorefartøy og rigger, men er i ferd med å utvikle kapasiteten vesentlig.

Offshore Research mener det må kontraheres flere bore-rigger for å møte planlagt vekst i produksjonsbrønner under vann. Flyteriggkapasiteten antas å bli flaskehalsen for boreaktivitet frem til minst 2012.

Markedet for subseafartøy har vist kontinuerlig vekst siden 1990. Dette skyldes at rørledninger og stadig mer av produksjonsutstyret installeres på havbunnen. Både etterspørsel og flåtekapasitet synes å øke med 15 prosent pr. år, slik at dagens gode marked antas å vedvare.

Etterspørselen etter store supplyfartøy forventes å øke med fem til syv prosent årlig de nærmeste årene, mens eksisterende ordreserver vil medføre en kapasitetsvekst på 15 prosent pr. år i samme periode. Offshore Research forventer derfor overkapasitet og fallende rater de nærmeste årene.

Verdien av å oppnå høyere suksessrate ved boring av letebrønner og å øke utvinningsgraden i produserende felt, er betydelig. Seismikk er en viktig bidragsyter og markedsutsiktene synes gode. Visibiliteten er imidlertid svak da denne sektoren ligger først i verdikjeden.

Generelt forventer vi et økt marked for løsninger som bidrar til automatisering og fjernstyring av offshorefelt, samt løsninger som bedrer sikkerheten for personell og miljø.

KONGSBERGS POSISJON I HANDELSFLÅTEMARKEDET

Våre viktigste produktområder for handelsflåtemarkedet

Dynamiske posisjoneringssystemer

- Styringsystem som gjør det mulig å holde et fartøy eller en installasjon i samme posisjon under krevende værforhold.

Navigasjonssystemer

- Utrustning til skipsbroer.

Automasjons- og overvåkingssystemer

- Systemer for overvåking og styring av maskin, last, manøvrering og fremdrift i fartøy.

Simulatorer og treningssystemer

- Systemer både til handelsflåte og til andre anvendelser.

Prosessautomasjon

- Systemer for styring og samkjøring av prosessene på skip for gasstransport (LNG).

Markedet for handelsskip omfatter alle typer skip fra enkle tørlastskip til avanserte tankskip for transport av flytende naturgass (LNG/LPG). Passasjerskip i cruise- og fergetrafikk er også en viktig del av handelsflåten. Kontrahering av nye skip henger tett sammen med forventet utvikling av transportbehov. Underliggende vekst i verdensøkonomien genererer større behov for sjøveistransport av mennesker, energi, råvarer og ferdigprodukter. En annen og stadig viktigere faktor som påvirker bestilling av nye skip, er strengere miljøkrav rettet mot internasjonal skipsfart. Etterspørselen etter nye handelsskip har de siste årene vært høy, og de ledende skipsbyggerne har ved utgangen av 2007 fylt opp sin produksjonskapasitet for de nærmeste fire årene.

I 2007 hadde KONGSBERG en betydelig vekst i ordreinngangen til handelsskip.

KONGSBERG leverer systemer for navigasjon, posisjonering, overvåking og kontroll av lasthåndtering og maskineri til ulike handelsskip. Leveransene øker i omfang og verdi jo mer avansert skipet er. Konsernet er global markedsleder innen systemintegrasjon, automasjon og overvåkingssystemer til handelsskip.

KONGSBERG er et sterkt merkenavn i de internasjonale maritime miljøene. Selskapet har bygget opp et omfattende distribusjons- og servicenettverk, og har egne lokale datterselskaper i de viktigste vekstmarkedene. Det er viktig å være til stede i disse markedene, da leverandører med lokal forankring har fortrinn.

Konkurransen i markedet er stor.

KONGSBERGS systemer representerer "nervesystemet" i den operative driften av moderne handelsskip, og ved å inkludere så mange funksjoner som mulig, skaffer konsernet seg et konkurransefortrinn. Et døgnåpent og verdensomspennende supportnettverk gjør at kundene ved behov får hjelp når som helst og hvor som helst.

MARKEDSDRIVERE OG TRENDER

Skipsbygging

- Verftskapasiteten øker, først og fremst i Kina og Sør-Korea. Begge land bygger nye verft samtidig som produktiviteten øker hos de etablerte skipsbyggerne. I tillegg kommer nye verft i Vietnam, Filippinene og India.
- De ledende skipsverftene i Asia har nå fulle ordrebøker ut 2011, og middels store verft i Sør-Korea og Kina har en ordresreserve som tilsvarer nær tre års kapasitet.

Type skip og geografisk fordeling

Det er svært sentralt å være tidlig ute i forhold til nye trender. Nye trender gir sterkere vekst enn veksten i det generelle markedet. Dette gjelder for de fleste typer skip og innen de fleste ulike geografiske områder.

- Økt fokus på mer miljøvennlig energi medfører behov for omlegging av kraftproduksjon fra kull og olje til naturgass. Dette genererer behov for flere LNG-tankere. På kort sikt avhenger nye kontraheringer av at nye gassfelt blir besluttet utbygget og at terminaler blir ferdigstilt. LNG produksjonsskip er en løsning som i noen tilfeller kan redusere utbygging av terminaler.
- Antatt asymmetri mellom produksjon og etterspørsel av olje antas å gi positive konsekvenser for tankskipmarkedet i et lengre perspektiv.

DIVISJON SUBSEA

Subsea-divisjonen opererer innenfor produktområdene undervannsposisjonering og -kommunikasjon, hydrografi og grunnseismikk, sonarer for offshore- og forsvarsmarkedet, undervannskameraer, fiskeri og fiskeriforskning (SIMRAD) samt autonome undervannsfarkoster.

Divisjonen oppnådde gode resultater og god ordreinngang innenfor alle produktområdene i 2007. Det ble inngått en viktig kontrakt verdt ca 350 millioner kroner som gjelder leveranse av avanserte undervannssystemer til Det indiske sjøkartverkets seks nye kartleggingsfartøy. Det ble også inngått en kontrakt med Det finske sjøforsvaret verdt ca 180 millioner kroner. I begge disse kontraktene inngår autonome undervannsfarkoster, hydrografiske multistråleekkolodd, avanserte sonarer og akustisk posisjonering- og navigasjonsutstyr.

Offshore olje- og gassvirksomhet representerte et stort markedssegment i 2007, og dette førte til gode resultater både for undervannskameraer og sonaranvendelse på kabelstyrte undervannsfarkoster (ROV). Etterspørselen etter akustiske posisjoneringssystemer (HiPAP) og nød-kommunikasjonssystemer til "Blowout Preventers" innenfor drilling, økte betydelig i 2007, og førte til en meget god ordreinngang. HiPAP benyttes blant annet som posisjonsreferanse for dynamiske posisjoneringssystemer, som viktig instrument i surveyindustrien og til posisjonering

ring i forbindelse med konstruksjonsarbeid under vann.

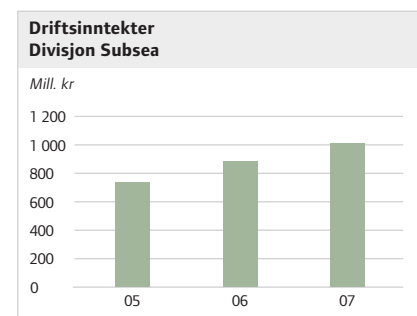
Divisjonen har lange tradisjoner innen hydroakustikk og en solid basisteknologi som utnyttes i forskjellige produktområder, tilpasset ulike markedssegmenter. Det er avgjørende å drive kontinuerlig forskning og teknologi- og produktutvikling for å beholde markedsposisjonen. Det er også viktig med solid applikasjonskunnskap slik at man kan ta i bruk eksisterende teknologi på nye måter. Dette ivaretas blant annet ved å satse på kompetanse- og egenutvikling, i tillegg til forpliktende samarbeid med utdanningsinstitusjoner om forskerutdanning og forskningsinstitusjoner som for eksempel Forsvarets forskningsinstitutt og Havforskningsinstituttet.

En ny og meget avansert sonar for detaljert havbunnsinspeksjon – HiSAS 1030 – er utviklet sammen med Forsvarets forskningsinstitutt. Ved hjelp av et spesielt signalbehandlingskonsept oppnås en nøyaktighet og en oppløsning som er flere ganger bedre enn i tradisjonelle sonarer. Sonaren, som er spesielt egnet for deteksjon og klassifisering av undervannsobjekter, blir levert til Det norske sjø-

forsvaret og inngår også i kontrakten med Det finske sjøforsvaret.

Innenfor hydrografi har de nye versjonene av multistråleekkolodd slått godt an i markedet. Kongsberg Maritime har en lederposisjon innen leveranser av utstyr for havbunnskartlegging for forskningsfartøy og for hydrografiske institusjoner.

Fiskerivirksomheten (SIMRAD) utviklet seg også positivt i 2007, og ferdigstilte blant annet verdens første 3D multistrålesonar, spesielt konstruert for presisjonsmåling av fiskeriforekomster til det franske forskningsinstituttet IFREMER og til Havforskningsinstituttet i Bergen. Det er nå inngått flere kontrakter på leveranser av slike sonarer.

DIVISJON OFFSHORE & MARINE

Offshore & Marine er den største divisjonen i Kongsberg Maritime, og leverer systemer for dynamisk posisjonering og navigasjon, marin automasjon, lastkontroll og nivåsensorer, maritime opplæringsimulatorer og posisjonsreferansesystemer.

2007 har vært et meget godt år for divisjonen. Veksten har vært høyere enn antatt innenfor alle områder. Divisjonens ordreserverve er meget bra etter rekordhøy kontrahering av både offshore- og handelsflåtefartøy i 2007, der divisjonens produkter opprettholder store markedsandeler.

Dynamiske posisjoneringssystemer (DP-systemer) til offshorefartøy har vært et suksessprodukt gjennom mange år, og veksten i segmentet fortsatte i 2007. Systemene er i bruk på supplyskip og flytende oljeinstallasjoner, men også innenfor cruise, forsyningsfartøy og lettere konstruksjonsfartøy blir DP-systemene oftere tatt i bruk. Med utgangspunkt i aktiviteten i Nordsjøen har dette markedet utviklet seg internasjonalt, spesielt i Kina, India, USA og Brasil. KONGSBERG har en global lederposisjon i dette markedet, og jobber med å videreutvikle systemene. På rigggmarkedet har KONGSBERG en solid stilling innen posisjonering, navigasjon (bro), sikkerhetssystemer og automasjon.

Marin automasjon (fartøysautomasjon) til handelsskip omfatter systemer for styring av maskin, last og fremdrift. Det er stort behov for frakt, og i 2007 var ordreinngangen for våre systemer til handelsskip betydelig, spesielt i Sør-Korea og i Kina. KONGSBERG'S sterke tilstedeværelse og gode relasjoner til verftene i Kina og Sør-Korea er en vesentlig faktor for god ordreinngang og betydelige ordreserverve. Divisjonen har i 2007 økt tilstedeværelsen og utvidet leveranseapparatet i Asia, med større andel av divisjonens ansatte ved søsterselskapene i Sør-Korea, Kina og Singapore.

Divisjonen leverer automasjons- og styringssystemer for gasstransportskip (LNG – Liquefied Natural Gas) og er nå involvert i mer enn 75 LNG-fartøy som er i ordre, under bygging eller i drift. Det er viktig å være med å utvikle den nye generasjonen LNG-fartøy for å beholde posisjonen i markedet. I løpet av 2007 er det levert systemer til seneste generasjons LNG-fartøy som blant annet sørger for en

automatisert prosess for nedkjøling av metangass. Disse fartøyene har konvensjonelle fremdriftssystemer der avgassing av den stadig mer verdifulle lasten gjøres flytende igjen (relikvidifisering) istedenfor å brukes til kjelefyring og fremdrift.

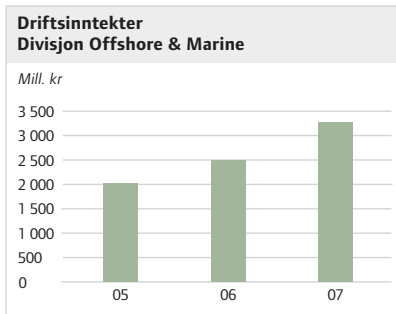
Navigasjon omfatter broutrustning til handelsskip og offshorefartøy, og er med på å komplettere divisjonens produktspekter. KONGSBERG kan ta hånd om flere av kundens behov ved å integrere de ulike delsystemene og få alt over på samme teknologiplattform.

Datterselskapet Kongsberg Seatex, som leverer avanserte posisjonsreferansesystemer til maritime fartøy og offshoreinstallasjoner, hadde et godt år i 2007. Ordreinngangen var spesielt god for bevegelsessensorer og referansesystemer til dynamisk posisjonering.

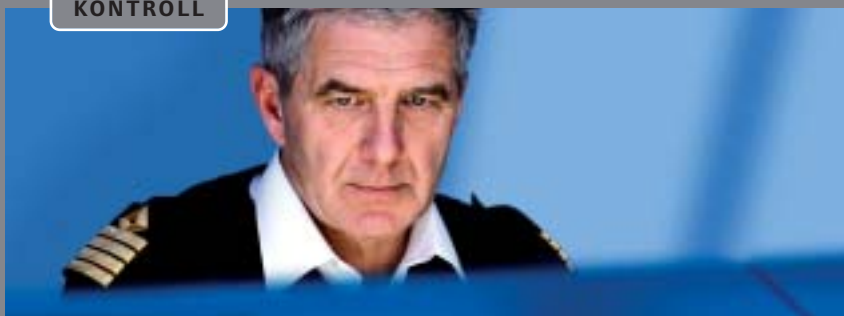
I 2007 bidro også ettersalg og høy aktivitet innen kundestøtte til den gode ordreinngangen.

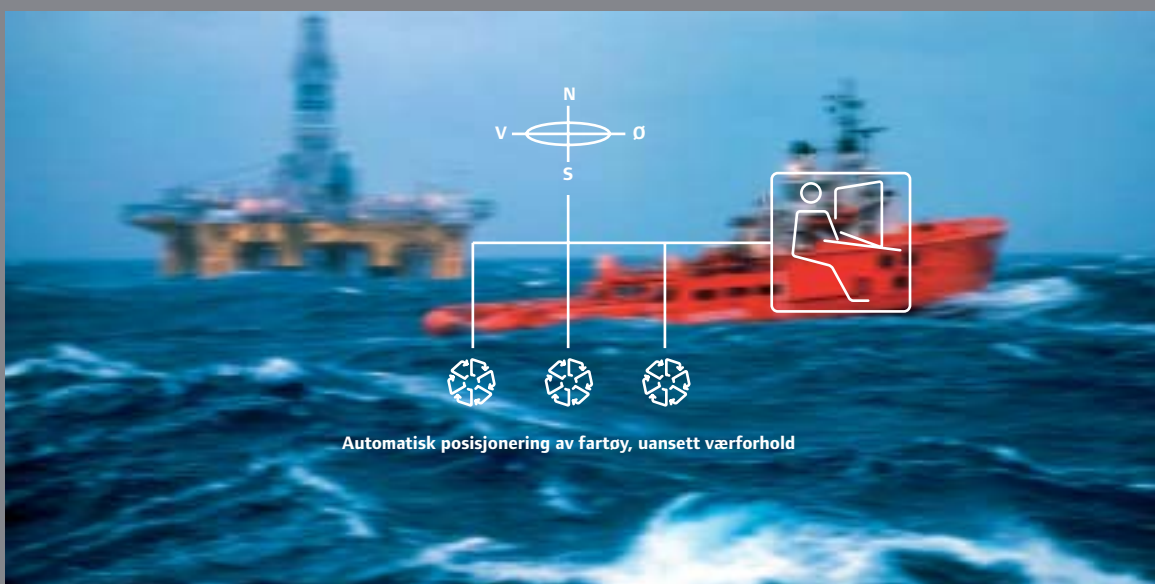
Kongsberg Maritime har hatt et gjennombrudd i cruisemarkedet i 2007 med kontrakter på leveranser av dynamisk posisjonering, automasjons-, navigasjons- og sikkerhetsutstyr til cruiseskip som bygges for blant annet Royal Caribbean International og Norwegian Cruise Lines.

KONTROLL

DYNAMISK POSISJONERING

Automatisk posisjonering av fartøy, uansett værforhold

DYNAMISK POSISJONERING

Dynamisk posisjonering er en metode for å holde et fartøy i samme posisjon over havbunnen uten bruk av anker, men ved hjelp av fartøyets egne propeller. Posisjoneringssystemet samler data om vind, bølger, strømpåvirkning, retning og nåværende posisjon. Ved hjelp av avansert regulerings-teknikk (kybernetikk) beregnes det hvor mye motorkraft som skal settes på de forskjellige propeller og thrustere (sidepropeller) for å holde fartøyet i en konstant posisjon og sikre en rolig operasjon.

KONGSBERG'S system for dynamisk posisjonering (DP-systemer) er et av konsernets viktigste og mest anerkjente produkter, og fikk sitt gjennombrudd på midten av 70-tallet. Siden den gang har KONGSBERG solgt ca 2 000 DP-systemer. Bare i

2007 er det levert ca 250 systemer til verft og redere rundt om i verden. Verftene er KONGSBERG'S største kunder, med rederne som den nest største kundegruppen.

I dag benyttes DP-systemer på en hel rekke forskjellige fartøy, fra bore- og produksjonsfartøy til cruiseskip. KONGSBERG leverer alle typer DP-systemer. Systemene er også utformet for å redusere drivstoffbruket, slitasje på propellsystemet og med tanke på sikkerhet. Fartøy som benytter dynamisk posisjonering er for eksempel forsyningsfartøy som benyttes i olje- og gassindustrien. En kollisjon mellom et forsyningsfartøy og en oljeplattform vil kunne få katastrofale følger. Et DP-system sørger for å holde fartøyet i trygg og korrekt avstand til plattformen.

Med utgangspunkt i aktiviteten i Nordsjøen har markedet utviklet seg internasjonalt, spesielt i Sør-Korea, Kina, India, USA og Brasil. Det har aldri vært inngått flere kontrakter på dynamisk posisjonering enn i 2007. Utsiktene for 2008 er også gode. Ordrebøkene er fullt tegnede, og ordreserven er solid. KONGSBERG har en sterk, global lederposisjon, og det ventes at denne posisjonen opprettholdes.

DIVISJON OIL & GAS

Divisjonen leverer komplette, databaserte systemer for styring, kontroll, optimalisering og sikkerhet i forbindelse med operasjoner på oljeplattformer, produksjonsskip og borefartøy. De databaserte sikkerhetssystemene sikrer innretningene mot konsekvensene av feil på utstyret, ufrivillige stopp i produksjonen eller skade på mennesker og miljø.

I 2007 har aktiviteten vært meget høy. Divisjonen har hatt økt ordreinngang, ansett mange nye medarbeidere og bygget seg opp internasjonalt.

Ordreinngangen har vært spesielt høy knyttet til flytende produksjonsinnretninger og borerigger. Blant annet ble det inngått en kontrakt om levering av integrerte kontrollsystemer for sikkerhet og prosessautomasjon om bord på en halvt nedsenkbar produksjonsplattform, som skal brukes på olje- og gassfeltet Gjød i Nordsjøen. Det ble også inngått kontrakt med Aker Floating Production om levering av integrerte kontrollsystemer for sikker-

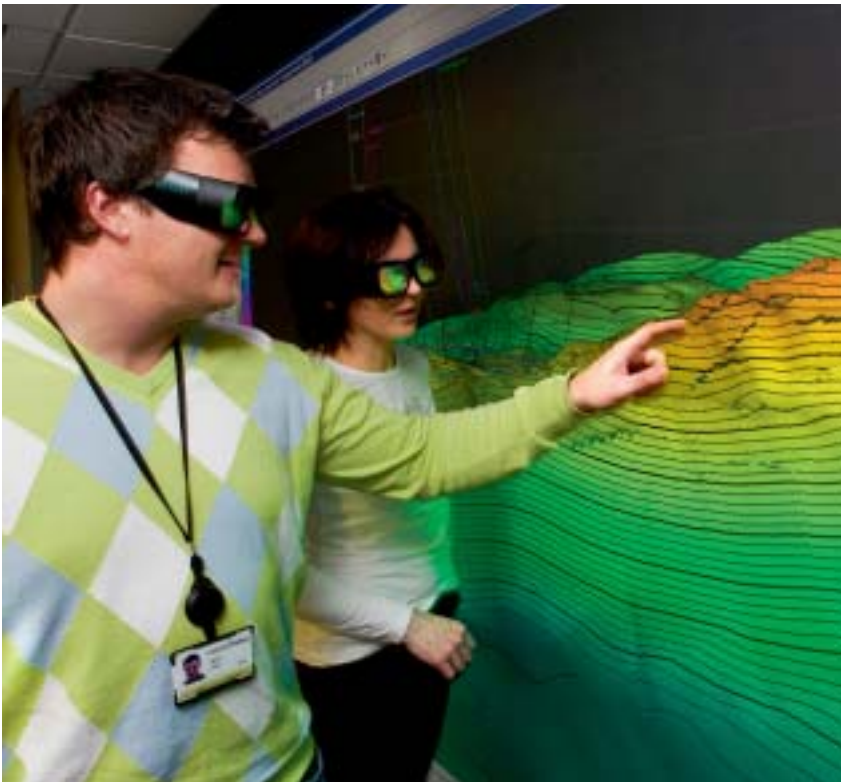
het og automasjon om bord på et flytende produksjonsfartøy.

Posisjonen innenfor dynamisk simulering er sterk i Norge. KONGSBERG har utviklet verdifulle simuleringstøttemidler som blant annet er benyttet i en rekke engineeringoppgaver, operatørtreningsystemer og driftsstøttesystemer knyttet til store utbygginger, som for eksempel Ormen Lange og Snøhvit. I tillegg til å beholde den sterke posisjonen nasjonalt, er målet å styrke simulatorvirksomheten internasjonalt. Divisjonen har blant annet inngått avtale med Reliance Industries Ltd. om levering av en operatørtreningsimulator

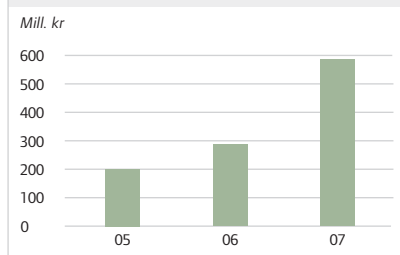
og et produksjonsovervåkingssystem til gassfeltet KG-D6 utenfor India. Det er også inngått kontrakt med Chevron for levering av et produksjonsovervåkingssystem til Frade-feltet i Brasil.

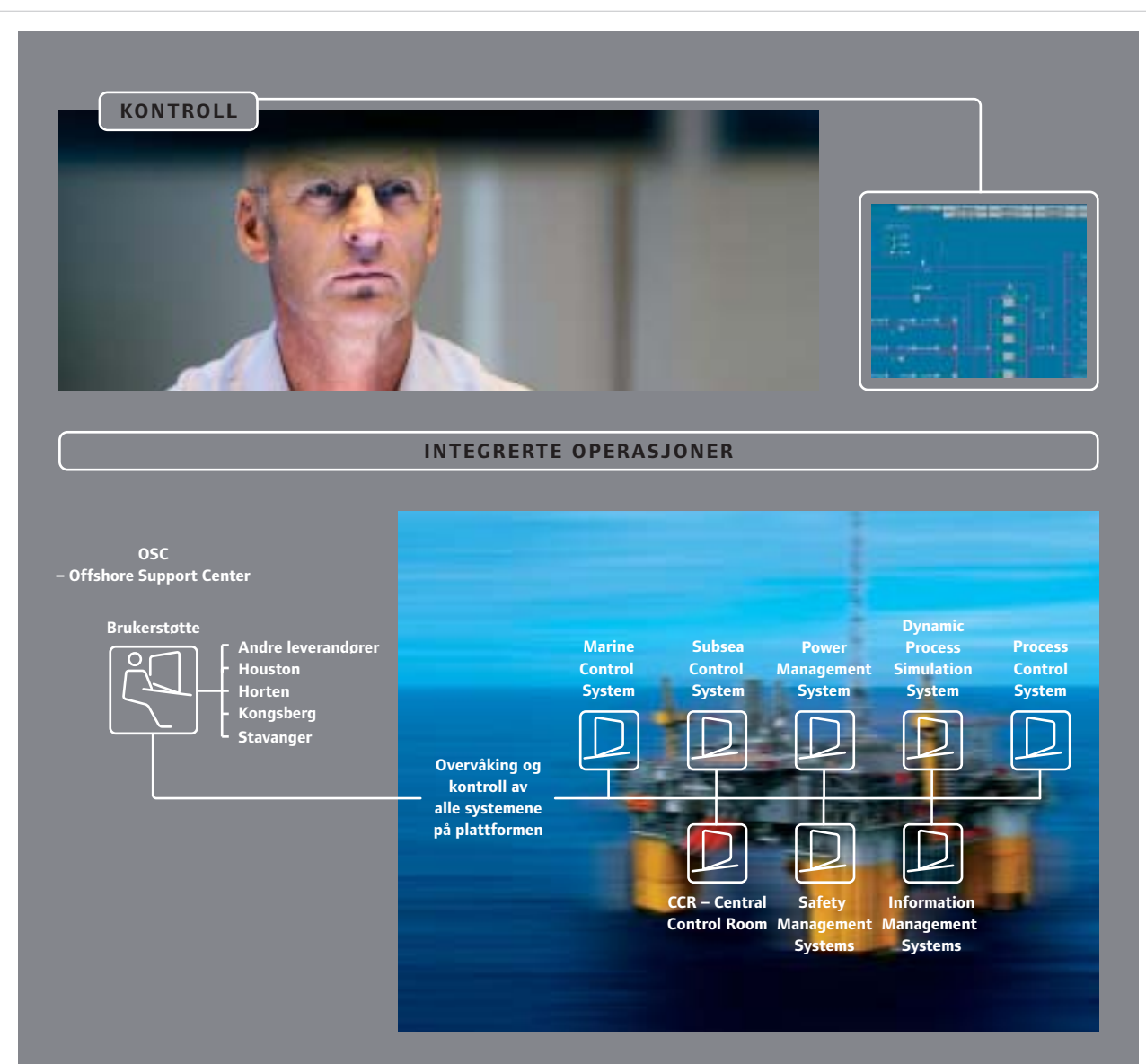
Divisjonen har i 2007 styrket seg internasjonalt og har økt kapasiteten i India, Storbritannia og USA for å kunne betjene disse markedene bedre.

Integrerte operasjoner har vært et satsingsområde i 2007. Divisjonen satser enda sterkere på å bli en betydelig leverandør av utstyr og tjenester til integrerte operasjoner både nasjonalt og internasjonalt. Oppkjøpet av teknologiselskapet Sense Intellifield, nå Kongsberg Intellifield, har styrket KONGSBERGS posisjon innen dette området. Divisjonen er ledende innen utforming og levering av intelligente systemer for samarbeid, rådgivning vedrørende arbeidsprosesser, sanntids databehandling for boreoperasjoner og tredimensjonal beslutningsstøtte for integrerte operasjoner. Satsingen på å bruke IT som et strategisk verktøy for å effektivisere arbeidsoppgavene og beslutningsprosessene innen olje og gass vil fortsette fremover.

**Driftsinntekter
Divisjon Oil & Gas**

INTEGRERTE OPERASJONER (IO)

Integrerte Operasjoner handler om å forbedre koblingene mellom fagpersonell, arbeidsprosesser og teknologi ved aktiv bruk av audio, video, data og informasjonssystemer for kommunikasjon, fjernovervåking og etterhvert fjernstyring mellom felt og kontor. Hovedmålet med IO er å skape et miljø for bedre og raskere beslutninger, noe som vil resultere i økt bore- og brønneffektivitet og høyere produksjon av olje og gass. Studier på norsk sokkel tyder på at aktiv bruk av IO kan gi økt produksjon for mange titalls milliarder kroner.

Integrerte Operasjoner medfører en gjennomgripende integrasjon av organisasjonene som jobber offshore og på land. Olje- og gassfelt kan i større grad betjenes og styres fra land, og man ser for seg helt nye samarbeidsrelasjoner internt i

oljeselskapene og mellom leverandørbedriftene og oljeselskapene. Dette får gjennomgripende konsekvenser for hvordan morgendagens olje- og gassfelt drives.

For divisjon Oil & Gas har Integrerte Operasjoner vært et satsingsområde i 2007, og det vil bli et viktig vekstområde for divisjonen fremover. Divisjonen satser på å utvikle seg videre som en internasjonalt ledende leverandør av teknologi, produkter og tjenester til IO for både offshore og landbaserte operasjoner. I januar 2007 kjøpte Kongsberg Maritime det norske teknologiselskapet Sense Intellifield, nå Kongsberg Intellifield. Kongsberg Intellifield hadde allerede majoriteten av sine kunder internasjonalt, med aktiviteter blant annet i USA, Mexico, Brasil, Brunei, Malaysia,

Saudi-Arabia og Qatar. Kongsberg Intellifield har utviklet og leverer flere ledende kommersielle IO produkter som for eksempel SiteCom, Discovery Portal, og ICE, og har styrket KONGSBERGS posisjon innen dette vekstområdet. Oil & Gas divisjonen er også ledende innen rådgivning og design av intelligente systemer for IO, og utvikling av avanserte tredimensjonale applikasjoner for beslutningsstøtte gjennom datterselskapet Kongsberg SIM. Det forventes at IO vil være et strategisk viktig vekstområde innen olje- og gassmarkedet globalt fremover, med et tyngdepunkt mot operatørselskaper og større serviceselskaper innen oppstrømsaktiviteter som boring og produksjon. Det er et betydelig fokus på IO som verktøy i alle de viktigste olje- og gassregionene.

KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE

Tom Gerhardsen
Administrerende direktør,
Kongsberg Defence & Aerospace

Utsiktene for 2008 er gode for Kongsberg Defence & Aerospace. To av hovedargumentene for dette er kontrakten på serieproduksjon av det nye sjømålsmissilet (NSM) på ca 2,5 milliarder kroner, og rammeavtalen over fem år på ca 8 milliarder kroner med Den amerikanske hæren på våpenstyringsystemet PROTECTOR til CROWS-II programmet.

Utviklingen av det nye sjømålsmissilet er det største prosjektet i Kongsberg Defence & AeroSpaces historie. De avsluttende og vellykkede prøvefyringene av missilet demonstrerte at dette er det mest avanserte missilet i sin klasse i verden i dag. Dette gjør det attraktivt i markedet. Det er også signert en felles markedsføringsavtale for et missil tilpasset jagerfly, Joint Strike Missile (JSM). Dette missilet planlegges utviklet for mulig bruk både på det amerikanske kampflyet Joint Strike Fighter (JSF) og for Eurofighter og JAS Gripen.

Rammeavtalen med Den amerikanske hæren gjør Kongsberg Defence & Aerospace til den dominerende og klart største leverandøren av våpenstyrings-systemer både til USA og resten av verden. Rammeavtalen åpner for flere muligheter både i USA og i andre land. Vi bygger derfor ut produksjonskapasiteten og øker bemanningen i USA.

I løpet av 2008 vil den nye komposittfabrikken i Kongsberg stå ferdig. Selv om det vil ta 5–6 år før fabrikken har fått opp ønsket produksjon, gir den oss store forhåpninger for komposittproduksjon. I tillegg til å produsere kroppen til NSM-missilet, har Kongsberg Defence & Aerospace signert langsiktige rammeavtaler med de amerikanske selskapene Lockheed Martin og Northrop Grumman som gjelder produksjon av komposittprodukter til det nye kampflyet JSF. Fullføring av avtalene er betinget av at Norge velger å anskaffe JSF. Dette kampflyet er ett av tre alternativer som vurderes som F-16-flyets arvtaker. Det samarbeides også med Saab om å definere komposittoppdrag dersom JAS Gripen skulle bli valgt som nytt kampfly i Norge. Det er uklart om Eurofighter fortsatt er med i konkurransen i Norge, men et slikt valg ville også gi muligheter for oppdrag til fabrikken. Oppkjøring av komposittfabrikken gjør at vi må ansette en rekke nye fagarbeidere i 2008. Fabrikken

vil også inneholde utstyr for avansert tilvirkning av deler i titan og vil komplettere og styrke vår aktivitet innen aero-strukturer.

Vi forventer også et godt resultat for divisjonen Naval Systems & Surveillance i 2008. Gjennomføringen av fregatt- og MTB-programmene for Norge går planmessig for Kongsberg Defence & Aerospace's del. Overvåking av overflate-trafikk langs kysten og i havner blir i økende grad komplettert med overvåking under vann. Vi har kontrakter innenfor

både sivile og militære havner, og selv om det er mange konkurrenter i markedet, forventer vi en god utvikling.

Det samme gjelder innenfor divisjonen Integrated Defence Systems. Markeds-utsiktene er gode og samarbeidet med Raytheon om midlere rekkevidde luftvern-systemer videreføres. Innenfor kommunikasjonsområdet forventes introduksjonen av et oppdatert radiolinjeprodukt å gi nye ordre.

Kongsberg Defence & Aerospace er fortsatt Norges største romfartsbedrift.

Det offentlige romfartsmarkedet øker noe, men ESA-markedet vokser ikke ut over den kontingenten Norge betaler til ESA (European Space Agency). Deltakelse i ESAs fellesfinansierte utviklingsprogrammer er viktig for å ta frem nye produkter for det private romfartsmarkedet. For Kongsberg Defence & Aerospace er romfartsvirksomheten viktig i forhold til at den kompletterer de militære teknologi-områdene og gir synergier på tvers av divisjonene.

VIKTIGE HENDELSER

Kontrakt på serieproduksjon av nytt sjømålsmissil

En avtale om serieproduksjon av nytt sjømålsmissil (NSM) ble i juni undertegnet med Forsvarets logistikkorganisasjon. NSM vil bli hovedvåpenet på fregattene i Nansen-klassen og missiltorpedobåtene i Skjold-klassen, og produksjonen strekker seg frem til 2014. Kontrakten medførte en ordreinnngang på ca 2,5 milliarder kroner og er en viktig referanse med tanke på eksportmuligheter. Flere land har vist interesse for NSM.

Rammeavtale på 8 milliarder kroner med Den amerikanske hæren

I skarp internasjonal konkurranse fikk KONGSBERG i august en rammeavtale som gjelder leveranse av våpenstyringssystemer til Den amerikanske hærens CROWS-program (Common Remotely Operated Weapon Station). CROWS er et felles anskaffelsesprogram for våpenstyringssystemer til Den amerikanske hærens kjøretøyprogrammer. Avtalen har en ramme på ca 8 milliarder kroner og en varighet på fem år, og den bekrefter vår posisjon som verdensledende leverandør av denne type våpenstyringssystemer.

Høy ordreinnngang på våpenstyringssystemer

Ordreinnngangen på KONGSBERG'S våpenstyringssystem, som benyttes på pansrede personellkjøretøy, ble i 2007 på hele 2,9 milliarder kroner. Systemet er solgt til 11 land: USA, Canada, Australia, Finland, Norge, Irland, Sveits, Tsjekkia, Portugal, Nederland og Luxembourg, og KONGSBERG er verdensledende i dette markedet. Totalt er det inngått kontrakter for 5,2 milliarder kroner siden første leveranse i 2000.

Investerer i nytt industribygg

KONGSBERG investerer ca 900 millioner kroner i en fabrikk på Kongsberg på i underkant av 30 000 m² for komposittproduksjon og avansert mekanisk produksjon. Fabrikken bygges med tanke på gjenkjøpsavtaler i forbindelse med kjøp av nye norske kampfly. Regjeringen har gitt en statlig garanti som blir utløst hvis norske myndigheter velger å ikke kjøpe nye kampfly. Når fabrikken er i full drift om ca syv år vil det være 350 arbeidsplasser her.

Kontrakt med Det finske sjøforsvaret

Kongsberg Defence & Aerospace og Kongsberg Maritime inngikk i første kvartal en kontrakt med Det finske sjøforsvaret verdt ca 200 millioner kroner. Kontrakten gjelder leveranse av hydrografisk utstyr og systemintegrasjon. Utstyret skal blant annet benyttes til å oppdage og ødelegge sjøminer, og skal installeres om bord på Det finske sjøforsvarets nye mineryddingsfartøy. Dette er en viktig referansekontrakt for KONGSBERG når det gjelder utstyr for å oppdage sjøminer.

KORT OM KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE

Kongsberg Defence & Aerospace er Norges ledende forsvarsbedrift innenfor avanserte teknologiske forsvarssystemer.

Hovedtall

Beløp i mill. kr	2007 ^(1,2)	2006 ²⁾	2005 ³⁾	2004 ³⁾	2003 ⁴⁾	2002 ⁴⁾
Driftsinntekter	3 338	2 997	2 650	2 791	3 084	3 084
Driftsresultat før amortisering (EBITA)	273	182	135	(13)	93	178
Driftsmargin før amortisering (%)	8,2	6,1	5,1	(0,5)	3,0	5,8
Ordrereserve	7 232	3 253	3 124	3 648	4 352	3 729
Ordreinnngang	7 085	3 071	1 980	2 000	3 706	1 961

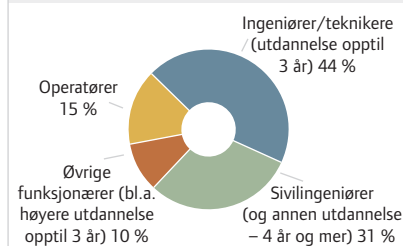
Se neste side for note 1, 2, 3 og 4.

Kongsberg Defence & Aerospace AS

- Missile Systems & Aerostructures
- Dynamic Systems
- Naval Systems & Surveillance
- Integrated Defence Systems

Ansatte fordelt etter utdanninge

Forretningsområdet har lange tradisjoner i å utvikle og produsere avanserte systemer i nært samarbeid med Det norske forsvaret.

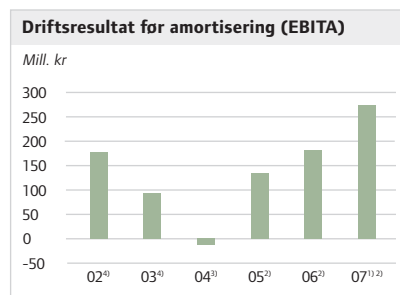
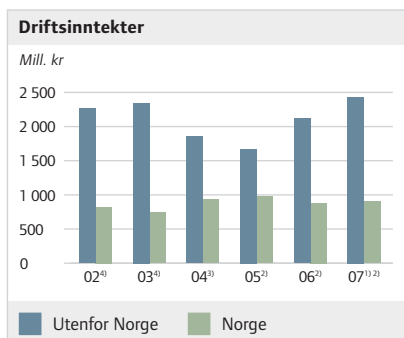
KONGSBERG's sjømålsmissiler, kommando- og våpenkontrollsystemer og kommunikasjonsløsninger har vist seg å være konkurransedyktige i eksportmarkedet, selv om KONGSBERG i internasjonal målestokk er en liten aktør. Allianser med store utenlandske forsvarsbedrifter er en sentral del av den internasjonale markedsstrategien.

De to viktigste hendelsene i 2007 er produksjonskontrakten på nytt sjømålsmissil (NSM) med Forsvarets logistikkorganisasjon og rammeavtalen med Den amerikanske hæren som gjelder levering av våpenstyringssystemer til deres CROWS-program.

Forretningsområdet hadde i 2007 driftsinntekter på 3 338 millioner kroner, mot 2 997 millioner kroner i 2006, en

økning på 11 prosent. Driftsresultatet (EBITA) ble 273 millioner kroner, mot 182 millioner kroner i 2006. Ordreservene økte med 122 prosent, og var ved utgangen av 2007 på 7 232 millioner kroner, mot 3 253 millioner kroner i 2006. Av ordreinngangen i 2007 var 60 prosent til eksportmarkedet. Kongsberg Defence

& Aerospace ansatte 218 medarbeidere i 2007 og hadde ved utgangen av året 1 595 medarbeidere.

- Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.
- Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.
- Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

INTERVJU

Torbjørn Svensgård, administrerende direktør i Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening/NHO

FORSVARET OG INDUSTRIEN – STRATEGISKE PARTNERE

For de rundt 100 medlemsbedriftene i Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening er det viktig å etablere gode samarbeidsrelasjoner som sikrer industrien god innsikt i og forståelse for det Forsvaret har til hensikt å anskaffe. For Forsvaret er det viktig å kunne utnytte den kompetansen industrien har for å anskaffe riktig materiell. Skal vi få til et samspill til beste for begge parter, må vi skape en god dialog. Dette vil bidra til forutsigbarhet, noe som er en forutsetning for å kunne satse i et marked som kjennetegnes av at det går mange år fra et prosjekt iverksettes til et produkt er ferdig. Ønsker vi å ha en levedyktig forsvarsindustri, må det legges til rette for langsiktige og stabile rammevilkår som sikrer et strategisk samarbeid mellom Forsvaret og industrien.

Hvilken betydning vil et kjøp av norske kampfly ha for norsk forsvars- og sikkerhetsindustri?

Kampflyprosjektet er den største anskaffelsen i fastlands-Norge noensinne. Den er derfor svært viktig. Anskaffelsen representerer et enormt volum. Det gir en unik mulighet for å sikre fortsatt vekst og utvikling i forsvarsindustrien. Kampflyprosjektet er også en stor utfordring for industrien. Forsvaret vil i mange år bruke broparten av sine investeringsmidler til kampfly. Andre anskaffelser reduseres tilsvarende. Det betyr et mindre hjemmemarked som må kompenseres ved at industrien kommer med i kampflyprosjektet og prosjekter i tilknytning til dette, for eksempel gjennom gjenkjøp. Lykkes ikke dette kan situasjonen for forsvarsindustrien bli alvorlig.

For det andre representerer kampfly teknologi som er helt i forkant av utviklingen. Bedriftene som kommer med i prosjektet vil få et teknologisk løft og styrket konkurranseevne. For det tredje er kampflymarkedet et meget eksklusivt marked. Kommer man først inn i et "kampfly-klynge" og blir en integrert del av den globale forsyningskjeden, har man en unik strategisk plattform for vekst og videre utvikling av strategiske allianser. Den unike strategiske posisjonen og linken inn mot de store globale aktørene, kan gi bedriftene uvurderlig støtte i forhold til andre markeder og nisjer.

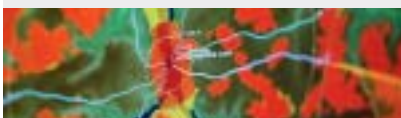
KONGSBERGS POSISJON I FORSVARSMARKEDET

Våre viktigste produktområder til forsvarsmarkedet

Kommando- og våpenkontrollsystemer

- Ulike typer kommando- og kontrollsystemer til landbasert, luftbasert og sjøbasert forsvar.

Overvåkingsystemer

- Maritime og landbaserte overvåkings-systemer for sivile, militære og andre offentlige installasjoner.

Dynamiske systemer

- Våpenstyringssystemer for personellkjøretøy utviklet for å beskytte personell i armerte militære kjøretøy.

Kommunikasjonsløsninger

- Ulike typer taktiske radio- og kommunikasjonssystemer hovedsakelig utviklet og levert til landbasert forsvar.

Sjømålsmissiler

- Utvikler og produserer sjømålsmissilene Penguin og NSM (Naval Strike Missile).

Forsvarsmarkedet etterspør produkter og systemer til landbasert, luftbasert og sjøbasert forsvar. Markedet er unntatt fra internasjonale avtaler om frihandel. Dette medfører at de fleste land velger nasjonale leverandører eller gjør krav om gjenkjøp ved anskaffelser fra utenlandske leverandører. Det amerikanske markedet er det største forsvarsmarkedet, og står for nær 50 prosent av de totale globale forsvarsinvesteringene. Markedet er imidlertid svært vanskelig å komme inn på for utenlandske leverandører.

KONGSBERG har opparbeidet seg en posisjon i det amerikanske markedet gjennom direkte leveranser av egne systemer og gjennom samarbeid med amerikanske alliansepartnere. Rammeavtalen til det amerikanske CROWS-programmet er verdt 8 milliarder kroner, og ble vunnet i sterk internasjonal konkurranse. Dette viser igjen at norskutviklede forsvarssystemer kan lykkes i det internasjonale markedet. Totalt kom ca 40 prosent av forretningsområdets inntekter fra det amerikanske markedet i 2007.

Dagens forsvarsanskaffelser er i større grad enn tidligere rettet mot forsvar som deltar i fernesjonale og fredsbevarende operasjoner. Det er sterkt fokus på be-

skyttelse av eget personell og høy grad av sikkerhet. KONGSBERG er godt posisjonert gjennom blant annet våpenstyringssystemet PROTECTOR. Det er i tillegg skarpere fokus på overvåking av naturressurser, samt å sikre eget land mot terrorhandlinger og miljøkriminalitet.

KONGSBERG er Norges ledende forsvarsbedrift innen avanserte, teknologiske forsvarssystemer. Vi oppnår normalt en høy andel av gjenkjøpsavtaler som genereres av Det norske forsvarets investeringer hos utenlandske leverandører. Dette gjør den kommende utskiftingen av de norske kampflyene til et svært viktig prosjekt for KONGSBERG. Konsernet arbeider med de tre gjenværende leverandørene for å oppnå akseptable industripakker.

I internasjonal målestokk er KONGSBERG en liten leverandør. Det betyr at vi i stor grad må satse på nisjeprodukter for å lykkes. Vi har utviklet mange systemer og produkter som har vist seg konkurranse-dyktige internasjonalt, både på egen hånd og i samarbeid med internasjonale alliansepartnere.

MARKEDSDRIVERE OG TRENDER

Investeringsnivået i norsk forsvar

- Det norske forsvaret er inne i en omfattende omstillingsprosess. Det forventes blant annet at prosessen vil medføre rasjonaliseringsgevinster på ikke-operativ drift. Gevinsten ventes benyttet til å styrke prioritert operativ aktivitet og materiellinvesteringer.

Dette betyr at investeringsmidler for de nærmeste årene i betydelig grad er bundet opp i eksisterende programmer.

Forsvarets investeringskontrakter til norske leverandører

- Ca 40 prosent av Det norske forsvarets investeringskontrakter går til norske leverandører.

- Dersom Forsvaret bestemmer seg for å anskaffe kampfly, vil det ta en stor del av de totale investeringsmidlene. I så tilfelle ventes imidlertid gjenkjøpsandelen å øke betydelig.

Markedsproteksjonisme

- På grunn av strenge sikkerhetskrav og vern av ulike lands egen forsvarsindustri, er det ofte vanskelig for en forsvarslieferandør å vinne forsvarskontrakter utenfor egne landegrenser.

Det er betydelig proteksjonisme både i USA og Europa. Likevel er det muligheter gjennom langsiktige relasjoner og nisjeprodukter.

FORSVARMATERIELL: KRAV OG MULIGHETER FOR KONGSBERG

Rick Scott, konsulent, Jane's Information Group

Mens frie vestlige samfunn ser liten grunn til å bli innblandet i større mellomstatlige konflikter, så er det et faktum at rundt 30 kriger eller konflikter årlig fortsatt raser i mindre stabile deler av kloden. Samtidig er det en voksende bekymring over spredningen av internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen, og det er erkjent at svake og ustabile stater kan påvirke stabiliteten og sikkerheten i økonomisk sterke regioner eller handelsveier som ligger i nærheten. Slik strid kan utløse uro eller konflikt i nabostater, noe som sender krusninger som kan merkes over hele verden, stadig mer globalisert som den har blitt.

Siden 11. september 2001 har mange nasjoner tatt skritt for å skjerpe den nasjonale sikkerheten og styrke samarbeidet mellom etater. Det har også blitt sterkere fokus på beskyttelse av ressursene til havs innenfor de nasjonale økonomiske sonene. Beskyttelse av miljøet har også fått høyere prioritet.

I sum er de vestlige regjeringene blitt mindre bekymret over forsvaret, mens de har blitt stadig mer bekymret over sikkerheten. Som et resultat av dette har mange land i dag en større tilbøyelighet mot krisehåndtering, fredsbevaring, fredsstøtte og

humanitære hjelpeaksjoner på steder preget av manglende stabilitet og som ligger langt fra de tradisjonelle operasjonsområdene.

Dette betyr at nasjonale forsvar er blitt mindre enn de var, samtidig som det kreves at de må være langt mer mobile slik at de kan forflytte seg over store avstander på kort varsel til områder der det er spenning, uro eller konflikt. De må utnytte moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi for å oppnå en avgjørende overlegenhet når det gjelder informasjon. De må kunne operere innenfor ofte strengt begrensede internasjonale spilleregler ("rules of engagement") som krever en avmålt bruk av makt og et minimum av bivirkninger. Og de må gjøre sitt ytterste for at styrkeelementene overlever når de er stilt overfor ulike trusler.

KONGSBERGS produktportefølje gjenspeiler på en fin måte disse dyptgripende endringer og utfordringer. Selskapets dyktighet når det gjelder kommando, kontroll og kommunikasjonssystemer møter det voksende behovet for sanntids situasjonsoppfatning og kapasitet virkeliggjort via nettverk. Eksempler på dette er integrerte luftforsvarssystemer som sikrer kommando, kontroll og avfyringskontroll for rakett- og radarsystemer som Raytheon produserer, og taktiske kommunikasjonsløsninger for VHF-data og tale, sikker bredbåndsinfrastruktur og styringssystemer for strid med mobile stridskrefter.

Behovet for å levere nålestikkangrep mot vanskelige mål har skapt et marked for en ny generasjon smarte presisjonsvåpen. KONGSBERGS gode kompetanse på dette området, som først ble dokumentert gjennom Penguin sjømålsmissil og senere med den svært vellykkede utviklingen av NSM-missilet, blir nå styrt i retning av et nytt flybåret

Joint Strike Missile, beregnet på bruk på den nye F-35 Joint Strike Fighter. Siden det bygger på NSM-missilet, vil JSM virkelig kunne ha lang rekkevidde og være et våpen med flere roller i stand til å gjennomføre presisjonsangrep mot et stort utvalg av land-, kyst- og sjømål. Markedsføring blir gjennomført i fellesskap med Lockheed Martin.

Det er også økt fokus på styrkebeskyttelse, siden det gjøres store anstrengelser for å redusere risiko for utplasserte styrker. KONGSBERGS fjernstyrte våpenstyringssystem PROTECTOR, som tilbyr selvbeskyttelse for pansrede stridskjøretøy der operatøren ikke eksponeres for risiko for fiendtlig ild, anerkjennes i dag som en global markedsleder på dette området.

Den brukes allerede av Den amerikanske hæren, og har blitt valgt til å brukes i programmet CROWS II. Dessuten er den valgt av 10 andre land. En lettvektsversjon, kjent som PROTECTOR Lite, er også satt i produksjon, og en Sea PROTECTOR beregnet for marinen har også blitt demonstrert.

Ellers opplever vi nå en ny trend gjennom introduksjonen av ubemannede autonome systemer som kan gjennomføre rekognosering, overvåking, innsamling av etterretningsinformasjon og forbudsoperasjoner i vanskelige og farlige omgivelser. Den kombinerte ekspertisen som Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace besitter, har blitt brukt på dette markedet i form av Hugin 1000 ubemannede undervannsfartøyer, allerede valgt av Det norske og Det finske sjøforsvaret til minesveiping og miljøoperasjoner som krever hurtig innsats.

DIVISJON MISSILE SYSTEMS & AEROSTRUCTURES

Divisjonen utvikler og produserer sjømålsmissiler, samt avansert teknologi til internasjonal romvirksomhet. Hovedproduktet er det nye sjømålsmissilet Naval Strike Missile (NSM).

Missiler

2007 markerte slutten på utviklingsfasen av NSM. Serieproduksjonskontrakten med Forsvarets logistikkorganisasjon medførte en ordreinngang på 2,5 milliarder kroner. NSM skal være Sjøforsvarets hovedvåpen for overflatekrigføring på de nye norske fregattene i Nansen-klassen og de nye norske missiltorpedobåtene i Skjold-klassen.

Kontrakten med Forsvaret er en svært viktig referanse med tanke på eksportmuligheter for missilet. En rekke land har vist interesse for NSM. Kontrakten strekker seg frem til 2014 og leveranse av missiler vil starte i 2010.

Joint Strike Missile er betegnelsen på et missil skreddersydd for jagerfly. Australia og Norge har finansiert studier for å se på mulighetene for hvordan NSM kan bli båret på kampflyet JSF. Missilet har egenskaper som har gjort australske og amerikanske myndigheter svært interesserte.

Det jobbes også aktivt mot andre typer kampfly som JAS Gripen og Eurofighter.

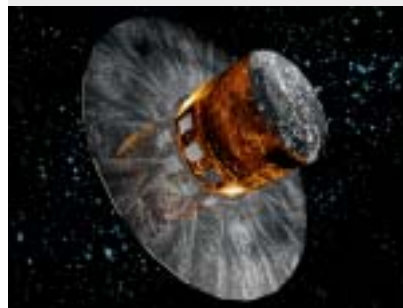
Penguin-missilet har vært operativt i Norge og i flere andre lands sjøforsvar i en årrekke. Missilet er fortsatt blant verdens ledende sjømålsmissiler, og kan benyttes både fra helikopter, fly og sjøfartøy.

Romfart

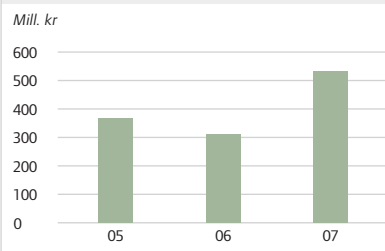
Kongsberg Defence & Aerospace er Norges største leverandør til den europeiske romfartsorganisasjonen ESA. Divisjonen har bidratt med utstyr til mange romfartsprogram og til mange av satellittene og bærerakettene som frakter satellitter ut i verdensrommet.

GAIA skal kartlegge Melkeveien

Satellitten GAIA skal gå i bane utenfor jorden og kartlegge mer enn én milliard stjerner i vår egen galakse. Målet er å lage et presist tre-dimensjonalt kart over Melkeveien. I tillegg skal GAIA lete etter ukjente planeter rundt stjernene. GAIA-satellitten skal skytes opp i 2011. Satellitten har tre ekstremt følsomme kameraer ombord. De skal måle posisjon, lysstyrke, bevegelsesretning, farge og kjemisk sammensetning av stjernene. KONGSBERG skal som underleverandør til franske Astrium levere utstyr til måling av vinkelen mellom to teleskoper på GAIA. KONGSBERG-teknologien skal bidra til at et av de mest ambisiøse astronomiprojektene i den europeiske romorganisasjonen ESAs historie blir vellykket.

Driftsinntekter Divisjon Missile Systems & Aerostructures

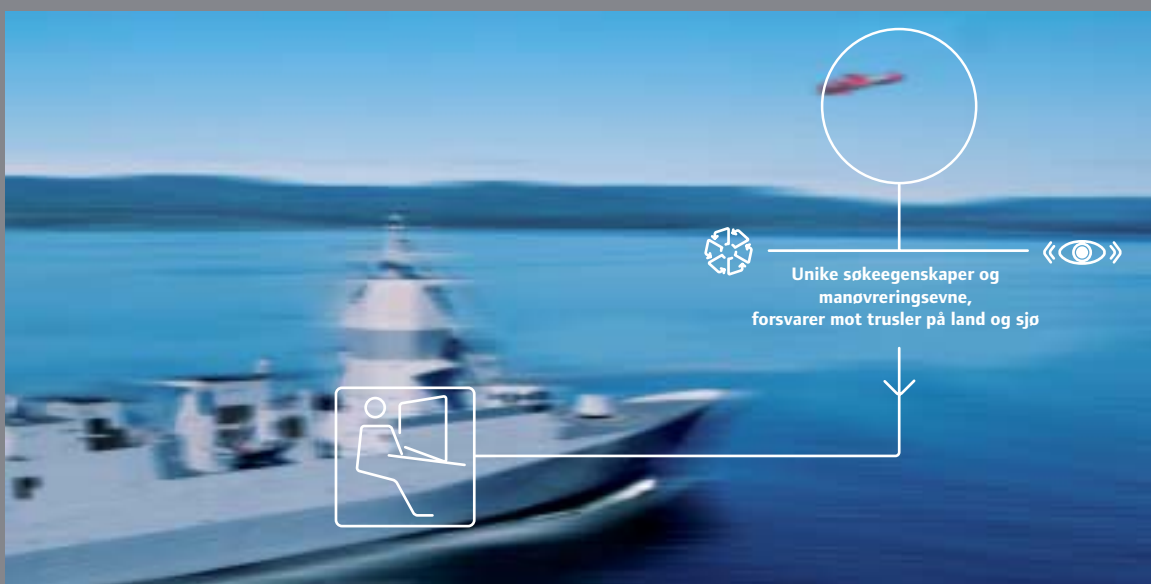

Vellykkede prøvetrykninger av det nye sjømålsmissilet NSM i 2007 på testfeltet Pt. Mugu i California, USA demonstrerte at missilet er det mest avanserte i sin klasse i verden i dag.

KONTROLL

NSM

NSM – KONTRAKT PÅ SERIEPRODUKSJON

Kongsberg Defence & Aerospace inngikk i desember 1996 en kontrakt med Det norske sjøforsvaret om utviklingen av et nytt sjømålsmissil (NSM). Verdien på kontrakten var på 1,5 milliarder kroner. Utviklingen av NSM har skjedd i samarbeid med både Forsvarets forskningsinstitutt og Sjøforsvaret, og er blant Norges mest avanserte utviklingsprosjekter. I juni 2007 fikk KONGSBERG kontrakt på serieproduksjon av det nye sjømålsmissilet på ca 2,5 milliarder kroner.

NSM er et selvstyrt missil som er 4 meter langt og veier ca 400 kilo. Det har en rekkevidde på 185+ km. Missilet har egenskaper som gjør at det kan følge sjøen og terrenget i meget lav høyde i høy subsonisk hastighet (under lydhastigheten). Det er bygget av komposittmateriale og har en

overflate og en utforming som gjør det vanskelig å oppdage på radar.

Missilet har en infrarød billedannende søker som representerer det fremste i verden når det gjelder søketeknologi. Ved hjelp av blant annet satellittnavigasjon (GPS), treghetsnavigering og en laserhøydemåler vet missilet nøyaktig hvor det er. Missilet inneholder en betydelig mengde prosessorer som i sanntid behandler data for styring og navigasjon, samt måldeteksjon gjennom bildegjenkjenning. Missilet velger sin bane mot målet ved hjelp av kartinformasjon. I sluttfasen gjøres flymønsteret uforutsigbart, noe som gjør det vanskelig å skyte ned.

NSM skal være hovedvåpenet både på de nye norske missiltorpedobåtene i Skjold-klassen og de

nye norske fregattene i Nansen-klassen.

De avsluttende og vellykkede prøvetrykene av missilet i 2007 demonstrerte at dette er det mest avanserte missilet i sitt slag som finnes i dag. Det gjør missilet etterspurt og attraktivt i markedet. I tillegg til serieproduksjonen av sjømålsmissilet for norsk behov, forventes derfor salg også til andre land.

KONGSBERG har også studert mulighetene for å utvikle et missil skreddersydd for jagerfly. Dette er et nytt produkt som har fått navnet Joint Strike Missile (JSM). Missilet kan være aktuelt for alle de tre jagerfly-kandidatene Joint Strike Fighter, JAS Gripen og Eurofighter Typhoon som Det norske forsvarer har valgt å gå videre med som aktuelle arvtakere for F-16-flyet.

DIVISJON NAVAL SYSTEMS & SURVEILLANCE

Divisjonen leverer kommando- og våpenkontrollsystemer til marinefartøy, systemer for overflate- og undervannsovervåking av hav, kyst og havn, samt treningsutstyr og simulatorer.

Fregattprosjektet

Fregattprosjektet er det største investeringsprosjektet i Forsvaret med en total kostnad på ca 21 milliarder kroner. I 2007 ble den andre av de fem fregattene levert fra verftet. Alle fregattene skal være operative fra 2010. Fartøyene er robuste, bygget for havgående operasjoner og har gode kamp- og informasjonssystemer. KONGSBERG har levert delsystemer til kommando- og våpenkontrollsystemet, samt sonar- og navigasjonsutstyr.

Fra broen på KNM Fridtjof Nansen.

Resultatene i 2007 har vært i tråd med målene, og divisjonen har i løpet av året økt sin ordresreserve.

I 2007 ble det inngått en kontrakt med Det finske forsvaret om leveranser av hydrografisk utstyr og systemintegrasjon verdt ca 200 millioner kroner. Utstyret skal blant annet benyttes til å oppdage og ødelegge sjøminer, og skal installeres om bord på Det finske sjøforsvarets nye mine-ryddingsfartøy.

Det ble også inngått en kontrakt med Det franske sjøforsvaret som gjelder leveranser av bro- og navigasjonsutstyr til de nye franske fregattene av typen FREMM. Kontrakten har en verdi på 110 millioner kroner.

Den siste leveransen av våpen-, sonar- og navigasjonssystemer til de nye norske fregattene i Fridtjof Nansen-klassen ble levert fra KONGSBERG i 2007. To av fregattene er levert til Marinen og er under uttesting i Norge. KONGSBERG har fra sin side levert alt i henhold til planen. Leveransen til fregattene har skjedd i samarbeid med det amerikanske selskapet Lockheed Martin og det spanske skipsverftet Navantia.

Leveransen av systemene til de nye norske missiltorpedobåtene i Skjold-klassen går også etter planen, og vil fortsette i et par år til. Sammen med Umoe Mandal og franske Armaris holder KONGSBERG fremdriften i programmet til missiltorpedobåtene.

Simulerings- og treningsavdelingen har hatt god ordreinngang i 2007. Det er blant annet inngått kontrakt med Forsvarets Materielverk (FMV) i Sverige om å levere to simulatorsystemer som skal brukes for å trene soldater i bruk av stridskjøretøyet CV90 i Den svenske hæren. Simulatorer for våpenstyringssystemet PROTECTOR RWS er et annet viktig produkt, hvor USA-markedet er voksende.

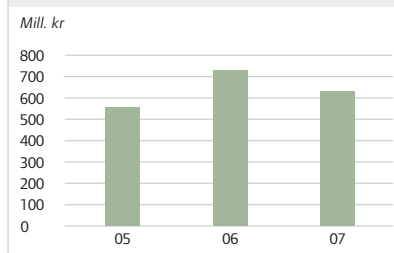
Overvåking er et satsingsområde, og divisjonen har ansvaret for datterselskapene Kongsberg Norcontrol IT, Kongsberg Spacetec og Kongsberg Satellite Services. Kongsberg Norcontrol IT leverer systemer for overvåking av havner og kystnære farvann, og inngikk i 2007 en kontrakt om å overvåke og formidle informasjon om skipstrafikk til nåværende og fremtidige havner i Khambat-gulven i India.

Divisjonen jobber også med å styrke sin posisjon som leverandør av overvåkingsystemer for Barentshavområdet, spesielt knyttet til utviklingen av olje- og gassforekomster.

Datterselskapet Kongsberg Spacetec i Tromsø leverer bakkesystemer for jordobservasjonssatellitter og er internasjonal markedsleder i utvikling av teknologi til bakkestasjoner for mottak og bearbeiding av satellittdata.

Kongsberg Satellite Services er eid 50 prosent av Kongsberg Gruppen og 50 prosent av Norsk Romsenter. Selskapet laster ned og analyserer satellittdata. Kongsberg Satellite Services er lokalisert i Tromsø, i Svalbard og i Antarktis.

Driftsinntekter Divisjon Naval Systems & Surveillance

DIVISJON INTEGRATED DEFENCE SYSTEMS

Divisjonen Integrated Defence Systems leverer luftvernsystemer, landbaserte systemer og overvåkingsystemer i luft og på land, samt taktiske radio- og kommunikasjonssystemer.

I 2007 ble det inngått en kontrakt som gjelder leveranse av et kommandosenter til Den svenske hæren. Kommandosenteret GBADOC (Ground Based Air Defence Operation Centre) ble levert i desember og er klar til innsats i den svenske ledede Nordic Battle Group; en kontingent i EUs beredskapsstyrke (EU Battle Group).

Sammen med Det norske luftforsvaret og den amerikanske forsvarsleverandøren Raytheon er det siden begynnelsen av 1990-tallet utviklet et mobilt luftvernssystem, NASAMS (Norwegian Advanced Surface to Air Missile System), som representerer en internasjonalt meget effektiv og konkurransedyktig løsning. Den strategiske samarbeidsavtalen med Raytheon går i hovedsak ut på at KONGSBERG leverer beslutningsstøtteverktøy og kommando- og kontrollsystemer, mens Raytheon leverer missiler, radarer og annet utstyr til luftvernssystemene. Divisjonen forfølger flere internasjonale prospekter.

Divisjonens aktivitet omfatter også taktiske radio- og kommunikasjonssystemer. Virksomheten drives gjennomgående mot eksportkunder og i konkurranse med store internasjonale selskaper i det kommersielle markedet. De største markedene er i Midtøsten og Øst-Europa, hvor divisjonens kommunikasjonssystemer har fått et godt fotfeste. Divisjonen står i stor grad selv for finansieringen av produktfornyelse. I 2007 er det lansert en ny generasjon med utstyr for trådløs radiolinjeoverføring av store datamengder i militære frekvensbånd. Utstyret er etterspurt, og det er allerede inngått flere leveransekontrakter, blant annet med Ericsson AB. I Norge er det i 2007 inngått mindre kontrakter på utvikling, tilleggsutstyr og tilpasning av tidligere levert utstyr, blant annet til taktiske radioer (MRR – Multi Role Radio og LFR – lett flerbruksradio) og for kryptering og sikkerhetsutstyr.

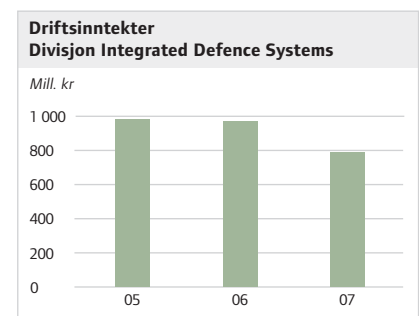
Divisjonen har også utviklet programvare for dataskjermene til operatørene om bord i AWACS overvåkingsfly, og er underleverandør til det amerikanske selskapet Boeing. Divisjonen har en langsiktig avtale med NATO om å vedlikeholde og videreutvikle denne programvaren.

Innenfor markedet for taktiske ledelsesystemer, har KONGSBERG vært hovedleverandør for videreutvikling av Den norske hærens kommando-, kontroll- og informasjonssystem, NORTaC-C2IS. Systemet er tilpasset internasjonale operasjoner, og øker norske avdelingers mulighet for utveksling av informasjon med allierte styrker.

Gallium Visual Systems i Canada satser aktivt innen simulering for Air Traffic Control (ATC) i tillegg til visualiserings- og kartsystemer for militære anvendelser. De har i løpet av 2007 levert flere simulatorer, blant annet til flygelederutdanning. Noen av programmene blir utført i samarbeid med virksomheten på Kongsberg.

Forsvarets prøvetryk av det mobile luftvernssystemet NASAMS II i El Paso, Texas i USA i 2007.

DIVISJON DYNAMIC SYSTEMS

Divisjonens hovedprodukt er PROTECTOR våpenstyringsystem for militært personell i pansrede kjøretøy. Systemet har fått en ledende posisjon innen dette markedet.

Systemet er utviklet for å beskytte militært personell i pansrede kjøretøy. Våpen og sensorer er montert på utsiden, mens operatøren fjernstyrer systemet fra en beskyttet posisjon inne i kjøretøyet.

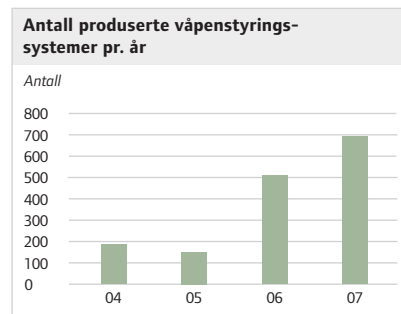
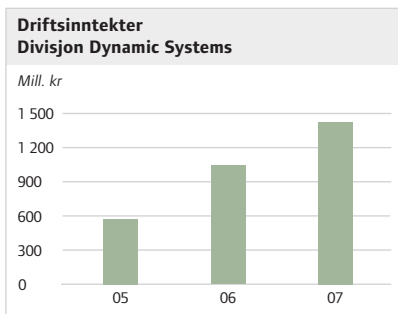
Divisjonen hadde et meget godt år i 2007. I august ble det inngått en rammeavtale med Den amerikanske hæren verdt 8 milliarder kroner om levering av våpenstyringsystemer til deres CROWS-program. Den første bestillingen på 1,7 milliarder kroner ble mottatt samme dag. Ordreinngangen forøvrig har også vært meget god, og ordreserven var ved utgangen av året 2 719 millioner kroner.

KONGSBERG har kontrakter med Norge, USA, Canada, Irland, Australia, Finland, Sveits, Tsjekia, Portugal, Nederland og Luxembourg, og er verdens største produsent av fjernstyrte våpenstasjoner (RWS) for armerte kjøretøy. Flere land planlegger å anskaffe tilsvarende systemer.

Divisjonen har doblet produksjonskapasiteten i løpet av 2007, og vil mini-

mum doble kapasiteten ytterligere i 2008. Fabrikkene i USA er bygget ut og utvidet med flere produksjonslinjer, og produserer systemene til CROWS-leveransen. Dette bidrar til å redusere valutarisikoen og fører også til at man er nærmere kunden og kan tilby god service og oppfølging.

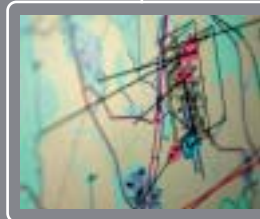
Det foregår en kontinuerlig utvikling og forbedring av våpenstyringsystemet. En ny og lettere versjon for mindre kjøretøy er utviklet og solgt til USA. En versjon av PROTECTOR (Sea PROTECTOR) for bruk om bord på båter er også prøvd ut.

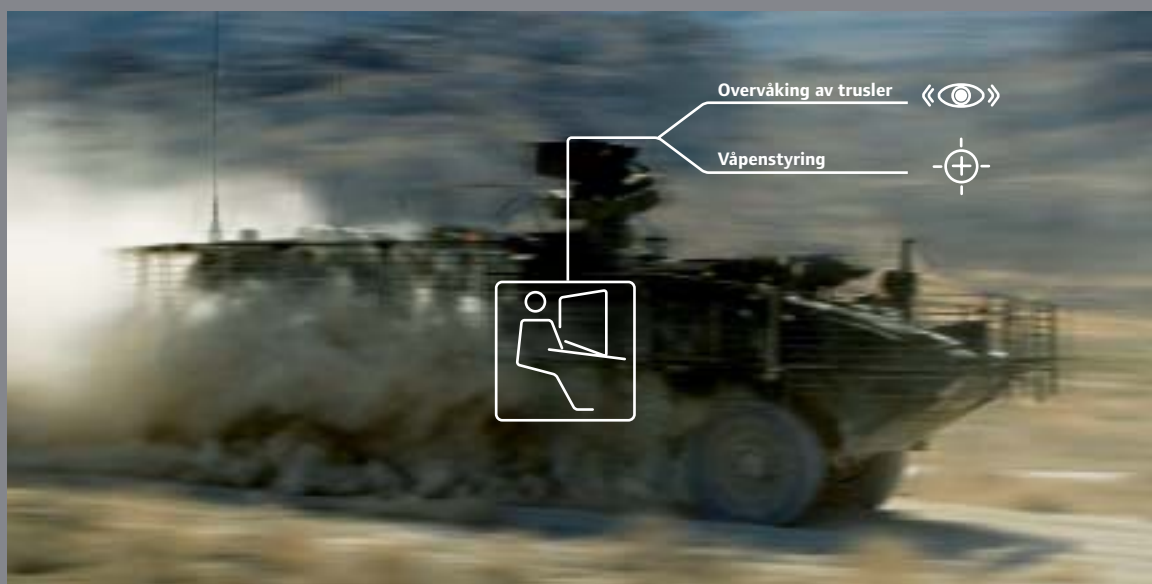
Fakta

Dagens PROTECTOR er fjerde generasjon våpenstyringsystem som er kvalifisert for internasjonale operasjoner. PROTECTOR er servostyrt, med integrerte sensorer for målobservasjon, og avansert ballistikk-beregning og bildebehandling. Våpenstyrings-systemet kan monteres på alle typer kjøretøy. KONGSBERG bruker store ressurser på å forbedre og videreutvikle våpenstyringsystemet.

KONTROLL

PROTECTOR

BESKYTTER MILITÆRT PERSONELL

PROTECTOR våpenstyringssystem for personellkjøretøy (Remote Weapon Station) er utviklet for å beskytte militært personell i pansrede kjøretøy. Våpen og sensorer er montert på utsiden av kjøretøyet, mens operatøren fjernstyrer systemet fra en beskyttet posisjon inne i kjøretøyet.

PROTECTOR har vært i fullskalaproduksjon siden desember 2001. Totalt er det produsert mer enn 2 000 våpenstyringssystemer siden oppstarten. Styringssystemet er testet i stridsområder, og er i løpet av få år blitt verdensledende innen sitt segment. KONGSBERG har leveranser til Norge, USA, Canada, Irland, Australia, Finland, Sveits, Tsjekkia, Portugal, Nederland og Luxembourg.

KONGSBERG inngikk i august en rammeavtale med Den amerikanske hæren på våpenstyrings-

systemer til CROWS-programmet (Common Remotely Operated Weapon Station) på ca 8 milliarder kroner over fem år. Det totale omfanget av avtalen vil være avhengig av fremtidige behov og årlige bevilgninger.

Rammeavtalen gjør KONGSBERG til den dominerende og største leverandøren av våpenstyringssystemer til USA, og til verdensledende innenfor nisjen. Rammeavtalen gjør at vi øker kapasiteten betraktelig i Pennsylvania, USA. KONGSBERG utvider med ytterligere en fabrikk på 10 000 m², i tillegg til de nye produksjonslokalene som nettopp ble tatt i bruk. PROTECTOR består i dag av fire hovedprodukter: PROTECTOR M151, PROTECTOR Lite, PROTECTOR NM 221 og Sea PROTECTOR.

Volum-produktet har til nå vært M151. Produktet har lav vekt, enkel integrasjon som ikke reduserer kjøretøyetets armering, og stor fleksibilitet for kundetilpasninger. PROTECTOR NM 221 er det opprinnelige produktet og skiller seg fra M151 og Lite ved at systemet tillater brukeren å etterlade ammunisjon innenfra istedenfor å ha en ammunisjonsboks utvendig. PROTECTOR Lite ble lansert i 2006 og er godt egnet for mindre kjøretøy og armerte lastebiler hvor det benyttes våpen av mindre kaliber. KONGSBERG var først i verden med å inngå kontrakt på dette produktet. Det kan være anvendelig på flere nye kjøretøyprogrammer, og KONGSBERG ser gode muligheter for et nytt vekstprodukt.

VIRKSOMHETSSTYRING OG FINANSIELL INFORMASJON

Langsiktig verdiskaping

Vi oppnår lønnsom vekst gjennom et ansvarlig samspill.

Oljetankere er blant de mange forskjellige typer handelsskip som Kongsberg Maritime leverer automasjon- og navigasjonssystemer til.

VIRKSOMHETS- STYRING

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

KONGSBERG har som mål å ivareta og øke aksjeeiernes verdier gjennom en lønnsom og bærekraftig virksomhet. God eierstyring og selskapsledelse skal sikre størst mulig verdiskaping og redusere risikoen ved virksomheten, samtidig som selskapets ressurser skal utnyttes på en effektiv og bærekraftig måte. Verdiene som skapes, skal komme aksjeeiere, ansatte og samfunnet til gode. KONGSBERG er notert på Oslo Børs og er underlagt norsk verdipapir-lovgivning og børsreglement.

Hva vi legger i begrepet

Konsernets verdigrunnlag og forretnings-etiske retningslinjer er et grunnleggende premiss for KONGSBERGs eierstyring og selskapsledelse. Eierstyring og selskapsledelse omhandler problemstillinger og prinsipper knyttet til rollefordelingen mellom styringsorganene i et selskap, og det ansvar og den myndighet som er tillagt hvert av organene. God eierstyring og selskapsledelse kjennetegnes ved et ansvarlig samspill mellom eiere, styret og ledelsen sett i et langsiktig, verdiskapende og bærekraftig perspektiv. Det krever et effektivt samarbeid, definert ansvars- og rollefordeling mellom aksjeeiere, styret og daglig ledelse, respekt for selskapets

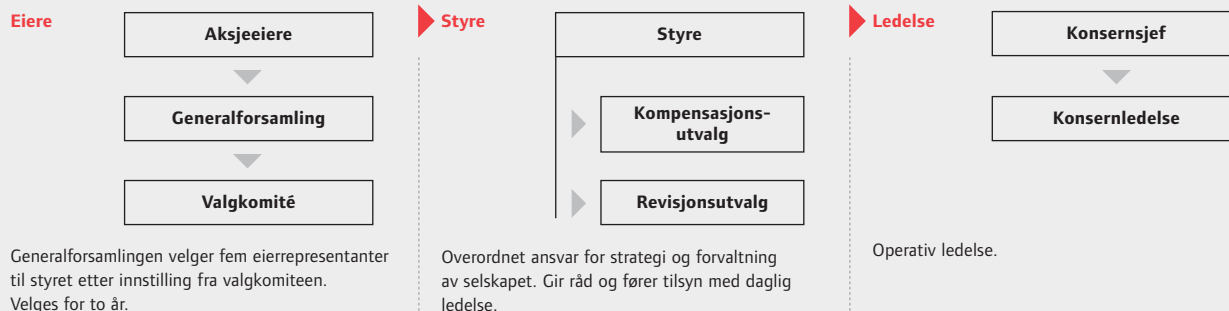
øvrige interessenter og en åpen og ærlig kommunikasjon med omverdenen.

Hvordan temaet har vært behandlet i 2007

Temaet eierstyring og selskapsledelse er gjenstand for årlige vurderinger og diskusjoner i konsernets styre. Blant annet blir konsernets styringsdokumenter gjennomgått og revidert årlig, og teksten til dette kapitlet i årsrapporten blir grundig behandlet i styret.

KONGSBERGS modell for eierstyring og selskapsledelse

KONGSBERGS POLICY

KONGSBERG skal følge "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" av 7. desember 2004 – sist revidert 4.12.07. Konsernets etterlevelse og eventuelle avvik fra anbefalingen skal kommenteres og gjøres tilgjengelig for konsernets interessenter.

Ovennevnte er besluttet i konsernets styre. Den norske stat, som eier 50,001 prosent av konsernet, legger også til grunn at alle selskaper hvor staten har eierandel, følger anbefalingen. I og med at staten har en eierandel på 50,001 prosent, forholder konsernet seg også til Stortingsmelding nr. 13 (2006/2007) – "Eiermeldingen", statens

10 eierprinsipper for god eierstyring og til OECDs retningslinjer vedrørende statlig eierskap og eierstyring. Disse retningslinjene er gjengitt på konsernets nettsider; www.kongsberg.com

Følgende elementer er bærende i KONGSBERGS policy innenfor området eierstyring og selskapsledelse:

- KONGSBERG skal føre en åpen, pålitelig og relevant kommunikasjon med omverdenen om selskapets virksomhet og forhold knyttet til eierstyring og selskapsledelse.

- KONGSBERG skal ha et styre som er selvstendig og uavhengig av konsernets ledelse.
 - Det skal legges vekt på at det ikke foreligger interessekonflikter mellom eiere, styret og administrasjonen.
 - KONGSBERG skal ha en klar arbeidsdeling mellom styret og administrasjonen.
 - Alle aksjeeiere skal behandles likt.
- Konsernets samfunnsansvar ses på som en integrert del av prinsippene for god eierstyring og selskapsledelse. Det er i tråd med statens syn slik det fremkommer i "Eiermeldingen".

VEDTEKTER FOR KONGSBERG GRUPPEN ASA

Senest revidert på ordinær generalforsamling 8. mai 2007

- § 1 Selskapets navn er Kongsberg Gruppen ASA. Selskapet er et allmennaksjeselskap.
- § 2 Selskapets forretningskontor er i Kongsberg.
- § 3 Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper.
- § 4 Selskapets aksjekapital er kr 150 000 000,-, fordelt på 30 000 000 aksjer pålydende kr 5,-. Selskapets aksjer skal være registrert i Verdipapirsentralen.
- § 5 Styret skal ha fra 5–8 medlemmer. Inntil 5 medlemmer og inntil 2 varamedlemmer velges av generalforsamlingen. 3 medlemmer og varamedlemmer for disse velges ved direkte valg av og blant de ansatte etter forskrifter fastsatt i medhold av aksjelovens bestemmelser om de ansattes representasjon i aksjeselskapets styre.
- § 6 Selskapets firma tegnes av styrets leder, eventuelt nestleder og et av styremedlemmene i fellesskap.
- § 7 Generalforsamlingen holdes i Kongsberg eller i Oslo. Ordinær generalforsamling innkalles skriftlig med minst 14 dagers varsel.

- § 8 Den ordinære generalforsamlingen skal:
1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder utdeling av utbytte.
 2. Behandle andre saker som etter lov eller vedtektene hører under generalforsamlingen.
 3. Velge aksjonærenes medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre.
 4. Velge medlemmene til valgkomiteen.
 5. Velge én eller flere revisorer etter forslag fra generalforsamlingen.
 6. Fastsette styrets godtgjørelse og godkjenne godtgjørelse til revisor.
 7. Behandle styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.
- I innkallingen kan fastsettes at aksjeeiere som ønsker å delta i generalforsamlingen, skal melde seg innen en frist som angis i innkallingen. Fristen kan ikke utløpe tidligere enn fem dager før generalforsamlingen. Generalforsamlingens møter ledes av styrets leder, eller om denne har forfall, av styrets nestleder. Har begge forfall, velger generalforsamlingen en møteleder.
- § 9 Valgkomiteen består av 3 medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksje-

eierne. Medlemmene av valgkomiteen, herunder lederen, velges av den ordinære generalforsamlingen. Valgkomiteen avgir innstilling til generalforsamlingen om valg av medlemmer til valgkomiteen. Funksjonstiden er 2 år. Etter innstilling fra styret fastsetter generalforsamlingen godtgjørelsen til valgkomiteens medlemmer. Valgkomiteen avgir sin innstilling til generalforsamlingen om valg av, og godtgjørelse til, medlemmer og varamedlemmer til styret. Styrets leder uten å ha stemmerett, innkalles til minst ett møte i valgkomiteen før valgkomiteen avgir sin endelige innstilling.

INTERVJU

Vigdis Almestad, porteføljeforvalter, Folketrygdfondet

STERKERE KOMMERSIELT FOKUS BRA FOR EIERNE

Institusjonelle investorer stiller i økende grad krav til selskapenes eierstyring og selskapsledelse. Det har selskapene tatt innover seg. Trenden er internasjonal, men den positive utviklingen i Norge er drevet frem av krevende og aktive norske eiere. At Kongsberg Gruppen tar dette på alvor er viktig, ikke minst på grunn av deres spesielle eierstruktur.

Som eiere er vi opptatt av styrenes sammenheng og uavhengighet. I tillegg til at styret må ha den nødvendige kompetansen med sikte på å fremme verdiskaping i selskapet. Vi er veldig tydelige på at et hvert selskap skal ha en valgkomité og at denne – slik man har det i Kongsberg Gruppen – skal være helt uavhengig av styre og ledelse og samtidig reflektere eierstrukturen i selskapet på en fornuftig måte.

Verdiskaping krever kommersiell tenkning

Kongsberg Gruppen er et solid industriselskap som de senere år har bedret lønnsomheten betraktelig. Deres sterke satsing innenfor FoU bærer nå frukter, og har gitt dem sterke markedsposisjoner og god lønnsomhet på nisjeområder både innenfor forsvar og maritim sektor. Hele konsernet baserer seg på de samme grunnteknologiene og det har skapt muligheter i forhold til eksisterende og nye markeder som de har vært flinke til å utnytte.

Til tross for sterkt bedret lønnsomhet tror vi det fortsatt er grunnlag for god vekst i tiden fremover. Ytterligere kommersielt fokus og målrettet FoU kan gi økt vekst i den eksisterende virksomheten.

Deres sterke balanse og den senere tids uro i finansmarkedene kan gjøre det mulig å gjøre gode oppkjøp i tiden fremover.

NORSK ANBEFALING

Nedenfor gjennomgås i detalj hvert enkelt punkt i den norske anbefalingen. Gjennomgangen tar utgangspunkt i siste reviderte versjon av anbefalingen fra 4. desember 2007. Hvert enkelt punkt starter med gjengivelse av teksten i anbefalingen. Deretter følger en beskrivelse av KONGSBERGS etterlevelse. For fullstendig oversikt over anbefalingen med kommentarer, se Oslo Børs: www.oslobors.no/ob/cg eller NUES (norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse): www.nues.no

Beskrivelsen er i hovedtrekk strukturert etter anbefalingen. I tillegg er det, slik det anbefales, gitt en høyere detaljeringsgrad på enkelte punkter. Punkt 16, "Ledelsen og interne prosedyrer", omfattes ikke av anbefalingen. Vi har valgt å ta dette med, da vi anser det som et svært sentralt punkt i diskusjonen rundt eierstyring og selskapsledelse.

1 Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

- Styret skal påse at selskapet har god eierstyring og selskapsledelse.
- Styret skal gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse i årsrapporten. Redegjørelsen skal omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen. Dersom anbefalingen ikke er fulgt, skal det forklares.
- Styret bør klargjøre selskapets verdigrunnlag og i samsvar med dette utforme etiske retningslinjer.

Konsernet har utarbeidet en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og styret har besluttet at "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" skal følges.

Omtale og klargjøring av konsernets verdigrunnlag finnes i bærekraftdelen av denne rapporten på side 130 og på www.kongsberg.com

Konsernet har utarbeidet egne forretningsetiske retningslinjer, sist revidert april 2008. Se nærmere kommentarer på side 149, og på www.kongsberg.com

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

2 Virksomheten

- Selskapets virksomhet bør tydeliggjøres i vedtektene.
- Innenfor rammen av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for sin virksomhet.
- Vedtektenes formålsparagraf og selskapets mål og hovedstrategier bør fremgå av årsrapporten.

Kongsberg Gruppen ASA er et selskap med formål å drive teknologisk og industriell virksomhet innen maritime, forsvar og tilknyttede områder. Selskapet kan delta i og eie andre selskaper. Ovennevnte fremgår av selskapets vedtekter § 3. Selskapets vedtekter finnes i årsrapporten på side 105 og på konsernets nettsider, www.kongsberg.com

Konsernets mål og hovedstrategier omtales på side 14.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

3 Selskapskapital og utbytte

- Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.
- Styret bør utarbeide en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som grunnlag for de utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Utbyttepolitikken bør gjøres kjent.
- Styrefullmakt til å foreta kapitalforhøyelse bør begrenses til definerte formål og bør ikke gis for et tidsrom lenger enn frem til neste ordinære generalforsamling. Tilsvarende gjelder styrefullmakt til kjøp av egne aksjer.

Egenkapital

Konsernets egenkapital 31.12.07 var på 2 758 (1 684) millioner kroner, hvilket

utgjorde 30 (23) prosent av totalkapitalen. Styret anser dette å være tilfredsstillende. Selskapets behov for soliditet vurderes til enhver tid i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil.

Utbyttepolitikk

Konsernet vil tilstrebe et årlig utbytte over tid på ca 30 prosent av konsernets årlige overskudd fra ordinær drift, etter skatt.

Generalforsamlingen fastsetter det årlige utbyttet, basert på forslag fra styret. Forslaget er den øverste grense for hva generalforsamlingen kan vedta.

For 2006 ble det utbetalt et utbytte på kr 2,50 pr. aksje, og styret foreslår overfor generalforsamlingen at utbyttet for 2007 blir kr 5,- pr. aksje.

Kapitalforhøyelse

Det foreligger ikke emisjonsfullmakter gitt til styret.

Kjøp av egne aksjer

Generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å kjøpe opptil 10 prosent av egne aksjer. På den ordinære generalforsamlingen 8. mai 2007, fikk styret fullmakt til å kjøpe egne aksjer for inntil et høyeste pålydende beløp på kr 7 500 000. Dette utgjør 5 prosent av aksjekapitalen. Fullmakten kan benyttes flere ganger og gjelder 12 måneder frem i tid fra dato for generalforsamlingen. Styrets erverv av egne aksjer kan etter denne fullmakten bare skje mellom en minstepris på kr 100,- og en høyeste pris på kr 300,- pr. aksje. Konsernet eier pr. 31.12.07 til sammen 18 585 aksjer, eller 0,06 prosent av samlede aksjer i eget selskap.

Aksjene er innkjøpt til aksjeordning for samtlige ansatte, men kan også avhendes i markedet. Aksjene tilbys alle ansatte til redusert pris (-20 prosent), og har en bindingstid på ett år fra det tidspunktet de ble ervervet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

4 Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

- Selskapet bør kun ha én aksjeklasse.
- Dersom eksisterende aksjeeieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelser fravikes, skal det begrunnes.
- Selskapets transaksjoner i egne aksjer bør foretas på børs eller på annen måte til børskurs. Dersom det er begrenset likviditet i aksjen, bør kravet til likebehandling vurderes ivaretatt på andre måter.
- Ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse, bør styret sørge for at det foreligger en verddivurdering fra en uavhengig tredjepart. Dette gjelder ikke når generalforsamlingen skal behandle saken etter reglene i allmennaksjeloven. Uavhengig verddivurdering bør foreligge også ved transaksjoner mellom selskaper i samme konsern der det er minoritetsaksjeeiere.
- Selskapet bør ha retningslinjer som sikrer at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet.

Aksjeklasse

Konsernets aksjer består kun av A-aksjer. Vedtektene inneholder ingen begrensninger i forhold til stemmerett. Alle aksjer har lik rett.

Transaksjoner i egne aksjer

Styrets fullmakt til erverv av egne aksjer forutsetter at ervervet skal skje i markedet. Avhendelse av ervervede aksjer skal kunne skje i markedet, som oppgjør ved kjøp av virksomhet, samt til aksjeordning for konsernets ansatte.

Transaksjoner med nærstående

Styret har vurdert at det i 2007 ikke har forekommet transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse som kan betegnes som ikke uvesentlige transaksjoner. Se forøvrig note 32.

Retningslinjer for styremedlemmer og ledende ansatte

Konsernets forretningsetiske retningslinjer omtaler temaet under punktet interessekonflikt, uten at det kan sies å direkte dekke punktet i anbefalingen. Tilsvarende gjelder for styrets instruks punkt 11 – uavhengighet og inhabilitet.

Staten som kunde og aksjeeier

Den norske stat har en eierandel på 50,001 prosent av KONGSBERG og er samtidig en betydelig kunde, spesielt med hensyn til leveranser til Det norske forsvaret. Forholdet til Forsvaret er av rent forretningsmessig art og berøres ikke av eierforholdet.

Konsernet avholder kvartalsvise møter med staten, representert ved Nærings- og handelsdepartementet. Temaene som tas opp på disse møtene, er først og fremst konsernets økonomiske utvikling og orientering om strategiske spørsmål knyttet til KONGSBERG. Statens forventninger til avkastning og utbytte blir også kommunisert. Disse "én til én"-møtene med staten er på linje med hva som er vanlig mellom et aksjeselskap og dets største aksjeeiere. Møtene håndteres innenfor rammen som er gitt i selskaps- og verdipapirlovgivningen, ikke minst med tanke på likebehandling av aksjeeierne.

Staten som aksjeeier får vanligvis ikke tilgang til mer informasjon enn det som er offentlig tilgjengelig for andre aksjeeiere. Under spesielle omstendigheter hvor statens medvirkning er påkrevd og regjeringen må innhente fullmakt fra Stortinget, vil det tidvis være nødvendig å gi departementet innsideinformasjon. I slike tilfeller er staten underlagt alminnelige regler for behandling av slik informasjon.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

5 Fri omsettelighet

- Aksjer i børsnoterte selskaper skal i prinsippet være fritt omsettelige. Det bør derfor ikke vedtektsfestes noen form for omsetningsbegrensninger.

Aksjene er fritt omsettelige, med unntak av ansattes kjøp av aksjer til redusert pris, se punkt 3. Vedtektene har ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

6 Generalforsamling

Styret bør legge til rette for at flest mulig aksjeeiere kan utøve sine rettigheter ved å delta i selskapets generalforsamling, og at generalforsamlingen blir en effektiv møteplass for aksjeeiere og styret, blant annet ved å påse at:

- innkalling og saksdokumenter til generalforsamlingen, inkludert valgkomiteens innstilling, er tilgjengelig på selskapets hjemmeside senest 21 dager før generalforsamlingen avholdes og sendes aksjeeierne senest to uker før generalforsamlingen avholdes
- saksdokumentene skal være utførlige nok til at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles.
- påmeldingsfristen settes så nær møtet som mulig.
- aksjeeiere som ikke selv kan delta, kan stemme ved bruk av fullmakt.
- styret, valgkomiteen og revisor er til stede i generalforsamlingen.
- det foreligger rutiner som sikrer en uavhengig møteledelse i generalforsamlingen.

Innkallingen til generalforsamlingen bør informere om de prosedyrer aksjeeierne må følge for å kunne delta og avgi stemme på generalforsamlingen. Innkallingen bør også angi:

- prosedyren for å møte ved fullmektig, herunder for bruk av fullmaktsskjema
 - aksjeeieres rett til å sette frem forslag til vedtak i saker som generalforsamlingen skal behandle
 - den internettside der innkalling og andre saksdokumenter vil være tilgjengelige
- Selskapet bør, så snart det er mulig, gjøre tilgjengelig på sin hjemmeside:
- aksjeeieres rett til å få saker behandlet på generalforsamlingen
 - forslag til vedtak, alternativt merknader til de saker der det ikke foreslås noe vedtak
 - fullmaktsskjema

Styret og den som leder møtet bør legge til rette for at generalforsamlingen får mulighet til å stemme på hver enkelt av kandidatene til verv i selskapets organer.

Gjennom generalforsamlingen er aksjeeierne sikret deltakelse i organet som er den øverste myndighet i selskapet. Selskapets vedtekter vedtas her. Aksjeeiere som representerer minimum 5 prosent av

aksjene, kan kreve ekstraordinær generalforsamling.

Innkalling

Generalforsamlingen blir normalt avholdt innen 1. juni hvert år. I 2008 er datoen fastsatt til 24. april. Innkalling sendes normalt ut tre uker i forkant. Det er én uke tidligere enn lovens minimumskrav (to uker). Saksdokumentene inklusive valgkomiteens begrunnede innstilling dersom nye medlemmer skal velges eller eksisterende er på valg, er tilgjengelig på konsernets nettsider minimum 21 dager før generalforsamlingen avholdes. Det legges vekt på at saksdokumentene inneholder all nødvendig informasjon slik at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles. Selskapets vedtekter fastslår at påmeldingsfristen ikke kan utløpe tidligere enn fem dager før avholdelse av generalforsamlingen. Det er et mål å legge denne fristen tettest mulig opp til møtedato.

Finanskalender blir offentliggjort både på konsernets nettsider og i selskapets årsrapport.

Deltakelse

Påmeldingen skjer via skriftlig tilbakemelding, telefaks eller internett. Styret ønsker å legge forholdene til rette slik at flest mulig av aksjeeierne gis anledning til å delta. Aksjeeiere som ikke kan møte, blir oppfordret til å stille med fullmektig, og det er lagt til rette for at fullmaktene knyttes til hver enkelt sak som behandles. På generalforsamlingen deltar representanter fra styret, minst én representant for valgkomiteen og revisor. Fra administrasjonen deltar som et minimum konsernsjef og finansdirektør.

I 2007 ble generalforsamlingen avholdt 8. mai, og 79 prosent (79 prosent i 2006) av den samlede aksjekapital var representert.

Dagsorden og gjennomføring

Dagsorden fastsettes av styret, hvor hovedpunktene følger av vedtektenes § 8.

Samme paragraf fastslår også at generalforsamlingens møter ledes av styreleder. Konsernsjefen gjennomgår status for konsernet. Protokollen fra generalforsamlingen gjøres tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com

Avvik fra anbefalingen: Det er to avvik innen dette punktet. Normalt har ikke hele styret deltatt på generalforsamlingen. Saker til behandling i generalforsamlingen har til nå ikke skapt behov for dette. Styrets leder er alltid til stede for å svare på eventuelle spørsmål. Det andre avviket refererer til vedtektenes § 8, som fastslår at generalforsamlingens møter ledes av styrets leder. Dette er et avvik i forhold til anbefalingen om uavhengig møteledelse.

7 Valgkomité

- Selskapet bør ha en valgkomité, generalforsamlingen bør velge komiteens leder og medlemmer, og bør fastsette dens godtgjørelse.
- Valgkomité bør vedtektsfestes.
- Valgkomiteen bør sammensettes slik at hensynet til aksjeeierfellesskapets interesser blir ivarettatt. Flertallet i valgkomiteen bør være uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Minst ett medlem av valgkomiteen bør ikke være medlem av bedriftsforsamlingen, representantskapet eller styret. Maksimalt ett medlem av valgkomiteen bør være styremedlem og bør da ikke stille til gjenvalg. Daglig leder eller andre ledende ansatte bør ikke være medlem av komiteen.
- Valgkomiteen foreslår kandidater til bedriftsforsamling og styre og honorarer for medlemmene av disse organer.
- Valgkomiteens innstilling bør begrunnes.
- Selskapet bør informere om hvem som er medlemmer av komiteen og eventuelle frister for å fremme forslag til komiteen.

Valgkomiteens oppgave er å avgi innstilling til generalforsamlingen om valg av aksjeeiervalgte styremedlemmer. Innstilling på styreleder skal angis særskilt.

Komiteen består av tre medlemmer som skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne. Generalforsamlingen velger samtlige medlemmer til valgkomiteen, herunder lederen. Det er valgkomiteen selv som innstiller overfor generalforsamlingen om valg av medlemmer til komiteen. Funksjonstiden er to år. Ovennevnte fremgår av konsernets ved-

tekter § 9, etter endringer foretatt på ordinær generalforsamling 8. mai 2007. Komiteen arbeider under instruks fra generalforsamlingen. Denne ble sist revidert på ordinær generalforsamling 8. mai 2007.

Sammensetning

Nåværende komité ble valgt på ordinær generalforsamling 9. mai 2006 og består av:

- Anne Grethe Dalane, personaldirektør, Yara International ASA (gjenvalg)
 - Knut J. Utvik, avdelingsdirektør, Nærings- og handelsdepartementet (ny)
 - Sverre Valvik, administrerende direktør, Arendals Fossekompani ASA (gjenvalg)
- Anne Grethe Dalane er valgt til leder av komiteen.

Ingen av komiteens medlemmer er representant for daglig ledelse eller styret. Flertallet av medlemmene anses å være uavhengig av daglig ledelse og styret. Sverre Valvik er administrerende direktør i Arendals Fossekompani ASA, hvor KONGSBERGS styremedlem Erik Must indirekte har en betydelig eierandel. Valgkomiteen anses å ha en sammensetning som reflekterer interessene til aksjeeierfelleskapet.

Informasjon om valgkomiteen, skjema for å gi innspill på kandidater til styret og frister er gjort tilgjengelig på konsernets nettsider www.kongsberg.com. Ingen forslag på kandidater til styret ble fremmet gjennom denne kanalen i 2007.

Valgkomiteens arbeid

I forkant av generalforsamlingen i 2007 ble det avholdt 3 møter, i tillegg til telefonkonferanser og e-post-korrespondanse. Til grunnlag for valgkomiteens innstilling ble det gjennomført møter med styreleder Finn Jebsen og konsernsjef Jan Erik Korssjøen samt telefonisk kontakt med de største aksjeeierne i konsernet.

I første kvartal 2008 ble det gjennomført et møte med styrets leder hvor temaet var gjennomgang av styrets egen-

evaluering. Før generalforsamlingen i 2008 vil det bli avholdt ytterligere et møte hvor styrets kompensasjon og innstilling til ny valgkomite vil bli diskutert.

Ingen av styrets medlemmer er på valg i 2008.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

8 Styre – sammensetning og uavhengighet

- *Bedriftsforsamlingen bør sammensettes med sikte på bred representasjon fra selskapets aksjeeiere.*
- *Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta aksjeeierfelleskapets interesser, og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ.*
- *Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av aksjeieivalgte medlemmer bør være uavhengige av selskapets daglige ledelse og vesentlige forretningsforbindelser. Minst to av de aksjeieivalgte medlemmene bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.*
- *Representanter for den daglige ledelsen bør ikke være medlemmer av styret. Dersom slike representanter er styremedlemmer, bør det begrunnes og få konsekvenser for organiseringen av styrets arbeid, herunder bruk av styreutvalg for å bidra til en mer uavhengig forberedelse av styresaker, jfr. punkt 9.*
- *Styrets leder bør velges av generalforsamlingen hvis allmennskjeloven ikke krever at vedkommende skal velges av bedriftsforsamlingen eller styret, som følge av en avtale om at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling.*
- *Styremedlemmer bør ikke velges for mer enn to år av gangen.*
- *I årsrapporten bør styret opplyse om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse og kapasitet samt hvilke styremedlemmer som vurderes som uavhengige.*
- *Styremedlemmer bør oppfordres til å eie aksjer i selskapet.*

Styrets sammensetning

Styret består av åtte medlemmer, og har i dag følgende sammensetning; Finn Jebsen (styreleder), Benedicte Berg Schilbred (nestleder), Siri Hatlen, Erik Must, John Giverholt, Roar Marthiniusen, Kai Johansen og Audun Solås. De tre sistnevnte er valgt av og blant de ansatte. Detaljert informasjon om det enkelte styremedlem finnes på side 116.

Det legges vekt på at det samlede styret skal ha kompetanse innen styrearbeid og selskapets hovedvirksomhet.

I tillegg skal styrets medlemmer ha kapasitet til å utføre sine oppgaver. Ifølge selskapets vedtekter skal antall styremedlemmer være mellom fem og åtte. I øyeblikket består styret av fem eksterne medlemmer og tre medlemmer valgt av og blant de ansatte i konsernet.

Konsernsjefen er ikke styremedlem.

Styret velges for to år av gangen. Generalforsamlingen velger styrets leder. Det fremgår av instruks for valgkomiteen. Finn Jebsen er valgt til styrets leder.

Endringer i styret i 2007

Samtlige aksjeieivalgte styremedlemmer ble valgt for to nye år på selskapets ordinære generalforsamling i 2007. Kai Johansen ble valgt inn som ny representant for de ansatte. Han erstattet Jan Erik Hagen.

Styrets uavhengighet

Alle aksjeieivalgte styremedlemmer anses som selvstendige og uavhengige av konsernets administrative ledelse. Tilsvarende gjelder i forhold til vesentlige forretningsforbindelser. Arendals Fossekompani ASA, hvor Erik Must direkte og indirekte har en betydelig eierandel, hadde ved årsskiftet en eierandel i Kongsberg Gruppen ASA på 7,96 prosent (6,85). Ferd AS, hvor John Giverholt er finansdirektør, hadde ved årsskiftet en eierandel i Kongsberg Gruppen ASA på 1,6 prosent (2,17). Styret gir uttrykk for at det er positivt at langsiktige aksjeeiere er representert i styret. Det blir lagt vekt på at det ikke skal foreligge interessekonflikter mellom eiere, styret, administrasjonen og selskapets øvrige interessenter.

Blant de aksjeieivalgte styremedlemmene er det tre menn og to kvinner, det vil si en kvinneandel på 40 prosent.

Valg av styre

Generalforsamlingen velger de fem aksjeieivalgte representantene til styret. Valgkomiteen utarbeider en innstilling på aksjeeieres kandidater til styret i forkant av valget. Innstillingen blir sendt aksje-

erierne sammen med innkallingen til generalforsamlingen. Vedtak om styrets sammensetning skjer ved simpelt flertall. Staten eier i dag i overkant av 50 prosent av aksjene, og kan i prinsippet utøve kontroll over valget av aksjeeiernes styremedlemmer. Tre av styrets medlemmer velges ved direktevalg av og blant de ansatte i konsernet.

Medlemmene velges for to år av gangen med mulighet for gjenvalg.

Styremedlemmenes aksjeholdning

De aksjeeiervalgte styremedlemmene har pr. 31.12.07 følgende beholdning av aksjer i konsernet: Finn Jepsen, styrets leder, eier 5 000 aksjer gjennom sitt heldeide selskap Fateburet AS. Benedicte Berg Schilbred, styrets nestleder, eier 17 500 aksjer gjennom selskapet Odd Berg AS. Erik Must eier 31 150 aksjer personlig og 100 000 aksjer gjennom Must Invest AS.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

9 Styrets arbeid

- Styret bør fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Styret bør fastsette instruks for styret og for den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Det bør velges en nestleder som kan fungere når styrelederen ikke kan eller bør lede styrets arbeid.
- Styret bør vurdere bruk av styreutvalg for å bidra til grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder finansiell rapportering og godtgjørelse til ledende ansatte. Slike utvalg bør bestå av styremedlemmer som er uavhengige av den daglige ledelsen.
- Styret bør informere om eventuell bruk av styreutvalg i årsrapporten.
- Styret bør evaluere sitt arbeid og sin kompetanse årlig.

Styrets oppgaver

Styret har det overordnede ansvaret for forvaltning av konsernet og for å føre tilsyn med daglig ledelse og konsernets virksomhet. Dette innebærer at styret har ansvaret for å etablere kontrollsystemer og ansvaret for at konsernet drives i samsvar med fastsatt verdigrunnlag, forretningssetiske retningslinjer og eierens forventninger til en samfunnsansvarlig drift.

Styret skal først og fremst ivareta alle aksjeeiernes interesser, men det har også et ansvar for selskapets øvrige interesser.

Hovedoppgavene består i å bidra til at konsernet blir konkurransedyktig, og at det utvikler seg og skaper verdier. Videre skal styret delta i utformingen av, og vedta konsernets strategi, utføre nødvendige kontrollfunksjoner og sikre at konsernet er tilfredsstillende ledet og organisert. Styret setter mål for finansiell struktur og vedtar selskapets planer og budsjetter. Saker av stor strategisk eller økonomisk betydning for konsernet blir behandlet i styret. Oppgavene er ikke statiske, og fokuseringen vil være avhengig av konsernets behov i øyeblikket. Styret ansetter konsernsjef, etablerer vedkommendes arbeidsinstruks og fullmakter, og foretar lønnsfastsettelse.

Styreinstruks

Styrets instruks er omfattende og ble sist revidert 12. februar 2007. Instruksen omfatter følgende punkter; innkalling til styremøte, innkallingsfrist, forutgående saksbehandling, styremøtet, styrets beslutninger, føring av protokoll, styrets kompetanse og saker som skal styrebehandles, styrets og daglig leders arbeidsdeling, forholdet mellom datterselskap og morselskap, uavhengighet og inhabilitet, hovedprinsipper for styrets arbeid ved en eventuell selskapsovertakelse, fortrolighet og taushetsplikt, forholdet til lovgivning, vedtekter og instruks.

Styret kan i enkeltsaker vedta å fravike instruksen.

Instruks for konsernsjefen

Det er gjennomført en klar arbeidsdeling mellom styret og daglig ledelse. Styreleder har ansvaret for at styrearbeidet gjennomføres på en effektiv og korrekt måte i henhold til de oppgaver styret har. Konsernsjefen har ansvaret for selskapets operative ledelse. Styret har utarbeidet en egen instruks for konsernsjefen.

Finansiell rapportering

Styret mottar månedlige økonomi-rapporter hvor selskapets økonomiske og finansielle status kommenteres.

Møteinnkalling og møtebehandling

Styret fastsetter hvert år faste styremøter. Normalt avholdes det åtte møter. I tillegg blir det innkalt til ekstra møter etter behov. I 2007 ble det avholdt 14 styremøter og ett styreseminar. Styremøtene hadde 96 prosent møtedeltakelse i 2007.

Alle styrets medlemmer mottar regelmessig informasjon om selskapets operasjonelle og finansielle utvikling i god tid før de fastsatte styremøtene. I tillegg mottar styremedlemmene månedlige driftsrapporter. Selskapets forretningsplan, strategi og risiko er regelmessig gjenstand for gjennomgang og vurdering av styret. Styrets medlemmer har fri tilgang til å konsultere konsernets toppledere dersom de føler behov for det.

Styret utarbeider og fastsetter en årlig plan med fastlagte temaer for styremøtene. Normalt er det konsernsjefen som foreslår agendaen til hvert enkelt styremøte. Den endelige agendaen blir besluttet i samråd mellom konsernsjef og styrets leder.

På styremøtene deltar foruten styremedlemmene selv; konsernsjef, finansdirektør, konserndirektør kommunikasjon og samfunnskontakt og juridisk direktør (styresekretær). Øvrige deltakere blir innkalt etter behov.

Styret vedtar saker av signifikant betydning for konsernet. Dette dreier seg blant annet om godkjenning av års- og kvartalsregnskaper, strategi og strategiske planer, godkjenning av betydelige investeringer (normalt over 10 millioner kroner) og godkjenning av oppkjøp og salg av virksomheter.

Nye styremedlemmer orienteres om konsernets gjeldende strategi og historiske forhold relatert til konsernets aktuelle situasjon.

Taushetsplikt – kommunikasjon mellom styret og aksjeeiere

Styrets forhandlinger og protokoller er i prinsippet konfidensielle, med mindre styret bestemmer noe annet eller at det er åpenbart at det ikke er behov for slik behandling. Dette følger av styreinstruksen.

Kompetanse

Hele styret har gjennomført et omfattende program for å gi medlemmer innsikt i konsernets aktivitet. I 2007 gjennomførte styret og konsernledelsen en rundreise til konsernets virksomheter i Nordøst- og Sørøst-Asia. Formålet med reisen var å øke styrets innsikt i de forretningsmessige aktiviteter i området.

Habilitet

Styret forholder seg til reglene om inhabilitet slik de fremgår av Allmennaksjeloven (ASAL) § 6–27 og i styrets egen instruks. I 2007 har det ikke vært tilfeller hvor styremedlemmer har måttet avstå fra behandlingen av en sak på grunn av inhabilitet.

Bruk av styrekomiteer

Konsernet har vedtektsfestet bruk av valgkomité. I tillegg opprettet styret i 2005 to underutvalg, et revisjonsutvalg og et kompensasjonsutvalg. For begge utvalgene gjelder at de virker som saksforberedende organer for styret og er bare ansvarlig overfor det samlede styret i selskapet og har kun innstillende myndighet overfor dette.

Styrets revisjonsutvalg

Revisjonsutvalget har oppgaver blant annet i forhold til regnskapsrapportering, ekstern revisor, internrevisjon og risikostyring. Utvalget er sammensatt av to aksjeeiervalgte styremedlemmer og ett styremedlem fra de ansattevalgte. Eksternrevisor deltar normalt på møtene. Konsernsjef og øvrige styremedlemmer har rett til å delta etter eget ønske. I løpet av 2007 ble det avholdt åtte møter. Medlemmer: John Giverholt, Siri Hatlen, Audun Solås.

Mandat for revisjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com

Styrets kompensasjonsutvalg

Utvalget har oppgaver knyttet til konsernsjefens betingelser, prinsipielle spørsmål knyttet til lønnsnivå, bonussystem, pensjonssystemvilkår, ansettelsesavtaler og lignende for ledende ansatte, samt øvrige forhold tilnyttet kompensasjon som utvalget finner er av særlig betydning for konsernet. Utvalget er sammensatt av styrets leder, ett aksjeeiervalgt styremedlem og ett ansattevalgt styremedlem. Konsernsjefen har rett til å delta i utvalgets møter når han ønsker, unntatt ved behandling av hans personlige forhold. I løpet av 2007 ble det avholdt seks møter.

Medlemmer: Finn Jebsen, Erik Must, Roar Marthiniusen.

Mandat for kompensasjonsutvalget finnes på konsernets nettsider www.kongsberg.com

Styrets egnevaluering

Hvert år gjennomføres det et eget styreseminar der temaene er knyttet til virksomheten og styrets arbeid og arbeidsform. Styrets arbeidsform og samspill diskuteres fortløpende, og spesielt i forbindelse med styreseminarene. I denne forbindelse vurderer også styret seg selv i forhold til eierstyring og selskapsledelse. Styret har så langt ikke funnet det hensiktsmessig å benytte eksterne personer i egnevalueringen. Evalueringen gjøres tilgjengelig for valgkomiteen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

10 Risikostyring og intern kontroll

- Styret skal påse at selskapet har god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av selskapets virksomhet. Internkontrollen og systemene bør også omfatte selskapets verdigrunnlag og etiske retningslinjer.
- Styret bør årlig foreta en gjennomgang av selskapets viktigste risikoområder og den interne kontroll.
- Styret bør i årsrapporten gi en beskrivelse av hovedelementene i selskapets interne kontroll og risikostyringssystemer knyttet til dets finansielle rapportering.

Styret og internkontroll

Administrasjonen utarbeider månedlige resultatrapporter som oversendes og gjennomgås av styremedlemmene. I tillegg utarbeides kvartalsvise økonomirapporter, risikoreporter og HMS-rapporter som alle er gjenstand for gjennomgang i de kvartalsvise styremøtene. Se side 115 for nærmere beskrivelse.

Møtedeltakelse

	Styremøter	Kompensasjonsutvalg	Revisjonsutvalg
Finn Jebsen	13	6	
Benedicte Berg Schillbred	11		
Siri Hatlen	13		8
Erik Must	13	6	
John Giverholt	12		8
Roar Marthiniusen	12	6	
Audun Solås	13		8
Kai Johansen ¹⁾	8		
Jan Erik Hagen ²⁾	5		

1) Kai Johansen styremedlem fra og med 8. mai 2007

2) Jan Erik Hagen styremedlem til og med 8. mai 2007

Styrets årlige gjennomgang

Styret foretar en årlig gjennomgang av risiko- og HMS-forhold. Dette gjøres i forbindelse med gjennomgangen av foreløpig årsregnskap i begynnelsen av februar. Revisor er også til stede på dette møtet. Gjennomgangen kommer i tillegg til kvartalsvise gjennomganger.

Styrets rapportering

Styret foretar en grundig gjennomgang av selskapets finansielle status i årsberetningen. Der beskrives også hovedelementene i HMS- og risikoaspektene. Videre gir det en redegjørelse for internkontrollaktiviteter under kapitlet Organisasjon og styring på side 115.

Avvik fra anbefalingen: Det foreligger i dag ikke egne internkontrollrutiner for oppfølging av selskapets verdigrunnlag og etiske retningslinjer. Konsernet har imidlertid opprettet et etisk råd hvis formål er å bidra til høy etisk bevissthet, god atferd og å sikre et godt omdømme i og for KONGSBERG.

11 Godtgjørelse til styret

- Godtgjørelsen til styret bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.
- Godtgjørelsen til styret bør ikke være resultatavhengig. Opsjoner bør ikke utstedes til styremedlemmer.
- Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet, bør ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom de likevel gjør det, bør hele styret være informert. Honorar for slike oppgaver bør godkjennes av styret.
- Det bør informeres om alle godtgjørelser til de enkelte medlemmene av styret i årsrapporten. Dersom det blir gitt godtgjørelse ut over vanlig styrehonorar, bør dette spesifiseres.

Generalforsamlingen fastsetter årlig styrets godtgjørelse. Forslag til godtgjørelse fremsettes av leder for valgkomiteen. For 2007 utgjorde den totale godtgjørelsen til styret kr 1 360 002 (kr 1 208 002 i 2006). Godtgjørelsen fordeler seg som følger: Styreleder kr 320 000 (300 000), styrets nestleder kr 170 000 (160 000), øvrige styremedlemmer kr 150 000 (136 667).

I tillegg mottar revisjonsutvalgets medlemmer kr 7 000,- pr. møte, maksimalt kr 35 000,- pr. år. Utvalgets leder mottar kr 8 000,- pr. møte, maksimalt kr 40 000,- pr. år. Kompensasjonsutvalgets medlemmer mottar kr 6 000,- pr. møte, maksimalt kr 25 000,- pr. år. Utvalgets leder mottar kr 6 000,- pr. møte, maksimalt kr 30 000,- pr. år.

Styremedlemmenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller lignende. Ingen av styrets aksjeeiervalgte medlemmer har oppgaver for selskapet ut over styrevervet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

12 Godtgjørelse til ledende ansatte

- Styret fastsetter retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i henhold til loven. Retningslinjene fremlegges for generalforsamlingen.
- Retningslinjene for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte bør angi hovedprinsippene for selskapets lederlønnspolitik. Retningslinjene bør bidra til sammenfallende interesser mellom aksjeeierne og ledende ansatte.
- Resultatavhengig godtgjørelse til ledende ansatte i form av opsjons-, bonusprogrammer eller lignende, bør knyttes til verdiskaping for aksjeeierne eller resultatutvikling for selskapet over tid. Slike ordninger, herunder opsjonsordninger, bør være prestasjonsrettede og forankret i målbare forhold som den ansatte kan påvirke.

Retningslinjer

Styret har utarbeidet egne retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte. Konsernsjefens betingelser fastsettes av styret. Styret gjennomfører årlig en grundig vurdering av lønn og annen godtgjørelse til konsernsjef. Vurderingen baseres på markedsundersøkelser for tilsvarende stillinger.

Strukturen i belønningssystemet for de øvrige medlemmene av konsernledelsen fastsettes av styret, og legges frem for generalforsamlingen til orientering. Betingelsene foreslås av konsernsjefen og godkjennes av styrets leder.

Styrets holdninger når det gjelder lederlønninger, er at de skal være konkurransedyktige og motiverende, men ikke

ledende når det gjelder nivå.

Belønningssystemet består av basislønn, bonus-, pensjons-, etterlønnssordning og naturalytelser.

Resultatavhengig godtgjørelse

Styret vedtok et nytt bonussystem i 2006. Resultatavhengig godtgjørelse er knyttet til verdiskaping for aksjeeierne eller resultatutvikling for konsernet over tid. Forutsetninger for utbetaling av resultatbasert godtgjørelse er beskrevet i note 32. Totalt har konsernet ca 90 ledere som omfattes av et belønningssystem med et individuelt prestasjonselement. Kriteriene for vurderingen omfatter endringer i konsernets økonomiske resultat, forretningsrådets eller enhetens resultat, kapitalbinding og oppnåelse av mål knyttet til forbedringer og langsiktighet.

Betingelser

Godtgjørelse til konsernledelsen og styret er beskrevet i note 32.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

13 Informasjon og kommunikasjon

- Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon basert på åpenhet og under hensyn til kravet om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet.
- Selskapet bør årlig publisere oversikt over datoer for viktige hendelser som generalforsamling, publisering av delårsrapporter, åpne presentasjoner, utbetaling av eventuelt utbytte med mer.
- Informasjon til selskapets aksjeeiere bør legges ut på selskapets nettside samtidig som den sendes aksjeeierne.
- Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.

Årsregnskap og årsberetning – periodisk rapportering

Konsernet legger normalt frem et foreløpig årsregnskap i februar. Fullstendig regnskap sammen med årsberetning og årsrapport sendes aksjeeiere og øvrige interessenter i mars/april. Ut over dette rapporteres regnskapstall kvartalsvis. Konsernets finanskalender gjøres kjent gjennom konsernets nettsider og i

årsrapporten. Bærekraftsrapportering inngår som en del av årsrapporten som sendes alle aksjeeiere.

Det er en selvfølge at alle aksjeeiere blir behandlet likt.

Annen markedsinformasjon

Det arrangeres åpne investorpresentasjoner i forbindelse med at års- og kvartalsresultater for konsernet blir lagt frem. Her gjennomgår konsernsjefen resultater og kommenterer markeder og fremtidsutsikter. På disse presentasjonene deltar også konsernets finansdirektør, tidvis også øvrige medlemmer fra konsernledelsen.

Presentasjonene i forbindelse med års- og kvartalsresultater gjøres tilgjengelige på konsernets nettsider samtidig med presentasjonen. Års- og halvårsresultat presenteres også via webcast. Ut over dette holdes det løpende dialog og presentasjoner for analytikere og investorer.

Konsernet anser det som svært viktig å informere eiere og investorer om konsernets utvikling og økonomiske og finansielle status. Det blir lagt vekt på at informasjonen er lik og samtidig til aksjemarkedet. I samtale med aksjeeiere og analytikere skal varsomhetsprinsippet i forhold til forfordeling av informasjon legges til grunn.

Konsernet ble i 2004 tildelt Informasjonsmerket og Engelskmerket av Oslo Børs.

Styret har utarbeidet egne retningslinjer for kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

14 Selskapsøvertakelse

- Styret bør ha utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.
- I en overtakelsesprosess bør tilbyder, målselskapets styre og ledelse ha et selvstendig ansvar for å bidra til at aksjeeierne i målselskapet blir likebehandlet, og at ikke målselskapets virksomhet forstyrres unødige. Målselskapets styre har et særskilt ansvar for at aksjeeierne har informasjon og tid til å ta stilling til budet.
- Styret bør ikke uten særlige grunner søke å forhindre eller vanskeliggjøre at noen fremsetter tilbud på selskapets virksomhet eller aksjer.
- Dersom det fremsettes et tilbud på selskapets aksjer, bør ikke selskapets styre utnytte emisjonsfullmakter eller treffe andre tiltak med formål å hindre gjennomføringen av tilbudet, uten at dette er godkjent av generalforsamlingen etter at tilbudet er kjent.
- Dersom et bud fremmes på selskapets aksjer, bør styret avgi en uttalelse med vurdering av budet og en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere eller ikke. Dersom styret ikke finner å kunne gi en anbefaling til aksjeeierne om hvorvidt de bør akseptere tilbudet eller ikke, bør det redegjøres nærmere for bakgrunnen for dette. I styrets uttalelse om tilbudet bør det fremkomme om vurderingen er enstemmig, og i motsatt fall på hvilket grunnlag enkelte styremedlemmer har tatt forbehold om styrets uttalelse. Styret bør vurdere å innhente en verddivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Dersom styremedlem, ledende ansatt, deres nærstående eller noen som nylig har hatt en slik posisjon, er tilbyder eller har særinteresser i tilbudet, bør styret uansett innhente en uavhengig verddivurdering. Tilsvarende gjelder dersom tilbyder er en større aksjeeier. Verddivurderingen bør vedlegges, gjengis eller refereres i styrets uttalelse.
- Transaksjoner som i realiteten innebærer avhendelse av virksomheten, bør besluttes av generalforsamlingen, bortsett fra i de tilfeller hvor disse beslutninger etter loven skal treffes av bedriftsforsamlingen.

Konsernet har ingen forsvarsmekanismer mot aksjeoppkjøp i sine vedtekter, og har heller ikke iverksatt andre tiltak som begrenser muligheten for å kjøpe aksjer i selskapet. Den norske stat eier 50,001 prosent av aksjene. Omsetteligheten av disse aksjene er avhengig av vedtak i Stortinget.

Styrets instruks inneholder et punkt som omhandler hovedprinsippene for hvordan styret skal opptre ved eventuelle overtakelsestilbud. Her heter det blant annet at styret skal bidra til at aksjeeierne i KONGSBERG blir behandlet likt og at virksomheten ikke blir unødige forstyrret.

Dersom det fremmes et bud på selskapet, skal styret avgi en uttalelse med

en begrunnet vurdering av budet.

Vurderingen skal blant annet ta hensyn til hvordan et eventuelt oppkjøp vil innvirke på den langsiktige verdiskapingen i KONGSBERG.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

15 Revisor

- Revisor bør årlig fremlegge for styret hovedtrekkene i en plan for gjennomføring av revisorarbeidet.
- Revisor bør delta i styremøter som behandler årsregnskapet. I møtene bør revisor gjennomgå eventuelle vesentlige endringer i selskapets regnskapsprinsipper, vurdering av vesentlige regnskapsestimater og alle vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen.
- Revisor bør minst én gang i året gjennomgå med styret selskapets interne kontroll, herunder identifiserte svakheter og forslag til forbedringer.
- Styret og revisor bør ha minst ett møte i året uten at daglig leder eller andre fra daglig ledelse er til stede.
- Styret bør fastsette retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Revisor bør årlig gi styret en skriftlig bekreftelse på at revisor oppfyller fastsatte uavhengighetskrav. I tillegg bør revisor gi styret en oversikt over andre tjenester enn revisjon som er levert til selskapet.
- I ordinær generalforsamling bør styret orientere om revisors godtgjørelse fordelt på revisjon og andre tjenester.

Revisors forhold til styret

Hovedtrekkene i revisors planlagte arbeid legges frem for styret en gang i året.

Revisor deltar alltid under styrets behandling av årsregnskapet. Styret blir i den forbindelse orientert om årsregnskapet og saker som opptar revisor spesielt, herunder eventuelle uenigheter mellom revisor og administrasjonen. Revisor deltar i tillegg i revisjonsutvalgsmøtene.

Styret avholder årlige møter med revisor hvor det gjennomgår en rapport fra revisor som omhandler selskapets regnskapsprinsipper, risikoområder og interne kontrollrutiner.

Minimum en gang i året avholdes et møte mellom revisor og styret uten at konsernsjef eller andre fra ledelsen er til stede.

Revisor har lagt frem for styret en skriftlig erklæring på oppfyllelse av fastsatte uavhengighetskrav, jfr. revisorloven.

Revisors forhold til administrasjonen

Konsernet har styrebehandlet retningslinjer for det forretningsmessige forholdet mellom revisor og konsernet.

Konsernet benyttet fra oppstarten i 1987 revisjonsselskapet Arthur Andersen & Co. Arthur Andersen & Co. i Norge ble i april 2002 slått sammen med Ernst & Young. I tillegg til ordinær revisjon har selskapet utført rådgivning innen områdene regnskap, skatt og due diligence. Det vises til note 12 til konsernregnskapet.

Styret vil med jevne mellomrom vurdere om revisor i tilstrekkelig grad utøver en tilfredsstillende kontrollfunksjon.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

16 Ledelsen og interne prosedyrer

▪ Dette punktet omfattes ikke av anbefalingen.

Konsernsjefen

Konsernsjefen forestår daglig ledelse av virksomheten, med ansvar for at konsernet blir organisert, drevet og videreutviklet i samsvar med lov, vedtekter og vedtak truffet av styret og generalforsamlingen.

Styret har vedtatt instruks for konsernsjefen.

Konsernsjef Jan Erik Korssjøen gikk av med pensjon 1. mars 2008. Ny konsernsjef Walter Qvam overtok fra samme tidspunkt.

Konsernledelsen

Konsernledelsen består for tiden av syv personer. Foruten konsernsjefen består ledelsen av finansdirektør, direktører for de to forretningsområdene Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace, direktør for Human Resources, direktør for Forretningsutvikling og direktør for Kommunikasjon og samfunnskontakt.

Ledelsen møtes normalt én gang hver 14. dag, men har ut over dette daglig kontakt på operasjonell basis. Konsernet følger det overordnede prinsippet med forpliktelse på avtalt mål og praktiserer derfor en desentralisert styringsform som gir de enkelte enheter handlefrihet med dertil hørende ansvar.

Konsernledelsens hovedoppgave er den operasjonelle drift av konsernet, hvor det er konsernets totalitet som er førende for de avgjørelser som tas. Ledelsen gjennomfører månedlig resultat- og budsjettoppfølging med de resultatansvarlige enheter i konsernet.

Evalueringer

Konsernledelsen gjennomfører årlig en evaluering av eget arbeid og arbeidsform.

Interne styrer

Konsernets datterselskaper har egne styrer, som består av interne ledere og ansatte. Administrerende direktør i eierselskapet, eller den han bemyndiger, vil være styrets leder i datterselskapene. Oppnevning av styre og styrets arbeid i datterselskaper skal skje i henhold til konsernets prinsipper for god eierstyring.

Innsidehandel

Selskapet har nedfelt interne retningslinjer for handel med selskapets aksjer. Reglene er i henhold til gjeldende lover og regler for primærinnsidere og innsidehandel. Disse retningslinjene blir jevnlig oppdatert i henhold til de til enhver tid gjeldende regler, og distribuert til primærinnsidene. De interne retningslinjene pålegger blant annet primærinnsidene en intern klæringsplikt med konsernsjefen før de kjøper eller selger KONGSBERG-aksjer.

ORGANISASJON OG STYRING

Organisering

De sentrale organer i KONGSBERGS styringsmodell er generalforsamlingen, styret, konsernsjefen og konsernledelsen. Konsernet har to forretningsområder som har egne resultat-, vekst-, forbedrings- og avkastningsmål. Det er lagt vekt på å tydeliggjøre hvor ansvaret for resultatene ligger, og derfor er myndighet i stor grad delegert til de enkelte enhetene. Konsernfunksjonenes hovedoppgave er å utarbeide policies og prinsipper gjeldende for hele konsernet, ha fagansvar innen utvalgte områder, gi faglig støtte til forretningsområdene, og yte tjenester innen områder hvor det er lønnsomt å koordinere disse.

Strategi

Styret har det overordnede ansvaret for konsernets strategi. Konsernledelsen utarbeider forslag til strategi og langsiktige overordnede mål. Strategien og målene diskuteres og vedtas i styret. Dette er en årlig prosess som rullerer med fem års horisont. Prosessen starter normalt i januar/februar og avsluttes i juni. Innspill til strategiprosessen kommer fra ulike deler av organisasjonen. Med bakgrunn i det strategiske plandokumentet og de langsiktige målene, utarbeides operative mål og planer for alle resultatenheter.

Budsjett

Budsjettprosessen starter i midten av september. Alle resultatenheter deltar i dette arbeidet. Føringer for budsjettet blir utarbeidet på konsernnivå og tar utgangspunkt i strategidokumentet og relevante eksterne rammebetingelser. Forbedringer i forhold til tidligere oppnådde resultater er en viktig føring. Budsjettet er gjenstand for en grundig behandling i konsernledelsen og i styret. Det endelige budsjettet vedtas av styret i desember, og er et verktøy for den kortsiktige økonomiske styringen for neste kalenderår. Budsjettet lig-

ger fast gjennom hele budsjettperioden, og er forpliktende for lederne av de enkelte enhetene.

Risikoreport til styret

Hvert kvartal utarbeides det en omfattende risikoanalyse som legges frem for styret. Analysen omfatter hovedområdene operasjonell, forretningsmessig, juridisk og finansiell risiko. I 2008 er det vedtatt å innlemme omdømmerisiko i analysen. Operasjonell risiko er i hovedsak knyttet til gjennomføring av prosjekter med høy teknisk kompleksitet, hvor produktkvalitet er avgjørende. Forretningsmessig risiko er knyttet til markedsforhold, konkurrenter og andre rammebetingelser i markedene vi opererer i. Juridisk risiko er knyttet til pågående tvister som allerede behandles i rettssystemet og til prosjekter hvor det i dag er dissens i forhold til kunde/samarbeidspartner. Finansiell risiko er hovedsakelig knyttet til valuta- og rentesvingninger og finansiering.

I tillegg til ovennevnte, blir styret hvert kvartal forelagt en egen HMS-rapport.

Oppfølging

Konsernledelsen gjennomfører månedlige oppfølgingsmøter med forretningsområdene i konsernet. Oppfølging av mål, store prosjekter, risikoanalyse og forhold som fortjener oppmerksomhet, er en del av disse møtene i tillegg til økonomisk og markedsmessig status. Det blir lagt vekt på å kommentere avvik i forhold til budsjett, foregående år, planlagte aktiviteter og prognoser for året. Dersom det er behov, blir korreksjoner iverksatt.

Internkontroll

Konsernet har ingen egen avdeling for internkontroll. Regnskapskontrollen blir ivaretatt gjennom forskjellige former for arbeidsdeling, retningslinjer og godkjennelsesrutiner. Konsernets sentrale regnskapsfunksjon har overordnet ansvar for

etablering og oppfølging av retningslinjer og prinsipper. Innføringen av regnskapsstandarden International Financial Reporting Standard (IFRS) og ny bokføringslov har medført økte krav til regnskapsmessig oppfølging og kontroll. Som en følge av dette er regnskapsfunksjonen i konsernet styrket. I tillegg har konsernet et eget revisjonsutvalg.

Konsernets interne finanstransaksjoner er gjenstand for egne kontrollsystemer og rutiner. Den finansielle risikoen reduseres ved hjelp av egnede finansielle instrumenter. Styringen av den finansielle risikoen håndteres av konsernets sentrale finansfunksjon.

Ansvaret for det kommersielle innholdet i kontrakter og avtaler ligger hos forretningsområdene.

Oppfølging og kontroll i forhold til konsernets verdigrunnlag, etiske retningslinjer og samfunnsansvar foregår ute i linjen som en del av den daglige operative drift. Konsernet har et eget etisk råd som behandler temaer knyttet til konsernets forretningssetiske retningslinjer.

STYRET I KONGSBERG GRUPPEN ASA

Finn Jepsen (58)

Styrets leder

Stilling: Selvstendig næringsdrivende.

Utdannelse: Siviløkonom, Norges Handelshøyskole i Bergen (1974), mastergrad i Business Administration fra University of California, Los Angeles (1976).

Annet: Tidligere konsernsjef i Orkla ASA.

Antall år i styret: 3

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 5 000 (gjennom heleid selskap Fateburet AS).

Styreverv utenom Kongsberg Gruppen: Styreleder i Kavli Holding AS. Nestleder i styret for Cermaq ASA og for KLP Forsikring. Styremedlem i Berner Gruppen AS, Anders Wilhelmsen & Co AS og Norsk Hydro ASA.

Benedicte Berg Schilbred (61)

Styrets nestleder

Stilling: Arbeidende styreleder i Odd Berg Gruppen.

Utdannelse: Kandidatsamen fra Bedriftsøkonomisk Institutt (1969) og tilleggsutdanning fra Norges Handelshøyskole (1972).

Antall år i styret: 7

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 17 500 (gjennom selskapet Odd Berg AS)

Styreverv utenom Kongsberg Gruppen: Styreformann i Odd Berg AS og Tos Lab AS. Styremedlem i Norway Pelagic Group AS, Norsildmel AL og Norsildmel Innovation AS.

Erik Must (65)

Styremedlem

Utdannelse: Siviløkonom, Handelshøyskolen i København (1967).

Antall år i styret: 3

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 100 000 (gjennom Must Invest AS), 31 150 (personlig).

Styreverv utenom Kongsberg Gruppen: Styreleder i Fondsfinans ASA, Fondsfinans Kapitalforvaltning Holding AS, Arendals Fossekompagni ASA, Gyldendal ASA og Erik Must AS. Styremedlem i Norges Handels- og Sjøfartstidende AS, Norsk Folkemuseum, Arentz Legat og Bioteknologiseret Universitetet i Oslo.

Siri Hatlen (50)

Styremedlem

Stilling: Konserndirektør for Ny energi i Statkraft.

Utdannelse: Sivilingeniør, Norges Tekniske Høgskole (1980) og tilleggsutdanning (MBA) fra INSEAD, Fontainebleau (1991).

Antall år i styret: 5

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 0

Styreverv utenom Kongsberg Gruppen: Styreleder i AS Vinmonopolet og Det Norske Samlaget. Styremedlem i bl.a. PGS ASA, NTNU og Det Norske Teateret.

John Giverholt (55)

Styremedlem

Stilling: Finansdirektør i Ferd AS.

Utdannelse: Siviløkonom, Universitetet i Manchester (1976). Høyere revisoreksamen, Norges Handelshøyskole (1979).

Annet: Har tidligere innehatt lederstillinger i Orkla ASA, Den norske Bank ASA og Norsk Hydro ASA.

Antall år i styret: 3

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 0

Styreverv utenom Kongsberg Gruppen: Styremedlem i Telenor ASA.

Roar Marthiniussen (51)

Styremedlem (valgt av de ansatte)

Stilling: Salgs- og markedsjef

i Kongsberg Maritime AS.

Utdannelse: Ingeniør fra Horten Ingeniørhøgskole.

Antall år i styret: 9

Antall år i konsernet: 29

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 3 279

Audun Solås (49)

Styremedlem (valgt av de ansatte)

Stilling: Overingeniør i Kongsberg Defence & Aerospace AS.

Utdannelse: Tiniusingeniør, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.

Antall år i styret: 3

Antall år i konsernet: 17

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 1

Kai Johansen (40)

Styremedlem (valgt av de ansatte)

Stilling: Klubbleder i Kongsberg Defence & Aerospace AS.

Utdannelse: Tinius Olsen skole og har fagbrev som maskinarbeider.

Antall år i styret: 1

Antall år i konsernet: 23

Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 0

KONSERNLEDELSEN

Jan Erik Korssjøen (60)

Stilling: Konsernsjef frem til mars 2008.
Utdannelse: Sivilingeniør fra Norges Tekniske Høgskole (1972).
Annet: Begynte sin yrkesaktive karriere i AS Kongsberg Våpenfabrikk hvor han hadde en rekke ledende stillinger. Har senere v rt administrerende direktør i Dresser Rand AS og Kongsberg Systems AS. Overtok som konsernsjef i Kongsberg Gruppen i 1999 etter å ha ledet Kongsberg Maritime i 4 år. Gikk av med pensjon 1. mars 2008.
Antall år i konsernet: 13
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 6 930
Styre- og andre verv utenom konsernet: SINTEF (styreleder), bedriftsforsamlingen i Telenor ASA (leder), Rådet i Det Norske Veritas (medlem).

Walter Qvam (54)

Stilling: Konsernsjef.
Utdannelse: Sivilingeniør fra Norges Tekniske Høgskole (1979) med tilleggsutdannelse fra INSEAD i Singapore (1985).
Annet: Har innehatt lederroller i flere større norske og internasjonale virksomheter innenfor olje, gass og shipping (Det Norske Veritas), IT (Capgemini), transport (NSB) og konsulentbransjen (Gemini Consulting). Overtok som konsernsjef i Kongsberg Gruppen 1. mars 2008.
Antall år i konsernet: 0
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 0
Styre- og andre verv utenom konsernet: 0

Arne Solberg (55)

Stilling: Finansdirektør.
Utdannelse:  konom fra Bedriftsøkonomisk Institutt (1980).
Annet: Har tidligere hatt ledende stillinger innen økonomi/administrasjon i Elektrisk Bureau AS.
Antall år i konsernet: 21
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 7 284
Styreverv utenom konsernet: Kitron ASA (styrets nestleder), Navico Holding (styremedlem).

Torfinn Kildal (53)

Stilling: Administrerende direktør Kongsberg Maritime AS.
Utdannelse: Siviløkonom fra Norges Handelshøyskole (1977).
Annet: Begynte sin yrkesaktive karriere i AS Kongsberg Våpenfabrikk, og hadde senere ledende stillinger i SIMRAD-konsernet.
Antall år i konsernet: 11
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 8 144
Styreverv utenom konsernet: Argos Control AS (styremedlem).

Tom Gerhardsen (59)

Stilling: Administrerende direktør Kongsberg Defence & Aerospace AS.
Utdannelse: Sivilingeniør fra Norges Tekniske Høgskole (1971).
Annet: Tidligere ansatt ved Forsvarets forskningsinstitutt og AS Kongsberg Våpenfabrikk.
Antall år i konsernet: 21
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 6 592
Styreverv utenom konsernet: 0

Ellen Christine Orvin Raaholt (52)

Stilling: Konserndirektør Human Resources.
Utdannelse: Juridisk embetsseksamen Universitetet i Oslo (1988).
Annet: Tidligere ansatt som direktør i ErgoGroup AS hvor hun hadde ansvaret for HR og strategiske utviklingstiltak.
Antall år i konsernet: 3
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 1 022
Styreverv utenom konsernet: 0

Even Aas (46)

Stilling: Konserndirektør Kommunikasjon og samfunnskontakt.
Utdannelse: Sosial konom fra Universitetet i Oslo (1988).
Annet: Har tidligere vært ansatt i LO, v rt politisk rådgiver og senere statssekretær for handel og skipsfart i Utenriksdepartementet, og vært ansatt i Telenor ASA.
Antall år i konsernet: 10
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 2 186
Styreverv utenom konsernet: Norsk Industri (medlem av styret og representantskapet).

Stig Trondvold (54)

Stilling: Konserndirektør Forretningsutvikling.
Utdannelse: Sivilingeniør fra Norges Tekniske Høgskole (1976), samt MBA fra IMD i Sveits (1984).
Annet: Startet sin yrkeskarriere i SINTEF, og har senere hatt flere ledende stillinger i AS Kongsberg Våpenfabrikk, Kongsberg Automotive AS, Kongsberg Automotive Technology AS, AP Kongsberg Ltd. og Kongsberg Techmatic AS.
Antall år i konsernet: 8
Antall aksjer i Kongsberg Gruppen ASA: 3 109
Styreverv utenom konsernet: Kongsberg Innovasjon AS (styreleder), Teknologisk Institutt AS (styreleder), Divisjonsstyret for innovasjon – Norges Forskningsråd (styremedlem).

FINANSIELL INFORMASJON

AKSJER OG FORHOLDET TIL AKSJEIERNE

Aksjekursen for KONGSBERG steg fra kr 175,- ved utgangen av 2006 til kr 339,- ved utgangen av 2007. Inkludert utbytte på kr 2,50 pr. aksje var avkastningen i 2007 på 95 prosent.

Aksjeeierpolitikk

KONGSBERG har som et overordnet mål å øke aksjeeiernes verdier. Konsernets hovedfokus skal være innen de to forretningsområdene Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence og Aerospace. Veksten skal skje gjennom egen utvikling og oppkjøp innenfor utvalgte strategiske markedssegmenter.

KONGSBERG legger stor vekt på å holde aksjemarkedet og omverdenen godt informert om selskapets resultatutvikling og fremtidsutsikter. Informasjonen skal til en hver tid være relevant og oppdatert. Den skal publiseres på en måte som sikrer likebehandling, troverdighet og forutsigbarhet, samt skaper et godt grunnlag for aksjemarkedets verdivurdering av selskapet. Aksjeeierne skal sikres en langsiktig, konkurransedyktig avkastning som står i forhold til den risiko som tas.

Avkastningen er en kombinasjon av aksjekursens utvikling og utbytte til aksjeeierne.

Konsernet har som mål at 30 prosent av konsernets overskudd over tid fra ordinær drift, etter skatt, skal betales tilbake til aksjeeierne i form av utbytte.

Utbytte og resultat pr. aksje

Det har vært utdelt utbytte alle år siden 1993, med unntak av 2000 og 2001, og utbyttet har i gjennomsnitt utgjort ca 30 prosent av selskapets nettoresultat.

Ordinær generalforsamling avholdes 24. april 2008. Her vil styret foreslå et utbytte pr. aksje på kr 5,-. Eventuelt vedtatt utbytte vil bli utbetalt 7. mai 2008 til den som pr. 24. april 2008 er registrert som aksjeeier i Kongsberg Gruppen ASA. Ved utbetaling av utbytte til utenlandske aksjeeiere vil det bli gjort fradrag for norsk kildeskatt i henhold til gjeldende bestemmelser. Aksjene vil bli notert på Oslo Børs eksklusive utbytte fra og med 25. april 2008.

Kursbevegelse i 2007

Børsverdien steg i løpet av året fra 5 250 millioner til 10 170 millioner, eller med 93,7 prosent. Konsernet ble notert på Oslo Børs 13. desember 1993 med en børsverdi på 643 millioner kroner.

Total avkastning på aksjen siden børsintroduksjon var 1 133 prosent ved årsskiftet. Oslo Børs hovedindeks har i samme periode steget 522 prosent.

Aksjen hadde en positiv utvikling i 2007 og endte på kr 339,- ved utgangen av året etter å ha avsluttet 2006 på kr 175,-.

Hoved- og industriindeksen økte henholdsvis 11,5 prosent og 42,5 prosent i samme periode.

Aksjens likviditet

I 2007 ble det omsatt ca 4,2 millioner KONGSBERG-aksjer fordelt på 5 158 transaksjoner. Totalverdien på omsetningen var 1 137 millioner kroner. I 2006 var totalverdien på omsetningen 433 millioner kroner.

KONGSBERG var i første halvdel av 2007 notert på OB Standard-listen (aksjer med

Utbytte og resultat pr. aksje

Beløp i kroner	2007	2006	2005	2004 ¹⁾	2003 ²⁾	2002 ³⁾	2001 ³⁾	2000 ³⁾	1999 ³⁾
Resultat pr. aksje fra videreført virksomhet	16,17	8,30	7,19	3,66	4,23	7,21	4,18	(1,86)	8,84
Utbytte	5,00	2,50	2,15	2,00 ³⁾	1,30	2,10	-	-	2,25

1) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS og salget av fritidsbåtvirksomheten.

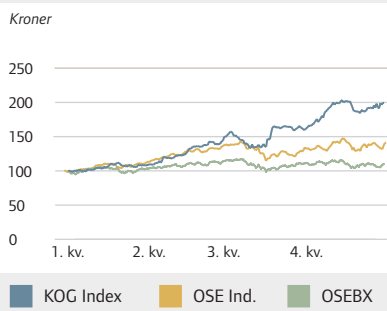
2) Utbyttet for 2004 ble foreslått med utgangspunkt i resultatet før resultatbelastningen på 150 millioner kroner knyttet til NSM-prosjektet.

3) Ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP og inkluderer fritidsbåtvirksomheten.

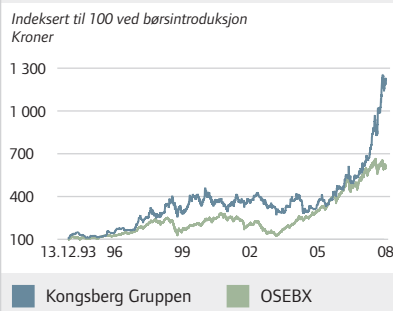
Kursdata pr. kvartal 2007

Beløp i kroner	4. kv. 2007	3. kv. 2007	2. kv. 2007	1. kv. 2007
Startkurs	274,0	245,0	186,0	175,0
Sluttkurs	339,0	274,0	245,0	186,0
Avkastning i perioden	23,7 %	11,8 %	31,7 %	6,3 %
Høyeste sluttkurs	345,0	282,0	245,0	190,0
Laveste sluttkurs	276,0	227,0	185,0	167,0
Gjennomsnittlig sluttkurs	321,0	258,0	216,6	178,6
Median	325,5	260,0	214,0	180,0
Volum (i 1 000 aksjer)	1 631	1 064	1 155	389

Kursutvikling 2007

Kursutvikling fra børsintroduksjon

INTERVJU

Per Haagensen, finansanalytiker, Fondsfinans ASA

FREMDELES UNDERANALYSERT

Det er for få analytikere som følger KONGSBERG-aksjen. Selv om likviditeten har tatt seg opp, krever de fleste meglerhus mer for å ta opp dekning. Noen investorer holder seg borte av etiske grunner, mens andre er skeptiske til den risiko som følger av de politiske bånd som er knyttet til våpenproduksjon. Prisingen blir ikke reell når en så liten del av selskapets aksjer faktisk er gjenstand for omsetning.

Likevel registrerer vi en økende interesse. Kursoppgang og et mer proaktivt Investor Relations-arbeid fra selskapets side har hjulpet. KONGSBERG er inne i en fruktbar læreprosess. Dagens eierstruktur åpner ikke for store løft når det gjelder likviditeten, men et mulig grep kunne være å splitte aksjen i for eksempel 1:3.

Jeg opplever at KONGSBERG er blitt flinkere og tydeligere i kommunikasjonen med finansmarkedet. De har godt besøkte presentasjoner og kapitalmarkedsdager. Dessuten er de blitt bedre til å få frem hva som driver verdiutviklingen og innstillingen i forretningsområdene. Når det er sagt, kunne de med fordel fylle ut med ytterligere nedbryting på salg, samt mer detaljert om kapitalbindingen, for eksempel fordelt på virksomhetsområdene.

Mye tyder på at selskapet flere ganger er blitt slått på målstreken i sine oppkjøpsforsøk. Det trenger ikke å ha vært noen ulykke. Kanskje tvert imot, ettersom det har gitt tid og rom til å utvikle de mulighetene som ligger i den eksisterende virksomheten. Jeg ser forresten gjerne at de heller enn å uttrykke vekst- og omsetningsmål, setter opp noen rentabilitetsmål, for eksempel avkastningsmål på sysselsatt kapital.

KONGSBERG har hatt markedet i ryggen de siste årene, og vært flinke til å utnytte dette. Kontinuerlig voksende ordrebook i Kongsberg Maritime og nye markedsriktige produkter i forsvarsdelen gir gode resultater. Men ikke alt har gått deres vei, for eksempel dollarkursen. Jeg er imponert over at de faktisk tjener mer penger nå, enn de gjorde da dollarkursen var høy.

færre enn 10 aksjehandler pr. dag i snitt). I juni ble vi løftet opp til OB Match-listen (aksjer med flere enn 10 aksjehandler pr. dag i snitt). Listestrukturen på Oslo Børs vurderes halvårlig med basis i foregående halvårs transaksjoner. Vi er fortsatt notert på OB Match-listen. Konsernet fortsetter arbeidet med å øke interessen for aksjen.

Aksjekapital

Kongsberg Gruppen ASA har en aksjekapital på 150 millioner kroner, fordelt på 30 millioner aksjer pålydende kr 5,- pr. aksje. Det er bare én aksjeklasse, og det er ingen stemmebegrensninger. Ved børsintroduksjonen 13. desember 1993 hadde selskapet 5,85 millioner aksjer, pålydende kr 20,-. Antall aksjer ble i 1996 utvidet til 6 millioner i forbindelse med en emisjon rettet mot de ansatte. I mai 1997 ble aksjen splittet i fire slik at antall aksjer ble økt til 24 millioner, pålydende kr 5,- pr.

aksje. Alle nøkkeltall for 1997 og tidligere år er justert i forhold til dette. I juli 1999 ble det gjort en emisjon på 6 millioner nye aksjer slik at antall aksjer økte til dagens nivå på 30 millioner aksjer.

Aksje- og opsjonsprogram for ansatte

Sommeren 2007 ble konsernets årlige aksjeprogram for ansatte gjennomført. Det var ellefte gang alle ansatte hadde anledning til å kjøpe aksjer i konsernet med 20 prosent rabatt. Det ble solgt 144 112 aksjer til en kurs på kr 168,-. Aksjer ble tildelt 875 ansatte. I årets program ble det ikke tildelt opsjoner, noe som har vært tilfelle i de foregående programmer. Konsernet har fra og med 2007 valgt å ikke tildele opsjoner i forbindelse med det årlige aksjeprogrammet. I november 2007 ble det gjort et tilleggssalg til tre ansatte på totalt 270 aksjer. Kursen på disse aksjene var kr 272,-.

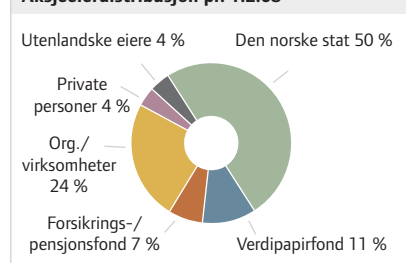
I forbindelse med aksjeprogrammet for ansatte i 2005 ble alle som kjøpte aksjer tildelt et antall opsjoner tilsvarende halvparten av antall aksjer de kjøpte. Innløsningskurs for disse opsjonene var kr 106,-. Ved utløp av opsjonene var kursen på aksjen kr 242,50. De ansatte hadde valget mellom å kjøpe aksjer til avtalt kurs eller motta et kontantoppgjør for gevinsten. 128 ansatte valgte å kjøpe totalt 20 941 aksjer i forbindelse med dette programmet.

Pr. 31.12.07 eier over 1 000 ansatte totalt ca 650 000 aksjer. Dette tilsvarer 2,2 prosent av aksjene i Kongsberg Gruppen.

Egne aksjer

På KONGSBERGS ordinære generalforsamling 8. mai 2007, ble styret gitt fullmakt til kjøp av egne aksjer. Fullmakten er begrenset oppad til 5 prosent av aksjekapi-

Aksjeeierdistribusjon pr. 1.2.08

Fordeling av aksjeeiere etter beholdningsstørrelse pr. 31.12.07

Eierpost	Antall aksjeeiere	% av antall aksjeeiere	% av total antall aksjer
1 – 1 000	4 859	90,48 %	2,86 %
1 001 – 10 000	424	7,90 %	3,23 %
10 001 – 100 000	70	1,30 %	8,33 %
100 000 – 1 000 000	11	0,25 %	14,71 %
Over 1 000 000	4	0,07 %	70,90 %

Historisk aksjeinformasjon

Beløp i kroner

	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1993
Børsverdi pr. 31.12.	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180	2 715	2 895	2 550	643 ²⁾
Endring i løpet av året	93,7 %	41,1 %	25,3 %	(4,8 %)	17,1 %	(6,2 %)	13,5 %	(32,5 %)	-
Sluttkurs pr. 31.12.	339,00	175,00	124,00	99,00	106,00	90,50	96,50	85,00	32,25
Sluttkurs 1. handelsdag	170,00	125,00	99,00	104,00	90,50	102,00	86,50	127,00	27,5 ²⁾
Høyeste sluttkurs	345,00	175,00	132,00	116,00	110,00	118,00	115,00	127,00	32,5
Laveste sluttkurs	167,00	122,00	91,00	76,75	74,00	86,00	83,00	80,00	30,25
Gjennomsnittlig sluttkurs	243,51	145,79	108,34	92,21	88,97	102,26	99,80	101,30	31,10
Antall aksjer omsatt (i 1 000)	4 235	2 990	5 297	7 861	11 736	2 458	9 379	9 278	
I % av frie aksjer ¹⁾	28 %	20 %	35 %	52 %	78 %	16 %	63 %	62 %	
Antall transaksjoner	5 158	1 980	3 345	4 552	4 329	1 558	2 274	3 305	
Antall handelsdager	242	225	247	252	238	218	231	250	

1) Av aksjer i omløp. Statens andel på 50,001 % (15 000 400 aksjer) er holdt utenfor.

2) Børsintroduksjon 13. desember 1993.

talen og gjelder i 12 måneder fra datoen for generalforsamlingen. KONGSBERG eier pr. 31.12.07 til sammen 18 585 aksjer i eget selskap. Avhendelse av de ervervede aksjene kan kun skje i markedet, som oppgjør ved kjøp av virksomhet, samt til opsjons- og aksjeprogram for konsernets ansatte.

Aksjer eid av styre og ledelse

For aksjer eid av styremedlemmer og konsernledelse vises det til konsernregnskapets note 32.

Investor Relations

KONGSBERG skal gi aksjemarkedet relevant og utfyllende informasjon som grunnlag for en balansert og korrekt verdsetting av aksjen. Konsernet legger vekt på en åpen dialog med aksjemarkedet og media gjennom børsmeldinger, pressemeldinger og andre medietiltak, samt gjennom presen-

tasjoner for analytikere og investorer. Konsernets nettsted, www.kongsberg.com, inneholder egne sider med investorinformasjon. Her kan en blant annet finne konsernets årsrapporter, delårsrapporter og presentasjonsmateriale. Konsernet er tildelt Informasjonsmerket og Engelskmerket av Oslo Børs.

I løpet av 2007 har KONGSBERG arrangert flere presentasjoner både i Norge og utlandet. KONGSBERG ønsker å være tilgjengelig for markedet, og konsernledelsen eller deler av denne er til stede ved de fleste slike arrangementer. Års- og halvårspresentasjonene gjøres også tilgjengelig via webcast. I september 2007 arrangerte KONGSBERG kapitalmarkedsdag i egne lokaler på Kongsberg. Arrangementet var godt besøkt og de tilreisende fikk presentasjoner fra flere i konsernledelsen, samt omvisning på området og demonstrasjon av noen av produktene.

Det kommer også til å bli arrangert kapitalmarkedsdag i 2008.

Oversikt over de største aksjeeiere pr. 18.2.08

Aksjeeiere	Antall aksjer	%-andel
Staten v/Nærings- og handelsdepartementet	15 000 400	50,00 %
Folketrygdfondet	2 676 810	8,92 %
Arendals Fossekompagni ASA	2 388 199	7,96 %
MP Pensjon	1 203 200	4,01 %
Skagen Vekst	811 400	2,70 %
Odin Norge	724 690	2,42 %
Orkla ASA	700 200	2,33 %
Odin Norden	500 807	1,67 %
Ferd AS	500 000	1,67 %
Vital Forsikring	373 677	1,25 %
Totalt for de 10 største aksjeeierne	24 879 383	82,9 %
Totalt antall aksjer	30 000 000	100,0 %

Kapitalmarkedsdagen i september var godt besøkt.

FINANSIELL RISIKO OG MARKEDSFORHOLD

Valuta

KONGSBERG har som policy å begrense valutarisiko både for forretningsområdene og for konsernet som helhet. Samtidig opprettholder vi et aktivt forhold til valutaens betydning som konkurransefaktor. Alle kontraktsfestede valutastrømmer av betydning blir sikret (prosjektsikringer). Det foretas også sikring av fremtidige, prognostiserte valutastrømmer (prognose-sikringer). Disse sikringene og sikring av større kontraktstilbud i utenlandsk valuta tar utgangspunkt i det enkelte forretningsområdets markeds- og konkurranse-situasjon. Valutasikringsstrategien demper effekten av kortsiktige svingninger i valutakurser samtidig som den gir tid til operasjonelle endringer ved eventuelle varige kursendringer.

KONGSBERG har hoveddelen av sin verdiskaping i Norge, og ca 70 prosent blir solgt utenfor Norge. Innkjøpene i utenlandsk valuta tilsvarer ca 35 prosent av omsetningen. Dette gir KONGSBERG en betydelig netto valutaeksponering, spesielt knyttet til amerikanske dollar (USD).

Valutaeksponeringen merkes særlig i offshoremarkedet, hvor mange konkurranter har dollar som kostnadsbase.

I markedet for handelsflåten befinner mange av konkurrentene seg i Europa. Økt konkurranse fra Asia øker valutarisikoen også i dette segmentet.

For Kongsberg Defence & Aerospace vil alle nye tilbud være basert på markeds-kurser. Kundene i forsvarsmarkedet er

mindre valutasensitive.

Pr. 31.12.07 har konsernet samlet sikret valuta tilsvarende 8,6 milliarder kroner, hovedsakelig i USD og EUR.

Sikring etter formål

Sikringsstrategien har et 2–3 års perspektiv og innebærer at kortvarige valuta-svingninger utlignes, mens det ved mer varige endringer skapes tid til operasjonelle endringer. Vi arbeider aktivt med tiltak som kan redusere effekten av valutasingninger, både gjennom å øke andelen av verdiskapingen utenfor Norge og ved å øke kostnadsbasen i valuta.

Sikring av netto fremtidige prognostiserte valutainntekter i USD og EUR er basert ut i fra sikringsmatrise som er nivå- og tidsbasert. For USD er det lagt et gulv i matrisen på kurs 6,00. Det betyr at det ikke gjøres prognosesikringer i USD så lenge kursen er under 6 kroner.

Se note 24 til konsernregnskapet for detaljer om sikringene.

Finansiering

Tilfredsstillende kredittverdighet hos finansinstitusjoner er en forutsetning for forutsigbarhet i finansiering av drifts- og investeringsplaner. KONGSBERG er vurdert til "investment grade", det vil si at konsernet blir forbundet med lav risiko. God kredittverdighet vil redusere refinansieringsrisiko og i tillegg gi reduserte finansieringskostnader.

KONGSBERG har i 2007 redusert brutto gjeld til 700 millioner. Ved utgangen av 2007 var konsernets netto kontant-beholdning på 242 millioner kroner. Låne-behovet varierer som følge av sesong-svingninger i noen av områdene og på grunn av betalingsbetingelsene i store forsvarskontrakter. Eventuelle oppkjøp vil også påvirke behovet for kapital. KONGSBERG har ved inngangen til 2008 følgende lån i konsernets sentrale finansieringsprogram:

Obligasjonslån	300 mill. kr	Forfall mars 2012
Obligasjonslån	400 mill. kr	Forfall juni 2009

Ved inngangen til 2008 har KONGSBERG plassert overskuddslikviditet på 700 millioner kroner kortsiktig i konsernets samarbeidsbanker.

KONGSBERGS finansiering er forøvrig basert på en syndikert lånefasilitet (en gruppe banker står bak lånerammen) på 1 000 millioner kroner med løpetid til 2013. Fasiliteten er ubenyttet ved inngangen til 2008. Finansiering og likviditetsstyring koordineres fra Kongsberg Finans, som er konsernets sentrale finans-funksjon.

Renter

Ved utgangen av 2007 hadde konsernets låneprogram en gjennomsnittlig rentebindingstid på 1,4 år. KONGSBERG har sikret sine lån med rentebindingsavtaler og rentebytteavtaler som skaper forutsigbarhet.

Rentebytteavtaler	Mill. kr	Forfall	År til regulering
DnB 13	300	17.6.09	1,5 år
XiAN 11	100	17.12.08	1 år

Det vises forøvrig til note 24 i konsernregnskapet.

Sikring etter formål

Beløp i mill. kr	Verdi basert	Mer (+)/	Mer (+)/
	på avtalte	mindreverdi (-)	mindreverdi (-)
	kurser	31.12.07	31.12.06
Prognosesikring (kontantstrømsikring)	3 292	188	57
Valutaopsjoner	261	14	-
Sum kontantstrømsikring	3 553	202	57
Prosjektsikringer (verdisikring)	5 263	248	24
Lånesikringer	123	2	-
Samlet	8 939	452	81

VIKTIGE EIENDELSPOSTER I BALANSEN

Eiendom

KONGSBERG forvalter en betydelig eiendomsmasse.

Virksomheten består i å forvalte eide og innleide eiendommer. Hovedtyngden av eiendommene finnes i Kongsberg og Horten.

Eid av KONGSBERG

	Forventet brutto leieinntekt i 2008 – mill. kr	Areal m ²
Kongsberg	60,4	91 800
Horten	23,3	29 500
Samlet	83,7	121 300

Eiendommene er fullt utleide, hovedsakelig til egen virksomhet. Den samlede eiendomsmassen er etter fisjoner i 2005 og 2006 fordelt på flere selskaper, alle 100 prosent eid av Kongsberg Gruppen ASA, og har en samlet bokført verdi på 508 millioner kroner. Leieinntektene reflekterer markedsleie for tilsvarende eiendommer i området.

Goodwill

Goodwill er en eiendel som oppstår i forbindelse med oppkjøp, og er differanse mellom vederlaget og det som er identifisert og balanseført av underliggende eiendeler og forpliktelser. Sammenlignet med andre eiendeler som bygg, teknologi, fordringer og varelager er goodwill mer abstrakt og bestående av flere elementer. Vår goodwill inneholder verdien av oppkjøpt kompetanse og forventede synergier som følge av oppkjøpene. Synergiene kan bestå av kompetanse, økt markedstilgang og distribusjon, salg og administrasjon, og kostnadsreduksjon som følge av mer effektive prosesser og samkjøring av sentrale funksjoner. Goodwill skal ikke avskrives, men beregnes årlig for å se om verdien er lavere enn balanseført verdi. Dersom verdien vurderes til lavere enn balanseført, må goodwill nedskrives.

Goodwill utgjør pr. 31.12.07 ca 15 prosent av våre totale eiendeler. Se note 14 og 15.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler er i hovedsak verdien av teknologi, samt forskning og utvikling (FoU). De siste årene har vi kjøpt selskaper som har høy verdi på teknologi og hvor teknologien er avgjørende for salget til kundene. Teknologien avskrives over en antatt levetid. Gjenværende levetid vurderes årlig.

FoU er en vesentlig del av våre kostnader, totalt utgjør disse 374 millioner kroner. I tillegg er det også balanseført 97 millioner kroner på FoU. Kriteriene for aktivering (balanseføring) er strenge. Det er omfattende krav til dokumentasjon og sannsynliggjøring av suksess for at FoU-prosjektet skal kunne balanseføres. I en tidlig fase er det normalt stor usikkerhet om prosjektet kan realiseres. Derfor vil mange av kostnadene være påløpt før vi tilfredsstiller kriteriene for balanseføring. Den aktiverte andelen er derfor relativt lav. FoU som ikke er balanseført, har fortsatt en vesentlig verdi for selskapet. Andelen av FoU i forhold til omsetning er et måltall som indikerer hvor mye vi investerer i FoU.

Fordringer

Konsernet har pr. 31.12.07 samlede fordringer på 1 690 millioner kroner, jfr. note 22 til konsernregnskapet.

Beløp i mill. kr	31.12.07	31.12.06
Kundefordringer	1 456	1 329
Andre fordringer	151	123
Forskudd til leverandører	83	30
Sum	1 690	1 482

Prosjekter

Konsernets aktivitet består for en stor del av utvikling og produksjon av produkter og systemer på basis av inngåtte ordrer. Balanseførte verdier knyttet til langsiktige tilvirkingskontrakter rapporteres til brutto verdi. Skyldig bruttobeløp fra kunder for kontraktsarbeid rapporteres som en eiendel.

Innenfor Kongsberg Maritime er hoveddelen av prosjektene av kortere varighet enn to år og inntektene fra de enkelte prosjektene utgjør hver for seg en begrenset andel av de samlede inntektene. Prosjektene i Kongsberg Defence & Aerospace er av lengre varighet. Samlede inntekter for det enkelte prosjekt innenfor dette forretningsområdet utgjør vesentlige beløp i forhold til konsernets aktivitet. Se note 23.

Carpus – Kongsberg Maritimes bygg på Kongsberg. Carpus II er under planlegging og vil bli et bygg på 14-16 000 m².

ØKONOMISKE NØKKELTALL

Beløp i mill. kr		2007 ¹⁾²⁾	2006 ²⁾	2005 ³⁾	2004 ³⁾	2003 ⁴⁾	2002 ⁴⁾	2001 ⁴⁾	2000 ⁴⁾	1999 ⁴⁾	1998 ⁴⁾	1997 ⁴⁾	
Drift	Driftsinntekter	8 306	6 720	5 791	5 901	6 651	6 980	6 176	5 296	4 412	4 404	3 674	
	- sivilt	62 %	57 %	59 %	54 %	54 %	58 %	63 %	64 %	73 %	71 %	71 %	
	- utenfor Norge	71 %	72 %	67 %	69 %	76 %	72 %	74 %	74 %	62 %	62 %	55 %	
	Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA)	966	627	536	410	583	673	595	465	400	417	306	
	Driftsresultat før amortisering (EBITA)	796	464	378	239	383	485	437	287	249	278	192	
	Ordinært resultat før skattekostnad (EBT)	685	390	314	180	190	291	191	188	205	279	121	
	Årsresultat	490	252	262	118	125	216	123	(56)	233	171	73	
	Effektiv skattesats	28 %	35 %	32 %	40 %	34 %	28 %	38 %	-	32 %	33 %	40 %	
	Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	1 015	623	631	328	83	264	321	46	409	423	358	
	Driftsmargin før amortisering (EBITA)	9,6 %	6,9 %	6,5 %	4,1 %	5,8 %	6,9 %	7,1 %	5,4 %	5,6 %	6,3 %	5,2 %	
	Resultatmargin (EBT)	8,2 %	5,8 %	5,4 %	3,1 %	2,9 %	4,2 %	3,1 %	3,5 %	4,6 %	6,3 %	3,3 %	
	Ordreinnngang	14 338	7 672	5 683	5 323	7 421	5 725	5 967	7 648	4 123	4 604	3 952	
	Ordrereserve	12 646	6 472	5 416	5 425	5 913	5 143	6 401	6 610	4 258	4 551	4 349	
	Egenfinansiert utvikling	374	320	325	286	302	318	282	184	185	172	146	
	Egenfinansiert utvikling i % av driftsinntekter	5 %	5 %	6 %	5 %	5 %	5 %	5 %	3 %	4 %	4 %	4 %	
	Kapital	Totalkapital	9 214	7 356	6 586	6 258	6 008	5 597	5 629	5 371	4 012	3 949	3 412
		Sysselsatt kapital	4 900	4 055	3 715	3 930	3 698	3 260	3 078	2 942	1 796	1 959	1 798
Avkastning på sysselsatt kapital		12 %	8 %	7 %	4 %	6 %	9 %	8 %	7 %	8 %	7 %	6 %	
Kundeforskudd		1 938	1 497	1 617	1 044	931	818	1 028	957	858	552	555	
Netto rentebærende gjeld		(242)	294	282	1 101	1 164	795	776	1 029	(330)	456	126	
Netto rentebærende gjeld/EBITDA		(0,3)	0,5	0,5	2,7	2,0	1,2	1,3	2,2	(0,8)	1,1	0,4	
Gjeldsgrad		(9 %)	17 %	19 %	68 %	64 %	46 %	50 %	73 %	(22 %)	41 %	12 %	
Egenkapital		2 758	1 684	1 505	1 626	1 830	1 741	1 538	1 406	1 490	1 106	1 042	
Egenkapitalandel		30 %	23 %	23 %	26 %	30 %	31 %	27 %	26 %	37 %	28 %	31 %	
Investeringer		876	463	168	197	292	360	339	1 235	305	574	216	
Avskrivninger og amortiseringer		214	179	165	174	292	269	267	240	187	228	149	
Ansatte	Antall ansatte	4 205	3 650	3 372	3 495	4 176	4 208	4 012	3 765	3 382	3 333	3 262	
	Antall siv.ing./ing./tekn. (inkl. annen utdannelse - 3 år og mer)	3 116	2 898	2 426	2 898	2 904	2 871	2 633	2 294	2 106	1 990	1 901	
	Lønnsandel	34 %	35 %	35 %	35 %	33 %	30 %	30 %	32 %	32 %	30 %	33 %	
Eiernes verdier	Børsverdi	10 170	5 250	3 720	2 970	3 180	2 715	2 895	2 550	3 780	1 824	1 824	
	Årlig verdiendring	4 920	1 530	750	(210)	465	(180)	345	(1 230)	1 956	0	438	
Resultat pr. aksje	Resultat pr. aksje i kr fra videreført virksomhet	16,17	8,30	7,19	3,66	4,23	7,21	4,18	(1,86)	8,84	7,04	3,04	
	P/E	20,96	21,08	17,24	27,62	25,06	12,55	23,09	-	16,20	10,80	25,00	
	Utbytte pr. aksje i kr	5,00	2,50	2,15	2,00	1,30	2,10	0,00	0,00	2,25	2,00	1,00	

Definisjoner

Driftsmargin før amortisering (EBITA)
 Driftsmargin (EBIT)
 Resultatmargin (EBT)
 Effektiv skattesats
 Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter
 Totalkapital
 Sysselsatt kapital
 Avkastning på sysselsatt kapital
 Gjeldsgrad
 Egenkapital
 Egenkapitalandel
 Lønnsandel
 Årlig verdiendring
 Resultat pr. aksje
 P/E

Driftsresultat før amortisering (EBITA) i % av driftsinntekter.
 Driftsresultat (EBIT) i % av driftsinntekter.
 Ordinært resultat før skattekostnad (EBT) i % av driftsinntekter.
 Skattekostnad i % av resultat før skatt.
 Se kontantstrømoppstilling side 34.
 Samlede eiendeler.
 Totalkapital minus kortsiktig rentefri gjeld.
 Driftsresultat minus skatt i % av gjennomsnittlig sysselsatt kapital.
 Netto rentebærende gjeld i % av egenkapital.
 Balansført egenkapital og ansvarlig lån fra staten (300 millioner kroner fra 1996–98).
 Egenkapital i % av totalkapital.
 Lønn og sosiale kostnader i % av driftsinntektene.
 Vekst i børsverdi i forhold til året før.
 Majoritetens andel av årsresultat i forhold til veid gjennomsnittlig antall aksjer.
 Price/Earnings. Forholdet mellom aksjekursen 31.12. og resultat pr. aksje.

1) Tallene er presentert før engangseffekter knyttet til oppgjør av pensjonsordning og gevinst ved salg av eiendom.

2) Tallene er presentert i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standards) og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.

3) Tallene er justert for effekter ved overgang til IFRS, salget av fritidsbåtvirksomheten og felleskontrollert virksomhet er konsolidert etter bruttometoden.

4) Tallene er ikke justert for effekter i forbindelse med overgangen til IFRS, men presentert i henhold til NGAAP. Felleskontrollert virksomhet er rapportert som tilknyttede selskaper.

EIENDOM

KONGSBERG har en stor eiendomsvirksomhet, som består i å forvalte egne og andres nærings-eiendommer. Kongsberg Næringspark er driftsselskapet. Hovedtyngden av eiendommene finnes i Kongsberg og Horten.

Eiendom innleid til egen virksomhet

I tillegg til egne eiendommer er 36 000 m² innleid til konsernets selskaper. Disse eiendommene ligger i Oslo, Asker, Lillestrøm, Trondheim og Stjørdal.

Eiendom i eksternt eie, men forvaltet av Kongsberg Næringsparkutvikling

Dette er eiendommer som tidligere er eid av KONGSBERG og senere solgt gjennom sale-/leaseback-avtaler, jfr. note 31 til konsernregnskapet. Disse utgjør til sammen 106 800 m². Samlet forvaltet eiendoms masse utgjør ca 264 000 m².

Ny komposittfabrikk

KONGSBERG bygger et nytt industribygg for produksjon av flydeler i kompositt og en fabrikk for avansert maskinering av blant annet titan. Bygget er i underkant av 30 000 m² stort, og vil være innflyttingsklart i løpet av 2008. Det er det planlagte kjøpet av nye norske kampfly som er bakgrunnen for denne satsingen. KONGSBERG har allerede signert langsiktige rammeavtaler med selskapene Lockheed Martin og Northrop Grumman som gjelder produksjon av komposittprodukter til det nye Joint Strike Fighter-kampflyet. Regjeringen går inn for at et eventuelt kjøp av nye kampfly skal gi norsk industri et betydelig løft innen avansert materialteknologi. KONGSBERG jobber derfor med alle de tre kandidatene med planer for samarbeid om teknologiutvikling og produksjon knyttet til avansert kompositt. Fabrikken er et av de største industribyggene som er reist i Norge de seneste årene, og når den er i full drift vil det være ca 350 arbeidsplasser der.

Planlagt nytt bygg

I 2007 ble det også gjennomført et forprosjekt i forbindelse med et nytt bygg for Kongsberg Maritime i Kongsberg. Bygget vil være ca 17 000 m² og innflyttingsklart i slutten av 2009.

I den nye komposittfabrikken på Kongsberg forventes det industriproduksjon i 30-50 år fram i tid.

BÆREKRAFTSRAPPORT

Samfunnsansvar – en del av vår hverdag
Vi skal ikke bare *skape* verdier, vi skal også stå for verdier.

Et av våre mål i forhold til en bærekraftig utvikling er å forstå og å møte de lokale og globale utfordringer samfunnet står overfor innen de geografiske områder vi opererer.

INNLEDNING

KONGSBERG skal stå for en bærekraftig utvikling hvor det er god balanse mellom økonomiske resultater og samfunns- og miljøansvar. Arbeidet med samfunnsansvar og miljø skal være en integrert del av konsernets daglige virksomhet.

Denne delen av rapporten skal gi våre interessenter en oversikt og et bilde av vår virksomhet sett i et bærekraftsperspektiv. Alle selskaper hvor vi har en eierandel større enn 50 prosent, er med i rapporteringen.

Bærekraftsrapporteringen er delt inn i tre hovedkapitler: økonomi, samfunnsansvar og miljø. Det er rapporteringsprinsippene – G3 – i Global Reporting Initiative (GRI) som legges til grunn. I denne rapporten er det kriterier vi ikke har gitt svar på. Årsaken er at vi mangler informa-

sjon og datagrunnlag på det som etterspørres i G3. Vår ambisjon er å rapportere på samtlige kriterier i G3 som er relevante for vår virksomhet.

Vi vurderer årets rapport til å tilfredsstillende kravene til nivå B i G3. Dette er samme nivå som vi rapporterte på i fjor. Rapporten er ikke eksternt verifisert. Svarene på indikatorene vil finnes direkte i den løpende teksten. På de siste sidene i rapporten finnes henvisning til de enkelte GRI-indikatorene og hvor i rapporten omtalen finnes.

GRI-modell		C	C+	B	B+	A	A+
Obligatorisk	Selv-erklært			KONGSBERG			
	Eksternt verifisert						
Valgfri	GRI-verifisert						

KONGSBERG har ikke et eget rapporteringssystem for samfunnsansvar. Informasjonen i rapporten er basert på opplysninger innhentet fra ulike deler av organisasjonen. Innenfor enkelte områder er opplysningene basert på estimater.

POLICY FOR SAMFUNNSANSVAR

KONGSBERGS policy for miljø og policy for samfunnsansvar ble første gang utarbeidet i 2002 og 2003. Siden den gang har innholdet i begrepet og forventninger til hvordan konsernet håndterer problemstillingene endret seg og økt i omfang. Derfor har vi utarbeidet ny policy.

POLICY FOR SAMFUNNSANSVAR

Innledning

KONGSBERG skal stå for en langsiktig bærekraftig utvikling hvor det er balanse mellom økonomiske resultater og samfunns- og miljøansvar. Verdiene som skapes skal tilflytte eiere, interessenter og samfunnet generelt.

Konsernets arbeid med samfunnsansvar skal være på høyde med den generelle nasjonale og internasjonale utvikling på området. Kvaliteten og vektleggingen av arbeidet skal stå i forhold til de forventninger som stilles fra eiere, kunder og øvrige interessenter.

KONGSBERGS mål innen samfunnsansvar er å forstå og møte de lokale og globale utfordringer samfunnet står overfor i de geografiske områder hvor KONGSBERG opererer.

Det forventes at konsernets leverandører og øvrige samarbeidspartnere følger grunnleggende prinsipper for samfunnsansvar og miljø som samsvarende med KONGSBERGS egne prinsipper.

Integritet og åpenhet skal være førende for konsernets arbeid med samfunnsansvar.

Samfunnsansvar

KONGSBERG slutter opp om FN-initiativet Global Compact og vil arbeide aktivt for å fremme initiativets ti grunnleggende prinsipper. På samme måte vil konsernet arbeide for å fremme intensjonene i ILO-konvensjonene og intensjonene i OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper.

KONGSBERGS ansatte skal følge konsernets forretningssetiske retningslinjer som gjenspeiler aksepterte og forventede holdninger i samfunnet. Retningslinjene skal holdes à jour og følge gjeldende utvikling i samfunnet.

Medarbeidere

Våre medarbeidere skal utfordres til å bruke sine evner og til å bidra til konsernets og egen utvikling. De skal bli tatt på alvor, behandles med respekt og gis ordnede arbeidsforhold. KONGSBERG skal være et konsern med et rikt mangfold. Det er en selvfølge at helse og sikkerhet skal prioriteres og at alle våre medarbeidere skal ha like muligheter uavhengig av kjønn, alder, kulturell og religiøs bakgrunn.

Menneskerettigheter

KONGSBERG skal arbeide systematisk for å fremme internasjonalt anerkjente menneskerettigheter. All vår virksomhet skal være i henhold til FNs menneskerettighetserklæring. Brudd på menneskerettighetene skal ikke forekomme i selskapet.

Korrupsjon

KONGSBERG skal arbeide systematisk for å bekjempe alle former for korrupsjon. Korrupsjon skal ikke forekomme i selskapet.

Lokalt engasjement

Gjennom sosiale investeringer skal vi bidra positivt til utvikling av lokalsamfunn der vi har vår virksomhet.

Miljø

KONGSBERG skal være et ansvarlig konsern i forhold til hvordan virksomheten påvirker det ytre miljø. Det betyr at vi skal arbeide for å redusere direkte og indirekte skadelig påvirkning på det ytre miljø, inkludert utslipp av klimagasser som følge av virksomheten.

KONGSBERG slutter opp om FN-initiativet Global Compact og vil arbeide aktivt for å fremme miljøprinsippene i initiativet. På samme måte vil konsernet arbeide for å fremme miljøintensjonene i OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper.

Klima

KONGSBERG skal arbeide for å redusere egne direkte og indirekte klimautslipp som følge av driften av selskapet. Vi skal arbeide for en effektiv og miljøvennlig energibruk i driften av konsernet.

Produktene

Det skal arbeides aktivt for å finne innovative produktløsninger som kan redusere klimautslipp innenfor de områder vi opererer. Produktutvikling, produksjon, distribusjon, bruk, gjenbruk og resirkulering av konsernets produkter skal tilpasses en langsiktig ansvarlig samfunnsutvikling. Vi vil arbeide for at våre produkter skal medføre minimale miljøbelastninger.

Interessenter

Vi skal samarbeide med våre kunder, partnere og leverandører i miljø- og sikkerhetsspørsmål for å komme frem til mest mulig miljøvennlige løsninger i et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Ansatte

Vi arbeider aktivt for å bevisstgjøre og engasjere organisasjonen og enkeltmennesket i miljøspørsmål.

Oppfølging

Vi skal sikre at vårt arbeid innen samfunnsansvar og miljø planlegges på en profesjonell måte og integreres i konsernets forretningsstrategi, blir en del av forretningsplanleggingen og konsernets oppfølgingsrutiner.

Konsernets policy for samfunnsansvar skal danne et overordnet rammeverk for arbeidet med samfunnsansvar og miljø, og skal minimum evalueres hvert andre år.

Vår eksterne rapportering skal følge prinsippene til Global Reporting Initiative (GRI).

Konsernets policy for samfunnsansvar besluttes av konsernets styre.

VERDIER

KONGSBERGS verdiområder skal være retningsgivende for hvordan vi opptrer og arbeider, og skal prege vårt samarbeid internt og eksternt.

Felles verdiområder er viktig for å bygge en god bedriftskultur og et godt om-dømme. Dette kan hjelpe oss til å få frem energien i organisasjonen og bygge opp under vår visjon: WORLD CLASS – through people, technology and dedication.

Kunden

Vi skal til enhver tid ha kunden i sentrum og fokusere på hvordan vi kan bidra til å øke kundens verdiskaping. Vi er avhengige av å opparbeide lojalitet og tillit.

Kvalitet

Pålitelighet må gjennomsyre alt vi gjør og leverer slik at kunden har tillit til våre produkter og tjenester. Å levere kvalitet skal være vårt kjennetegn.

Mot

Medarbeidere som tenker modige tanker og ledere som gir disse tankene en mulighet for vekst, vil kunne bidra til ytterligere innovasjon i våre miljøer. Åpenhet er et sentralt stikkord når det gjelder mot.

Nettverksbygging

Samhandling er viktig internt og i alle KONGSBERGS eksterne relasjoner. Sam-ordning og gjenbruk av kunnskap er lønnsomt og motiverende for medarbeiderne, samtidig som det skaper merverdi internt og eksternt.

KONGSBERG OG FORSVARSVIRKSOMHET

KONGSBERG er Norges ledende leverandør av høyteknologiske forsvarssystemer og -produkter. Av konsernets totale omsetning utgjør 38 prosent leveranser til forsvarsindustrien.

Konsernsjef Walter Qvam

KONGSBERG utvikler og produserer våpen og forsvarssystemer. Hvordan henger det sammen med målet om å drive virksomheten etisk og sosialt ansvarlig i et bærekraftig perspektiv?

Det er bred politisk enighet om at Norge skal ha et forsvar og en forsvarsindustri. KONGSBERG utgjør bærebjelken i denne industrien i Norge, noe vi har vært i snart 200 år. Det betyr at vi i tråd med Stortingets og Regjeringens politikk utfører en viktig samfunnsoppgave i forhold til landets forsvarsevne. Videre betyr det at vi opprettholder og utvikler en betydelig teknologisk kompetanse som vi og samfunnet også drar nytte av innenfor våre sivile forretningsområder.

Virksomheten vår drives innenfor de lover og regler vi er pålagt og innenfor allment aksepterte normer for etikk og samfunnsansvar.

Den globale forsvarsindustrien hevdes å være en av de mest korrupte industrier i verden. Hvordan takler KONGSBERG den utfordringen?

Vi kjenner oss ikke igjen i dette som en generell beskrivelse av industrien, selv om vi erkjenner at det finnes useriøse aktører også her. KONGSBERG har en meget klar holdning til disse spørsmålene: Norsk lov slår fast at korrupsjon er forbudt. Forbudet gjelder også utenfor landets grenser. I tillegg sier våre forretningsetiske retningslinjer at vi tar avstand fra alle former for korrupsjon. Internt har vi

gjennomført prosesser med dilemma-trening rundt disse spørsmålene, vi har etablert interne varslingskanaler for uregelmessige beslutninger, handlinger og avtaler. I 2007 meldte vi oss inn i Transparency International Norge. Det var et viktig signal i forhold til våre klare holdninger og motstand mot korrupsjon.

Hvilke typer forsvarsprodukter selger KONGSBERG?

KONGSBERG produserer ikke våpentyper som er svartelistet av etiske fond, det vil si klasevåpen, landminer, atomvåpen eller håndvåpen. Hoveddelen av vår forsvarsvirksomhet leverer systemer innen styring og kontroll av våpen, beslutningsstøtte og kommunikasjon.

PROTECTOR (RWS) er et eksempel på et våpenstyringssystem. Systemet er utviklet for å beskytte militært personell i pansrede kjøretøy ved at operatøren sitter beskyttet inne i kjøretøyet. Dette gjør at operatøren av våpensystemet føler seg tryggere og dermed mindre stresset under operative forhold, noe som reduserer risikoen for utilsiktet bruk av våpenet.

Jeg vil også nevne det nye sjømålsmissilet, NSM, som er utviklet på oppdrag for Det norske forsvaret. Produksjonskontrakten ble godkjent av Stortinget i 2007 etter en utviklingsperiode på hele 10 år. Dette er verdens mest avanserte missil i sin klasse, og er et teknologisk kjempeløft for KONGSBERG. Som vi tidligere har erfart, vil denne teknologien, kunnskapen og kompetansen etter hvert også få anvendelsesområder innen vår sivile virksomhet.

Hvordan sikres det at KONGSBERGS produkter ikke havner i feil hender?

Norske myndigheter praktiserer et av verdens strengeste regelverk for eksport av forsvarsprodukter. Regelverket, som er

vedtatt av Stortinget, gjør at vi bare får selge våre forsvarsprodukter til godkjente land. All eksport må ha tillatelse fra Utenriksdepartementet.

Det forlanges også en sluttbruker-erklæring, dersom vi selger våre produkter til land utenfor NATO. Det vil si at det er regjeringen i mottakerlandet som garanterer for at produktet blir benyttet til det avtalte formålet. Dersom leveransen fra oss bare inngår som en liten del av et større system, er det eksportreglene i mottakerlandet som gjelder.

I tillegg til at vi er underlagt et strengt eksportregime, er vi i stor grad en systemleverandør. Det betyr at det kreves betydelig nasjonal infrastruktur for at våre produkter og systemer skal være funksjonelle. Det betyr igjen at det er lite sannsynlig at våre produkter og systemer skal komme på avveie.

Hva er det etiske dilemmaet?

Det at våre produkter i ekstreme situasjoner kan være med på å ta liv, er et dilemma. Det ligger i forsvarsindustriens natur – enten det gjelder forsvar av vårt eget land eller at våre systemer blir benyttet i konfliktsituasjoner ute i verden. Det er imidlertid bred politisk enighet om at vi skal ha et forsvar, og at vi som nasjon skal bruke norske anskaffelser av forsvarsmateriell til å videreutvikle teknologikompetansen i norsk industri. Denne kompetansen skal understøtte Forsvarets egne materiellanskaffelser, samt at militær teknologi ofte er utgangspunktet for utvikling av sivile produkter og systemer. Dette har vi mange eksempler på i KONGSBERG.

INTELLEKTUELL KAPITAL

KONGSBERG ser på intellektuell kapital som en del av bærekraftsbegrepet. Vår evne til innovasjon og verdiskaping over tid, gjenspeiles i hvordan vi forvalter og utvikler den intellektuelle kapitalen.

KONGSBERGs modell for intellektuell kapital tar utgangspunkt i samspill. Nøkkelen til et godt samspill (samspillkapital) ligger i å få medarbeiderne og organisasjonen til å spille sammen internt, og med kundene eksternt. I 2007 har det vært viktig å videreføre prosesser som ble igangsatt i 2006, og samtidig legge fundamentet for 2008.

Ledelsesprinsipper og lederkrav

God ledelse er avgjørende for å realisere våre mål. Det er derfor utviklet en egen ledelsesmodell med felles ledelsesprinsipper og lederkrav. Disse har som mål å gi alle medarbeidere i KONGSBERG et tydelig signal om hva slags lederskap konsernet ønsker. Ledelsesmodellen er utgangspunktet for våre interne lederutviklings-

programmer, som avholdes kontinuerlig for nye ledere.

Nytt topplederprogram

I 2007 har konsernet startet utviklingen av et nytt topplederprogram. Målet for 2008 er at 130 ledere skal gjennomgå finansmodulen, som er første modul i topplederprogrammet. Det skal i 2008 utvikles flere moduler innenfor programmet.

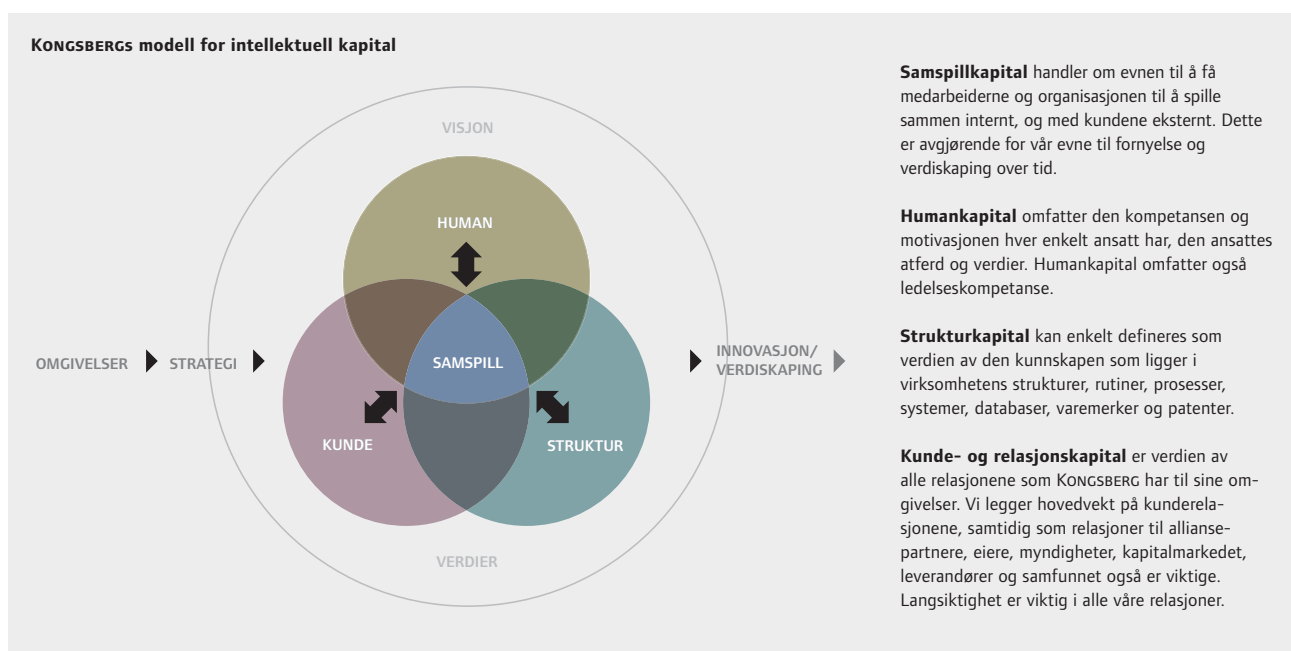
Utviklingsprogram for prosjektledere

Kompetanseheving på tvers er et viktig satsingsområde for KONGSBERG. Over flere år har det vokst frem et behov for større forståelse for de ulike rollene det innebærer å være prosjektleder og linjeleder. Målet er å bedre prosjektgjennomføring-

en. I et modulbasert program får prosjektledere grunnleggende linjelederkompetanse og linjeledere får grunnleggende prosjektlederkompetanse. I 2007 deltok 330 ledere i dette programmet.

Rekruttering og synlighet

KONGSBERG har i 2007 gjennomført en rekke profileringsaktiviteter rettet mot utdanningsinstitusjoner i Norge og Sverige. Det er også opprettet tettere samarbeid med høyskoler og universitet for å sikre tilgangen på nødvendig kompetanse. Samarbeidet består i hovedsak av kompetanseutveksling og forskningssamarbeid. Det er også utviklet et mentorprogram, hvor senioringeniører fra KONGSBERG har jevnlig møter med ingeniørstudenter fra høyskoler.

Nye muligheter for deling av kunnskap på tvers

KONGSBERG legger stor vekt på deling av kunnskap og kompetanse på tvers i organisasjonen. Samhandling, samordning og gjenbruk av kunnskap er lønnsomt og motiverende for medarbeiderne, samtidig som det skaper merverdi internt og eksternt. Den nye internportalen INSIDE vil være et viktig virkemiddel for å dele kunnskap og utveksle erfaring på tvers av forretningsområdene.

Master i Systems Engineering

Høgskolen i Buskerud har utviklet en helt ny masterutdanning i Systems Engineering. Studiet gjennomføres i samarbeid med Kongsbergindustrien, NHO og Stevens Institute of Technology i USA, og inngår i satsingen til Norwegian Centre of Expertise (NCE), Systems Engineering i Kongsberg. Studentene blir midlertidig ansatt i en lønnet deltidsstilling i en av de åtte partnerbedriftene til NCE i Kongsberg, parallelt med studiene. Fordelingen mellom studier og jobb er 50/50. KONGSBERG har for tiden fem studenter ved det treårige masterstudiet. I tillegg bidrar vi med faglig ekspertise gjennom en professor II-stilling i Systems Engineering.

INTERVJU

Ansatte i KONGSBERGS virksomhet i Mumbai
Purvi Sahay, ingeniør Process Simulation
Samiksha Solanki, ingeniør Process Control
Aakshi Sharma, softwareingeniør Technology Base

EFFEKTIV KOMMUNIKASJON ER VIKTIG

Hvilke utfordringer støter man på når man befinner seg langt unna hovedkontoret?

Å arbeide i forskjellige tidssoner er en utfordring. Dette gjør det vanskeligere å koordinere seg mot hovedkontoret i Norge og mot KONGSBERGS kontorer over hele verden. Vi legger stor vekt på å planlegge prosjektene nøye, slik at vi er sikre på å levere innen tidsfrist. I de tilfeller hvor vi trenger hjelp til gjennomføringen av et prosjekt, forsøker vi å bruke effektiv kommunikasjon gjennom telefon- og videokonferanser, e-post, Skype eller lignende med andre kontorer. På denne måten bygger vi opp kompetanse.

Hva må til for å få samspelet til å fungere?

Vi må tilegne oss tilstrekkelig kompetanse slik at vi kan levere vårt beste og bidra til vekst i KONGSBERG. Et vellykket samspill mellom kontorer er nøkkelen til slik suksess. Datterselskapene bør involveres i aktivitetene til hovedkontoret, slik at vi er informert om oppdateringer, verktøy og prosedyrer. Alle dokumenter og all e-post bør være på engelsk. Tydelig kommunikasjon er viktig for å forstå hvilke behov man har og hvilke krav som stilles. På denne måten blir det enklere å nå våre mål og tidsfrister.

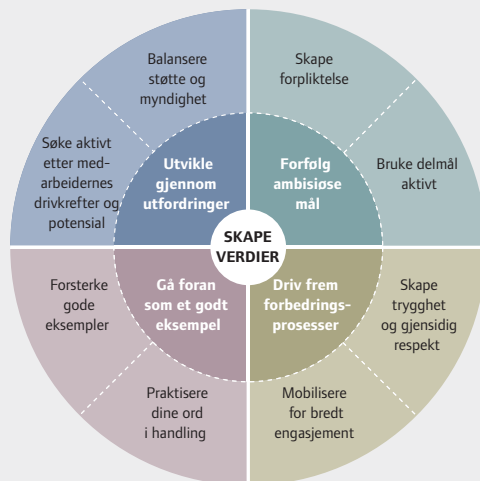
Hvor viktig er det med gode relasjoner til kunder, medarbeidere og andre samarbeidspartnere?

En organisasjon er en gruppe med mennesker som jobber sammen for å oppnå suksess. Gode relasjoner til kunder og samarbeidspartnere er viktig for å oppnå effektiv kommunikasjon og en god forståelse for hverandre. Dette fører til effektiv utnyttelse av ressurser. Det er også viktig med gode relasjoner til våre medarbeidere. Det er disse menneskene vi jobber sammen med i team hver dag, og det er ofte lange arbeidsdager.

Hvilken nytteverdi gir det at ulike bedriftskulturer møtes?

Konsernet får utvidet sin ekspertise ved at bedriftskulturer fra øst og vest møtes. Dette bidrar til mangfold. En mangfoldig bedriftskultur er med på å styrke KONGSBERGS internasjonale tilstedeværelse.

Ledelsesmodell

KONGSBERGS modell for World Class ledelse består av fire ledelsesprinsipper. Til hvert ledelsesprinsipp er det knyttet to lederkrav. Prinsippene og kravene:

Forfølg ambisiøse mål

World Class ledelse er å etablere krystallklare ambisjoner og tydelige og attraktive bilder på mål og strategi.

Lederkrav

Ledere skal skape forpliktelse til å nå målene gjennom involvering og ansvarliggjøring. De skal være tett på og aktivt ta i bruk delmål.

Driv frem forbedringsprosesser

World Class ledelse er å sette i gang og opprettholde forbedringsprosesser i alle ledd.

Lederkrav

Ledere skal skape trygghet og gjensidig respekt. Ved å mobilisere til et bredt engasjement skal ideer til driftsforbedringer og innovasjon vokse naturlig frem.

Gå foran som et godt eksempel

World Class ledelse er å gå foran, spesielt når det er vanskelig og utfordrende.

Lederkrav

Ledere skal praktisere sine ord i handling. Ved å synliggjøre og forsterke andres gode eksempler, styrker lederne lagfølelse og mestringskultur.

Utvikle gjennom utfordringer

World Class ledelse er å skape resultater gjennom medarbeidernes utvikling i møte med utfordringer.

Lederkrav

Ledere skal bygge gode team ved å aktivt søke etter medarbeidernes drivkrefter og potensial. Gjennom tett dialog skal ledere balansere støtte og myndighet.

KONGSBERG I VERDEN

<p>EUROPA</p> <p>Norge Svalbard England Hellas Italia Nederland Frankrike</p> <p>Østerrike Spania Skottland Sverige Tyskland Polen</p> 	<p>Driftsinntekter 4 398 millioner kroner</p> <p>Antall ansatte 3 618</p>	
<p>ASIA</p> <p>India Kina Singapore Sør-Korea Japan De forente arabiske emirater Oman Kuwait Saudi-Arabia</p> 	<p>Driftsinntekter 1 762 millioner kroner</p> <p>Antall ansatte 362</p>	
<p>NORD-AMERIKA</p> <p>USA Canada</p> 	<p>Driftsinntekter 1 871 millioner kroner</p> <p>Antall ansatte 221</p>	
<p>SØR-AMERIKA</p> <p>Brasil</p> 	<p>Driftsinntekter 73 millioner kroner</p> <p>Antall ansatte 0</p>	
<p>AFRIKA</p> <p>Sør-Afrika</p> 	<p>Driftsinntekter 85 millioner kroner</p> <p>Antall ansatte 4</p>	

<p>Norge Konsernets hovedkontor ligger i Norge (Kongsberg), som også er hovedbasen for de to forretningsområdene Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace.</p> <p>Kongsberg Maritime er lokalisert i Kongsberg, Asker, Horten, Oslo, Kristiansand, Stavanger og Trondheim, og driver både utvikling, produksjon, test, salg og service. Kongsberg Defence & Aerospace har sin hovedaktivitet i Kongsberg, og er i tillegg</p>	<p>lokalisert i Horten, Billingstad, Kjeller, Stjørdal, Tromsø og Svalbard. På alle disse stedene drives det utvikling, produksjon, test, salg og service.</p> <p>Storbritannia Med den oljevirksomheten som er konsentrert i Nordsjøen finner vi naturlig nok hovedsenteret for Kongsberg Maritimes offshorevirksomhet i Aberdeen i Skottland. Produktutvikling og produksjon av undervannskameraer foregår i Wick i Skottland, og vi</p>	<p>har en mindre engineering- og supportvirksomhet i Waterlooville i Hampshire. Kongsberg Norcontrol IT har et salgs- og servicekontor i Bristol.</p> <p>Øvrige Europa I tillegg har konsernet virksomheter i Sverige, Tyskland, Nederland, Frankrike, Spania, Østerrike, Italia, Polen og Hellas. Dette er i sin helhet salgs- og serviceenheter.</p>
<p>Sør-Korea Kongsberg Maritime har sin hovedvirksomhet i Sør-Korea i Jungkwan utenfor Busan. Hovedoppgaver er salg, engineering, installasjon, igangkjøring og service/support samt noe lokal produksjon. Vi bygger opp lokal tilstedeværelse og kompetanse i verdens største skipsbyggernasjon. Målet er at kundene skal oppfatte oss som en pålitelig, lokal leverandør, som kjenner kundens forretningsdrift og arbeidsmetodikk og kommuniserer på kundens språk. Lokalt ansatte som er høyt kvalifiserte gjør det som regel unødvendig å sende folk fra Norge for å utføre arbeidsoppgavene.</p> <p>Singapore Kongsberg Maritimes virksomhet i Singapore har sine hovedoppgaver innen salg, installasjon, igangkjøring og service/support. Singapore er en av verdens største havner. Vi har utstyr om bord i mer enn</p>	<p>17 000 seilende skip, og tilstedeværelse i et slikt maritimt knutepunkt er helt nødvendig. Singapore er også en betydelig reder- og verftsnsasjon som det er viktig for Kongsberg Maritime å betjene på en god måte. Kongsberg Norcontrol IT har betydelige leveranser til Singapores havneovervåking, og er også representert her.</p> <p>Kina Kongsberg Maritimes virksomhet i Shanghai drives i samarbeid med Kongsberg Maritimes mangeårige samarbeidspartner i Kina, Hoi Tung. Hovedhensikten er å operere som en lokal leverandør mot den kinesiske verftsindustrien. I tillegg har vi også en ikke ubetydelig lokal produksjon, hovedsakelig av kabinetter med tilhørende utstyrsmontering. Selskapet har potensial til å bli en stadig viktigere del av våre internasjonale operasjoner innen handelsflåten.</p>	<p>Shanghai-virksomheten har nå også et regionkontor i Dalian.</p> <p>India Kongsberg Maritime i Mumbai driver hovedsakelig produksjon av programvare. Omfanget av virksomheten forventes å øke i 2008, da det indiske markedet er i vekst.</p> <p>Japan Kongsberg Maritime har et nyopprettet salgskontor i Japan.</p> <p>Kongsberg Defence & Aerospace Forretningsområdet har virksomhet i De forente arabiske emirater, Oman, Kuwait og Saudi-Arabia med hovedvekt på drift og leveranse av prosjekter innen taktiske radio- og kommunikasjonssystemer.</p>
<p>USA Kongsberg Maritime har virksomheter i Seattle (Washington), Houston (Texas), New Orleans (Louisiana) og West Mystic (Connecticut). Virksomheten i disse enhetene er hovedsakelig salg og kundestøtte. Virksomheten i Seattle driver også teknologiutvikling og tilpasning av eksisterende produkter til markedet i USA.</p> <p>Kongsberg Defence & Aerospace har en virksomhet i Johnstown (Pennsylvania) som produserer og</p>	<p>vedlikeholder våpenstyringsystemet PROTECTOR for personellkjøretøy til Den amerikanske hæren.</p> <p>Canada Kongsberg Maritimes største virksomhet i Canada ligger i Vancouver på vestkysten. Her driver selskapet egen produktutvikling og produksjon. Aktiviteten i Vancouver er basert på hydroakustikkrelatert teknologi, og er koordinert med øvrig undervannsvirksomhet i Kongsberg Maritime. Forøvrig er</p>	<p>Kongsberg Maritime representert med kontorer på to steder på østkysten, i Nova Scotia og Newfoundland. Alle virksomhetene driver salg og kundestøtte.</p> <p>Kongsberg Defence & Aerospace er representert gjennom selskapet Gallium Visual Systems Inc. i Ottawa, som er kjent for sitt kartgrafikkverktøy for militære kommando- og kontrollsystemer.</p>
<p>Brasil Kongsberg Maritime i Brasil er i sin daglige drift tett knyttet til den lokale agenten i Brasil, REM. Kontoret tar hånd om salg, service, igangkjøring av systemer til offshorefartøy, samt brukeropplæring.</p> <p>Det er stor virksomhet på oljefeltene utenfor Rio de Janeiro. I takt med den politiske og finansielle situasjonen i landet har skipsindustrien hatt en formidabel vekst. Kongsberg Maritime har i dag en rekke</p>	<p>leveranse- og igangkjøringsprosjekter i området, som tas hånd om av lokalt personell. Kongsberg Maritimes opplæringscenter i Macaé utenfor Rio de Janeiro tilbyr ulike opplæringsprogrammer for brasilianske mannskap.</p>	
<p>Afrika Kongsberg Norcontrol IT er representert i Johannesburg og Durban i Sør-Afrika hvor det drives programvareutvikling og service.</p>		

AKTIVITETER I 2007

Nedenfor følger en oversikt over hovedmål og aktiviteter for KONGSBERG i 2007.

Mål	Aktiviteter	Status	Utførelse
SAMFUNNSANSVAR			
Strategi samfunnsansvar Utarbeide ny strategi som skal integreres i konsernets øvrige strategi	<ul style="list-style-type: none"> Utarbeide og innlemme strategi for samfunnsansvar i konsernets STP-dokument i løpet av første halvår Involvering av operative enheter 	<ul style="list-style-type: none"> Strategi for samfunnsansvar er innlemmet i konsernets STP 	☺
Intern kompetanse og eksternt samarbeid Øke intern kompetanse og styrke eksternt nettverk	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføre tiltak for intern informasjon og involvering Vedlikeholde og bygge eksternt nettverk 	<ul style="list-style-type: none"> Tiltak gjennomført Kontakt med nettverket opprettholdt 	☺
Ekstern evaluering Benytte ekstern kompetanse for evaluering av konsernets ståsted i forhold til samfunnsansvar	<ul style="list-style-type: none"> Evaluering gjennomføres høsten 2007 	<ul style="list-style-type: none"> Ikke gjennomført, men risikovurdering knyttet til csr planlagt gjennomført 2008 	☹
MILJØ			
Klimatiltak Fortsatt reduksjon av egne klimautslipp	<ul style="list-style-type: none"> Sette i gang et prosjekt for vurdering av mulige tiltak Involvere ansatte i idédugnad 	<ul style="list-style-type: none"> Ikke gjennomført Arbeides med, men ikke gjennomført 	☹
Kildesortering Redusere mengde restavfall	<ul style="list-style-type: none"> Sorteringsgraden på restavfall skal minimum holdes på dagens nivå, dvs. 60 prosent av total avfallsmengde 	<ul style="list-style-type: none"> Sorteringsgraden ligger i dag på 60–65 prosent 	☺
Energi Redusere energiforbruk (står fast fra 2006)	<ul style="list-style-type: none"> Energiforbruket i Kongsberg Næringspark skal reduseres med 25 prosent innen utgangen av 2008 i forhold til 2003-nivået Energjøkonomiske tiltak overfor KONGSBERG-enheter utenfor Kongsberg Næringspark skal iverksettes ENØK-tiltak i Kongsberg Defence & Aerospace 	<ul style="list-style-type: none"> Reduksjon pr. årsskifte 2007/2008 er på 15 prosent ENØK-tiltak utenfor Kongsberg Næringspark ikke gjennomført Noen ENØK-tiltak i Kongsberg Defence & Aerospace er igangsatt 	☹

MÅL 2008

Nedenfor følger en oversikt over hovedmål og aktiviteter for KONGSBERG i 2008.

Mål	Aktiviteter
SAMFUNNSANSVAR	
Operativ involvering <ul style="list-style-type: none"> Involvering av operative enheter i csr mål og strategi 	<ul style="list-style-type: none"> Gjennomføring av risikoprojekt knyttet opp mot omdømme/csr Forankre csr strategi i konsernledelsen og ledergruppene i Kongsberg Maritime og Kongsberg Defence & Aerospace
Etikk <ul style="list-style-type: none"> Revisjon av konsernets forretningsetiske retningslinjer Opplæring og trening i etiske problemstillinger 	<ul style="list-style-type: none"> Informasjon om endringene i revidert utgave Vurdere å utarbeide interaktive e-læringsmoduler Opplæring og trening inn som en integrert del av konsernets lederopplæringsprogrammer Tema inn som et element i klimaundersøkelser Oppfølging av lederansvar knyttet til etterlevelse av forretningsetiske retningslinjer
MILJØ	
Klimatiltak <ul style="list-style-type: none"> Fortsette arbeidet med å redusere klimautslipp Engasjere ansatte for å øke bevisstheten i forhold til klimautslipp Transport 	<ul style="list-style-type: none"> Utvikle produkter og systemer som gjør at våre kunder kan redusere egne utslipp. Produktutvikling skal i størst mulig grad benytte materialer som tar hensyn til miljø og i størst mulig grad designes for gjenbruk og resirkulering Utveksle ideer med andre norske selskaper/institusjoner Klimatiltak inn som et tema på intranett <ul style="list-style-type: none"> Involvere ansatte i idédugnad for reduksjon av klimautslipp Tilrettelegge for redusert bilbruk
Energisparing <ul style="list-style-type: none"> Videreføre ENOVA-prosjektet i regi av Kongsberg Næringspark Ta spesielle miljøhensyn ved nybygg 	<ul style="list-style-type: none"> Energiforbruket i Kongsberg Næringspark skal reduseres med 25 prosent innen utgangen av 2008 i forhold til 2003-nivået Energjøkonomiske tiltak overfor KONGSBERG-enheter utenfor Kongsberg Næringspark skal iverksettes ENØK-tiltak i Kongsberg Defence & Aerospace
Kildesortering <ul style="list-style-type: none"> Videreføre kildesortering i regi av Kongsberg Næringspark 	<ul style="list-style-type: none"> Sorteringsgrad på restavfall skal minimum holdes på dagens nivå, dvs 60 prosent av total avfallsmengde
<i>I tillegg til ovennevnte skal det arbeides videre med målsettinger fra tidligere år</i>	

ØKONOMI OG VERDISKAPING

INNLEDNING

KONGSBERG skal stå for en utvikling hvor det er god balanse mellom økonomiske resultater og samfunns- og miljøansvar.

KONGSBERG skaper verdier i de områder og land vi er til stede. Dette skjer direkte gjennom utbetaling av utbytte til eiere, utbetaling av lønn til medarbeidere, og indirekte ved innkjøp av varer og tjenester fra leverandører. I tillegg skapes det verdier gjennom betydelig satsing på forskning og utvikling.

Virksomheten påvirker et stort antall interessenter. Mange av disse interessentene er direkte eller indirekte delaktige i konsernets verdiskaping. Verdiskapingen reflekteres gjennom alle våre globale aktiviteter.

Nedenfor følger en oversikt over pengestrømmen generert av våre aktiviteter og hvordan verdiene blir fordelt blant våre hovedinteressenter.

Verdiskaping og fordeling av overskudd

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Driftsinntekter (før engangsposter)	8 306	6 720	5 791
Lønn og sosiale kostnader ansatte (netto etter skatt)	1 338	1 206	1 060
Utbetaling til underleverandører	6 968	3 400	2 300
Renter til långivere	59	51	54
Støtte til organisasjoner og samfunnsnyttige formål	1,9	1,8	1,6
Driftsresultat før skatt og utbytte	1 279	390	314
Skattekostnad	293	138	99
Årsresultat	986	252	262
Utbytte til aksjonærer	150	75	65
Tilbakeholdt overskudd	836	177	197

Driftsinntekter fordelt på geografiske områder

Beløp i mill. kr	2007		2006		2005		2004	
Norge	2 417	29 %	1 892	28 %	1 920	33 %	1 820	31 %
Øvrige Europa	1 981	24 %	1 764	26 %	1 402	24 %	1 854	31 %
Amerika	2 038	25 %	1 512	23 %	1 180	20 %	1 155	20 %
Asia	1 762	21 %	1 415	21 %	1 181	20 %	990	17 %
Annet	108	1 %	137	2 %	108	2 %	82	1 %
Totalt	8 306	100 %	6 720	100 %	5 791	100 %	5 901	100 %

Lønn og sosiale kostnader

I 2007 utgjorde lønn og sosiale kostnader 2,8 milliarder kroner. Det er en økning på 0,5 milliarder kroner i forhold til 2006. Lønn og sosiale kostnader utgjør 38 prosent av de totale driftskostnader, noe som er på linje med tallene fra tidligere år.

Kjøp av varer og tjenester

KONGSBERG hadde innkjøp for ca 7,0 milliarder kroner i 2007. Det er en økning på ca 100 prosent fra 2006. Innkjøpene fordeles seg på ca 3 000 leverandører hvor ca 75 prosent skjer hos eller via norske leverandører. Produktene er imidlertid i stor grad produsert i utlandet. Innkjøp fra land utenfor Norge utgjør ca 70 prosent. Det er et mål at innkjøp fra lokale leverandører skal øke.

Skattekostnad

Konsernets skattekostnad for 2007 ble 293 millioner kroner. Dette er en økning på over 110 prosent i forhold til året før. Kostnadene fordeler seg på følgende geografiske områder:

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Norge	261	99	91
Øvrige Europa	12	9	1
Nord-Amerika	10	4	3
Asia	10	26	4
Totalt	293	138	99

Utbytte

Styret foreslår overfor generalforsamlingen et utbytte for 2007 på kr 5,- pr. aksje. Dersom forslaget blir vedtatt på generalforsamlingen 24. april 2008, vil utbytte utbetales som følger, forutsatt at aksjonærstruktur pr. 28. februar ikke endres:

Beløp i mill. kr	2007	2006	2005
Den norske stat	75	37,5	30,2
Organisasjoner/bedrifter	36,3	17,25	14,2
Verdipapirfond	16,5	9,0	10,3
Forsikring/pensjonskasser	9,9	4,5	3,8
Private personer	6,6	3,75	3,2
Utenlandske eiere	5,7	3,0	0,6
Totalt	150,0	75	64,5

Klimaendringer

FNs klimapanel (IPCC) har aldri vært sikrere på at klimaendringene først og fremst skyldes menneskeskapte utslipp av klimagasser. Ifølge forskerne i klimapanelet har vi så langt bare sett begynnelsen på klimaendringene. I etterkant av FN-rapporten viser ny forskning at endringene kan komme raskere enn tidligere antatt.

Med de store utfordringer verden står overfor slik de er beskrevet i FNs klimarapporter fra 2007, vil konsekvensene for KONGSBERG bli vurdert. Som et første steg er klima som tema kommet inn i konsernets målsettinger knyttet til miljø, både når det gjelder interne forhold og i forhold til produktutvikling.

Refusjon av skatt

KONGSBERG mottok i overkant av 2 millioner kroner i refusjon av skatt fra norske skattemyndigheter. Refusjonen knytter seg til skatteordninger knyttet til utviklingsprosjekter.

Transparency International

Transparency International (TI) er en non-profit, upartisk organisasjon som skal motarbeide korrupsjon nasjonalt og internasjonalt. Organisasjonen ble stiftet i 1993 og har base i Berlin. Gjennom nasjonale avdelinger i 90 land, oppmuntres myndighetene til å iverksette effektiv lovgivning og politikk mot korrupsjon. Sammen med internasjonale organisasjoner jobbes det for åpenhet i internasjonale forretningstransaksjoner. TI jobber også med å øke befolkningens bevissthet om korrupsjon, og organisasjonens korrupsjonsindekser er anerkjent for systematikk og etterrettelighet. Medlemskapet i TI er åpent for alle som støtter tiltak som reduserer korrupsjon.

Transparency International-Norge (TI-Norge) er en norsk avdeling av Transparency International. TI-Norge ble etablert i 1999 og har samme overordnede mål som resten av organisasjonen. Den norske avdelingen finansieres av medlemskontingenter, støtte fra staten og støtte fra næringslivet.

DIALOG MED VÅRE INTERESSETER

Nedenfor følger en oversikt over de av våre interesser som vi fører en aktiv dialog med:

Våre kunder

Kundene er alltid i sentrum for vår oppmerksomhet. Vi har som mål å innfri kundenes forventninger til oss. Kundenes behov og forventninger endres hele tiden. En tett og nær dialog er derfor en forutsetning for å lykkes. Vi har i flere år hatt kunden som ett av våre fire verdiområder.

Våre eiere og investorer

KONGSBERG har som hovedmål å øke aksjeeiernes verdier. Åpenhet og tillit ligger til grunn for vår dialog med eiere og investorer. Vi arbeider for at alle aktører skal behandles likt. Våre faste rutiner og kanaler er:

- Våre internettsider er alltid oppdatert med hensyn til investorinformasjon.
 - Vi arbeider for at årsrapporten alltid ligger i forkant av forventningene som stilles.
 - Vi har faste rutiner når det gjelder presentasjoner til markedet.
 - I tillegg gjennomfører vi en rekke investorpresentasjoner i inn- og utland.
- Alle informasjonskravene til Oslo Børs er tilfredsstillt. KONGSBERG har Børsens Informasjonsmerke og Engelskmerke.

Våre medarbeidere

Vi legger vekt på å ha en åpen og god dialog med våre ansatte gjennom forskjellige typer utvalg der konsernledelsen og representanter for de ansatte møtes regelmessig for informasjon og diskusjon. Vi har faste samarbeidsutvalgsmøter. I tillegg samles alle tillitsvalgte til en årlig samling der konsernledelsen er til stede.

Våre leverandører

Vi har et nært samarbeid med våre leverandører. Våre innkjøpere sørger i første rekke for denne kontakten. De etiske retningslinjene slår fast at leverandørene skal behandles upartisk og rettferdig, og at de skal være sikre på at de konkurrerer om kontrakter med KONGSBERG på lik linje med andre tilbydere. Konsernet stiller nå krav til leverandørens holdninger til etikk, samfunnsansvar og miljø.

Våre allianse- og samarbeidspartnere

Begge våre forretningsområder har mange samarbeidspartnere. De er viktige medspillere innen produktutvikling og markedskontakt. Som en nisjeaktør i forsvarsmarkedet er vi i enkelte sammenhenger avhengig av allianse for å sikre markedstilgang for våre produkter.

Myndigheter og samfunn

En tett dialog med myndighetene er viktig for å sikre best mulige vilkår for KONGSBERG som en aktør i et internasjonalt marked. Myndighetene er både kunde og beslutningstaker på de fleste store forsvarsinnkjøp. Dialogen med myndighetene bygger derfor på tillit, åpenhet og ærlighet. Vi har en tett og god dialog med arbeidslivets parter. På lokalt nivå arbeider vi aktivt for å være en positiv bidragsyter i de lokalsamfunn der vi er tungt representert.

Organisasjoner

KONGSBERG støtter FN-initiativet UN Global Compact og er medlem av Global Compacts nordiske nettverk. I 2007 meldte vi oss inn i Transparency International og fører en dialog med organisasjonen om hvordan vi kan bidra i kampen for åpenhet og i kampen mot korrupsjon.

STYRINGSSYSTEMER FOR SAMFUNNSANSVAR

KONGSBERG er avhengige av gode og effektive styrings- og kontrollsystemer for at konsernet skal nå sine mål. Vårt overordnede styringssystem er knyttet til "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". Det er viktig å få til et godt og ansvarlig samspill mellom eiere, styret, ledelse og ulike interessenter.

Generalforsamlingen

Generalforsamlingen er øverste myndighet i konsernet. Gjennom denne er aksjeeierne sikret sin rett til medbestemmelse.

Ordinær generalforsamling blir vanligvis holdt i mai.

Styret

Styrets funksjon er først og fremst å ta hånd om alle aksjeeiernes interesser.

I tillegg har styret også et ansvar overfor selskapets øvrige interessenter.

Konsernets styre har det overordnede ansvaret for at KONGSBERG bidrar til en bærekraftig utvikling. Bærekraftsrapporten legges frem for og behandles av styret.

Konsernledelsen

Konsernledelsen har overordnet ansvar for det operative arbeidet. Det betyr at de har ansvar for at lover, forskrifter og egne miljøkrav blir fulgt. Konsernledelsen har også ansvar for at policy for miljø og samfunnsansvar følges. To ganger i året blir det utarbeidet en rapport som beskriver status for arbeidet med miljø- og samfunnsansvar i konsernet. Rapporten blir forelagt konsernledelsen.

Forretningsområdene

Det praktiske arbeidet med samfunnsansvar og miljø blir i hovedsak utført ute i forretningsområdene. Begge forretningsområdene har en hovedansvarlig innenfor området ytre miljø og en innenfor samfunnsansvar.

Miljøforum

Miljøforum har ansvaret for å følge opp, evaluere og foreslå eventuelle endringer

og justeringer av konsernets policy om påvirkning på det ytre miljø. Forumet har også ansvar for å utarbeide og foreslå miljømålsetting på konsernnivå, oppfølging av målene i forretningsområdene og rutiner og rapporteringsansvar på konsernnivå. Representanter fra de to forretningsområdene, eiendomsforvaltnings-selskapet, de tillitsvalgte og morselskapet utgjør til sammen forumet.

Kvalitetssikring

Det er en utfordring å finne frem til gode og relevante systemer for oppfølging av policy, strategi og målsettinger innen om-

rådet samfunnsansvar. Vi arbeider med å finne gode løsninger på dette.

For ytterligere opplysninger om våre styringssystemer, se side 104-115.

SAMFUNNSANSVAR

INNLEDNING

For KONGSBERG betyr samfunnsansvar å ta hensyn til omverdenen vi berører gjennom våre aktiviteter. Dette omhandler også relasjoner til våre medarbeidere, til samfunnet rundt oss og eksterne interessenter.

KONGSBERGS mål innen samfunnsansvar er å forstå og å møte de lokale og globale utfordringer samfunnet står overfor innenfor de geografiske områder hvor KONGSBERG opererer. Dette er et område vi vil bruke mer tid på i 2008.

Vi har sluttet oss til FN-initiativet Global Compact. Initiativet er sammenfallende med konsernets egne retnings-

linjer og holdninger. Vi mener det er viktig at næringslivet tar sin del av ansvaret for hvordan morgendagens samfunn skal se ut. Dette ansvaret tar vi på alvor. I løpet av 2007 har vi også meldt oss inn i Transparency International. Vi håper å få til et godt samarbeid med organisasjonen i kampen mot korrupsjon.

FNs GLOBAL COMPACT

Global Compact er et frivillig FN-initiativ hvor næringslivet slutter opp om og respekterer ti prinsipper knyttet til områdene menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøforpliktelser og arbeidet

mot korrupsjon. FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan sto bak initiativet som ble tatt i 1999. Hensikten er å engasjere privat sektor for å bidra til å nå målene om fattigdomsreduksjon og en bærekraftig utvikling. Selskaper som slutter seg til Global Compact, forplikter seg til å støtte og

drive virksomheten i tråd med de ti prinsippene. KONGSBERG sluttet seg til Global Compact i 2006, og vår støtte understrekes i konsernsjefens innledning på side 5 i denne rapporten. Ved utgangen av 2007 hadde over 5 000 selskaper og institusjoner fra over 100 land sluttet seg til initiativet, herav 20 norske. Tabellen nedenfor gir en oversikt over hvor i rapporten vi omtaler de ti prinsippene.

For mer informasjon om Global Compact, se www.globalcompact.org

Menneskerettigheter

Prinsipp 1	Støtte og respektere internasjonale anerkjente menneskerettigheter	side 129, 145
Prinsipp 2	Sikre at selskapet ikke medvirker til brudd på menneskerettigheter	side 129, 145

Arbeidstakerrettigheter

Prinsipp 3	Anerkjenne organisasjonsfrihet og retten til å føre kollektive forhandlinger	side 146
Prinsipp 4	Avskaffe alle former for tvangsarbeid	side 145
Prinsipp 5	Avskaffe barnearbeid	side 145
Prinsipp 6	Avskaffe diskriminering i arbeids- og yrkesliv	side 145

Miljø

Prinsipp 7	Bruke føre-var-prinsippet i miljøspørsmål	side 129
Prinsipp 8	Ta initiativ til å fremme større miljøansvar	side 129
Prinsipp 9	Oppfordre til utvikling og bruk av miljøvennlig teknologi	side 129, 137

Antikorrupsjon

Prinsipp 10	Bekjempe alle former for korrupsjon, inkludert utpressing og bestikkelser	side 129, 149
-------------	---	---------------

INTERVJU

Jan Egeland, direktør Norsk Utenrikspolitisk Institutt

SAMFUNNSANSVAR – ET BEGREP I RASK ENDRING

Begrepet samfunnsansvar er i rask endring, fra å ha fokus på lokalsamfunnet til et bredere engasjement i og for storsamfunnet. Tilstedeværelse i land hvor menneskerettigheter krenkes er krevende, og kan raskt bli kontroversielt dersom engasjementet ikke er gjennomtenkt. Samtidig er det økende forståelse for at eksterne investeringer er viktig for økonomisk vekst og utvikling i fattige land. Bedrifter skal ikke og bør ikke bli menneskerettighetsorganisasjoner. På den annen side: Det er ikke lenger nok å si at man bare driver butikk innenfor lovens grenser.

Hvordan skal næringslivet tilpasse seg økte krav til samfunnsansvar?

Selskaper som tar samfunnsansvar på alvor, vil i fremtiden stå overfor nye og mer omfattende krav til virksomhet utenfor Norge. Det er nødvendig med etisk høyverdig atferd i alle sammenhenger, ikke bare internt i konsernet, men også overfor alle samarbeidspartnere, lokalsamfunn og det storsamfunnet man opererer i.

Hva er de viktige spørsmålene innen samfunnsansvar næringslivet må ta hensyn til?

Med økt internasjonalisering og økt fokus på næringslivets rolle må næringslivet klare å tenke scenarier og fremtidige utfordringer og konsekvenser. Hva skjer når det er unntakstilstand, kriser eller konflikter? Vil systemer eller produkter som tilbys kunne bli brukt til undertrykkelse, overvåking eller aggresjon? Bedrifter kan bli brukt og misbrukt på utallige måter. Dette kan være en utfordring å forstå for norske bedriftsledere, som i hele etterkrigstiden har forholdt seg til forutsigbare norske rammebetingelser.

Hvordan unngå "window dressing"-kritikk?

Man kan ikke lenger kompensere for eventuelle etiske feilgrep ved å bygge en skole eller støtte en kvinnegruppe. Bedriftene må nå ha et avklart forhold til etiske dilemmaer i vid forstand. Det er nødvendig med en åpen dialog rundt konsekvensene av fremtidige investeringer. Det er viktig og riktig, men krevende å investere i land utenfor vår egen kulturkrets. Ikke minst må bedriftene rekruttere annerledes. Samfunnsvitere og eksperter på internasjonale spørsmål blir like viktige som økonomer og ingeniører i internasjonale satsinger.

KONGSBERGS SOSIALE ANSVAR

Internt

KONGSBERGS sosiale ansvar omfatter først og fremst konsernets medarbeidere. Vi legger vekt på at KONGSBERG skal være en god arbeidsplass der medarbeiderne kan føle at de utvikler seg og arbeider i et positivt miljø.

Eksternt

KONGSBERG tar sosialt ansvar i lokalmiljøene der konsernet er representert. Vi har gjennom flere år bidratt med støtte til idrett, kultur og humanitære organisasjoner. I tråd med KONGSBERGS sponsorstrategi fordeler vi midlene jevnt mellom disse tre gruppene.

Idrett

Konsernet støtter barne- og ungdomsidrett i betydelig grad. Dette er gode formål vi fortsatt skal ha vår oppmerksomhet rettet mot.

Kultur

KONGSBERG støtter opp om lokale kulturarrangement, som for eksempel Kongsberg Jazzfestival og Glogerfestivalen.

Humanitære organisasjoner

Et av tiltakene for å vise samfunnsansvar i praksis er KONGSBERGS langsiktige avtale med SOS-barnebyer. I tillegg til å skape et

engasjement for å bedre fremtiden for foreldreløse og forsømte barn, har KONGSBERG et ønske om at avtalen med SOS-barnebyer skal bidra til å skape et engasjement blant medarbeiderne i konsernet.

For KONGSBERG er det viktig å vise sine medarbeidere at konsernet er en integrert del av det samfunnet vi lever i, og at vi er et sosialt ansvarlig selskap som vil bidra aktivt til å bygge et positivt samfunn både for oss selv og våre etterkommere.

KONGSBERG støtter barne- og ungdomsidrett i de lokalmiljøer vi er etablert.

Glogerfestivalen

Glogerorgelet i Kongsberg kirke er fra 1765 og ble bygget av Gottfried Heinrich Gloger. Det er Nordens største instrument fra barokktiden. Hele seks gedigne blåsebelger, hver bestående av to tykke treflater på størrelse med garasjedører, skal heves og senkes for å fylles med luft ved hjelp av pedaler. Etter omfattende restaureringer ble det holdt to fullsatt innvielseskonserter på orgelet i januar 2001. Siden har Glogerfestivalen i Kongsberg kirke blitt en årviss tradisjon med et omfattende og spennende program.

Festivalen har gitt kirken en helt ny internasjonal status som konsertkirke. KONGSBERG gir økonomisk støtte til denne festivalen.

MENNESKERETTIGHETER

Konsernets aktiviteter, geografisk og operativt, er i dag av en karakter som kun i beskjeden grad gir oss utfordringer knyttet til menneskerettigheter. Vår økte internasjonale satsing gjør at vi må fokusere på å sikre at vi ikke direkte, eller indirekte, kommer i konflikt med gjeldende menneskerettigheter.

KONGSBERG støtter arbeidet med menneskerettigheter gjennom sin tilslutning til FNs Global Compact. Vi følger rapporteringsstandarden til Global Reporting Initiative (GRI). Nedenfor følger svar på noen av de menneskerettighetsindikatorer GRI etterspør.

Leverandører

KONGSBERG benytter totalt ca 3 000 leverandører i sin virksomhet. Av disse har ca 30 prosent adresse i Norge. I konsernets reviderte forretningsetiske retningslinjer går det frem at vi forventer at våre leverandører følger etiske standarder som samsvarer med KONGSBERGs etiske krav. Dette omfatter også menneskerettigheter.

Opplæring

KONGSBERG har foreløpig ikke funnet det nødvendig å utarbeide og gjennomføre egne opplæringsprogrammer for sine medarbeidere spesielt rettet mot spørsmål knyttet til menneskerettigheter. Konsernets forretningsetiske retningslinjer er likevel gjenstand for gjennomgang i alle konsernets enheter. Flere forhold knyttet til menneskerettigheter er en del av disse retningslinjene.

Diskriminering

Det er ikke rapportert noen episoder eller hendelser som berører området diskriminering. I våre forretningsetiske retningslinjer heter det blant annet: "Vi aksepterer ikke diskriminering av noen art, for eksempel på grunn av kjønn, rase, religion eller legning." Videre fremgår det at vi klart tar avstand fra enhver form for menneskehandel, dette omfatter også kjøp av seksuelle tjenester.

Barnearbeid og tvangsarbeid

Konsernets virksomhet er av en slik art at problemstillinger knyttet til barnearbeid og tvangsarbeid er lite relevante. Det er heller ikke rapportert noen tilfeller knyttet til disse temaene.

Økonomiske bidrag

KONGSBERG har som policy å ikke gi økonomiske bidrag til politikere, politiske partier og liknende organisasjoner.

Sanksjoner

Konsernet er ikke ilagt bøter eller andre typer sanksjoner som følge av konkurransehennende atferd eller manglende overholdelse av lover og forskrifter.

SOS-barnebyer

SOS-barnebyer er en politisk, religiøs og kulturelt uavhengig humanitær organisasjon som gir foreldreløse og forsømte barn en familie og et trygt hjem, hjelper dem til å skape sin egen fremtid og tar del i utviklingen av deres lokalsamfunn. Virksomheten består av alt fra barnebyer og skoler til nødhjelp og forebygging av foreldreløshet. SOS-barnebyer arbeider langsiktig og har fokus på hjelp til selvhjelp.

KONGSBERG har bidratt til byggingen av ett familiehus i "Fotballens barneby" i Livingstone i Zambia som åpner i oktober 2008. Ca 15 utsatte barn fra området vil få sitt hjem i familiehuset.

HELSE, ARBEIDSMILJØ OG SIKKERHET

KONGSBERG arbeider systematisk med helse, arbeidsmiljø og sikkerhet (HMS). Vi legger vekt på ansvar og medvirkning på alle nivåer i organisasjonen for å sikre at relevante lover og regler følges. Hovedprinsippet er at HMS-arbeidet skal være forebyggende, slik at det skapes trivsel og et sunt arbeidsmiljø. HMS-status rapporteres til styret hvert kvartal.

KONGSBERG har et stadig økende antall ansatte utenfor Norge. Dette krever økt oppmerksomhet og innsikt i problemstillinger knyttet til helse, arbeidsmiljø og sikkerhet i de land vi har aktiviteter i. Vi jobber aktivt med å etablere gode holdninger og rutiner etter hvert som konsernet vokser utenlands.

Organisering av HMS-arbeidet

HMS-arbeidet er organisert gjennom formelle organer med representanter fra ledelsen og de ansatte. I 2007 har de formelle organene vært; konsernutvalg, samarbeidsutvalg, avdelingsutvalg og arbeidsmiljøutvalg.

Konsernutvalg

Konsernutvalget er konsernledelsens møteplass med de tillitsvalgte, og et forum for informasjon og drøfting av saker som angår to eller flere av konsernets virksomheter. Den kvartalsvise HMS-rapportering er gjennomgått i utvalgets møter.

Samarbeidsutvalg, avdelingsutvalg og arbeidsmiljøutvalg

Hvert av forretningsområdene har en samarbeidsstruktur som ivaretar kravene i lov- og avtaleverket samt forretnings-

enhetenes operative behov. Det er samarbeidsutvalg og arbeidsmiljøutvalg i hvert forretningsområde, hvor ledelsen og tillitsvalgte behandler saker som angår hele forretningsområdet. I tillegg er det lokale samarbeidsutvalg i den enkelte divisjon. Dette er et forum for drøfting av saker som kun angår den enkelte divisjon.

Samarbeidsstruktur

De av konsernets virksomheter som ikke inngår i de to forretningsområdene, har etablert en samarbeidsstruktur i tråd med lov- og avtaleverk.

I våre utenlandske virksomheter etableres samarbeidsstrukturen i tråd med lokal praksis og lokale krav, og slik at den passer inn i HMS-organiseringen forøvrig. Dersom arbeidstakerne ønsker å organisere seg, er vi positive til dette.

I Norge er ca 75 prosent av våre arbeidstakere representert gjennom disse formelle organene. For våre utenlandske virksomheter er det tilsvarende tallet under 25 prosent.

Forebyggende tiltak

I våre norske virksomheter har vi et godt utbygd HMS-apparat. Alle medarbeidere i Norge har tilgang til bedriftshelsetjeneste.

I våre utenlandske virksomheter varierer dette i tråd med lokal praksis og lovgivning. Det er et grunnleggende prinsipp at KONGSBERG skal være en seriøs, langsiktig og god arbeidsgiver på alle områder relatert til helse, miljø og sikkerhet. Det betyr at våre lokale ordninger er like gode eller bedre enn gjennomsnittet i det aktuelle landet.

KONGSBERG har egne programmer og forebyggende tiltak som skal sikre våre medarbeidere og deres familier mot alvorlige sykdommer og epidemier. Vi tilpasser oss nasjonalt helsevesen og supplerer med egne bedriftsavtaler der det er nødvendig. Nødvendige vaksinasjonsprogrammer, forebyggende helsekontroller og beredskap for ekstraordinære tiltak er inkludert i våre avtaler med bedriftshelsetjenesten. Utestasjonerte medarbeidere, deres familier og reisende personell er spesielt tatt hånd om gjennom bedriftshelsetjenesten, egne seminarer og utvidete forsikringsdekninger. KONGSBERG har foreløpig ikke aktiviteter i land som krever spesielle tiltak for ansattes familier og lokalbefolkning.

Programmer relatert til forebygging av alvorlige sykdommer								
Deltaker	Utdannelse/trening		Rådgivning		Forebyggende		Behandling	
	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
Medarbeider	■		■		■		■	
Medarbeiders familie generelt		■		■		■		■
Medarbeiders familie v/utestasjonering	■		■		■		■	
Lokalbefolkning		■		■		■		■

Formelle avtaler med ansattes organisasjoner

I Norge er HMS i stor grad dekket av tariffavtaler og lovverk innarbeidet gjennom mange år. Der dette ikke er nedfelt i formelle avtaler i våre utenlandske virksomheter, har alt personell tilfredsstillende opplæring, personlig sikkerhetsutstyr og mulighet for å reservere seg dersom arbeidet skulle virke risikofylt. Det finnes lokale HMS-utvalg, periodiske inspeksjoner hvor ansattrepresentanter er med, og et system for rapportering av feil og mangler. Uhell eller ulykker vil alltid bli undersøkt for å finne årsaker og muligheter for forbedringer. I slike undersøkelser er det helt sentralt at ansatte som kjenner de aktuelle arbeidsoppgavene og lokale forhold, deltar. KONGSBERG har i løpet av 2007 forbedret sitt system for rapportering av hendelser og nestenulykker globalt.

Bruk av sikkerhetspersonell ved internasjonale operasjoner

Våre internasjonale virksomheter er så langt ikke av en slik art at det har vært nødvendig å bruke eget sikkerhetspersonell for å ta hånd om våre ansattes sikkerhet. KONGSBERG har imidlertid etablert en beredskap for å kunne håndtere slike utfordringer.

Sykefravær

Sykefraværet (i prosent av antall disponible timer) lå i 2007 på 2,4 prosent, som er noe lavere enn i 2006. Dette er en videreføring av en positiv trend de senere år, og godt under landsgjennomsnittet som pr. tredje kvartal 2007 lå på 6,8 prosent. Vi ser at fokus på et godt arbeidsmiljø, interessante arbeidsoppgaver og gode utviklingsmuligheter har positiv effekt på sykefraværet, og at KONGSBERG fokus på stadig bedre tilrettelegging og oppfølging av sykemeldte gir resultater. Dette bekreftes av at antall langtidssyke er synkende.

Hyppighet av skader, yrkes-sykdommer, tapte dager og fravær, og antall arbeidsrelaterte dødsfall

I løpet av 2007 hadde vi 28 arbeidsuhell i konsernet. 22 av disse var mindre uhell som ikke krevde noen form for behandling eller oppfølging. Seks var uhell som utløste legebehandling, og 11 var nestenulykker som krevde oppfølging. Et uhell ble klassifisert som høyrisikohendelse som medførte rutineendringer. Det er ikke registrert yrkessykdommer eller arbeidsrelaterte dødsfall i løpet av 2007.

Totalt medførte arbeidsuhellene 43 tapte arbeidsdager i form av sykemeldinger.

Arbeidsmiljø og ansettelsesforhold

Tariffavtaler

44 prosent av konsernets medarbeidere i Norge er dekket av tariffavtaler. Organisasjonsfrihet og retten til å føre kollektive forhandlinger er en selvfølge, og gjelder alle konsernets enheter nasjonalt og internasjonalt. Dette håndteres i tråd med lov- og avtaleverk.

I våre utenlandske virksomheter har vi som policy at arbeidstakere som ønsker å organisere seg, er velkomne til det. I slike tilfeller etableres en passende samarbeidsstruktur, og nødvendige kompetansehevingstiltak for både tillitsvalgte og ledelse settes i verk.

Det er ikke registrert noen tilfeller hvor retten til organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger er blitt forsøkt satt til side.

Lokale ansettelser

KONGSBERG skal være en seriøs arbeidsgiver. Hver enkelt lokasjon gjør ansettelser lokalt ved hjelp av lokale ledere. I etableringsfasen har vi i stor grad valgt å bruke norske ledere ved våre internasjonale virksomheter. Etter hvert som driften er etablert, ønsker vi å ansette flere lokale ledere.

Begynnerlønn

KONGSBERG begynerlønn følger gjennomsnittet i de lokale markedene hvor vi har virksomhet.

Etterutdanning

Konsernet har et omfattende tilbud for videre- og etterutdanning gjennom en kombinasjon av interne og eksterne programmer og kurs. Disse omfatter både faglig utvikling og ledelsesutvikling. Våre medarbeidere skal kunne bevege seg både horisontalt og vertikalt karrieremessig i konsernet. I løpet av 2007 har antallet kursdøgn "på tvers" i konsernet fortsatt å stige, og stadig flere av våre utenlandske medarbeidere deltar på opplæring i Norge.

Seniorpolitikk

Våre seniorer representerer en viktig del av KONGSBERG kompetanse og mangfold. KONGSBERG har som policy å strekke seg langt for at alle arbeidstakere skal stå i meningsfylt arbeid frem til 67 år. Ved behov kan spesielle, tilpassede tiltak settes i verk.

Seniorene har mulighet for kompetansehevende tiltak på linje med øvrige ansatte. Gjennom medarbeidersamtalene motiverer vi våre seniorer til å vedlikeholde sin kompetanse og fortsette i arbeid. Alle ansatte i Norge har mulighet for uttak av full AFP fra fylte 62 år. Ved ønske om delvis uttak av AFP/redusert stilling legger bedriften til rette for dette når det er praktisk mulig.

MANGFOLD

KONGSBERG definerer mangfold som variasjon i utdanning, kultur, nasjonalitet, kjønn og alder. Det er viktig med et rikt mangfold som kan bidra til at det tas best mulige beslutninger. Dette vil igjen kunne styrke konsernets konkurransekraft og måloppnåelse.

Utdannelse og kompetanse

Vi er avhengige av å opprettholde et mangfold av kompetanser. Innenfor de tekniske fagene er de fleste disipliner representert, og utdannelsesnivået spenner fra fagbrev til doktorgradsnivå. KONGSBERG har dessuten et stort mangfold av komplementære kompetanser på ikke-tekniske fagfelt som økonomi, jus og ledelse. Dette gjør at vi kan etablere tverrfaglige team med spiss- og breddekompetanse tilpasset ulike prosjekters behov.

Kultur og nasjonalitet

KONGSBERGs forretningssetiske retningslinjer, samt vår tilslutning til FNs Global Compact-initiativ, slår fast at alle mennesker har samme verdi og at vi ikke aksepterer diskriminering av noen art. Blant

KONGSBERGs ansatte er det i dag representanter fra over 40 ulike nasjonaliteter.

Kjønn

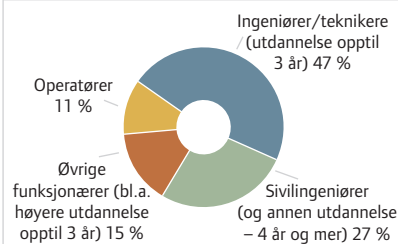
Innen våre tekniske hovedområder utdannes det få kvinner. Kvinneandelen av totalt rekrutterte var i 2007 på 29 prosent – et tall som gjenspeiler kvinneandelen på de studier som er viktigst for oss. Konsernet har en samlet kvinneandel på 19,5 prosent. I ledende stillinger har vi en kvinneandel på 13 prosent. Av de aksjeeiervalgte styrerepresentantene er 40 prosent kvinner.

Alder

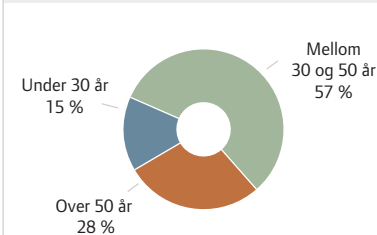
Gjennomsnittsalderen er 40,5 år med en jevn fordeling i de forskjellige aldersgrupper. Våre yngste medarbeidere er

lærlinger, og våre eldste er opp mot 70 år. Vi ser gode resultater når teamene kombinerer lang erfaring med fersk teori og ungdommelig pågangsmot.

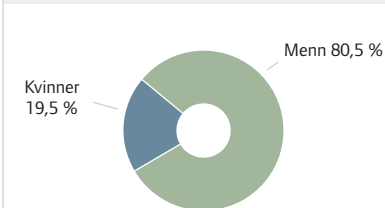
Ansatte fordelt etter utdanning

Antall ansatte fordelt på alder

Antall ansatte – kvinner og menn

ETIKK

Konsernets forretningsetiske retningslinjer er et verktøy for å påvirke atferden og kulturen i konsernet. I april 2008 ble retningslinjene revidert, og det vil i løpet av året bli satt i gang nye interne programmer knyttet til retningslinjene.

KONGSBERGS holdninger til etikk

Våre forretningsetiske retningslinjer legger vekt på at samtlige medarbeidere og konsernets styre skal ha en høy etisk standard i sitt arbeid. Retningslinjene er et verktøy for å påvirke atferden og kulturen i konsernet. De blir også distribuert til alle samarbeidspartnere, leverandører og agenter, og er et vedlegg til alle våre avtaler. Vi forventer at våre avtalepartnere lever opp til den samme etiske standarden som vi selv følger.

Reviderte forretningsetiske retningslinjer

I begynnelsen av 2008 ble de forretningsetiske retningslinjene revidert. Konsernet har som policy at retningslinjene skal evalueres og eventuelt revideres hvert annet år. Dette gjør vi for å holde oss oppdatert på generell utvikling innenfor området. Hovedendringene i revisjonen knytter seg til menneskehandel, krav til etisk standard hos våre leverandører og fokus på klimautslipp. I tillegg er et nytt punkt vedrørende bruk av agenter innarbeidet.

Det er viktig at arbeidet med etikk og holdninger er et kontinuerlig arbeid. I løpet av 2008 vil det bli satt i gang nye interne programmer knyttet til våre etiske retningslinjer.

Etisk Råd

Konsernet har et Etisk Råd som i 2007 har hatt to møter. Det er ikke rapportert brudd eller mistanke om brudd på retningslinjene i 2007. Konsernet har egne rutiner for varsling av brudd på de forretningsetiske retningslinjene, og har oppnevnt to ombudsmenn.

KONGSBERG tar avstand fra korrupsjon

KONGSBERG tar avstand fra alle former for korrupsjon. Våre holdninger til korrupsjon uttrykkes klart gjennom våre forretningsetiske retningslinjer, vår tilslutning til FNs Global Compact og vårt medlemskap i Transparency International. Vi arbeider aktivt med problemstillinger knyttet til korrupsjon i våre to forretningsområder. Begge opererer i markeder som er utsatt for korrupsjon.

Risikovurdering

I løpet av 2008 vil KONGSBERG gjennomføre risikovurderinger på flere områder enn de rent økonomiske, blant annet samfunnsansvar. Det er første gang en slik systematisk vurdering blir gjennomført.

Programmer mot korrupsjon

En stor andel av konsernets medarbeidere har gjennomført konsernets etikkprogram hvor korrupsjon er ett av temaene. I løpet av det siste året har konsernet fått over 1 000 nye medarbeidere, samtidig som konsernets forretningsetiske retningslinjer kommer ut i revidert utgave. Dette betyr at det er behov for fornyet gjennomgang av konsernets etikk og antikorrupsjonsprogrammer.

Sanksjoner

I løpet av 2007 har det ikke forekommet tilfeller av brudd på korrupsjonsbestemmelser som har medført at medarbeidere har mistet jobben. Heller ikke har det vært tilfeller hvor kontrakter ikke har blitt undertegnet eller fornyet som følge av brudd på konsernets korrupsjonsbestemmelser.

INTERVJU

Jan Borgen, Generalsekretær
Transparency International Norge

ÅPENHET STYRKER OMDØMME

Hva er det viktigste bedrifter bør gjøre i kampen mot korrupsjon?

Selv bedrifter som mener at de er godt rustet mot korrupsjon praksis, erfarer at medarbeidere betaler eller mottar bestillinger eller kickbacks. At bedriften har en nulltoleranse-policy, må få konsekvenser for dem som synder, uten unntak. Ellers er det ikke nulltoleranse. Hvis bedriften håndterer de individuelle sakene på en åpen og ærlig måte, styrker det bedriftens omdømme i markedet.

Åpenhet er viktigste virkemiddel mot korrupsjon. Omvendt øker sannsynligheten for korrupsjon med hemmelighold i alle former.

Tilretteleggingsbetaling er en form for bestikkelse.

Hvordan skal bedrifter forholde seg til det?

Smøring er mindre betalinger for å sikre offentlige tjenester betaleren har krav på. Eksempelvis: tolleren får betalt for å ekspedere varene raskere gjennom toll. Transparency International (TI) har lenge motsatt seg slike betalinger. De er utdige og forbudt etter norsk og en del andre lands antikorrupsjonslovgivning. TI oppfordrer bedriftene til å slutte med betalingene, og til å uttrykke misnøye overfor myndigheter som fortsetter å kreve dem. Når kravet om betaling oppfattes som et press av en hel bransje, har den all grunn til å gjøre felles sak overfor myndighetene. Bransjen bør øve påtrykk for at det settes en stopper for presset.

Hvordan kan TI hjelpe bedrifter i dette arbeidet?

TI gir bedrifter råd og veiledning om integritet og åpenhet, og anviser styringsverktøy for åpenhet. Vi kan bidra til at bedrifter forebygger gjennom holdningsskapende arbeid. Vi understreker betydningen av et apparat som gjennomfører nulltoleranse i praksis, og en godt innarbeidet varslingsordning i alle ledd av organisasjonen. Man bygger ikke en integritetskultur uten å ta varslerne på alvor. Alle har lest i media om sentralt plasserte, ansvarlige personer i norske selskaper som har varslet ledelsen om overfakturering, smøring og korrupsjon, men som er blitt dårlig behandlet, noen endog trakassert og sparket.

MILJØ

INNLEDNING

KONGSBERG arbeider systematisk med rapportering av data knyttet til energiforbruk, avfallshåndtering og kjemikalieforbruk. Informasjonen gjør oss bevisst de utfordringer vi står overfor, og gir oss mulighet til å sette i gang forbedringstiltak.

Global oppvarming er en av de største truslene jorden står overfor. Jorden endrer seg. Ny vitenskapelig kunnskap om jordens klima viser at endringene skjer enda raskere enn det som ble offentliggjort i rapportene fra FNs klimapanel i 2007.

KONGSBERG har i liten grad utslipp til luft ut over det som stammer fra normal forretningsvirksomhet.

Målet for 2008 er å sette i verk ytterligere tiltak som kan redusere våre utslipp av CO₂.

Rapportens begrensninger

- Rapporten omtaler kun selskaper hvor vi eier 50 prosent eller mer.
- Miljødataene omfatter alle norske enheter, alle produksjonsenheter og enkelte kontorer i utlandet.
- Rapporten omfatter ikke følgende selskap:
 - Kongsberg Intellifield AS

Fakta

KONGSBERG har bestilt syv el-biler av typen Think City. Bilene blir produsert i Norge og skal brukes til småkjøring i næringsparkene i Kongsberg og Horten. Bilene har i dag en rekkevidde på opp til 180 km. De er valgt fordi de støtter opp om vår miljøprofil, og bilen har etter dagens standard en bra rekkevidde. Sikkerhet, kjørekomfort og design er også tillagt vekt. De første bilene blir levert i løpet av våren 2008.

INTERVJU

Børge Brende, Managing Director
World Economic Forum

KOSTBART Å IKKE HANDLE NÅ

Rapporten fra FNs klimapanel viser at de dramatiske konsekvensene av klimaendringene kan unngås ved å redusere utslippene raskt. Hva må til for å få til dette?

Stern-rapporten slår fast at det er rimeligere å redusere klimagassutslippene nå fremfor å vente til vi ser resultatene av endringene, med akutt mangel på ferskvann, tiltakende forørkning, skogdød og stigende havnivå som mulig resultat.

Et spleiselag for å stoppe nettonedhugging av regnskog, koster ca 60 milliarder norske kroner i året globalt. Resultatet ville vært en årlig reduksjon i klimagassutslipp med over 20 prosent. Hva venter vi på? Norge har gått foran og lovt 3 milliarder kroner hvis vi får på plass en kronerulling. Andre tiltak som må gjennomføres raskt er energi-effektivisering, satsing på fornybar energi, som sol og vindkraft, kommer for fullt. Fangst og lagring av CO₂ vil også bli meget aktuelt.

Hvilke utfordringer blir viktigst for næringslivet i kampen mot den globale oppvarmingen?

Næringslivet er faktisk i dag en pådriver for at klima skal tas på alvor. I USA er det en lang rekke av de største selskapene som går foran og presser på for strengere nasjonal lovgivning. I Norge har prosessindustrien redusert sine utslipp med nærmere 20 prosent siden 1990, samtidig som produksjonen har økt betraktelig. De har greid å frikoble vekst fra vekst i klimagassutslipp. Det er det som blir den store prøven fremover. De selskaper som lykkes er også de som er best forberedt på å møte en ny tid der det blir strengere klimakrav og hvor en kan gjøre forretning på miljøteknologi.

På hvilken måte kan KONGSBERG bidra til å møte klimautfordringene?

KONGSBERG er et av Norges fremste teknologiselskap, med svært dyktige mennesker. Selskapet burde ha gode muligheter til å lykkes fremover, blant annet ved å bli en miljøleder på det maritime feltet og samtidig ivareta klimainteressene i det som skjer av teknologiutvikling innen defence og aerospace. KONGSBERG bør bruke sin teknologi-ekspertise til å bli et grønt industrilokomotiv.

MILJØREGNSKAP 2007

Miljøregnskapet gir en oversikt over Kongsberg Gruppens forbruk av energi og kjemikalier og produksjon av avfall. Det omfatter alle norske enheter, alle produksjonsenheter og enkelte kontorer i utlandet.

Kommentarer til utviklingen i 2007																												
ENERGI																												
<p>KONGSBERG bruker energi i forbindelse med produksjon og kontorvirksomhet. Konsernet benytter energi i form av elektrisk kraft, fjernvarme, gass og olje. Fjernvarmeanlegget i Kongsberg Næringspark forsyner flere av selskapene i konsernet med energi. Energiforbruk inngår i KONGSBERGS interne miljørapportering. Data for fjernvarme inkluderer både egne og eksterne anlegg. Vårt eiendomsselskap arbeider med reduksjon av energiforbruk og konvertering til alternative energikilder for selskapene lokalisert i Kongsberg Næringspark og i konsernet forøvrig.</p>																												
Kongsberg Defence & Aerospace	Elektrisitetsforbruket har ikke endret seg det siste året. Da Kongsberg Defense Corporation er tatt med i regnskapet i år har det derimot vært en økning i forbruk av gass til oppvarming. Hvis en vurderer energiforbruk i forhold til antall ansatte eller driftsinntekter, har energiforbruket gått ned det siste året ¹⁾ .																											
Kongsberg Maritime	Energiforbruket har økt det siste året. Dette skyldes økt omsetning som igjen har resultert i en økning i antall ansatte og areal disponert. Hvis en vurderer energiforbruk i forhold til antall ansatte eller driftsinntekter for Kongsberg Maritime, har energiforbruket gått ned det siste året ¹⁾ .																											
<p>Energiforbruk pr. forretningsområde fordelt på energikilde</p> <p>Energiforbruk [MWh]</p> <table border="1"> <caption>Energiforbruk pr. forretningsområde fordelt på energikilde (MWh)</caption> <thead> <tr> <th>Forretningsområde</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kongsberg Defence & Aerospace¹⁾</td> <td>~24000</td> <td>~23000</td> <td>~24000</td> <td>~24000</td> </tr> <tr> <td>Kongsberg Maritime</td> <td>~18000</td> <td>~15000</td> <td>~16000</td> <td>~17000</td> </tr> </tbody> </table> <p> ■ Elektrisitet ■ Fjernvarme ■ Gass/olje²⁾ </p>	Forretningsområde	2004	2005	2006	2007	Kongsberg Defence & Aerospace ¹⁾	~24000	~23000	~24000	~24000	Kongsberg Maritime	~18000	~15000	~16000	~17000	<p>Elektrisitetsforbruk relatert til driftsinntekter og antall ansatte</p> <p>Elektrisitetsforbruk [MWh]</p> <table border="1"> <caption>Elektrisitetsforbruk relatert til driftsinntekter og antall ansatte (MWh)</caption> <thead> <tr> <th>Forretningsområde</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kongsberg Defence & Aerospace¹⁾</td> <td>~16</td> <td>~15</td> <td>~14</td> </tr> <tr> <td>Kongsberg Maritime</td> <td>~8</td> <td>~7</td> <td>~6</td> </tr> </tbody> </table> <p> ■ MWh / pr. ansatt²⁾ ■ MWh / MNOK driftsinntekter </p>	Forretningsområde	2005	2006	2007	Kongsberg Defence & Aerospace ¹⁾	~16	~15	~14	Kongsberg Maritime	~8	~7	~6
Forretningsområde	2004	2005	2006	2007																								
Kongsberg Defence & Aerospace ¹⁾	~24000	~23000	~24000	~24000																								
Kongsberg Maritime	~18000	~15000	~16000	~17000																								
Forretningsområde	2005	2006	2007																									
Kongsberg Defence & Aerospace ¹⁾	~16	~15	~14																									
Kongsberg Maritime	~8	~7	~6																									
<p>1) Energiforbruk fra administrasjonen i Kongsberg Næringspark samt Kongsberg Gruppen ASA er inkludert i Kongsberg Defence & Aerospace.</p> <p>2) Forbruk av olje til fjernvarmeanlegget i Kongsberg Næringspark er ikke inkludert her for å unngå dobbelt rapportering. Fjernvarmeforbruket rapporteres av selskapene i næringsparken, mens olje til produksjon av denne varmen er vist i et eget CO₂-regnskap nedenfor.</p>	<p>1) Energiforbruk fra administrasjonen i Kongsberg Næringspark samt Kongsberg Gruppen ASA er inkludert i Kongsberg Defence & Aerospace.</p> <p>2) Tall for 2005 og 2006 er basert på totalt antall ansatte, mens tall for 2007 ses i forhold til antall ansatte i rapporterende enheter.</p>																											

1) Energiforbruk i forhold til antall ansatte og driftsinntekter er vist nedenfor.

CO₂-UTSLIPP FRA KONGSBERG NÆRINGS-PARKS FJERNVARMEANLEGG

Direkte utslipp av CO₂ stammer fra forbrenning av olje ved Kongsberg Næringsparks fjernvarmeanlegg. Dette anlegget leverer fjernvarme til to selskaper i Kongsberg Gruppen lokalisert i næringsparken samt konsernstab og næringsparken selv. Totalt slapp dette anlegget ut 3 611 tonn CO₂ i 2007.

	2006	2007
Forbruk av tungolje (liter)	1 067 797	1 087 110
Utslipp av CO ₂ (tonn)	3 547	3 611

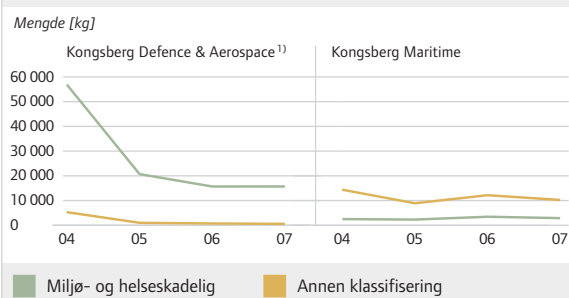
Kommentarer til utviklingen i 2007

KJEMIKALIER

KONGSBERG benytter miljø- og helseskadelige kjemikalier i enkelte deler av produksjonen. Kjemikalieforbruk inngår i KONGSBERGS interne miljørapportering.

Kongsberg Defence & Aerospace	Kjemikalieforbruket har ikke endret seg det siste året og stammer hovedsakelig fra virksomheten på Kongsberg.
Kongsberg Maritime	Kjemikalieforbruket har gått ned det siste året. Rapportering på kjemikalier gjøres imidlertid ved at en bruker innkjøpsinformasjon. Da kjemikalier kjøpes inn i store parti er det store svingninger i de rapporterte data fra år til år.

Kjemikalieforbruk pr. forretningsområde fordelt etter klassifisering¹⁾

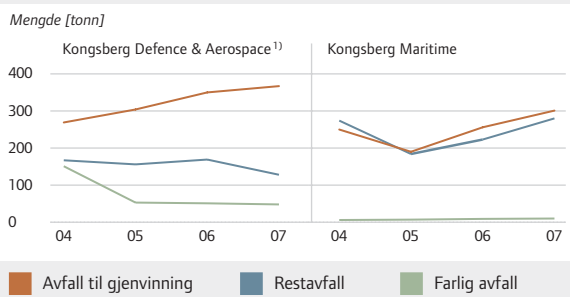
1) Basert på klassifisering i CAS, tallene er å betrakte som estimater.

AVFALL

KONGSBERG genererer avfall fra produksjon og fra kontorvirksomhet. Avfallsmengder inngår i KONGSBERGS interne miljørapportering. Det rapporteres på generert avfall fordelt på avfallskategorier og avfall til gjenvinning fordelt på gjenvinningsfraksjoner. Vårt eiendomsselskap arbeider med tiltak for økt kildesortering på tvers av selskapene lokalisert i Kongsberg Næringspark.

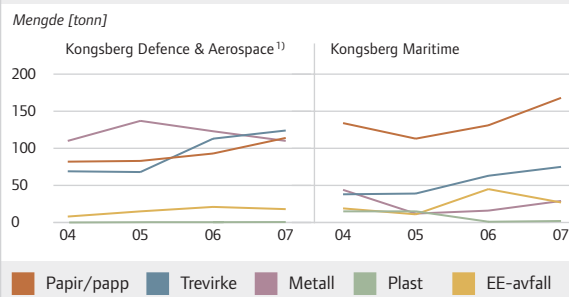
Kongsberg Defence & Aerospace	Sorteringsgraden på avfall, spesielt papir, papp og plast, har økt det siste året og mengde restavfall har gått ned.
Kongsberg Maritime	Det har vært en økning av avfall til gjenvinning det siste året, spesielt for papir, papp og plast. Det har også vært en økning i mengde restavfall. Dette skyldes omfattende opprydning og ombyggningsarbeid i bygningsmassen i Horten.

Generert avfall pr. forretningsområde fordelt på avfallstype

1) Avfall fra administrasjonen i Kongsberg Næringspark samt Kongsberg Gruppen ASA er inkludert i Kongsberg Defence & Aerospace.

Avfall til gjenvinning fordelt på gjenvinningsfraksjoner

1) Avfall fra administrasjonen i Kongsberg Næringspark samt Kongsberg Gruppen ASA er inkludert i Kongsberg Defence & Aerospace.

Følgende nye enheter er tatt med i miljøregnskapet for 2007: Kongsberg Defense Corp. Inc i Pennsylvania (USA) og Kongsberg Maritime-kontorene i Sandvika og Oslo. Kongsberg Intellifield AS blir tatt med i miljøregnskapet for 2008.

ORGANISERING AV MILJØARBEIDET

Det operative og daglige ansvaret ligger i de enkelte enheter og forretningsområder.

Ansvar

Styret har overordnet ansvar for konsernets påvirkning av det ytre miljø. Det betyr blant annet ansvar for å etablere styrings- og kontrollsystemer og organisere miljøarbeidet.

Konsernets miljøpolicy er vedtatt av styret. Konsernledelsen har ansvaret for at den etterleves, at det blir satt miljømål som følges opp og at lover og forskrifter etterleves.

Konsernet har etablert et miljøforum som har ansvaret for å koordinere konsernets miljøarbeid.

Det operative og daglige ansvaret ligger på lederne i de forskjellige selskaper og enheter i konsernet.

Oppfølging

Konsernets bærekraftsrapport er behandlet av styret.

To ganger i året utarbeides det en rapport som beskriver status for arbeidet med miljø- og samfunnsansvar i konsernet. Rapporten blir forelagt konsernledelsen. Miljøforumet, som er sammensatt av representanter fra alle hovedenhetene i

konsernet, gjennomfører møter etter behov. Forumet følger opp konsernets miljømål og bidrar til tilrettelegging av miljøtiltak.

Miljørelaterte problemer behandles forøvrig av de respektive avdelingsledere i de operative enhetene. Eventuelle alvorlige tilfeller rapporteres gjennom ledelsen til konsernledelsen.

Miljøstyring

Alle Kongsberg Maritimes heleide virksomheter i Norge er miljøsertifisert i henhold til ISO 14001 med unntak av Kongsberg Intellifield.

Fantoft ble fusjonert inn i Kongsberg Maritime i 2007 og inngikk som en del av Kongsberg Maritime ved resertifiseringen i september 2007.

Kongsberg Defence & Aerospace har foreløpig valgt å ikke la seg miljøsertifisere etter ISO 14001-standarden, men vurderer løpende om en sertifisering skal gjennomføres.

Internasjonal tilstedeværelse

Konsernet har en rekke selskaper utenfor Norge. Da det er ulike nasjonale og lokale regler, vil det være forskjeller i miljøarbeidet avhengig av hvor i verden selskapene befinner seg. KONGSBERGS miljøpolicy gjelder imidlertid for alle deler av konsernet. Selskapene arbeider derfor for å utvise best mulig miljømessig atferd innenfor de muligheter som foreligger lokalt.

Krav til leverandører

KONGSBERG benytter ca 3 000 leverandører i sin virksomhet. Disse representerer et stort og viktig bidrag i konsernets verdikjede. Det er viktig at våre leverandører har en holdning til miljøspørsmål som er i tråd med samfunnets og våre egne for-

ventninger. Det anses som en fordel at våre leverandører har en uttalt miljøpolicy og et etablert miljøstyringssystem.

Leverandørene følges opp gjennom miljøkravene som er innarbeidet i KONGSBERGS standardbetingelser for leveranser, i forbindelse med kvalitetsrevisjoner av leverandører og gjennom regelmessige kartlegginger. Nytt av året er at det er innarbeidet forventninger til leverandørenes etiske standarder i konsernets forretningssetiske retningslinjer.

Eiendom

Konsernets eiendomsselskap har ansvaret for tilrettelegging av kildesortering og innsamling av avfall i næringsparken på Kongsberg, hvor det er ca 5 000 ansatte. Av disse er ca 2 000 ansatt i Kongsberg Gruppen.

Alle nye prosjekter vil bli gjennomført i samsvar med endringen av teknisk forskrift som er tilpasset EU-direktiv 2002/91/EU. Direktivet har som formål å redusere energiforbruket i gamle og nye bygg. Bruk av alternative energibærere vil bli vurdert i forbindelse med nye prosjekter, og geoenergi kan være aktuelt. I Kongsberg Næringsparken er utnyttelse av rensed kloakkvann fra det kommunale rensesanlegget til varmegjenvinning under utredning.

GRØNNERE SKIPSFART

Klimagassutslipp fra skipstrafikk er en av våre største miljøutfordringer. En fersk FN-rapport viser at skipsfarten på verdensbasis slipper ut 1,12 milliarder tonn CO₂ årlig. Det tilsier at 4,5 prosent av verdens samlede CO₂-utslipp finner sted til sjøs.

Utslippene fra skipsfarten er ikke regulert i noen internasjonal klimaavtale. I 1997 ble skipene unntatt fra landenes nasjonale forpliktelser i Kyoto-protokollen. Veksten i den globale økonomien fører til økt skips- trafikk, og dermed økt utslipp av klima- gasser. Med en fortsatt vekst i trafikken er det derfor viktig å få internasjonal skipsfart inn i en klimaavtale.

Torfinn Kildal, administrerende direktør i Kongsberg Maritime, tror klimautslip- pene fra skipsfarten kommer til å påvirke den maritime næringen mer og mer. Han forteller at Kongsberg Maritime har fokus på å optimalisere driften på skipene både når det gjelder maskineri, posisjonering, design og navigasjon. Selskapet jobber kontinuerlig for å komme frem til løs- ninger som krever mindre energi og gir mindre klimautslipp.

Redusere utslipp og drivstofforbruk

Den maritime næringen er allerede i gang med en felles innsats for miljøet. Rede- riene fokuserer på å finne produkter som kan bidra til å redusere drivstofforbruket og utslippene til luft og vann. Leverandø- rene jobber for å levere produkter og komponenter som inneholder minst mulig farlige stoffer, som er resirkulerbare og som bidrar til minst mulig forurensing. For å møte disse utfordringene jobber Kongsberg Maritime kontinuerlig med produktutvikling. Grønn DP er et eksempel på hvordan selskapet har videreutviklet systemet for dynamisk posisjonering for å redusere utslipp. Med Grønn DP kjøres ikke maskineriet så hardt, og fartøyet skånes for slitasje. Det reduserer både drivstofforbruket og utslippene.

ISO 14 001-sertifisert

For å oppfylle kundekrav og krav i forhold til kontrakter, er Kongsberg Maritime ISO 14 001-sertifisert. Denne standarden setter krav til at selskapet har et miljø- styringssystem som forteller hvordan virk- somheten håndterer utslipp til luft, jord og vann. Kongsberg Maritime har bare beskjedne utslipp, men setter seg hvert år miljømål og utarbeider handlingsplaner for å hindre at potensielt farlige stoffer skal komme ut i jord, luft og vann.

Grønt pass

I tillegg til kundekrav i forhold til ISO 14 001-sertifiseringen, må Kongsberg Maritime oppfylle krav i forhold til ret- ningslinjene gitt av International Maritime Organisation (IMO). IMO ønsker å redu- sere forurensingen av det maritime miljøet, og har utarbeidet et såkalt grønt pass. Det grønne passet er en "inventar- liste" over farlige og skadelige stoffer om bord i skipet. Passet skal kontinuerlig oppdateres og følge hele skipets livsløp. Når skipet skal hugges, gir passet nøyak- tige opplysninger om hvor de enkelte miljøskadelige stoffene, angitt med mengde, finnes.

I tråd med retningslinjene gitt av IMO (A.962(23) IMO guidelines on ship recycling) har Kongsberg Maritime gått gjennom sine produkter, identifisert miljø- skadelige stoffer og utarbeidet såkalte ECO-deklarasjoner. Helge Kjørstad, kvalitetssjef i divisjon Offshore & Marine i Kongsberg Maritime forteller at deklara- sjonen inneholder en opplisting av de miljøfarlige stoffene som eventuelt måtte finnes i produktene. Det betyr at Kongsberg Maritime kan levere med en

ECO-deklarasjon for sine produkter.

Denne deklarasjonen skal inngå i skipets grønne pass.

Produkter med minst mulig farlige stoffer

Selv om gjennomgangen viste at Kongsberg Maritimes produkter inne- holder få miljøfarlige stoffer, har selskapet opparbeidet et bibliotek for ECO-deklara- sjonene for sine produkter. Kongsberg Maritime setter samme krav til sine leve- randører. Når de skal velge komponent- leverandører, velger de leverandører som produserer komponenter med minst mulig farlige stoffer. Kongsberg Maritime har som mål at innen 2010 skal 60 prosent av de utviklede produktene være 80 pro- sent resirkulerbare eller gjenvinnbare (målt i forhold til omsetning).

Gjenvinning av KONGSBERG-produkter

Kongsberg Maritime har også en egen ordning for avhending av produkter. Alle som har kjøpt KONGSBERG-produkter kan returnere dem til KONGSBERG, og det er selskapets ansvar å kildesortere eller destruere produktene på en miljøriktig måte.

BYGGER FOR MILJØET

Byggebransjen i Norge tar miljøet på alvor. På bakgrunn av et EU-direktiv, ble det i 2007 foretatt endringer i byggeforskriftene i plan- og bygningsloven. Hensikten med endringene er å redusere energiforbruket i alle nye bygg og ved store ombygginger.

Endringene setter strenge krav til byggherrene, og medfører økte byggekostnader. Men uten å gjøre nødvendige byggetekniske endringer, er det vanskelig å redusere energiforbruket i bygg.

Varmegjenvinning og tiltak for å redusere varmetap

Endringene har fått konsekvenser for virksomheten i Kongsberg Næringspark. Næringsparken ønsker å ta miljøansvar og ligge i forkant av utviklingen.

Det bygges et nytt 30 000 m² stort industribygg for produksjon av kompositt og avansert maskinering av titan i Kongsberg. Dette er det første bygget hvor den nye tekniske forskriften blir gjort gjeldende. Isolasjonstykkelsen i veggene og isolasjonen i gulv og rundt vinduer er økt for å redusere varmetap og for å oppfylle kravene i den nye forskriften. Det er også satt i gang tiltak for solskjerming for å redusere varmen på sommerstid. I det nye bygget varmegjenvinnes ventilasjonsluften med nye og større gjenvinnere. Det er lagt vekt på å utnytte all produksjonsvarme, og gjenvinningsgraden er 60 prosent. Energiutnyttelse har ført til en reduksjon i utslipp av CO₂ på 65 prosent i forhold til et tradisjonelt anlegg.

Dyrere å bygge, billigere å drifte

På kort sikt fører disse tiltakene til dyrere løsninger, men dette er tiltak som må ses på som en investering som vil gi god avkastning over tid. Det vil også komme frem i miljøregnskapet som den nye forskriften krever for et hvert nybygg og bygg med store ombygginger. Øyvind Wike, administrerende direktør i Kongsberg Næringspark, tror kundene vil

etterspørre og stille krav til energiforbruket i nybygg i fremtiden. Det vil bli et konkurransefortrinn. Selv om det er dyrere å bygge etter den nye forskriften, vil det helt klart gi billigere drift.

I tillegg til forskriftskravene, stiller Kongsberg Næringspark krav til sine leverandører om at alle materialer til nybygg skal ha lave verdier i forhold til avgassing fra materialer. "Rent bygg" er et annet krav. Det tilsier at bygget skal være rent i byggeperioden; støv skal suges opp og alt materiale skal kildesorteres. Et rent bygg i byggeperioden vil gi mindre forurensing i nybygget.

Ny teknologi og tyngre konstruksjoner

Øyvind Wike mener neste trinn for å spare miljøet vil være å ta i bruk alternative energikilder. Han tror industrien vil bidra til å utvikle ny teknologi for å ta i bruk energikilder som biobrensel, geovarme (jordvarme), naturgass eller andre alternative energikilder. I dag benytter bare to

prosent av alle industribygg alternative energikilder. Wike tror dessuten vi får se flere sentrale fjernvarmeanlegg. Det vil gjøre det lettere å ta i bruk alternative energikilder.

En annen trend er bruk av tyngre konstruksjoner i nybygg. Tyngre konstruksjoner reduserer energiforbruket ved at varmen magasineres i bygget. Dette vil bidra til å tilfredsstille kravene til å redusere energiforbruket i nye bygg.

BÆREKRAFTIGE NØKKELTALL

Indikator	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Økonomisk	<i>Verdiskaping</i>					
verdiskaping	Skatter og avgifter til stat/kommune (mill. kr)					
	1 347	993	889	919	924	905
	Lønninger til ansatte (netto etter skatt) (mill. kr)					
	1 338	1206	1060	1 198	1 212	1 167
	Aksjeutbytte (mill. kr)					
	150	75	64,5	60	39	63
	Renter til långivere (mill. kr)					
	59	51	54	86	89	101
	Tilbakeholdt overskudd (mill. kr)					
	836	177	197	(23)	86	153
Samfunnsansvar	<i>Utdanningsnivå</i>					
	Sivilingeniører og andre med annen høyere utd. (4 år +) %					
	27	26	25	27	25	25
	Ingeniører/teknikere (opp til 3 år) %					
	47	46	47	45	44	44
	Øvrige funksjonærer (høyere utd. 3 år) %					
	15	17	16	17	19	20
	Operatører %					
	11	11	12	11	12	11
	Gjennomsnittsalder					
	40,5	42,5	43,2	43,2	42,9	42,9
	Antall ansatte					
	4 205	3 650	3 372	4 017	4 176	4 208
	Antall heltidsansatte					
	4 021	3 486				
	Antall deltidsansatte					
	184	164				
	<i>Sosialt ansvar</i>					
	Økonomisk støtte til organisasjoner og lignende (tusen kroner)					
	1 900	1 785	1 640	1 350	1 500	1 450
	<i>Kvinneandel</i>					
	Kvinner i % av antall ansatte					
	19,5	19	20	22	21	21
	Kvinner i ledende stillinger i % av totale lederstillinger (Norge)					
	13	12	9	11	10	10
	Aksjeeivalgte kvinner i styret					
	40	40	40	40	40	20
	<i>Ansatte aldersfordeling i %</i>					
	Antall ansatte under 30 år					
	15	12				
	Antall ansatte mellom 30 og 50 år					
	57	60				
	Antall ansatte over 50 år					
	28	28				
	Turnover (ansatte som har sluttet)					
	203	335				
	Turnover i %					
	3,9	5,5				
	– menn					
	3,3	4,3				
	– kvinner					
	0,6	1,2				
	<i>Helse og sikkerhet</i>					
	Sykefravær i % av antall disponible timer					
	2,4	2,7	3,1	3,2	3,2	3,3
Miljø	<i>Avfall</i>					
	Avfall til gjenvinning (tonn)					
	668	606	494	519	611	339
	Restavfall (tonn)					
	408	392	340	441	608	735
	Farlig avfall (tonn)					
	58	60	60	157	91	105
	<i>Kjemikalier</i>					
	Miljø- og helseskadelige kjemikalier (tonn)					
	18,6	19,1	23,0	59,4	18,5	
	Annen klassifisering (tonn)					
	10,8	12,9	9,9	19,7	20,5	
	<i>Energiforbruk</i>					
	Elektrisk kraft (MWh)					
	40 342	39 534	37 670	42 840	42 030	41 670
	Fjernvarme (MWh)					
	14 164	11 957	12 470	15 670	18 230	17 340
	Gass/olje (MWh)					
	1 239	689	740	1 860	1 040	220
	Energiforbruk (MWh) pr. ansatt Kongsberg Defence & Aerospace					
	14,3	15,6	16,2			
	Energiforbruk (MWh) pr. ansatt Kongsberg Maritime					
	7,1	7,7	7,9			
	CO ₂ -utslipp (tonn) – ekskl. reiser					
	3 611	3 547				

GLOBAL REPORTING INITIATIVE INDEKS (GRI)

På de neste sidene gjengir vi GRI-indikatorene (G3) med henvisning til hvor i rapporten temaene omtales. De enkelte indikatorene beskrives i en kort og forenklet versjon. For full beskrivelse, se engelsk versjon av rapporten eller våre engelske nettsider www.kongsberg.com

IR – Ikke relevant

U – Utelatt

D – Delvis rapportert

M – Mangler informasjon

Indikator		Omtales på side
	Profil	
1	Strategi og analyse	
1.1	Konsernsjef om betydningen av bærekraftighet for konsernets strategi	5 (D)
1.2	Hovedpåvirkning, risiko og muligheter i forhold til bærekraftig utvikling	U
2	Organisasjonsprofil	
2.1	Navn på organisasjonen	Omslag
2.2	Hovedprodukter og aktiviteter	9–10, 78–101
2.3	Organisasjon	Omslag
2.4	Lokalisering av hovedkontor	161
2.5	Land med betydelig aktivitet eller som er spesielt relevant i forhold til bærekraftighet	134–135
2.6	Legal selskapsform og eierstruktur	35, 120
2.7	Markeder, sektorer og geografiske områder	78–89, 90–101
2.8	Nøkkeltall	1–3, 124, 157
2.9	Betydelige endringer i rapporteringsperioden: størrelse, struktur og eierskap	U
2.10	Priser mottatt i rapporteringsperioden	161
3	Rapportering	
	<i>Rapportprofil</i>	
3.1	Rapporteringsperiode	Omslag
3.2	Dato for siste rapport	Omslag
3.3	Rapporteringsintervall for rapporten	Omslag
3.4	Kontaktperson for spørsmål relatert til rapporten	161
	<i>Rapportens omfang og begrensninger</i>	
3.5	Prosess for å komme frem til omfang og begrensninger	U
3.6	Rapportens begrensninger	128
3.7	Spesielle begrensninger i forhold til omfang og begrensninger	U
3.8	Vesentlige endringer i rapporteringsgrunnlaget fra forrige rapportering	U
3.9	Datafangstteknikken	128 (D)
3.10	Effekten av endrede policyer/holdninger siden forrige rapportering	U
3.11	Betydelige endringer mht rapporteringskriterier siden forrige rapport	U
	<i>GRI-indeks</i>	
3.12	Tabell for GRI-indikatorene	128
	<i>Ekstern verifisering</i>	
3.13	Ekstern verifisering av rapporten	128
4	Styring, forpliktelse og engasjement	
4.1	Styringsstruktur, inkl. styrekomiteer	105

Indikator		Omtales på side
4.2	Styreleders uavhengighet	109
4.3	Styrets uavhengighet	109
4.4	Rutiner for innspill fra aksjeeiere og ansatte til styret	U
4.5	Resultatavhengig godtgjørelse til ledende ansatte og styret knyttet til organisasjonens resultater (inkl. miljø og samfunnsansvar)	65, 112
4.6	Rutiner for å unngå interessekonflikt for styremedlemmer	111
4.7	Kartlegging av styrets kompetanse i forhold til strategi for økonomi, miljø og sosialt ansvar	U
4.8	Policyer for miljø, samfunnsansvar, etiske retningslinjer og status implementering	129, 149
4.9	Styrets kvalitetssikring av organisasjonens arbeid med økonomi, miljø og samfunnsansvar, inkl. risiko og muligheter	U
4.10	Styrets egevaluering knyttet til dets arbeid med økonomi, miljø og samfunnsansvar	U
	<i>Tilslutning til eksterne initiativ</i>	
4.11	Tilnærming til føre var-prinsippet for miljø	143 (D)
4.12	Tilslutning til eksterne initiativ for samfunnsansvar	143
4.13	Medlemskap i organisasjoner hvor konsernet har styreplass, yter økonomiske bidrag eller anser medlemskapet som strategisk	U
	<i>Interessent-engasjement</i>	
4.14	Interessent-grupper KONGSBERG har dialog med	140
4.15	Begrunnelse for hvorfor man har valgt å ha dialog med disse	140 (D)
4.16	Beskrivelse av dialogen med interessentene	140 (D)
4.17	Hovedtemaer i interessent-dialogen	U
	Økonomiske indikatorer	
	Økonomisk ytelse	
EC1	Økonomisk verdi skapt og fordelt	139
EC2	Økonomiske konsekvenser, risiko grunnet klimaendringer	U
EC3	Inndekning av organisasjonens trygdeforpliktelser	U
EC4	Økonomisk støtte fra myndighetene	140
	Lokal tilstedeværelse	
EC5	Forhold mellom standard begynnerlønn og lokal minstelønn	147
EC6	Retningslinjer, praksis og innkjøp fra lokale leverandører	139 (D)
EC7	Rutiner for lokal ansettelse og andel lokalt ansatte i ledelsen	147
	Indirekte økonomisk påvirkning	
EC8	Infrastrukturinvesteringer og tjenester primært rettet mot fellesskapet	U
EC9	Omfang av betydelig indirekte økonomisk påvirkning	U

Indikator		Omtales på side
Miljøindikatorer		
Materialer		
EN1	Forbruk av materialer, etter vekt eller volum	152–153 (D)
EN2	Andel bruk av resirkulert materiale	U
Energi		
EN3	Direkte energiforbruk etter primær energikilde	152–153
EN4	Indirekte energiforbruk etter primærkilde	152–153
EN5	Energibesparelser grunnet ENØK-tiltak	136
EN6	Produkter og tjenester som er energieffektive eller basert på fornybar energi. Reduksjon i energibehovet som resultat	U
EN7	Tiltak for å redusere indirekte energiforbruk og oppnådde reduksjoner	U
Vann		
EN8	Totalt vannforbruk etter kilde	U
EN9	Vannkilder som påvirkes betydelig av vannforbruket	U
EN10	Vann som gjenvinnes og gjenbrukes	U
Biologisk mangfold		
EN11	Landområder som eies, leies eller forvaltes i eller ved beskyttede områder med stort biologisk mangfold	IR
EN12	Produkters påvirkning på områder med stort biologisk mangfold	IR
EN13	Habitater som er beskyttet eller tilbakeført	IR
EN14	Strategier, tiltak og planer for å håndtere virksomhetens påvirkning av det biologiske mangfoldet	IR
EN15	Utrydningstruede arter på IUCNs røde liste og nasjonale lister som påvirkes av virksomheten	IR
Forurensning, utslipp og avfall		
EN16	Direkte og indirekte utslipp av klimagasser etter vekt	152 (D)
EN17	Andre relevante indirekte utslipp av klimagasser etter vekt	U
EN18	Tiltak for å redusere utslipp av klimagasser og oppnådde reduksjoner	U
EN19	Vekt av utslipp av ozon-ødeleggende stoffer etter vekt	U
EN20	NO, SO og andre betydelige luftutslipp etter type og vekt	U
EN21	Utslipp av vann etter kvalitet og bestemmelsessted	U
EN22	Vekt av avfall etter type og avhendingsmetode	153
EN23	Antall og volum av betydelige utslipp	U
EN24	Vekt av transportert, importert, eksportert eller behandlet avfall betegnet som farlig avfall i henhold til Baselkonvensjonens vedlegg I, II, III og VIII, og andelen av transportert avfall som eksporteres	U
EN25	Vannområder og relaterte habitater som er betydelig påvirket av virksomhetens utslipp av vann og avrenning	U
Produkter og tjenester		
EN26	Tiltak for å redusere miljøpåvirkninger fra produkter Oppnådd reduksjon	U
EN27	Andel av solgte produkter inkludert emballasje som gjenvinnes pr. avfallsfraksjon	U
Overholdelse av lover og regler		
EN28	Bøter og totalt antall ikke-økonomiske sanksjoner for brudd på miljølover og -forskrifter	U
Transport		
EN29	Miljøpåvirkning fra transport av produkter, varer og materialer som brukes i virksomheten, og ansattes reisevirksomhet	U
Totalt		
EN30	Totale utgifter og investeringer til miljøtiltak etter type	U
Indikatorer for arbeidsforhold		
Sysselsetting		
LA1	Ansatte etter engasjementstype, ansettelseskontrakt og region	157 (D)

Indikator		Omtales på side
LA2	Ansatte som har sluttet (turnover) etter aldersgruppe, kjønn og region	157 (D)
LA3	Ytelser for heltidsansatte som ikke gis til midlertidig ansatte eller deltidsansatte, etter virksomhetsområder	U
Forhold mellom ansatte og ledelse		
LA4	Andel ansatte som omfattes av tariffavtaler	147
LA5	Korteste varslingsperiode(r) overfor de ansatte i forkant av endringer som berører dem	U
Helse og sikkerhet		
LA6	Andel ansatte representert i ulike former for helse- og sikkerhetsutvalg	146
LA7	Skader, yrkesrelaterte sykdommer, tapte arbeidsdager og fravær, og antall arbeidsrelaterte dødsfall	147 (D)
LA8	Programmer iverksatt for å assistere ansatte, deres familier eller medlemmer av lokalsamfunnet når det gjelder alvorlige sykdommer	146
LA9	Helse- og sikkerhetsforhold som dekkes av avtaler med fagbevegelsen	146 (D)
Opplæring og utdanning		
LA10	Gjennomsnittlig antall timer opplæring pr. år pr. ansatt etter ansattkategori	U
LA11	Programmer for livslang læring og forberedelse for pensjonsalderen	147 (D)
LA12	Andel ansatte som regelmessig får tilbakemelding om innsats og utviklingsmuligheter (medarbeidersamtale)	U
Mangfold og likestilling		
LA13	Styre, ledelse og ansatte etter kjønn, alder, minoriteter og andre indikatorer for mangfold	157 (D)
LA14	Forhold mellom menn og kvinners grunnlønn etter stillingskategori	U
Indikatorer for menneskerettigheter		
Praksis for investeringer og anskaffelser		
HR1	Investeringssavtaler som inkluderer avsnitt om menneskerettigheter	U
HR2	Prosent av viktige leverandører evaluert i forhold til menneskerettigheter og gjennomførte tiltak	145 (D)
HR3	Timer opplæring av ansatte, og andel i menneskerettsspørsmål som er relevant for driften	145 (D)
Ikke-diskriminering		
HR4	Registrerte episoder av diskriminering og tiltak gjennomført	145
Organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger		
HR5	Situasjoner der rettigheten til å utøve organisasjonsfrihet og tarifforhandlinger har vært i fare, og tiltak gjennomført for å støtte rettighetene	U
Barnearbeid		
HR6	Situasjoner hvor det har vært risiko for brudd på regler om barnearbeid, og tiltak gjennomført for å eliminere barnearbeid	145
Tvangsarbeid		
HR7	Situasjoner hvor det har vært risiko for episoder med tvangsarbeid, og tiltak for å eliminere tvangsarbeid	145
Sikkerhetspraksis		
HR8	Sikkerhetspersonell som har fått opplæring i menneskerettighetsspørsmål som er relevante for driften	147
Urfolks rettigheter		
HR9	Overtredelser som gjelder urfolks rettigheter, og tiltak som er gjennomført	U
Samfunnsmessige indikatorer		
Lokalsamfunn		
SO1	Programmer som vurderer driftens påvirkning på lokalsamfunnet	U

Indikator		Omtales på side
Korrupsjon		
SO2	Antall forretningsenheter som er analysert med tanke på risiko for korrupsjon	149 (D)
SO3	Ansatte som har fått opplæring i organisasjonens retningslinjer for anti-korrupsjon	149 (D)
SO4	Tiltak gjennomført som svar på korrupsjonsepisoder	149
Politisk aktivitet og bidrag		
SO5	Deltakelse i lobbyvirksomhet for politiske vedtak	U
SO6	Økonomiske bidrag til politiske partier, politikere og relaterte institusjoner etter land	140
Konkurranseshemmende atferd		
SO7	Tiltaler for konkurranseshemmende atferd, antitrust og monopolpraksis og utfallet av disse	145
Overholdelse av lover og regler		
SO8	Bøter og ikke-monetære sanksjoner for manglende overholdelse av lover og forskrifter	145
Indikatorer for produktansvar		
Kundenes helse og sikkerhet		
PR1	Forbedringer vurdert i forhold til produkters livssyklus, påvirkning av helse og miljø	137 (D)
PR2	Episoder med manglende overholdelse av forskrifter/regler som berører helse- og miljøpåvirkning fra produkter i deres livssyklus	U
Merking av produkter og tjenester		
PR3	Retningslinjer som krever produktinformasjon og prosent av produkter som er underlagt slike informasjonskrav	U
PR4	Antall brudd på forskrifter og regler som omhandler produkt- og merkeinformasjon	U
PR5	Måling av kundetilfredshet, inkludert resultater av undersøkelser	U
Markedsføring		
PR6	Retningslinjer for overholdelse av lover, standarder og regler relatert til markedsføring, inkludert reklame og sponseravtaler	U
PR7	Antall episoder med brudd på forskrifter og frivillige regler som omhandler markedsføring	ingen
Personvern		
PR8	Antall dokumenterte klager som omhandler brudd på personvernet og tap av kundedata	ingen
Overholdelse av lover og regler		
PR9	Bøter for manglende overholdelse av lover og regler som gjelder fremstilling og bruk av produkter	ingen

ADRESSER

Hovedkontoret er lokalisert på Kongsberg.

Kongsberg Gruppen ASA

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1000
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefaks: +47 32 28 82 01
Internett: www.kongsberg.com
E-post: office@kongsberg.com
Org. nr. 943 753 709

Kongsberg Maritime AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 483
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 50 00
Telefaks: +47 32 28 50 10
E-post: km.office@kongsberg.com

Kongsberg Defence & Aerospace AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1003
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 00
Telefaks: +47 32 28 86 20
E-post: kda.office@kongsberg.com

Kongsberg Næringspark AS

Kirkegårdsveien 45
Postboks 1001
3601 Kongsberg
Telefon: +47 32 28 82 50
Telefaks: +47 32 28 83 00
E-post: knf.firmapost@kongsberg.com

Konsernet mottok i fjor Risksmålsforbundets pris for beste språk i årsrapport.

FINANSKALENDER 2008

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling holdes
torsdag 24. april 2008 kl 14.00.
Konferansesenteret,
Kongsberg Næringspark
Kongsberg

Utbytte utbetales 7. mai 2008

Offentliggjøring av kvartalsresultater

Første kvartal: 24. april
Andre kvartal: 14. august
Tredje kvartal: 23. oktober

Ticker kode: KOG (Oslo Børs)

Har du synspunkter eller spørsmål knyttet til rapporten eller de temaene som omtales, ta kontakt med Nils Molin, ansvarlig for fagområdet samfunnsansvar i KONGSBERG: nils.molin@kongsberg.com
Ellers oppfordrer vi til å følge selskapets utvikling på www.kongsberg.com

Tekst

Kongsberg Gruppen,
Bernt Bangstad (BearingPoint Norway),
Kathrine Kirkevaag (Godt Sagt Kommunikasjon)

Kommunikasjonskonsept og design

Studio Reform

Trykk

RK Grafisk

Foto

Tommy Normann, Tor Aas-Haug, Getty Images,
Bård Ek, Ole Musken, Camera Press/SCANPIX, Nils Molin,
Bjørn-Owe Holmberg, Øyvind Hagen/StatoilHydro,
Harald Pettersen/StatoilHydro, Kjetil Alsвик/StatoilHydro,
Trond Sigvaldsen/StatoilHydro, Vidar Skaar Borgersen,
Jonas Tillgren/Gripen International (side 17),
Eurofighter Typhoon, Lockheed Martin, Jai Vora,
Torbjørn Kjosvold, Fredrik Ringe

Kongsberg Gruppen ASA

Postboks 1000

NO-3601 Kongsberg

Telefon: +47 32 28 82 00

Telefaks: +47 32 28 82 01

E-post: office@kongsberg.com

www.kongsberg.com

